

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KØBENHAVNS S K I P P E R L A V

1634 ★ 1934

TEKST AF ARTHUR G. HASSØ

TEGNINGER AF HAKON SPLIID

KØBENHAVNS SKIPPERFORENING

MCMXXXIV

**Trykt i 1000 Eksemplarer, hvøraf 400 Eksemplarer
udsendes i Boghandelen.**

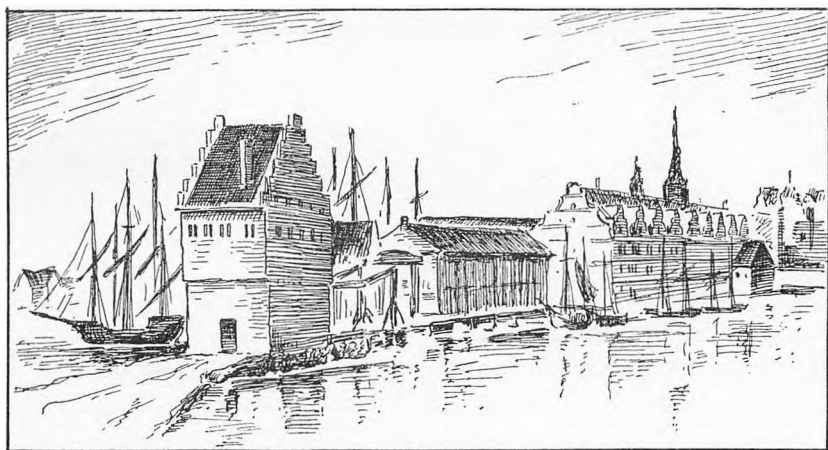
KØBENHAVNS SKIPPERFORENING besluttede i Efteraaret 1930, at den paa 300 Aarsdagen for Københavns Skipperlavs Oprettelse vilde udsende en Redegørelse for Lavets og Foreningens Virksomhed gennem de tre Sekler i det Haab, at en saadan lavshistorisk Redegørelse vilde have Interesse ud over Medlemmernes Kreds. Foreningen har derfor overdraget CAND. MAG. ARTHUR G. HASSØ at bearbejde det Materiale, der var samlet af nu afdøde ARKIVAR H. C. ROEDE ved en tidligere Lejlighed, hvor Udgivelse af Lavets Historie havde været paatænkt. Til TEGNEREN HAKON SPLIID har Foreningen overgivet det Hverv at illustrere Bogen.

København, den 22. December 1934.

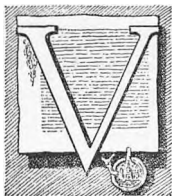
BESTYRELSEN FOR KØBENHAVNS SKIPPERFORENING.

SKIPPERLAVETS HISTORIE

1634 * 1863

SKIPPERLAVETS OPRETTELSE

VED den historiske Tids Begyndelse i Danmark foregik al Samfærdsel ad Søvejen, og Landet maatte derfor staa i nærmeste Tilknytning til Søfart. I disse ældste Tider var det ikke Danskerne selv, der vedligeholdte Handelsforbindelsen med Udlandet.

Den danske Befolkning bestod saa godt som udelukkende af Bønder, og det var Udlændinge, der forsynede Danmark med de Varer fra Udlandet, som man havde Trang til; frisiske Købmænd drev fra deres Hovedby Dorstadt en udstrakt Tuskhandel paa hele Norden. Ganske vist møder vi i Tiden omkring Kristendommens Indførelse Nordboerne som en søfarende Nation; men det var ikke fredelig Købmandsfærd, der interesserede dem. De vidste, at Friserne hentede deres Varer sønderude, og en og anden Storbonde i Danmark har følt sig fristet til selv at drage ud for at tage Varerne i Besiddelse, og vel at mærke uden at blive nødt til at give noget af sit eget til Gengæld; det var Begyndelsen til Vikingetogene, der fra Overfald paa enkelte Friserkøbmænds Skibe udviklede sig til store Erobringstog med Opbud af Leding fra hele Danmark.

Vikingetogene gav den frisiske Handel et afgørende Knæk, og

der synes en kortere Tid derefter at have været en Oplomstring af Danskernes egen Søhandel paa Udlandet; der skal saaledes ligefrem have været et dansk Købmandsgilde i London, som først blev ophævet i det 11. Aarhundrede. Imidlertid varede det ikke længe, før andre stod rede til at overtage Danmarks Udenrigshandel. Da Tyskerne i det 12. Aarhundrede fordrev Venderne fra Dele af den sydlige Østersøkyst, blev der her anlagt en Række Byer, der for lange Tider skulde faa stor Betydning for Danmark. Vigtigst af disse var Lübeck, anlagt i 1138; den blev en kort Tid dansk, men fik sin store Betydning derved, at den laa som den sidste Station paa Handelsvejen Indien—Ægypten—de italienske Byer—de sydtyske Byer—Lübeck. Derved blev den Stapelplads for Danmark i flere Aarhundreder. Da Hanseforbundet var blevet dannet i det 13. Aarhundrede, med Lübeck som en af de førende Byer i Forbundet, lykkedes det ved stadig Indgriben i Nordens politiske Forhold Hansestæderne at erhverve sig vidtstrakte Privilegier i den nordiske Handel, saaledes at de næsten fik en Monopolstilling i Udenrigshandelen.

I Tiden omkring 1400 begynder de første Tegn paa, at Udviklingen var ved at gaa i en anden Retning. Skaanemarkedet, som helt havde været behersket af Hansestæderne, tabte i Betydning; i det 15. Aarhundrede tog Vesterhavsfiskeriet og dermed Vesterhavshandelen et stort Opsving, og ved den nye Fordelingsmaade af Varerne, der nu ikke mere udelukkende kom fra Skaanemarkedet, skabtes Betingelser for de danske Købstæders Vækst, idet de nu bedre kunde gøre en Indsats i Indenrigshandelen. Det blev en fortsat Bestræbelse hos alle de følgende Konger, at de søgte at drage stadig snævrere Grænser for Hanseaternes Privilegier i Indenrigshandelen og derefter ogsaa Udenrigshandelen.

Der havde nu været en Mulighed for at lade de danske Købstæder overtage Hansestædernes Rolle i Landets Forsyning med Varer udefra; men de politiske Forhold lagde sig i Vejen derfor; under Unionskrigene og under Borgerkrigen paa Reformations-tiden fik den danske Handel et Knæk, som der skulde mange Aar til at komme over. Allerede i Tiden omkring 1400 var der begyndt at komme et nyt Moment i Nordens Udenrigshandel; en Del af Hanseaternes Handel var gaaet over paa nederlandske og

flamske Hænder. Denne Udvikling fortsattes, da Handelsvejene i Europa som Følge af de store Opdagelser blev lagt om; det blev i Norden de nederlandske og engelske Stæders Købmænd, der blev Hanseaternes Arvtagere, da de tyske Stæder bukkede under i Konkurrencen i Løbet af det 16. Aarhundrede. Endnu i lange Tider blev dansk Udenrigshandel og Søfart varetaget af Udlændinge.

Paa Overgangen fra det 16. til det 17. Aarhundrede voksede der i de fleste Stater den Opfattelse i økonomisk Politik frem, som vi kalder Merkantilismen. Hermed fulgte blandt andet, at man viede den hjemlige Indsats paa Handels og Søfartens Omraade en overmaade stor Interesse. Saaledes ogsaa i Danmark. Foregangsmanden var her Kong Kristian IV, hvorom hans talrige Forsøg paa at hæve dansk Handel ved Oprettelse af Kompagnier vidner. I det 16. Aarhundredes anden Halvdel tog danske Sømænd og danske Søfarere en stadig stigende Del i den udenrigske Handel; Øresundstoldregnskaberne kan give et Indtryk af Væksten, selvom der vel nok maa tages paa disse Tal med Varsomhed. Af Skibe fra Danmark og Hertugdømmerne løb der i 1560'erne ikke over 100 Skibe gennem Sundet aarligt; i Slutningen af Aarhundredet ligger Tallet omkring ved 350—450. Flest af disse Skibe var hjemmehørende i København; over en Trediedel af de danske Skibe, der passerede Sundet i 1557—1599, havde hjemme i Hovedstaden. Ganske naturligt fik denne Førerstilling sit Udtryk deri, at den første Organisation af danske Søfarende dannedes i København.

*

*

*

Den 22. December 1634 gav Staden Københavns Borgmestre og Raad Byens Skippere en Lavsskraa, hvorved „Københavns Skipperlav“ oprettedes. Motiveringen for denne Foranstaltning var, at man vilde hæve Søfarten, som havde været truet „af besværlige Krigstider“ og „de store Pestilenser, som denne gode By paa nogle Aars Tid er hjemsøgt med“. Selv om det i Lavskraaen hedder, at Lavet oprettedes paa ny, betyder dette efter Datidens Sprogbrug kun, at det var et nyt Lav, der stiftedes.

Lavskraaen, der er en Samling Vedtægter, som ordner Skipper-

lavets Forhold saavel mellem Medlemmerne indbyrdes som mellem disse og uforstaaende, kendes desværre ikke i Original; men takket være den altid vaagne historiske Interesse hos den københavnske Præsident Peder Hansen Resen (1625—1688) kender vi dog Skraaens Ordlyd, idet vi mellem de Afskrifter af Lavskraaer, som Resen samlede i et Bind, og som nu opbevares i Københavns Raadstuearkiv, finder Skipperlavets Skraa fra 1634¹⁾. Gengivet med moderne Stavemaade lyder den saaledes:

„Vi Borgmestre og Raadmænd i København kendes og gør alle vitterligt, at eftersom Gud Allermægtigste ikke aleneste disse Lande og Riger fast om med Søen har bevæbnet, men endog med Søfarten, Haandteringsbrug og Videnskab saa vel udi Øster-, Vester- og Nordsøen velsignet og begavet, at fast alle Nationer og bekendte Stæder udi Verden af denne gode By og Stad kan besjles, tilmed endog med Skibe dertil at kunne bruge, samt og med gode Havne og Strømme forlenet, saa og dygtige søfarende Folk, Skippere, Styr mænd og Baadsmænd, som dertil hører, dagligen velsigner og formerer, saa alt des (d. v. s. deraf) intet fattes til Navigationen og Søfart her for Staden saa bekvemmelig og vel som fast ingen Stad i Europa, saa efterdi nu nogle Aar forleden den Ordinans, som af gammel Tid har været imellem de søfarende Haandteringsmænd — desværre — er meget svækket og aftaget, ikke aleneste formedelst de (i Teksten staar: de formedelst) forledne besværlige Krigstider, men endog fornemlig de store Pestilenser, som denne gode By paa nogle Aars Tid er hjemsøgt med, hvorfor vi har efter vores af Guds og Hans kongelige Majestæts Embede og Bestillings Udfordring os forberørte Lejlighed billigen til Sinde ført og med den allermægtigste Guds Naades Hjælp og Bistand Søfarten her paa denne gode By og i Førstningen er funderet igen at ville vel hjælpe paa Fode, fordre og fremme, saa meget som os muligt er, og derfor nu herom paa ny i Herrens Navn oprette og fundere — Gud Allermægtigste til Lov og Ære, Kongelig Majestæt samt disse Lande og Riger og den gode By til Prosperitet og Berømmelse — et kristeligt og vel fornødent Skipperlav, som udi efterfølgende Artikler er forfattede, og herefter troligen og alvorligen holdes og efterkommes skal:

§ 1. Først skal dette Skipperlav have en god, from, ærlig og

velforstandig søfarende Købmand, Koffardiskipper eller Styrmand til en Oldermænd, som altid skal være hjemme til Stede, samt tvende ærlige og skikkelige Koffardiskippere, Styr mænd eller Søfarende til Stolbrødre, som Lavet med gode Raad og Daad kan forestaa, hvilken Oldermænd Lavet skal betjene og forfremme til det bedste, saa længe Lavet kan formaa ham dertil med Stolbrødre udi tre samfulde Aar. Naar de tre Aar er forbi, og nogen af dem resignerer, da skal en ærlig, fornuftig søfarende Mand udi Lavet være Oldermænd udi hans Sted og andre fornuftige søfarende Mænd nævnes igen til Stolbrødre, og saa kontinuere hvert tredje Aar med Forandring til Lavsens og Søfartens Gavn og Bedste. De skal og have en god Dannemand til Skriver, som rigtigt ved Dag og Dato kan anskrive, hvis (d. v. s. hvad) som i Lavet sluttes og passerer, til god, vis Efterretning paa alting.

§ 2. De skal og have et velgelegen (d. v. s. velbeliggende) Lavshus, enten hos Oldermænden eller en af Stolbrødrene, indtil de selv med Tiden kan formaa et eget Lavshus at vorde mægtige, som da en af Lavsbrødrene kunde bivaane, der kan have om alt det, som Lavet er vedkommende, god Vidskab og Forstand, hvortil de deres muligste Flid efterhaanden skal anvende, hvortil vi dem og vil gøre al Befordring, naar vi derom af Lavet anmodes.

§ 3. En Lavskiste eller -skrin med trende Laase skal de ogsaa have, som Oldermænden skal have en Nøgle til og hver af Stolbrødrene een, udi hvilken Kiste eller Skrin de skal gemme Lavets Artikler, Segl og Penge, item (d. v. s. ligeledes) deres Breve og Bøger, hvorudi de flittigt skal lade antegne Brødrenes Navne, som i Lavet indtages, sammeledes Bøder, som sættes og udgives, og hvis (d. v. s. hvad) andet, som i Lavet raadslaas og beslaas, til god Efterretning.

§ 4. Alle Koffardiskippere og Styr mænd, som bygger og bor her i Staden, skal og bør at give sig i dette Lav for god Ordinans' og Rigtigheds Skyld, paa det at Lavet kan styrkes og vedligeholdes, og alle kan nyde ens Ret og Frihed her i Staden, og hvo sig holder uden for Lavet nyde imidlertid ej mere Frihed, som en anden Fremmed eller udenbys Mand.

§ 5. Skal ingen tages udi dette Lav og Skipper(selskab?)

uden gode, dygtige og oprigtige Koffardiskippere og Styr mænd samt ærlige Borgere og søfarende Handelsmænd her udi Staden, som det begærer og med Lavet kan vorde enige; de andre søge hver sit Lav og Selskab, som ved bør (d. v. s. som de bør søge)!

§ 6. Enhver, som tages til Broder udi Lavet efter denne Dag, skal give til Lavet og dets Forbedring, om han er ikke født og baaren her udi Staden eller udi Lavet, 4 Rigsdaler og til de Fattige en Rigsort og for enhver Hustru eller Søster i Lavet 2 Rigsdaler og 8 Skilling til de Fattige. Men er de født her i Byen eller er i Lavet, give halvt saa meget og dem (d. v. s. Pengene) straks udlægge, naar de i Lavet indtages, for hvilke Penge samt alle de andre, Lavet indtager og udgiver, en Gang om Aaret af Oldermænden og hans Stolbrødre skal gøre Rede og Regnskab, som det sig bør, udi en af Raadmændenes Nærværelse, som dem til Hossidder (d. v. s. Bisidder) udi Lavet forordnes.

§ 7. Næste Søgnedag efter Allehelgensdag skal alle Koffardiskippere og Styr mænd samt alle Lavsbrødre, som hjemme til Stede er, paa fastende Stævne om Morgenen Klokken 8 Formiddag udi deres Lavshus eller Forsamling sammen komme og takke den alsommægtigste Gud for det forledne Aars og Sommers Sejlads og saa straks med en god Vilje enhver Lavsbroder til Lavets Forbedring og Ophold udlægge 1 Sletdaler (lig $\frac{2}{3}$ Rigsdaler) og til de Fattige 8 Skilling; men hvilken Skipper, som har gjort en beholden hispanisk, fransk, englandsk, Skotlands, Islands, Ruslands og norsk Rejse, give 2 Rigsdaler og de Fattige 1 Mark.

§ 8. Hvo, som paa den Tid ikke hjemme eller til Stede er, den skal straks, han hjemkommer, — inden Juleaften i det seneste — sine Penge til Oldermænden og Stolbrødrene og Lavet erlægge, saafremt han ikke Lavet igen vil forlise og aldrig der igen at indkomme. Hvo, som er til Stede paa den rette bemeldte Tid og Dag og sig da straks godvilligen indstiller eller lovlig undskylder, nyde den samme Ret.

§ 9. Naar de da er forsamlede, og Vor Herre har faaet sin tilbørlige Lov, og enhver Lavsbroder formedelst (?) sine Penge har udlagt, da skal de raadføre sig med hverandre til Lavsens og Søfartens Handel og Bedste, fornemmelig at Guds frygt, Tugt

og Ære saa vel bliver forfremmet, denne gode By med dygtige og velforfarne søfarende Folk formeret, item Skibe at bygge, Byens Havn saa og Grønnegaard — Byens gamle Havn — samt Lægter og Bradebænke her for Staden kan forbedres og holdes vedlige, og Byens Sætønder, som paa Strømmen lægges, at de udi rette og bekvemmelig Tid flys (d. v. s. repareres) og igen optages, item hvor Ballastsandet her for Byen skal optages og igen udkastes, Grunden saavel som Dybet uden Skade, og fornemmelig hvorledes Sejladsen udi Nordsøen under Island og Grønland kunde forvideres (d. v. s. udvides), forsømte Lande og Stæder igen efterstræbes og opsøges, og al deres muligste Flid til Hans Majeståets og denne gode Bys Gavn og Bedste.

§ 10. Alle de Pendinge, som i dette Skipperlav udlægges, de skal anvendes til dem udi Lavet, som enten af Tyrken eller Religionsfjender bliver fanget og rançonneret (d. v. s. at der forlanges Løsepenge for dem), item fattige skibbrudne Folk udi Lavet saavel som syge og kvæstede at hjælpe igen paa Fode med, saa og fremmede skibbrudne Folk, som hændes at ankomme, til en Tærepending, paa det at vores Nation i fremmede Lande i lige Fald kan nyde den samme Hjælp hos dem; saa og skal de Pendinge, som enten til Skibs udi Havsnød eller i andre Maader udloves og udgives i dette Skipperlav, rigteligen leveres til Oldermændene og Stolbrødrene i Lavet, og af dem klarligt Regnskab derfor gøres aarligen til fornævnte Dag in Novembris eller straks efter, de er alle hjemkomne, og siden og til samme kristelige Værk anvendes foruden den Hjælp, enhver dog derforuden er pligtig sine Lavsbrødre i saa Maade at bevise, dog Islandskompagniets Forordning hermed uforkrænket i alle Maader.

§ 11. Item alle hvis Sager, Søfarten angaaende, som her udi Staden kan hændes at forefalde, de skal for Skipperlavet procederes, naar de af Borgmestre og Raad er derhen remitteret, og den efter Sørensen og Sagens Lejlighed fornufteligen paakende, som billigt og forsvarligt kan være, saa baade Udlændiske og Indlændiske sker lige Ret, uden langt Ophold, og hvis de ikke kan forlige eller ordele (d. v. s. dømme), det igen for Borgmestre og Raad at udvise.

§ 12. Hvo, som af Oldermændene for Lavet tilsiges, naar For-

nødenhed det kan udkræve, at møde enten til Kongens, Byens eller Lavsens Gavn og Bedste, og ikke til bestemte Klokkeslet lader sig finde til Stede eller og (har) lovlig Undskyldning, bliver han en halv Time ude, bøde 1 Mark; bliver han ganske borte, bøde 1 Rigsdaler hver Gang; og al saadan Forsamling skal ske uden Drik og unødigt Tidsspilde, som før er meldt.

§ 13. Og eftersom hidindtil nogen Uskikkelighed sig har tildraget, naar nogle Skibe eller Skuder udi Kongelig Majestæts Tjeneste skulde forskaffes, da skal nu Oldermænden med Stolbrødrene for Lavet herefter lade sig højliggen være ankelegen (d. v. s. magtpaaliggende), at naar saadant behøves og udfordres, med Byfogden eller hans Fuldmægtige at omgaa og tage udi Hans Majestæts Tjeneste efter Ret og tilbørlig Omgang uden Persens Anseelse dem, som er dygtige og bekvemme, saa ikke vores Borgerskab og søfarende Mænd utilbørligen en Del for meget graveres (d. v. s. tynges) og fordærves, de Fremmede endogsaa, (som) hid ankommer, formedelst saadan uforsynlig Konfusion her fra Staden skal bortskrækkes og forhindres mod Hans Kongelige Majestæts naadigste Vilje og Gefall (d. v. s. Behag), paa det her udi Staden saavel som udi andre velforordnede Søstæder kan holdes udi alting en kristelig og skikkelig Ordinans, som det sig bør.

§ 14. Udi lige Maader, om Hans Kongelige Majestæt naadigst kunde udi en Hast her udi Byen behøve Baadsmænd til Hans Kongelige Majestæts Skibe at bruge, da skal og Oldermænden og Bisidderne for Lavet herom tilsiges at kunne træde sammen udi Lavet og derom betænke det bedste Middel dygtige og bekvemme Folk at faa, Hans Kongelige Majestæt til Gavn og Bedste og den søfarende Stand uden Forhindring paa sin Sejlads.

§ 15. Naar Skibe her for Byen indises, da skal Oldermænden for Lavet tilsiges derom, og han (har) at betinge Indisningen for en billig Betaling, og han (har) selv paa Lavets Vegne at skaffe Folk dertil, som det (d. v. s. Skibet) kan indise, fremmede saavel som Indbyggerne, foruden Ophold i alle Maader.

§ 16. Ingen Skipper skal understaa sig at underhyre en andens Folk, meget mindre en Fragt sig indtrænge og forspilde. Hvo herimod befindes at handle, bøde, for en anden han under-

Lignet og Løst. indgitter indod.
 i med Indtægter. Lignet og Løst. indod.
 Løst. indod. 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662

Betrag: — 386 Skilling, 12 1/2

Indtægter og Løst. indod. 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662

Indtægter og Løst. indod. 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662

Indtægter og Løst. indod. 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662

Indtægter og Løst. indod. 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662

Indtægter og Løst. indod. 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662
 den 30. Decembris 1662

hyrede, 3 Rigsdaler og for Fragten, han spildte hans Lavsbrødre, 10 Rigsdaler og miste Fragten, saafremt han bedre vidste, end han gjorde; og hvilken Baadsmand Hyre antager hos nogen Skipper, førend han er vel skilt fra den forrige, ham hyrede, bøde saa meget til Lavet, som hans halve betingede Hyre bedrager (d. v. s. beløber sig til).

§ 17. Skal og alle de Skippere, udi Lavet er, herefter have den Frihed, at saa længe de har her egne Skibe for Byen, dem og deres Redere her sammesteds tilhørig, da skal ingen Borger her i Staden maa (d. v. s. have Lov til) fragte nogen af de Fremmede, her kan ligge, (naar) de kan fange af vores egne dygtige og lige bekvemme Skibe for en billig Fragt, saa vores egen Nation i saa Maade kan nyde herefter saa stor Ret og Fordel som en Fremmed hidindtil. Hvilken Borger her udi Byen (her)imod gør, bøde 20 Rigsdaler, nemlig 10 Rigsdaler til Lavet og 10 Rigsdaler til de Fattige i Lavet, og alligevel miste Skibet, han saaledes fragtede.

§ 18. Udi lige Maader er dem bevilget til Lavets Oprejsning og Forfremmelse, at alle Havnepenge af alle de Skibe, som ligger i Vinterleje udi Byens gamle Havn Grønnegaard udi næst efterfølgende 10 Aar; dog deraf skal (de) tage en billig Havnepenge, eftersom Borgmestre og Raad det forordner, og udi midlertid skal Lavet holde Havnen selv ved Hævd og Lige med Pæle og anden Fornødenhed, saa Skibene kan være uden Skade.

§ 19. Udi lige Maader er dem bevilget sammesteds ved Grønnegaard at maa ordinere sig en Lægter og Bradebænk, som alle Skibe og Skuder, som her for Byen ligger Vinterleje, endeligen fornævnte 10 Aar skal være tilholdende for en billig Betaling til Lavet at søge, med alt hvis (hvad) mere Grønnegaards Havn imidlertid kan gøre sig til Lavet nyttelig (i Teksten staar: imidlertid kan gøre sig Grønnegaards Havn til Lavet nytteligt), Kongen og Byen uden videre Skade i alle Maader.

§ 20. Og efterdi al deres Forsamling om Aaret skal ske paa fastende (Stævne) uden Drik, saa har vi derfor bevilget dem en Dag eller to i det allerlængste om Julen at komme tilsammen aarligen udi Lavet med deres Hustruer og Børn udi Guds frygt at gøre sig lystige og glade, dog ingen anden Drik at skænke end Øl.

§ 21. Udi samme deres Lavsforsamling og Gæstebud skal ingen sig til nogen Klammeri eller Parlament (d. v. s. Skænderi) (driste) at anfange under 1 Rigsdalers Straf til Lavet. Drager nogen sin Kniv sin Næste dermed at ville skade, enddog han ingen Skade gør, skal bøde til Lavet fire Rigsdaler og til de Fattige 1 Rigsdaler; gør han det anden Gang eller gør Skade bøde dobbelt; gør han det tredje Gang, da forvises (han) Lavet og Skip-perselskabet som en oprørsk Mand og aldrig vinde Lavet eller dessen (d. v. s. dettes) Frihed mere.

§ 22. Skælder nogen enten Mand, Kvinde eller Gæst paa Hæder eller Ære, han skal det lovligen bevise, medmindre det straks igen bliver forligt og aftalt, og skal han dog bøde til Lavet og de Fattige efter seks Mænds Sigelse. Vil han det ej godvilligen efterkomme, da gives det Øvrigheden til Kende, og siden straffes og bøde efter Privilegierne og være Lavet efter denne Dag forvist med alle.

§ 23. Hvo, som slaar hverandre Pust eller Nævehug inden Lavsdørene, han bøde til Lavet to Rigsdaler og til de Fattige 1 Rigsdaler og forlige sig med sin Vederpart (d. v. s. Modpart) efter seks Dannemænds Sigelse; dersom de ikke vil forliges, da søge sig Tinget og lide og undgælde, hvad Retten medfører; thi udi alle de Sager, inden Lavsdøre forsones, skal Kongens og Bys Ret og Sagefald (d. v. s. Bøderet) være uforkrænket i alle Maader.

§ 24. Spilder nogen Guds Gaver enten med Mad eller Øl med Modvillighed og Fortræd, Gud til Fortørnelse, inden Lavsdørene eller og slaar Glas i Sønder af Fortrædelighed, han bøde første Gang 1 Rigsdaler, anden Gang 2 Rigsdaler, tredje Gang bøde mere efter 6 Mænds Sigelse og derforuden skal give for hvert Glas, han isønderslaar i Lavet, to Glas igen i Stedet, paa det god Høviskhed og god Skikkelighed i Lavet holdes kan.

§ 25. Hvo, som vil indbyde nogen Gæst, han skal give for en Mandsperson hver Gang 1 Rigsort og for en Kvindesperson en Sletmark, og desforuden skal den, som dem indbyder, svare til alle de Forseelser, om de nogen begaar, saafremt de ikke selv retter for sig, førend de gaar af Lavet; og skal ingen understaa sig nogen Gæst at indbyde, som ikke er Lavet værdig, under 1 Rigsdalers Straf til Lavet.

§ 26. Hvem, som Oldermænden og hans Stolbroder tilsiger at være Skafter, den maa det ingenlunde nægte, paa det at altingest skal skikkeligen og retteligen tilgaa inden Lavsdørene; hvem, som herudi findes modvillig og ulydig og sig herudi vægrer, skal bøde 2 Rigsdaler til Lavet og en halv Rigsdaler til de Fattige og dog alligevel betjene Lavet.

§ 27. Naar Oldermænden og hans Stolbrødre eller Bisiddere opklapper i rette Tid om Aftenen, nemlig naar Klokken er 10 slet i det længste, da skal enhver opstaa og forføje sig hjem til sit Hus og Logement og ikke sidde længer. Hvem sig fordrister og sidder længer, end op er klappet, og ti er slagen, og Oldermænden og hans Stolbrødre bortgangne er, han bøde 1 Rigsdaler til de Fattige, og dersom han ikke udlægger sine Bøder, som udi Lavet er sat, inden to Dage derefter, de er forfaldne, til Oldermænden, han lide Nam (d. v. s. Udpantning) saasom for anden vitterlig Gæld.

§ 28. Naar de nu saa er af Guds Velsignelse vel fornøjet, da skal enhver for sig gaa smukt stille hjem i sit Hus foruden Parlement (d. v. s. Skænderi), Hujen eller Skrigen paa Gaden, og ingen skal have sig over dem at besvære. Befindes nogen herimod at gøre og bliver anklaget, han bøde 1 Rigsdaler til Lavet og en halv Rigsdaler til de Fattige, paa det Tugt og Ære kan formeres, og al Uskikkelighed det allermest mulige forekommes at afskaffe.

§ 29. Naar nogen (af) Lavsbrødrene eller deres Hustruer eller Børn ved Døden afgaar, da skal det ganske Lav, efter at de er ombedt og advaret, lade sig finde godvilligen at bære og følge Liget til sit Lejersted. Hvo, som ikke kommer udi rette Tid, uden lovligt Forfald, da bøde for hver af Brødrene $\frac{1}{2}$ Rigsdaler og enhver af Søstrene 1 Sletmark; naar deres Tyende ved Døden afgaar og bliver forsømt at følge, da bøde halvt saa meget.

§ 30. Lavet skal og have selv deres Lavsligklæde, som Brødrene og Søstrene udi Lavet skal nyde, for hvert Lig en halv Kurantdaler; men for deres Tjenestetyende og andre deres Venner skal de give til Leje lige saa meget, (som) Fremmede skal give, der dette begærer: 1 hel Kurantdaler.

§ 31. Naar nogen af Skipperselskabs Lavsbrødre ved Døden er afgangne, da har hans efterladte Hustru og Børn, imedens og

al den Stund hun sidder ugift, den samme Ret og Frihed at nyde udi Lavet som hendes salige Husbonde, saafremt hun aarligen til Allehelgensdag, som forberørt er, udgiver forskrevne Aarspendinge til Lavsens Underholdning.

Disse foreskrevne 31 Artikler har vi Skipperlavsselskab her udi Staden udi Herrens Navn til god Efterretning og Forbedring meddelt skriftligen og vil ham denne alvorligen udi alle disse Ord, Punkter og Artikler holde og efterkommende (?), som det sig bør, og os og vores Efterkommere forbeholden med Tiden herudi at forandre og forbedre, hvis (d. v. s. hvad) os kan synes, Hans Kongelige Majestæt og Riget samt den gode By og Skipperlavet kan være til ydermere Fordel, Gavn og Bedste, og underdanigst vil have det første Lejlighed til Hans kongelige Majestæts naadigste Konfirmation og Bekræftelse heden stillet.

Actum København, den 22. Decembris Anno 1634“.

Denne Skraa for Skipperlavet, der ikke synes at have faaet den i Slutningsordene nævnte kongelige Stadfæstelse, fik i 1643 et Tillæg, idet det i den samme Afskriftssamling fra Præsident Peder Hansen Resens Haand hedder²⁾:

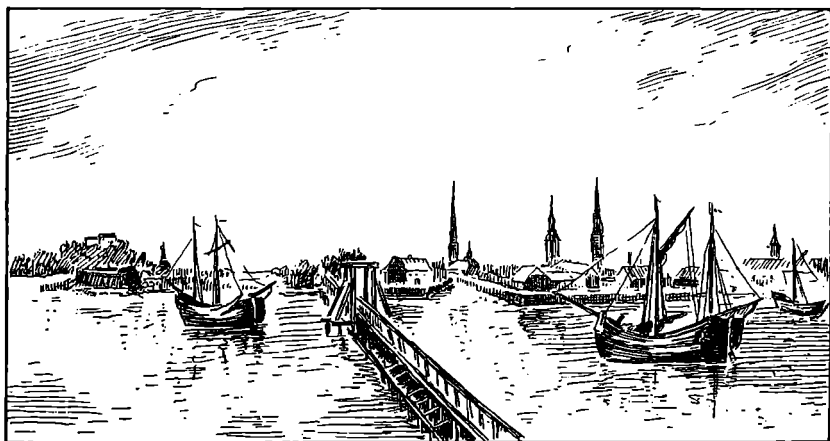
„Anno 1643, Mandagen den 11. Decembris blev den 19. Artikel her udi om Grønnegaards Lægter læst for Borgmestre og Raad, læst paa Københavns Raadstue, og efter Jørgen Ravn, Oldermænd for Skipperlavet her udi Staden, hans Begæring bevilget, at efterdi Skipperlavet her udi Staden stor Bekostning paa fornævnte Lægter anvendt har, da maatte de endnu paa fem Aars Tid indtil videre Anordning fornævnte Lægter vedligeholde og bruge.“

Hermed havde den danske Sømandsstand faaet sin første virkelige Organisation. Ganske vist lykkedes forholdsvis lidt af Kristian IV's merkantilistiske Politik, og paa Søhandelens og Søfartens Omraade, hvor det var Kongens Hensigt at faa de Fremmedes Virksomhed i dansk Udenrigshandel afløst af dansk Indsats, var Illusionerne bristede, da den gamle Konge lukkede sine Øjne i 1648. Kristian IV's Politik havde haft urigtige Forudsætninger; den hvilede paa en fejlagtig Bedømmelse af baade hjemlige og udenrigske Forhold, og hertil kom Uheld og Adels Modvilje mod hans Forsøg paa at hjælpe den danske Borgerstand

frem. Men „bag dette triste Billede er der dog enkelte Træk, der tegner sig svagt, som bærer frem, og som viser, at hele hans Indsats dog ikke havde været lige gold overalt. Der var trods alt mere Liv og større Muligheder for, at borgerligt Initiativ kunde sætte Frugt end tidligere, der var fremstaaet Institutioner, som maatte hjælpe frem“³).

Blandt disse bestaaende Resultater af Tidens Anstrengelser for at gøre Danmark fri af Udlandets Formynderskab kan nævnes Københavns Skipperlav.

SKIPPERLAVET I AARENE 1634—1685

ELVOM København ved Skipperlavets Oprettelse i 1634 ubestridt indtog en Førerstilling inden for dansk Skibsfart, var Hovedstadens Koffardiflaade dog langt fra betydelig i Sammenligning med udenlandske Søstæders. Derimod synes Københavns Borgere i Modsætning til senere at have drevet et ret udstrakt Fiskeri; det er i alt Fald oplyst, at der i 1624 fandtes 418 Fiskerbaade i Hovedstaden¹⁾.

Aaret efter Skipperlavets Oprettelse var ialt 88 Koffardiskibe paa tilsammen 2370 Læster hjemmehørende i København, og naar under Krigen 1643—1645 hele 16 monterede københavnske Borgerskibe blev indlemmet i Orlogsflaaden²⁾, kan man sikkert gaa ud fra, at det har været Skibe af Kategorien „større Koffardiskibe“. Fra Tiden før 1660 har vi en Beretning af den svenske Gesandt i København Magnus Durel om, hvor mange „større“ Skibe, der dengang var hjemmehørende i de betydeligste af de danske Havne; af den fremgaar det, at af Skibe paa 77—100 Læster havde København ialt 25, medens Ribe og Rønne hver havde 11, Randers 5 og de andre derunder³⁾.

Man kunde have ventet, at de urolige Forhold under Svenske-

krigene vilde have bevirket en følelig Nedgang i den københavnske Koffardiflaades Tal; men en Notits i Skipperlavets ældste Protokol viser, at dette ikke var Tilfældet. I Marts 1665, siges der, blev der efter Magistratens Anordning udskrevet en Afgift paa 4 Skilling af hver Skibslæst; det derved indkomne Beløb skulde anvendes til at lønne nogle Personer med, som skulde holde Vagt paa Skibene. I Følge de meddelte Oplysninger indkom der ialt 138 Sletdaler 3 Mark 2 Skilling, og man kan se, hvor store de Skibe var, som Lavets Medlemmer raadede over. Helt nøjagtigt er Resultatet maaske ikke, da enkelte Fartøjer vel kan have undgaaet Lavets Undersøgelse; Fejlene kan dog ikke være store, da Optræningen foretoges om Vinteren og Foraaret, hvor Størstedten af Skibene antagelig endnu var hjemme. Af Skibene var da:

1 paa 2 Læster	2 paa 2½ Læster	1 paa 3 Læster
1 paa 3½ Læster	9 paa 4 Læster	1 paa 4½ Læster
1 paa 5 Læster	6 paa 6 Læster	3 paa 7 Læster
9 paa 8 Læster	8 paa 10 Læster	1 paa 10½ Læster
1 paa 11 Læster	4 paa 12 Læster	1 paa 13 Læster
2 paa 14 Læster	2 paa 15 Læster	1 paa 16 Læster
4 paa 17 Læster	1 paa 18 Læster	1 paa 19 Læster
4 paa 20 Læster	3 paa 22 Læster	1 paa 23 Læster
3 paa 24 Læster	2 paa 30 Læster	3 paa 50 Læster
2 paa 55 Læster	1 paa 70 Læster	1 paa 73 Læster
1 paa 76 Læster	1 paa 80 Læster	1 paa 86 Læster
1 paa 90 Læster	3 paa 100 Læster	

Fartøjernes Antal var saaledes 97, altsaa 9 Skibe mere end i 1635, medens Drægtigheden var noget mindre, nemlig ialt 2234½ Læst, og Antallet af større Skibe synes at være gaaet en Del tilbage⁴). Skibsmaaling skete i det 17. Aarhundrede efter en Skala i Kristian IV's Forordning af 12. Januar 1632 (med Tillæg af 16. Oktober 1640); en Skibslæst var da lig en Varelæst, f. Eks. 22 Tdr. Rug eller 13 Tdr. Sild; ca. 1656 regnede man en Skibslæst til 3840 Pund; efter Skalaen i Forordningen af 1632 kunde et Fartøj paa 10 Læster have følgende Dimensioner: 40 Fods Længde, 11 Fods Bredde og 7 Fods Dybde, altsaa som vore almindelige Pæreskuder⁵).

Da Kommercekollegiet var blevet oprettet i 1671, tog den danske Skibsfart til. Antallet af Handelsskibe i hele Riget siges at være fordoblet i Tiden 1670—1674, og den svenske Gesandt indberettede i 1674 til sin Regering, hvorledes Danmarks Skibsfart var blevet stærkt förøget i de foregaaende tre Aar. Vi har en Opgørelse af den københavnske Handelsflaade fra 1678; efter den havde Hovedstaden:

33 Fartøjer over 20 Læster paa tilsammen ca. 1470 Læsters Drægtighed.

17 Fartøjer med 10—20 Læster paa tilsammen ca. 241 Læsters Drægtighed.

21 Fartøjer under 10 Læster paa tilsammen ca. 108 Læsters Drægtighed.

45 Fartøjer uden angiven Drægtighed paa tilsammen ca. 780 Læsters Drægtighed.

Det vil sige, at den københavnske Koffardiflaade var paa ialt 116 Fartøjer med ca. 2600 Læsters Drægtighed; heri var dog vistnok ikke medregnet Kompagniernes Skibe og Defensionsskibene, de bevæbnede Koffardiskibe, der nød væsentlige Begunstigelser som f. Eks. Toldnedsættelser og Frihed for en Del Skatter. Af Opgørelsens 116 Skibe havde:

3 over 100 Læster	2 mellem 90 og 100 Læster
1 havde 83 Læster	2 mellem 70 og 80 Læster
2 mellem 50 og 60 Læster	5 mellem 40 og 50 Læster
4 mellem 30 og 40 Læster	14 mellem 20 og 30 Læster ^a).

Defensionsskibene var ildeset af Hollænderne, og disse søgte derfor at faa dem afskaffede ved en Konvention af 1688; det lykkedes dem dog først helt ved en ny Traktat i 1701⁷).

Paa denne Handelsflaade var det, det københavnske Skipperlavs Medlemmer var Skippere eller Styrmand. Lavskraaen tillod kun Optagelse af københavnske Skippere og Styrmand, „samt ærlige Borgere og søfarende Handelsmænd her udi Staden“; denne sidste Passus skal dog sikkert ikke forstaas paa anden Maade, end at det var Skipperne og Styrmandene, der skulde være ærlige Borgere og søfarende Købmænd; Lavets Bøger viser dette. Ganske vist træffer vi enkelte Steder paa en Blokkemager,

Sejlmager og Rebslager⁸⁾ nævnt blandt Lavets Personer; men disse var vist ikke egentlige Medlemmer, som tog Del i Lavsbødrenes Rettigheder og Pligter, men snarere ligestillede med de ikke søfarende Købmænd, hvorom det hedder i Lavets Svar paa en Ansøgning fra Waterschout Cornelius Nissen i 1695, at han „vel for 24 Aar siden var bleven indskreven i Lavet, men som andre unge Købmænd kun for at deltage i lystigt Samkvem, ved hvilken Lejlighed han gav en Present, men havde hverken betalt sædvanligt Indskud eller besiddet nogen Rettighed i Lavet“⁹⁾. Deres Stilling nærmede sig saaledes Gæsternes, som kunde indbydes, naar de var Lavet værdige, mod en mindre Erkendelse til Lavsbøssen.

Hovedparten af Lavets Medlemmer var Skipperne; at der ikke hermed alene kan menes Personer, der ejede et Skib, ses af Lavets Bøger; de viser, at det i gammel Tid ingenlunde var almindeligt, at Skipperen selv var Ejer, og det skønt Lavets Skibe gennemgaaende har været smaa.

Sømandsstanden høstede megen Fordel af Regeringens religiøse Tolerance. Ikke faa hollandske Skippere tog Borgerskab i København og andre, navnlig sjællandske Søkøbstæder; Motivet hertil maa dog vist sikkert søges i Hollændernes Ønske om at benytte sig af en gunstig Lejlighed; udstyret med dansk Statsborgerret kunde de under Krigene uforstyrret drive Handel og Skibsfart som neutrale¹⁰⁾. Saaledes opnaaede to hollandske Skipper københavnsk Borgerskab i 1671¹¹⁾.

Det var Oldermænden, som aflagde Regnskab for de Midler, der stod under Lavets Bestyrelse, og som i det hele taget havde Hovedledelsen af dets Anliggender; i sin Egenskab af Oldermænd havde han forskellige Hverv, saaledes som det var anført i Lavsskraaen; f. Eks. fungerede han som Formand for den Søræt, Lavet efter Skraaen skulde udgøre. Han nød for sit Arbejde en aarlig Løn. Oldermænden var valgt for tre Aar og skulde være Købmænd, Skipper eller Styrmand, og han havde ved sin Side to Stolsbrødre, ligeledes valgt for tre Aar; de skulde hjælpe ham med Lavets og Lavsmidlernes Administration. Oldermænden Jørgen Ravn var i 1648 med til at underskrive de københavnske Borgeres Fuldmagt ved Frederik III's Valg og Hylding, ligeledes ved

Udvælgelsen af Prins Kristian i 1650¹²⁾. I 1658 fik Oldermænden under Svenskekrigen Ordre til at tilholde alle dem, der havde Skibe liggende paa Reden, at holde disse parate til Troppetransport; hvis nogen modsatte sig denne Ordre, skulde hans Skib sænkes¹³⁾.

Lavet skulde ogsaa have en Lavsskriver; den første Gang vi hører en saadan omtalt i Lavsprotokollerne, er i Aaret 1685; da var hans Løn 15 Sletdaler¹⁴⁾. Andensteds fra ved vi dog, at Lavets Skriver i 1677 hed Niels Mortensen¹⁵⁾.

Foruden disse Personer var der i alt Fald fra 1662 — sikkert ogsaa før — til Lavet knyttet en Bedemand, hvis væsentligste Bestilling var at varsle Medlemmerne, hver Gang Bryllup eller Begravelse skulde ske¹⁶⁾. En anden, endnu mere populær Person var sikkert Lavsbuddet, der daglig saa og talte med en Del af Lavets Medlemmer; han nævnes allerede 1656 (Kristen Schouboe) og havde da en aarlig Løn paa 10 Sletdaler for at opkræve Lavspengene¹⁷⁾. Hans Eftermand, Klaus Kristensen, der nævnes i 1670 samtidig med Bedemanden Peder Hagensen, fik ligeledes 10 Sletdaler i aarlig Løn¹⁸⁾.

Lavet havde i de første Aar til Huse i et lejet Lokale. Lejen derfor var i 1664 seks Sletdaler (4 Rigsdaler) aarlig, og Lokalet bestod da af en Sal, som en Karen Mortensen havde lejet Skipperlavet¹⁹⁾. Lejligheden maa have været noget kneben, og til de aarlige Sammenkomster i Begyndelsen af hvert Aar, hvor mange Personer gav Møde, maatte man derfor leje større Rum, i 1657 saaledes i Bryggernes Lavshus og i Februar 1664 i det danske Kompagnis Hus²⁰⁾.

I Lavsskraaens Punkt 2 var der imidlertid blevet sagt, at man skulde stræbe efter at faa et eget Lavshus, og i Begyndelsen af 1662 tog man Initiativet til at naa dette Maal. Der blev sendt en „Rulle“ rundt til alle Lavets Medlemmer for at faa dem til at tegne sig for et Bidrag til et Lavshus²¹⁾. Man havde faaet Kig paa en Ejendom, der tilhørte en Evert Funck og var beliggende i Lille Kongensgade, senere Nr. 33.

Der forløb imidlertid en Stund, inden Købet gik i Orden. Først i Februar 1665 forhandlede Oldermænden og otte Brødre med Ejeren om Betingelserne for Overdragelsen²²⁾, og man

begyndte i April samme Aar at afdrage Købesummen, idet Evert Funck da fik udbetalt 500 Sletdaler; noget senere betalte Lavet hans Enke Margrethe Funck 590 Sletdaler²³). I Tiden fra Marts 1665 til April 1666 havde man samlet ind til dette sidste Afdrag; 88 Lavsskipperne havde lovet Bidrag; men de var ikke allesammen i Stand til at indfri deres Løfte; ogsaa Medlemmer af de Kompagnier, der ellers ikke havde noget med Lavet at gøre, var saa

1:5

Egetræspanel fra det gamle Lavhus ca. 1630—40.

H.S. 1934

ædelmodige at hjælpe til. Det Beløb, der ved denne Lejlighed indsamledes, var paa ialt 630 Rigsdaler 4 Mark eller 946 Sletdaler²⁴). I 1667 havde Funcks Enke endnu 3000 Sletdaler staaende i Ejendommen; men der blev stadig afdraget paa Gælden. I 1669 var Gælden bragt ned til 2000 Sletdaler; men derefter gik det noget langsommere med Afbetalingen; først i 1677 var Gælden nede paa 300 Sletdaler, og i Januar 1681 var endelig den sidste Rest blevet betalt paa Huset²⁵).

Lavet maa dog allerede have overtaget Ejendommen i 1665, for i dette Aar anbragte Lavet en Del Lindetræer i Haven foran Huset, som ved denne Lejlighed benævnes „Lavshus“²⁶). Den 14. Juni 1669 udstedtes der Skøde paa Ejendommen²⁷).

Om Husets Udseende i disse Aar ved vi ikke meget. Ud til Lille Kongensgade var der en Port, og bagved Huset laa først en Gaard, hvor der foruden Linde stod et vildt Kastanietræ; Gaarden afsluttedes af et Stakit, bag hvilket Haven laa; denne var

1:10

Egetræspanel fra det gamle Lavshus ca. 1630--40.

H.S. 34

atter ved et Plankeværk skilt fra „Smedens Gang“ bagved²⁸). Parallelt med Husets sydlige Side løb Ulkegade — der i April 1823 blev omdøbt til Holmensgade²⁹) — hvis Nærhed i 1683 havde uheldige Følger, idet en Brand i denne Gade medførte Beskadigelser paa Lavshuset og afstedkom en større Reparationsudgift³⁰).

I Gaarden fandtes en Post, som første Gang træffes omtalt i

Lavets Bøger i 1675, da den blev istandsat, fordi den var „fordærvet“³¹). Som alle Træposte maatte den i Aarenes Forløb stadig enten helt fornyes eller forsynes med nyt „Hjerte“ og ny Pumpesko. Straks inden for Porten fandtes endvidere et „Secret“, d. v. s. hemmeligt Sted, Kloset; det kaldtes gammelt i 1681, da det renoveredes af Natmanden, hvis Folk ved denne Lejlighed fik et lille Traktement paa ca. 2 Daler ³²).

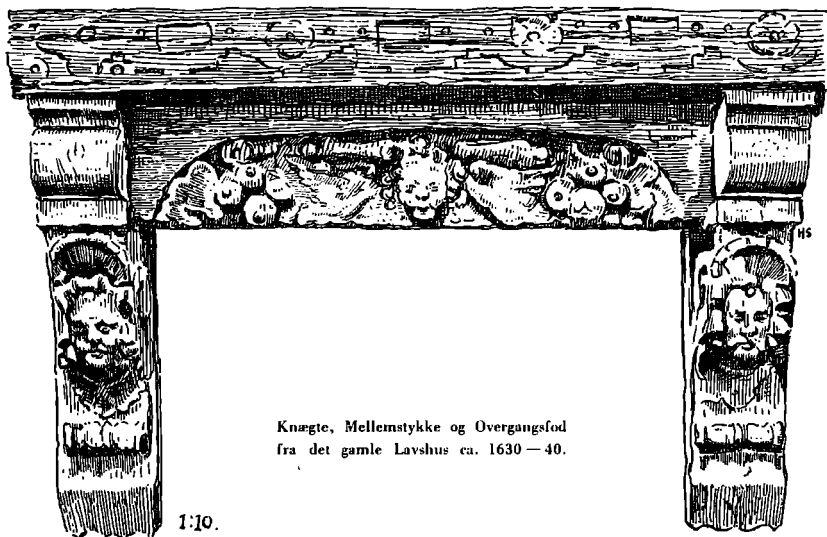
En Inventarieliste findes ikke fra Lavets første Aar; men man kan gennem dets Bøger faa et lille Indblik i, hvilket Bohave Lavet da ejede. 1656 ejedes naturligvis et Ligklæde³³), noget, der aldrig savnedes i et ordentlig Lav; ogsaa en Lade dertil omtales samme Aar³⁴). Lige saa lidt undrer det os allerede da at træffe to Tudkander i Lavets Besiddelse³⁵). Dets Lysestager med dertil hørende Lys udlejedes i 1663 sammen med Ligklædet ³⁶). At det ligeledes tidligt havde et Lavskilt hængende uden for Huset³⁷) — et Skilt, der i alt Fald fra 1695 straaled i pragtfuld Forgyldning³⁸) — er ogsaa naturligt; derimod tager det sig lidt ekstravagant ud, naar det i 1671 meddeles, at Oldermændenes Bord prydedes med et rødt Klæde³⁹). Af Stadsoberstens Tjener erhvervedes i August 1676 en Lysekrone for 43 Sletdaler⁴⁰); samme Aar blev det ene af de to Skibe, der hang i Stuerne, repareret, malet og forgyldt⁴¹). I Januar 1679 anskaffede Lavet sig to store Trækander⁴²); og i December 1681 endnu en Lysekrone for 18 Sletdaler⁴³). Af den islandske Købmand Anders Svendsen købte man i Slutningen af Marts 1683 flere Genstande, nemlig et Egebord „med Skuffelade og Laas“, to Kistebænke, fem høje Læderstole og et stort Spejl, alt til et samlet Beløb af 13 Sletdaler⁴⁴).

Om selve de enkelte Rums Udseende ved man ikke meget. Væggene i „Salen“ var i alt Fald fra 1672 beklædt med Spaanmaatter⁴⁵); men ud over denne Oplysning giver Lavets Bøger os ingen Meddelelse om Stuernes Udseende.

Af Genstande uden for Huset kan mærkes et Par Flaader, der blev købt i 1663 og sidste Gang nævnes i 1670⁴⁶). Desuden drev Lavet en udstrakt Laaneforretning, idet der laantes Penge ud mod Pant, især i Skibe, som ikke maatte komme uden for Havnebommen, naar Renterne ikke var blevet betalt i rette Tid; fra denne Bestemmelse fandt der imidlertid idelige Undtagelser

Sted, da Lavet vel indsaar det uhensigtsmæssige i at berøve Skyldneren Lejlighed til at tjene Penge, hvormed han kunde betale sin Gæld. Ogsaa mod Pant i fast Ejendom blev der givet Laan, og som et Eksempel paa Ejendomme, Lavet erhvervede, naar Afgifterne ikke blev betalt, kan nævnes et Hus i Vingaardsstræde, der i 1667 solgtes til en Smed for 670 Sletdaler⁴⁷).

Foruden Lavshuset ejede Skipperlavet indtil 1675 seks Skip-

Knægte, Mellemstykke og Overgangsfod
fra det gamle Lavshus ca. 1630 — 40.

1:10.

perboder; de solgtes omkring 18. August dette Aar for 1100 Sletdaler til en Matthias Murermester⁴⁸). Af Værelserne i selve Lavshuset udlejedes enkelte særskilt, saaledes Loftet i 1676 til en Bundtmager, der vilde anbringe sit Skindlager der⁴⁹).

En Gang om Aaret skulde alle Lavsbrødrene samles „paa fastende Stævne“ Kl. 8 Morgen for at takke Gud for det forløbne Aar, og for at raadslaa om Lavets og Søfartens Bedste. Denne aarlige Samling skulde i den første Tid ske den første Søgnedag efter Allehelgensdag, efter Lavsartiklerne af 1675 den første Søgnedag efter Nytaar. Herudover maatte Brødrene samles med deres Hustruer og Børn et Par Dage i Juletiden for „udi Guds frygt“ at gøre sig lystige og glade, dog uden anden Drik end Øl. Erfaringen viste, at den Slags Sammenkomster ikke altid gik saa

stille af som ønskeligt; derfor indeholder Lavsskraaen ogsaa som andre Lavs Bestemmelser en Række Regler om Bødestraffe for uhøvisk Optræden. I Lavets Bøger ser vi imidlertid ikke nogen Bemærkning om, at større Uroligheder har fundet Sted ved Møderne; en Del Glas gik vel af og til i Løbet, og en Antegnelse om, at 116 Ruder i 1675 maatte indsættes i Lavshuset⁵⁰), og at 89 „Pasglas“ — Glas med Rummaalsmærker — i 1671 er borte og gaaet i Stykker, synes at tyde paa en vis Letsindighed i Omgang med de dengang saa dyre Glasvarer⁵¹).

Ordlyden af en gammel Gildesregning fra disse Aar er bevarret; den giver et morsomt Indblik i Datidens Forhold, fortæller lidt om, hvad der ved slige Lejligheder blev fortæret, og om, hvad der paa anden Vis kunde gaa med i Løbet:

„1682, d. 9de og 10de Januar have samtlige Laugsbrødre med „deres Hustruer og Børn været forsamlede i Laugshuset, saavel „som d. 11te dito de fleste af Brødrene, og da er gjort Omkost- „ning, først betalt:

„12 Tønder Øl à 4 Rdlr. 4 Mk.	48 Rdlr. 3 Mk.	„ Sk.
„For Rhinskviin efter Regning	14 Rdlr. „ Mk.	„ Sk.
„Tobak og Piber	3 Rdlr. „ Mk.	„ Sk.
„2de Fade Saltmad, Brød, Smør og hvad		

dertil hører	8 Rdlr. „ Mk.	„ Sk.
--------------------	---------------	-------

„Confect til Laugssøstrene begge Aftener, nemlig:

„Æbler for	2 Rdlr. „ Mk.	„ Sk.
„2 Lispund Kastanier	3 Rdlr. „ Mk.	„ Sk.
„Kræmkager	2 Rdlr. 1 Mk.	„ Sk.
„Pebernødder	2 Rdlr. 1 Mk.	„ Sk.
„Valdnødder for	1 Rdlr. 3 Mk.	8 Sk.
„Fransk Brændeviin	„ Rdlr. 1 Mk.	2 Sk.
„3 Lispund Lys à 11½ Mk.	8 Rdlr. 2 Mk.	8 Sk.
„Enebærbrændeviin for	3 Rdlr. „ Mk.	„ Sk.
„31 Glas, som ere borte og i Stykker	„ Rdlr. 3 Mk.	14 Sk.
„Strøesand for	„ Rdlr. 1 Mk.	„ Sk.
„For Stadsmusicanterne i 2de Dage	9 Rdlr. „ Mk.	„ Sk.

„Vagten i Porten og de, som oppassede i Stuen og Kjelderen, tilsammen 4

Mand à 1 Rdlr.	4 Rdlr. „ Mk.	„ Sk.
---------------------	---------------	-------

„2de Piger, som i lige Maade oppassede...	2 Rdlr. „ Mk. „ Sk.
„Og til Laugshuset 2de Piger	1 Rdlr. „ Mk. „ Sk.
„Betalt til Skafterne	4 Rdlr. 2 Mk. „ Sk.
„Og til begge deres Koner	5 Rdlr. 2 Mk. 8 Sk.
„Ialt	125 Rdlr. „ Mk. 8 Sk.

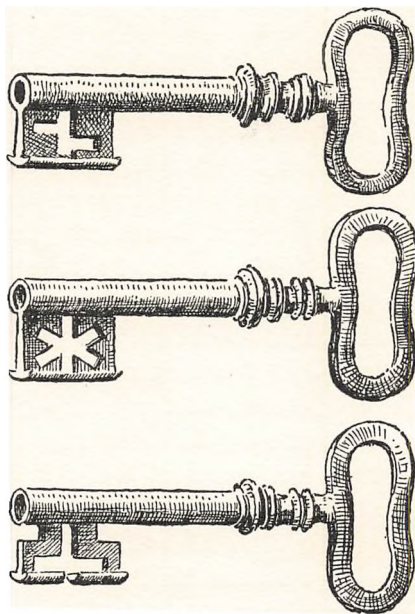
Tilladelsen til at drikke Øl blev benyttet, undertiden lidt vel rigeligt; men det var jo ogsaa kun een Gang om Aaret, saadanne Fester fandt Sted. Naar Gildet skulde staa, fik man travlt med at strø Sand paa Gulvet ⁵²⁾; et Skillerum skulde sættes op i den store Stue⁵³⁾; i Kælderen, hvor Øllet laa, og for hvis Vinduer der i 1704 foreslaas anbragt et Stakit, „for at Øllet ej skal blive surt“⁵⁴⁾, fik nogle Karle det Hverv at passe paa, at alt gik rigtig til, og hjælpe Kælderpigen med Frembæringen⁵⁵⁾; flere Skænke blev rejst, en Spillemand lejedes for at bringe Liv i Selskabet⁵⁶⁾, en Vagt anbragtes i Porten⁵⁷⁾, og Ovnen smurtes med Røgelse⁵⁸⁾.

Af Øllet var det især Rostockerøl, der gjorde Lykke; undertiden anskaffedes ogsaa et Fad Rummeldeus⁵⁹⁾, og de forbudne Varer: Rhinskvín, Brændevin, Sekt, spansk og fransk Vin hentes⁶⁰⁾; alle Brødre, Søstre og deres Børn samledes da den bestemte Dag⁶¹⁾; det var vel nærmest Kvinderne og Børnene, der tog sig af Knaset: Æbler, Pebernødder, Krumkager, Valnødder, Kastanjer o. s. v.⁶²⁾, medens Mandfolkene holdt sig til Øl og Vin og smøgede Tobak af deres Kridtpiber⁶³⁾.

En anden Lejlighed, hvor hele Lavet skulde samles, var ved Begravelser; Skraaen bestemte jo, at naar nogen Lavsbroder, hans Hustru eller Børn eller hans Tyende døde, skulde hele Lavet under Bødestraf for Udeblivelse møde og følge den afdøde til hans sidste Hvilested. Lavets Ligklæde skulde i saa Tilfælde benyttes mod en mindre Afgift; ogsaa Fremmede kunde leje Ligklædet. Lavet havde ogsaa en Del Sørgekapper, som ogsaa udlejedes til saavel Lavsbrødrene som Fremmede⁶⁴⁾; ved Ligfærden var det Medlemmernes Pligt at sørge for at møde i den for slige Lejligheder paabudte Dragt, da den, der mødte i for kort Kappe, fik en Mulkt⁶⁵⁾.

Men Lavet var jo ikke først og fremmest en Sammenslutning med selskabelige Formaal. Det havde ogsaa Pligter. I Følge

Skraaen skulde alle Retssager vedrørende Søfart føres for Skipperlavet, naar de var blevet henvist dertil af Magistraten; kunde Lavet ikke forlige eller afsige Kendelse i Sagerne, vendte disse atter tilbage til Magistraten. Skraaen indeholder ingen Bestemmelser om, hvilke Lavsmedlemmer der beklædte Dommersæderne i denne Soret; men sandsynligvis var det — som senere bestemt

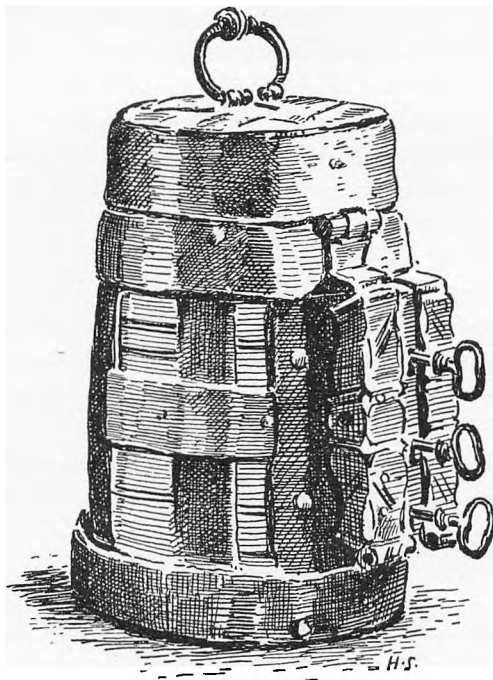

Nøglerne til Lavets gamle Fattighøse.

— Oldermænden og hans Stolbrødre. Sørættens Omraade var Sager mellem Redere og Skippere, mellem Skippere (eller Styr-mænd) og deres Folk, altsaa mest Fragt- og Hyrespørgsmaal. I Dokumenter, Retten paa den Tid udsteder, lyder Begyndelsen i Regelen saaledes: „Højt agtbare og velbefarne Mand, Skipper N. N., forordnet Oldermænd til den højlovlige Soret, med samtlige tilforordnede Skippere og Assessorer i den forbemeldte højlovlige Soret“⁶⁸).

Medens denne Pligt til at holde Ret i Søfartssager vedvarede hele Skipperlavets Tid ud, var det ikke Tilfældet med en anden Pligt, nemlig Vedligeholdelsen af en Del af Byens Havn. Skraaen

havde indrømmet Skipperlavet en mindre Del af Havnen, den saakaldte Grønnegaards Havn, der laa paa Kristianshavssiden, lidt Syd for den gamle Knippelsbro⁶⁷), mod at Lavet for de Havnepenge, det fik Lov til at opkræve af de overvintrende Skibe i 10 Aar, vedligeholdt denne Havn. Det er kun lidt, vi

Lavets gamle Fattighøse.

hører om, hvorledes Lavet opfyldte denne Pligt; i 1656 er ganske vist otte Mand af Lavet ude for at se, om Refshaletønden laa paa sin rette Plads⁶⁸), og den 2. November 1670 fik Lavet af Kristen Havnefoged tilstillet et Beløb af de Fremmede, for at udvirke, at Havnetolden — af 22. April 1665, 8 Skilling pr. Læst — maatte bortfalde, hvilket ogsaa skete samme Aar⁶⁹). Men forøvrigt ses det ikke engang af Protokollerne, hvornaar Lavet opførte at have med Havnens Vedligeholdelse at gøre; denne Pligt skulde jo i Følge Skraaen kun vare i 10 Aar, og i alt Fald maa dette være ophørt, da Havnekommissionen blev oprettet i Maj

1692. Denne skulde sørge for Opmudring af Byens Havn og for Anbringelse af dens Bolværker, medens Admiralitets- og Kommissariatskollegiet havde at sørge for Flaadens Bolværker og Broer⁷⁰). I Begyndelsen af Aaret 1695 var vel en Landmaaler ude paa Isen med Oldermænden og nogle Skippere for at antegne, hvor Pælene til Søfartens Fornødenhed skulde staa, og i November samme Aar undersøgte Oldermænden og to Tømrmestre Fortøjningspælene (duc d'albe'rne) mellem Toldboden og Kristianshavn⁷¹); men dette behøver ikke at betyde andet, end at Skipperlavet i denne, som i saa mange andre Sager, er blevet taget med paa Raad. Af Lavets Skraa fremgaar forøvrigt ogsaa, at Magistraten til 1692 var den, der havde den egentlig afgørende Myndighed i Sager Byens Havne vedrørende.

Skipperlavet havde i Grønnegaards Havn faaet Ret til at lægge en Lægter (Pram) og at indrette en Bradbænk (Køllhalingssted), hvormed Lavet i de ti Aar, det skulde vedligeholde Havnen, havde Eneret paa at udbedre de Skibe, der søgte Vinterleje i Havnen.

En tredie Pligt, der paahvilede Lavet, var, at naar Kongen havde Brug for Skibe, skulde Oldermænden sammen med Stolsbrødrene, Byfogden og dennes Fuldmægtige skaffe dem tilveje og sørge for, at det gik retfærdigt til, saa Byrden blev ligelig fordelt, uden Persons Anseelse. Desuden skulde Oldermænden og hans Bisiddere sørge for, at der var til at faa Baadsmænd til Kongens Tjeneste, naar det tiltrængtes. Hvorledes det gik til, naar Skibe saaledes skulde stilles til Statens Disposition, ser vi af Skipperlavets Protokoller. I Februar 1676, da den skaanske Krig var begyndt, fik Lavsskriveren af Magistraten Ordre til med tre af Lavets Medlemmer, en Havnefoged og en Prammand at gaa rundt og „antegne“ alle fremmede Fartøjer, og i Marts samme Aar gav Københavns Præsident seks Skippere Ordre til at gaa rundt i Byen og tilholde Skipperne her, saavel dem i Lavet som dem udenfor, at gøre sig færdige til at indtage Ballast og vente videre Befaling fra Regeringen⁷²).

Denne Pligt for Borgerne til at stille Skibe og Folk var meget gammel, og naar Flaaden lagde ud mod Fjenden, var den største Del af Skibene tit Handelsfartøjer⁷³). At Overtrædelse af denne

Pligt til at stille Skibe undertiden kunde have farlige Følger, ses af den foran meddelte Ordre fra Krigen i 1658, hvor Straffen for Vægning var det paagældende Skibs Sænkning⁷⁴). At Regeringen trængte til Skibe, naar Krig brød ud, var naturligt; da Kristian IV tiltraadte Regeringen, bestod Flaaden kun af 3 Gallejer og 19 andre Krigsskibe, og den var i 1675 kun steget til 31 Skibe ialt; derimod var den ved Kristian V's Død i 1699 steget til ialt 75 Fartøjer, saa her synes det ikke saa nødvendigt at faa Hjælp fra Koffardiflaaden⁷⁵).

Utvivlsomt har Skipperlavet følt det som en trykkende Byrde at skulle skaffe Folk til at bemane Flaadens Skibe og Kongens Koffardiskibe med. Tallet paa disse Skibe, der den 1. December 1684 udgik af Flaaden, hvortil de hidtil havde hørt, var i 1645 kun ti, men var senere, i 1683, steget til 36⁷⁶). Lavet har vel heller ikke haft let ved at faa fat i det nødvendige Antal Baadsmænd; disse vidste, at Tjenesten paa Flaaden havde sine Skyggesider. Bestandigt gentog det sig nemlig, at Folkene maatte vente i lange Tider paa deres tilgodehavende Løn; saaledes samlede en Del Matroser sig i 1649 uden for Slottet og krævede deres Penge, og det gentog sig det følgende Foraar⁷⁷); ogsaa i 1652 manglede der Lønninger til Baadsmændene, og da disse derfor blev urolige, anskaffede man paa Holmen som Modforholdsregel — en Træhest!⁷⁸) I 1668 var Baadsmændenes Tilgodehavende 54.000 Rigsdaler, og denne Statens Gæld steg stadig⁷⁹). Man kan forstaa, at Kongens Folk hyppigt unddrog sig Tjenesten, naar de ikke var sikre paa at faa deres Løn derfor, og det blev nu Skippernes Pligt at passe paa, at ingen af Folkene undslap⁸⁰).

For at være nogenlunde uafhængige af, om Borgerne opfyldte deres Pligt til at stille Mandskab til Flaaden, bestemte Myndighederne i 1632, at der altid skulde være et anseeligt Antal Søfolk i København⁸¹). Om en egentlig Indrullering var der imidlertid ikke Tale før i 1679—80, da det blev bestemt, at Købstæderne og Øerne skulde stille 2000 Matroser (Baadsmænd) til Statens Tjeneste til Søs; de af dem, der ikke blev tilsagt, havde Lov til at fare til Søs mod at vende tilbage, hvis Hjemkaldelse fandt Sted⁸²). Ved Forordningen af 31. December 1680 blev denne Indrullering imidlertid standset⁸³).

Af andre Pligter, der paahvilede Skipperlavet, omtaler Lavsskraaen Indisningspligten, og hertil kom i Tidens Løb adskillige andre, om hvilke der dog først foreligger Vidnesbyrd fra en lidt senere Tid.

Lavets Medlemmer havde til Gengæld ogsaa faaet visse Rettigheder. Den mest betydningsfulde Ret, Lavsskraaen og senere Lavsartikler hjemlede Skipperne, var den Eneret til Fragtfarter fra Byen, man fik, naar man traadte ind i Lavet. At denne Ret dog ikke var ubetinget, sandede man snart; allerede i 1656 — altsaa saa langt tilbage som vi kan komme i Lavets Bøger — klages der over, at Baadsmænd og Skippere uden for Lavet gjorde Indgreb i Eneretten⁸⁴), og hele Lavets Tid igennem varede denne Kamp for at haandhæve en Rettighed, som stod paa Papiret, men som Skipperne savnede Magt til at hævde. Rundt om fandtes Konkurrenter, der med Held søgte at indskrænke Skipperlavets Monopolstilling. Der var Handelskompagnierne, hvoraf der for en stor Del paa Statens Initiativ — oprettedes det ene efter det andet, alle fritaget for at lade deres Medlemmer indskrive i Skipperlavet. Andre Lav som for Eksempel Prammændene kunde — som disse i 1663⁸⁵) — optræde rivaliserende, og Skipperne i Dragør snuppede ogsaa mangen en Fragt bort fra Næsen af Københavnerne. En særlig Begunstigelse fik de københavnske Skippere i 1681, idet et Kongebrev af 29. Marts hjemlede de tolv første Skippere, som aarligt sejlede fra København med oplagte Varer, Toldfrihed; Betingelsen var, at Skipperne hørte hjemme i Staden og havde Attest herpaa fra Borgmestre og Raad⁸⁶).

Det var i Lavsskraaen bestemt, at Skipperlavets Indtægter skulde anvendes dels til at bringe de Lavsmedlemmer paa Fode, som havde lidt Skibbrud eller var blevet syge eller kvæstede, dels til Tærepenge for fremmede skibbrudne Søfolk, dels endelig til Løskøbelse af Lavsmedlemmer, som var blevet fanget af Tyrkerne eller andre. Lavets Indtægter var ret betydelige, hvilket var naturligt nok paa en Tid, hvor man tillagde Lavslivet en stor Betydning. Der var for det første Medlemmernes Indtrædelsesgebyr, Pengene, der gaves ved den aarlige Takkefest, og de forskellige Bøder for for sildigt Møde, naar Skipperne var stæv-

nede, for usømmelig Opførsel ved Sammenkomsterne, for Udeblivelse ved Jordefærd o. s. v. Andre Indtægter havde Lavet af, hvad der kom ind ved Udlejning af Lægter og Bradbænk, af Grønnegaards Havn, ved Udlejning af Ligklædet, Gæsters Besøg m. v.

At ogsaa Personer uden for Lavet kunde rammes af dets Love synes utvivlsomt at ligge i Bestemmelserne om Indgreb i Hyre- og Fragtretten. Dette berettiger til at antage, at Lavene i gammel Tid og deres Forgængere i Middelalderen, Gilderne, maaske ogsaa har haft en Jurisdiktion, der strakte sig ud over Medlemmernes mer eller mindre snævre Kreds.

Til disse Indtægter kom i Tiden efter 1675 Bøderne for Indgreb i den Eneret til at bringe grundstødte Skibe ved København flot, som Lavet da fik, og Gebyrerne fra Sagsøgeren i de Sørets-sager, som Lavet fik til Behandling. Desuden gik naturligvis ind i Kassen, hvad Skipperlavet oppebar ved Udlejning af sine Ejendomme.

Der var nok at bruge Indtægterne til. Først og fremmest slugte Købet og Vedligeholdelsen af Lavshuset store Beløb, og de Mænd, der havde Hverv ved Lavet, skulde lønnes. Der skulde skrives mange Ansøgninger, og særlig naar der søgtes om nye Lavsartikler, gik der større Summer med; særlige „Diskretioner“ var undertiden nødvendige, som da Arent Berntsen i Februar 1671 fik en Sølvkande til en Værdi af 106 Rigsdaler 1 Mark 8 Skilling foræret⁸⁷), eller Sekretær Sidenberg i Kommercekollegiet i Marts 1684 fik 20 Dukater udbetalt⁸⁸); det var en almindelig Form for Bestikkelse.

Skønt store Beløb saaledes anvendtes til selve Lavets Nytte og Fremvækst, blev Omverdenen ingenlunde glemt. Under den skaanske Krig 1675—1679 gav Lavet i Juni 1676 til Kvæsthuset ni Dynner og seks Par Lagener til en samlet Værdi af 48 Sletdaler 4 Skilling⁸⁹) og i December 1679 til Sengeklæder til Pesthuset 59 Rigsdaler 4 Skilling⁹⁰).

Heraf maa man dog ikke lade sig forlede til at tro, at Kassen laa inde med større kontante Beholdninger. I December 1669 viser Bøgerne, at Kassen havde en Gæld paa 55 Sletdaler 3 Mark, medens der i Lavsbøssen kun var en Beholdning paa 14 Sletda-

ler⁹¹⁾. I Januar 1681 havde Lavskassen kun et Overskud paa 1 Daler 3 Mark 4 Skilling⁹²⁾.

Skipperlavets Oldermænd Svend Mortensen og hans Bisiddere, Hans Oldenborg og Kristen Kristensen, henvendte sig i Begyndelsen af 1670'erne til Københavns Præsident, Borgmestre og Raadmænd med et Forslag til nogle Vedtægter for Lavet. De havde gennemgaaet Lavsskraaen af 1634 og andre senere Bestemmelser og ændret og forbedret dem, „saavidt de har kunnet eragte, det denne gode Stads Søfart, Navigation og dem samt deres Lav at kunne komme til Ophav, Tiltagelse, Handels og Nærings Forfremmelse“. Nu kom de til Stadens Myndigheder „med tjenstflittigst Begæring“, at disse vilde revidere, betænke og overveje Artiklerne under Hensyn til Stadens og Lavets „Gavn og Fremtarv“. Det var saa Meningen, at disse gennemsete Statuter skulde have kongelig Konfirmation.

Den 8. Marts 1675 var Stadens Præsident, Borgmestre og Raadmænd færdige med Udarbejdelsen af de nye Lavsartikler. Forslaget indeholder en Del Afgivelser fra Skraaen af 1634; saaledes kaldes de to Stolsbrødre nu Bisiddere. Om Lavshuset siges, at det „af Oldermænden, om han det begærer, eller en af Lavsbrødrene frit kan bewohnes (d. v. s. beboes), hvorimod han skal have Indseende, at Lavshuset og dets Værelsers Bygning, Tag, Vinduer og andet vel bliver vedligeholdt og aarlig, saavidt behøves, repareret, dog alt paa Lavets Bekostning som tilbørligt“. Da man ansaa det for gavnligt for den søfarende Ungdom, Stadens Standpunkt paa Sømandskunstens Omraade og Efterspørgselen efter søerfarne Folk, at der blev oprettet en Navigations-skole, hvor unge Sømænd kunde komme efter Styrmandskunsten, saa burde der „udi bemeldte Skipperlavs Hus ordineres nogle visse Husværelser, hvor forbemeldte Navigationsskoles nuværende Direktør og hans Sukcessorer kunde holde samme Skole og have deres fornødne frie Værelser, hvorimod han og hans Efterkommere skulde forpligtede være frit og uden anden Betaling at lære og undervise 6 af vedtørfelige Skipperlavsbørn, hvilke Oldermænd og Bisiddere dertil eragter kvalificerede og udnævner“.

Lavskraaens Bestemmelse, at alle københavnske Skippere

skulde indtræde i Lavet, er i Forslaget udvidet til ogsaa at gælde Skippere, som „fører Skibsrøm her for Staden under dansk Fløje (d. v. s. Mærke) og her har taget Borgerskab“; ingen maatte sejle som Skipper, medmindre han havde løst Borgerskab som saadan og var indtraadt i Lavet efter at have betalt de sædvanlige Optagelsesgebyrer til dette, og Borgerskab kunde han kun opnaa, hvis han kunde forelægge Attest fra Lavets Oldermænd og Bisiddere paa, at han var bosiddende i København og førte dansk Skib. Optagelsesafgifterne i Forslaget er andre end Lavsskraaens; var Skipperen ikke født i København eller Søn af en Lavsbroder, maatte han betale 12 Rigsdaler til Lavet og 2 Mark til de Fattige; derimod regnedes enhver Lavsbroders Hustrus Søsterskab for frit, medens en Skipper, som var en Lavsbroders Søn, eller som giftede sig med en Lavsbroders Enke eller Datter, kun skulde give 12 Sletdaler (d. v. s. 8 Rigsdaler) til Lavet og 1 Rigsort til de Fattige. Desuden skulde enhver, der optoges i Lavet, give Oldermænd og Lavsskriveren en halv Rigsdaler.

Ny var Bestemmelsen om, at enhver Skipper eller Styrmand i eller uden for Lavet, som drog paa Togt fra København, af sin Hyre skulde indbetale 2 Skilling for hver Dalers Fortjeneste; en Baadsmand slap med 1 Skilling af hver Daler; Pengene skulde erlægges ved Hjemkomsten til Oldermænd og Bisidderne mod disses Kvittering og anvendes til fattige Fangers Løskøbelse, „som bliver fangen under dansk Flag“, altsaa noget i Retning af Selvforsikring.

Skraaen havde bestemt en Takkefest hvert Aar paa den første Søgnedag efter Allehelgensdag; i Forslaget af 1675 ændres Dagen til den første Søgnedag efter Nytaar, og samtidig bestemmes Fastelavn som den sidste Frist for Betalingen af Takofret; i Skraaen var den sat til Juleaften; ogsaa Oldermænds og Bisiddernes Regnskabsaflæggelse henlægges nu til Januar.

Angaaende Lavets Oldermænds og Bisidderes Virksomhed som Sørøet, under Magistraten, havde man i Tidens Løb gjort visse Erfaringer, som finder Udtryk i Forslaget; saaledes hed det: „Naar de til nogen deres Forretningers Paakendelse bliver til Raadstuen indstævnet, skal de dog forskaanet være for personligen i Rette at møde, naar ikkun deres skriftlige Forretnin-

ger med Lavets Segl undertrykt bekræftede i Rette fremlægges; dog dersom deres egen Nærværelse i nogen vidtløftig Sag til dens Forklaring og bedre Oplysning kunde behøves, og dem af Magistraten sær(ligt) Bud sendes at opkomme for Retten, skal de uden Ophold dem da indstille“. Og der blev foreslaaet rimelige Retsgebyrer: „Og eftersom de for Skipperlavet indkommende stridige Parter af Lavet med stor Besværing betjenes, befindes billigt og hermed bevilges, at den af Parterne, som Betaling søger, bør foruden Skriverpenge og andet Gebyr at gøre i Lavsbøssen 2 Rigsdaler eller i det ringeste 1 Rigsdaler efter Beskaffenhed og til de Fattige 1 Rigsort“.

Ny var Bestemmelsen om, at „naar Skibe her for Staden kunde hændes at komme, og dertil behøves Skibsrum dem at losse, da ingen Fremmede det tilstedes, saalænge nogen af Lavsbrødrenes Skibsrum dertil er at bekomme, under den halve betingede Fragts Fortabelse til Hans kongelige Majestæt, Magistraten og Skipperlavet, hver en Tredjepart“. Naar noget af Stadens smaa Embeder, saasom Havnemester, Korn- og Saltmaaler, Kalkskriver, Havne- og Underfogeder og lignende, blev ledige, ansaas det for rimeligt, „at gamle søfarende Mænd og Lavsbrødre udi Lavet, som for Alderdoms Skyld ikke længere kan fare til Søs, saadanne Bestillinger før andre at nyde, saafremt de dertil dygtige kan være“.

Det havde vist sig nødvendigt at træffe en Ordning angaaende Ballastbaadene, „eftersom dermed ofte stort Underslæb begaas; da har Skipperlavets Oldermænd at anordne tvende Skippere af Lavet, som alle Ballastbaadene kan besigtige og kende saa dygtige og drægtige efter den Takst, som tilbørlig eragtes, paa det Fremmede saavel som Indbyggere kan have Fyldest for deres Penge“; der har aabenbart været snydt paa Maalet af de Folk, der solgte Ballastsand.

Bestemmelsen i Skraaen om, at Lavet i ti Aar maatte oppebære Havnepenge af Grønnegaards Havn, genfindes naturligvis ikke i Forslaget af 1675; derimod er Artiklen om Bradbænken udvidet: „Og eftersom til Søfartens Fortsættelse og Forfremmelse endelig udfordres, at her for Staden udi Grønnegaard, Stadens gamle Havn, eller et andet belejligt Sted, som af høje Øv-

rigthed kan vorde bevilget, oprettes en Bradbænk eller Kran, hvor alle Skibe, som her behøves at kølhale eller i andre Maader at repareres, kan tillægge og dechtes (d. v. s. tættes), eller og dertil en sær(lig) Lægter at forskaffes og underholdes; til dettes Begyndelse og Iværkstillelse, efterdi en stor Bekostning udfordres, da vil fordi (d. v. s. derfor) være fornødent, at dertil af alle Skibsrums, som herfra udsejler, af hver Læst Skibsdragtighed, som de er brændt paa, 2 Skilling Dansk maatte udgives og samme Penge at erlægges til Skipperlavets Oldermænd imod Bevis, førend Skibene udsejler og paa Toldboden vorder klarede, eller saasom af høje Øvrighed til Lavets Bedste for godt kan eragtes“.

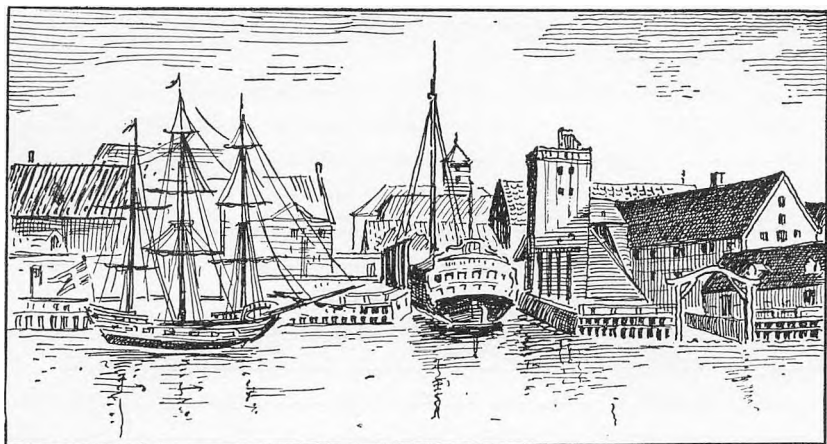
Medens tidligere Lavets Julesammenkomst kun maatte strække sig over højst to Dage, blev det nu foreslaaet, at Gildet maatte vare tre Dage, velsagtens fordi man i Praksis allerede havde overtraadt Skraaens Bestemmelse i denne Henseende. Størrelsen af Bøderne for usømmelig Optræden ved Lavsforsamlingerne ændredes noget; Bøden for at trække Kniv mod sin Lavbroder blev nedsat til det halve; det samme gjaldt Bøden for „Pust eller Nævehug“, medens Bøden for at slaa Glas i Stykker i Fortrædelighed eller for at spille „Guds Gaver“ blev nedsat til en Fjerdedel. Fristen for Bødens Betaling forlængedes fra to til femten Dage, inden Udpantning fandt Sted.

Det hele Lav skulde stadig følge afdøde Lavbrodere, deres Hustruer, Børn og Tyende til Graven, idet dog Bøden for Udeblivelse for Mændenes Vedkommende blev nedsat fra $\frac{1}{2}$ Rigsdaler til $\frac{1}{2}$ Sletdaler. Trængte nogen — der menes vel af de efterladte — til Hjælp af Lavets Penge, „da skal dem til Nødtørft meddeles“. Det siges nu, at Lavet skulde have „deres Lavsligklæder, Lys og Stager, som Brødrene og Søstrene udi Lavet frit skal nyde; men for deres Tjenestetyende og andre deres Venner skal de give en billig Leje, men Fremmede at give efter den Takst, Oldermænd og Bisidderne derpaa sætter, hvilket dog skal midles d. v. s. fastsættes med Billighed) saaledes, at det kan til Leje vorde søgt, Lavet til Bedste, det mest mulige“.

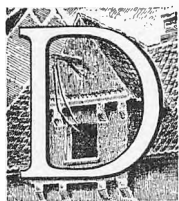
Det var dette Resultat, Københavns Præsident, Borgmestre og Raadmænd var kommet til; disse Myndigheder kunde ikke

tænke sig andet, end at disse ændrede Artikler „til Skipperlavets saavel som Menighedens (d. v. s. Borgerskabets) Gavn og Bedste, samt Kommerciens og Søfarten til Opkomst og Befordring kunde geraade“, idet dog Fremtiden paa Grund af „Tidernes Omskiftelser“ maatte forbeholde sig Ret til Ændringer. Forslaget blev derefter sendt til Regeringen for at opnaa Kongens Billigelse; denne synes ikke at være givet, maaske paa Grund af Krigen⁸³). Lavsartiklerne, der kostede Skipperlavet et Honorar paa 20 Sletdaler til Raadstueskriveren⁸⁴), synes alligevel at have været gældende til 1685, da Lavet fik nye, af Kongen stadfæstede Lavsartikler. Det har dog i saa Fald ikke været alle Artiklerne i 1675-Forslaget, der har været ført ud i Livet; thi Lavets Bøger viser, at Betalingen for Optagelse i Lavet efter 1675 var den samme som før; i 1678 betales saaledes af 13 Brødre 78 Sletdaler, altsaa 6 Sletdaler eller 4 Rigsdaler af hver⁸⁵).

SKIPPERLAVET I AARENE 1685—1756

ET KØBENHAVNSKE SKIPPERLAV fik i 1685 nye Lavsartikler¹), der paa adskillige Punkter adskiller sig fra saavel Skraaen af 1634 som Lavsartiklerne 1675. Desuden havde de nye Artikler opnaaet kongelig Stadfæstelse den 16. Maj 1685; noget tilsvarende var vistnok ikke sket hverken med Skraaen eller Bestemmelserne fra 1675. De nye Lavsregler lyder i deres Helhed saaledes:

1. Ingen skal tilstedes her for Staden at fare for Skipper eller Styrmand for at føre enten sit eget eller nogen af Indbyggernes Skibe, førend han har vundet sit Borgerskab og sig i Skipperlavet ladet indskrive, hvilket dog ham ikke maa bevilges, om han ikke virkelig her er bosat og holder Dug og Disk, eller og at han kan med lovfaste Vidnesbyrd bevise, at han er vant for Indbyggerne at sejle og opholder sig virkeligen her i Byen. Understaar sig nogen fremmed, udenbys Skipper herimod at gøre, da skal han ikke anderledes end en upriviligeret Fremmed i Tolden ansees; til hvilken Ende og baade Skipperne og Styr mændene samme deres Borgerskabsbrev eller dets vidimerede (d. v. s. bekræftede) Kopi under Skipperlavets Segl skal stedse hos

sig føre, at Tolderne derefter sig med Toldens Oppebørsel kan vide at forholde.

2. Skipperne skal have en Oldermænd, som til Søs er velbefaren og altid kan være til Stede her i København, hvilken samme sit Embede i tre Aar skal forestaa; men naar nogen afgaar, da skal samtlige Skippere ved fleste Stemme (d. v. s. ved Flertalsafstemning) tre af deres Middel (d. v. s. Midte) Magistraten paa Raadstuen foreslaa, af hvilke de har een at anordne, som dem synes bedst og dygtigst dertil at være. Men dersom ingen af de tre foreslagne dem anstaar, da maa de en anden, som de bedst eragter, dertil beskikke. Skulde den, som til Oldermænd blive forordnet, udi værende tre Aar sig nogen Rejse ville paatage, saa han ej virkelig her kunde være til Stede, da skal han, førend han bortrejser, sig hos Magistraten angive, som da udi hans Sted en dygtig og velbefaren Skipper af de her til Stede værende saa længe til Viceoldermænd kan forordne, som Bestillingen i den andens Fraværelse trolig kan forestaa, indtil han hjemkommer.

3. Oldermænden skal alle de gamle og unge Skippere og Styrmand, som nu Borgere er og nogen Skib her for Staden fører, saa og dem, som herefter i Lavet begærer at indtages, saavel som og de Baadsmænd, som med dem farer og er her bosat, ved Navn at lade antegne, og hvor de bor; og skal baade Skippere og Baadsmænd, naar de flytter, være forpligtede det Oldermænden at tilkendegive, paa det han desbedre dem kan vide at finde, naar noget enten efter Vores allernaadigste Befaling eller i andre Maader forefalder at forrette.

4. Paa det de trafikerende desbedre kan være forsikrede, at de deres Middel bekvemme (d. v. s. egnede) Folk betroer, da maa for Styrmand baade paa Øster-, Vester- og Nordsøen og paa alle lange Rejser paa hinsides Bugten (d. v. s. den biscayiske Bugt) ingen i Lavet herefter antages uden dem, som er af Navigationsdirektøren eksamineret og med hans Attestation kan bevisliggøre for Oldermænden og de fire ældste Skippere eller Styrmand, at de til den Rejse, de sig paatager, er bekvemme.

5. Og som det til Navigationens des bedre Fortsættelse er uforbigængeligt fornødent, at de, som herefter enten vil være

gode Skippere eller Styrmand, bør nogenledes at forstaa at kende Solens Bevægelse, saavidt den daglig gaar nærmere og viger tilbage fra Ækvinocialen, og dens daglige Løb paa Horisonten saa og Maanens Bevægelse for at kende Ebbe og Flod med andre deslige Kendetegn, item for at vide at betjene sig med Gradstokken og deslige Instrumenter, der eragtes tjenligt, at her udi Staden idelig underholdes en Navigationsskole, udi hvilken Ungdommen, som i Fremtiden sig med Sejladsen agter at ernære, kan oplæres og undervises.

6. Og eftersom de, som hidindtil i Lavet er vorden indskrevne, har udgivet for Indskrivningen 12 Rigsdaler til deres Forsamlingshus' Betaling og Vedligeholdelse, saa vil Vi, at naar nogen herefter for Skipper sig i Lavet vil lade paa deres Forsamlingshus indskrive, skal til bemeldte Forsamlingshus' Vedligeholdelse betale 4 Rigsdaler, til Navigationsskolen 2 Rigsdaler, til Skriveren 3 Mark, til Oldermænden 2 Rigsdaler og til de Fattige 1 Rigsdaler 3 Mark, mens en Styrmand betaler til Forsamlingshuset 2 Rigsdaler, til Navigationsskolen 1 Rigsdaler, til Skriveren 1 Mark 8 Skilling, til de Fattige $\frac{1}{2}$ Rigsdaler og til Oldermænden 1 Rigsdaler. Men naar han forfremmes til at være Skipper, da skal han betale den resterende halve Del, som en Skipper ellers betaler. Hvilke Penge af Oldermænden skal annammes og til Navigationsskolens Direktør sin Del og de andre vedkommende enhver sin Del leveres, hvorimod forskrevne Navigationsskoles Direktør skal uden nogen anden Betaling at fordre Aar ud og ind flitteligen lære og undervise seks af vedtørftige Skipperes eller Styrmands Børn, hvis Forældre her udi Byen har været boende, hvilke Oldermænden og fire de ældste Skippere befinder dertil bedst inklinerede.

7. De Skippere, som paa Defensions-, Eksempions- eller islandske Skibe farer, skal Handelen til Befordring, naar de Vinteren over udenlands forarsages at forblive, ved deres Hjemkomst udi Vores Kommercekollegio indgive en skriftlig Relation om deres Rejses og Handels Beskaffenhed og nøjagtig forklare, hvad egentlig Aarsagen til deres Udeblivelse har været; hvis de det ikke gør, bøde derfor til Navigationsskolens Underholdning fire Rigsdaler og til de Fattige udi Børnehuset to Rigsdaler, som

straks skal til Oldermændene betales; thi hvis nogen Skipper ej inden otte Dages Forløb efter hans Hjemkomst det erlægger, men modvillig Tiden forhaler, skal han være tiltænkt at betale dobbelt uden i ringeste Maader sine Redere noget derfor at korte.

8. Paa det og Vores egne Undersaatters Navigation kan desbedre fortsættes, og det hos andre Nationer er forordnet, at de sig med deres Medborgeres og Landsmænds Fartøj skal betjene, saa skal ingen af Stadens Indbyggere være tilladt nogen udenlands fremmede Skiberum at befragte, saa længe de her af Vores egne Undersaatters Skiberum kan bekomme, som til Rejsen at gøre og til Købmændenes Gods forsvarligen at forsvare kan være bekvemme og dygtige. Dog maa de ved denne Benaadning ingen med nogen ubillig Fragt betynde, men være tiltænkt at fare for saa lidelig og billig Fragt som nogen indlandsk Nation. Forser sig nogen paa enten af Siderne herimod, da bøde derfor tyve Rigsdaler til tre lige Dele, nemlig til Navigationsskolen, Børnehuset og de Fattige i Lavet, og skal derforuden Fragteren, som sig forser, saafremt han her af Indlandske kan blive vel betjent, miste det befragtede Skib.

9. Alle Skippere, som er Borgere her udi Staden og udi Skipperlavet indskreven, maa efter Forordningens Indhold af den 16. April 1681 de Varer, som dem selv tilkommer, forhandle; men de Varer, som „westvert“ fraføres, som Vin, Salt og deslige, skal Skipperne være forpligtede deres Redere eller Befragtere først at tilbyde og til dem sælge, om de vil give dem lige saa meget derfor som nogen anden; men hvis de det ikke vil, da stande dem frit at sælge til hvem, dem lyster.

10. Naar nogen Sag, Søfarten angaaende, her udi Staden af Magistraten bliver henvist til Oldermændene for Skipperlavet, og hvem ellers af Skipperne udi Lavet af Magistraten forordnet vorder, skal Sagen efter lovligt foregaaende Stævnamaal foretages og forhøres og deres Afsigt (d. v. s. Kendelse) Parterne straks skriftlig meddeles, hvorfor skal betales — foruden det stemplede Papir — til Lavsskriveren, hvis (d. v. s. hvad) Vi allernaadigst Skriverne udi Underretterne forundt har, hvorfor han og skal være forpligtet rigtige af Magistraten igennemdragne Protokoller at holde for derudi at indføre, hvis i Retten passerer; og Older-

manden med de til ham forordnede nyde for deres Afsigt efter Sagens Vidtløftighed og Beskaffenhed, hvis ret og billigt kan være, men ingen over Billighed i saa Maader at betyngne; og desforuden skal betales i Lavets Bøsse en Rigsdaler til Forsamlingshusets Vedligeholdelse og til de Fattige udi Lavet eller andre Fattige 1 Mark 8 Skilling Dansk.

11. Naar nogen Skibe, Skuder eller anden Fartøj behøves og befales til Vores Tjeneste at forskaffes, da skal Oldermænd straks efter Magistratens Anordning med de fire Ældste udi Lavet og Byfogeden eller hans Fuldmægtig omgaa for at udsøge til Vores Tjeneste uden nogen Undseelse de Fartøjer, som er dygtige og bekvemme, og dem straks enrøllere, og ethvert Skib af des (d. v. s. saadan) Bekvemmelighed med Skibsrummets Drægtighed specificeres.

12. Naar Vi allernaadigst til Vores Flaades Besætning Baadsfolk skal behøve, saa skal Oldermænd med de fire ældste Skippere i Lavet straks efter Magistratens Anordning antegne de dygtigste og bekvemmeste Søfolk, som her udi Staden findes, baade med Navn og Tilnavn, samt hvad Nation de er, og særdeles antegne, om nogen til en eller anden Rejse kunde være antaget, paa det de trafikerende og Søfarten det mindste, muligt er, maa hindres. Skulde og den høje Fornødenhed det udfordre, og Vi til Vores Tjeneste skulde eragte tjenligt nogen af Lavsbrødrene udi Vores Tjeneste at antage, da skal enhver være forpligtet at tjene til Søs for billig Besoldning udi saadan Tjeneste, som han kan findes dygtig og bekvem til.

13. Og nogen Koffardiskibe paa Reden ankommer om Vintertide, det være sig enten Vores egne Undersaatters eller Fremmedes, da skal den, som begærer at indises, sig hos Oldermænd for Skippelavet angive, at han paa Lavets Vegne kan betinge Indsningen for billig Betaling og til det at forrette selv Folk antage. I lige Maade, naar nogen Skibe kunde hændes at støde paa Grunden her for Staden, og der kunde behøves Skibsrum til dem at losse, da skal det ingen, som sig ikke i Lavet har ladet indskrive, tilstedes dertil at lade sig bruge, saalænge nogen af Lavsbrødrene dertil er at bekomme og bekvemme Fartøjer har, under den halve betingede Fragts Fortabelse til lige Dele

imellem Navigationsskolen, Børnehuset og de Fattige udi Lavet, dog Prammændene ej forment, de jo efter deres Artikler maa hjælpe at losse; naar de dertil bekvemme er.

14. Hvis nogen Skipper understaar sig at underhyre en andens Styrmand eller Baadsmand, da skal den, som ham først har fæstet, beholde ham at fuldgøre sin Rejse med, som han lovet har, og det stande til Skipperen, hvad han vil give ham af sin Løn, fordi han har dermed fortabt sin Ret, at han har stedt (d. v. s. fæstet) sig til tvende, og den Skipper, som har vitterligt underhyret den andens Folk, bøde derfor ti Rigsdaler til Politimesteren, Børnehuset og Lavet til trede lige Dele.

15. Ingen Skipper maa sig understaa at indtrænge sig i nogen anden Skippers Fragt eller den forspilde; hvo sig herimod forser, og det ham overbevises, at han vidste, at den anden enten var befragtet eller stod i Handel om Fragt, da bøde til Lavet 10 Rigsdaler og miste Fragten.

16. Eftersom det er af Lavsbrødrene vedtaget, at enhver Skipper og Styrmand, som er i Lavet, skal give af deres Hyres Fortjeneste af Daleren to Skilling og hver Baadsmand en Skilling hver Rejse til fattige Fangers Rançon, som vorder fangen under dansk Flag, saa vil Vi, at de andre Skippere og Styr mænd, som her i Staden bor, saa og de, som udenbys er, naar de her fra Staden farer og af nogen af Byens Indvaanere er befragtet, omendskønt de ikke er i Lavet, skal i lige Maade give som forskrevne Skippere og Styr mænd, som er i Lavet, hvilke Penge Skipperne selv skal deres Skibsfolk i deres Hyre afkorte, og paa det det uden nogen Underslæb kan vorde efterkommet, da skal de Skippere, som uden Lavet er, være forpligtede at betale bemeldte Penge til Lavets Oldermænd, saa snart de af deres Rejse hjemkommer, og maa de ikke paa Toldboden vorde klareret, førend de med bemeldte Oldermænds Kvittans beviser, at samme Penge rigtigheden er erlagt.

17. Naar nogen af Byens smaa Bestillinger vorder ledige, saasom Havnemester, Korn- og Saltmaaler, item Kalkskrivere, Havne- og Underfogeder eller andre deslige Havnen og Søfarten angaaende, da vil Vi allernaadigst, at Magistraten dertil forordner gamle søfarende Mænd og Lavsbrødre udaf Lavet, som for

Alderdoms Skyld ikke længer kan fare til Søs, saadanne Privilegier for andre at nyde, saafremt de ellers dertil dygtige eragtes, og i Særdeleshed at de kan læse og skrive.

18. Eftersom med Ballastbaadene her for Staden ofte begaas stor Underslæb, da skal Skipperlavs Oldermænd aarlig om Foraaret anordne tvende Skippere af Lavet, som alle Ballastbaadene skal besigtige, om de er saa forsvarlig holdende (d. v. s. holder saa stort Rummaal) efter den tredie Post i Prammændenes Lavsartikler, som det sig bør, for hvilken Besigtigelse Prammændene skal betale dem af hver Baad to Mark, paa det baade Undersaatterne og Fremmede troligen kan vorde betjent.

19. Den Skipper eller Styrmand, som sidst i Lavet indkommer, skal efter Oldermændens Sigelse Lavet betjene og tilsige til Vores, Byens og Lavets nødvendige Ærinde, indtil en anden i hans Sted kommer; findes han uvillig eller forsømmelig, bøde hver Gang fire Mark til de Fattige i Lavet; men bliver han syg eller er udi lovligt Forfald, da den, som næst før ham udi Lavet er indkommen, at tjene som forbemeldt, indtil den anden selv igen sin Gerning forrette; men dersom flere paa een Tid indtages, da skal hver af dem, som for saadan Umage vil være fri, betale til Lavets Fattige og deres Belønning, som Lavet skal betjene, fire Rigsdaler til lige Dele.

20. Hvilken Lavsbroder, som vorder tilsagt for Oldermænden at møde om de Ærinder, som Vores allernaadigste Forordning af den 23. December 1681 ommelder, og han ikke møder til det Klokkeslet, han tilsiges, bøde 12 Skilling til Lavets Fattige; bliver han borte en halv Time over Tiden, bøde 24 Skilling; men bliver han en hel Time eller slet borte, bøde tredobbelt, uden han kan bevise sig at have haft lovligt og kendeligt Forfald.

21. Hvilken Skipper i Lavet, som rejser her fra Staden og tager sin Bopæl i en anden By eller paa Landet og bliver over Aar og Dag borte, og han det ikke før hans Bortrejse har haft med Magistratens og Lavets Minde, da maa han, om han igen kommer, ikke søge sit Sted i Lavet, uden han Magistraten og Lavet tilfredsstiller; ellers maa enhver søfarende Mand sig betjene af det Borgerskabsbrev, han engang tager, saalænge han

ved Søen farer; dog flytter han af en Sted i en anden, da skal han paa det sidste nyt Brev tage.

22. Naar nogen Lavsbroder ved Døden afgaar, da har hans efterladte Hustru uforment Lavsret og -frihed at nyde, saalænge hun sidder ugift og sig ærlig forholder.

23. Naar nogen Lavsbroder, hans Hustru eller Børn ved Døden afgaar, da skal Oldermændene lade af Lavet tilsige saa mange, som behøves, efter ordentlig Omgang at bære Liget til Jorden, og er der nogen, som for Alders og Svagheds Skyld ikke kan bære, da maa de forbigaa; hvo ellers sidder overhørig, bøde hver Gang en Rigsdaler til Lavet og de Fattige i Lavet til lige Dele.

24. Alle de Fattiges Penge, som efter disse Artikler forbrydes, de skal anvendes til dem udi Landet, som af Tyrken bliver fangen, at rançonnere, item fattige skibbrudne Folk i Lavet saavel som syge og kvæstede i Lavet at hjælpe igen paa Fode; saa skal og alle de Penge, som enten til Skibs udi Havsnød og i andre Maade udloves af nogen i Lavet, rigtig leveres til Oldermændene og de fire ældste Skippere i Lavet og af dem aarligen til Nytaarsdag udi nogen af Magistratens Overværelse derfor til Lavet Regnskab gøres; og maa Skipperne og de, udi Lavet er, ellers saa ofte udi deres Forsamlingshus sammenkomme, som de vil, baade for at kunne med hver andre overveje, hvad til Navigationens og Søfartens bedre Forfremmelse kan tjene, eller og den ene den anden underrette, hvad dem paa deres Rejser kan være forekommet, tilmed og for desto bedre at inkvirere (d. v. s. undersøge), om hvis i forskrevne Maade kan være udlovet eller og forsømt at indfordre af de Penge, som her oven for af de sejlende skal oppebæres, aleneste at de det tilforn Vores Politimester har tilkendegivet, til hvad Ende de agter fornødent at ville samles.

25. I det øvrige, hvis videre Søfarten kan vedkomme imellem de Negotierende og Skipperne og deres Folk, derom forholdes efter den i Loven indførte Søræt.

Thi byde Vi hermed og befale Os elskelige Præsident, Borgmestre og Raad i Vores kongelige Residensstad København, som disse Artikler under Vores Kancelli-Segl tilskikket vorder, at de dem paa behørige Steder til alles Efterretning straks lader læse

og forkynde og siden derover alvorligen holder. Givet paa Vort Slot København den 16. Maj Anno 1685.

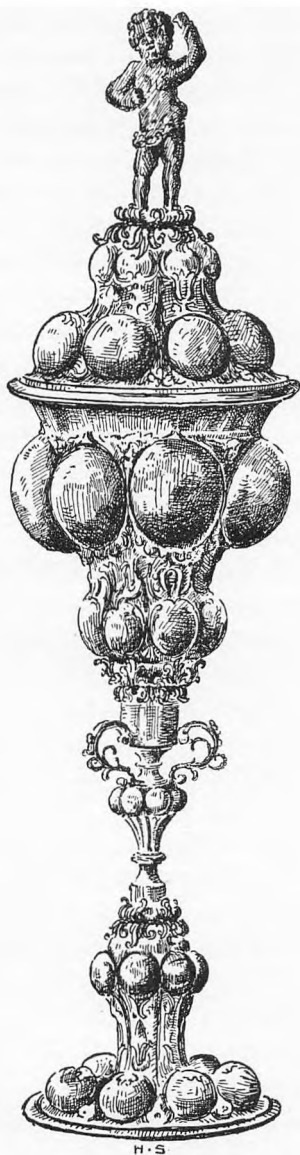
Under Vort Signet
Christian.

* * *

Der var som nævnt paa en Del Punkter nogen Forskel mellem disse Lavsartikler og de tidligere Bestemmelser for Skipperlavet. Naar det nu ikke udtrykkeligt siges, at Skipperlavet skal have en Lavsskriver, er det, fordi man har ment, at det var en Selvfølge, som ikke behøvede at siges; Skriverbestillingen var blevet en fast Institution ved alle Lav. Om Lavshuset ties ogsaa af naturlige Grunde, da det ikke var nødvendigt at kræve, hvad man allerede var i Besiddelse af; det samme gælder Lavsskrinet („Laden“). Oldermændens Pligt til at antegne Medlemmernes Navne er udvidet til ogsaa at gælde alle Baadsmændenes Navne. Ved Optagelsesbestemmelserne for Lavet er det nu kraftigere understreget, at kun københavnske Skippere og Styr mænd kunde blive Medlemmer. Regnskabet for Pengene til de skibbrudne og til Løskøbelse af Fanger aflægges nu af Oldermænden og de fire Ældste; den faste Repræsentant, Magistraten havde i Lavet, en af Raadmændene, nævnes ikke; man bar sig ad som i andre Lav: et af Magistratens Medlemmer udnævntes, hver Gang Lavsmøde skulde holdes, til at deltage deri og passe paa, at alt gik rigtigt til. Hyreafgiften til Slavers Udløsning skulde nu betales ikke blot af Skipperlavets Medlemmer, men af alle Skippere og Styr mænd, der blev fragtet af Københavnerne. Ny var Bestemmelsen om, at Styr mændene skulde eksamineres af Navigationsdirektøren, inden de for paa Øster-, Vester- og Nordsøen og hinsides den biscayiske Bugt, og at Skipperne paa Defensions- og Islandskibe skulde afgive Indberetning til Kommercekollegiet, hvis de var udeblevet om Vinteren. Vi møder her ogsaa først Bestemmelsen om, at Skipperne havde en vis Ret til at forhandle Varer, og at det eller de sidst tilkomne Medlemmer havde Pligt til at tjene Lavet. Et Par andre Regler var ogsaa nye; den ene var Bødebestemmelsen for for sent Møde efter Tilsigelse; den anden

var Reglen om, at de Medlemmer, der over Aar og Dag (1 Aar 6 Uger) havde været borte fra Lavet, først skulde tilfredsstille Lavet og Magistraten, hvis de atter vilde træde ind deri, og at de, der tog Bopæl i en anden By, ogsaa skulde løse Borgerskab dér. I 1687 fritog Regeringen nogle udenlandske Kabliaufiskere for at indtræde i Skipperlavet²).

I 1707 fik Skipperlavet atter nye Lavsartikler, som fik kongelig Stadfæstelse den 25. Januar³). De er næsten ligelydende med Artiklerne af 1685; men der er dog enkelte Ændringer. Oldermandens Pligt til at føre Fortegnelse over Medlemmerne af Lavet og Baadsmændene blev ophævet for disse sidstes Vedkommende; at holde Rede paa alle Baadsmænd turde ogsaa i Tidens Løb have vist sig uoverkommeligt. En større Kreds end tidligere kunde nu blive Medlemmer af Skipperlavet; det hedder derom: „Ingen skal tilstedes her for Staden at fare for Skipper eller Styrmand for at føre enten sit eget eller nogen af Indbyggernes Skibe, førend han har vundet sit Borgerskab og sig i Skipperlavet ladet indskrive, saa og virkelig her er bosat og holder Dug og Disk, medmindre han kan med lovfaste Vidnesbyrd bevise, at han er vant for Indbyggerne at sejle og opholder sig virkelig her i Byen eller og er antegnet ved en af Vores Købstæder i Vort Rige Danmark eller og udi Vores Andel af Hertugdømmerne og Fyrstendømmerne deres Distrikt eller Insuler (Øer), saavidt Os tilhører; herom enhver skal have en Certifikats af Vores udi Distriktet dertil beskikkede Søofficerer underskreven, som for ham gælder, imidlertid han er til Vores Tjeneste indskreven, dog Københavns Skippere at præfereres (foretrækkes), om de er lige dygtige. Alle forskrevne skal efter foregaaende Eksamen, som udi den 4. Artikel ommeldes, være kendt dygtige og derom, enten de er Skippere eller Styr mænd, have Skipperlavets tilbørlige Attestation, hvilken de tillige med deres Borgerskabsbrev eller vidimeret Kopi deraf, om de er Borgere, og enten de er Borgere eller ikke, med Distriktets Officerens Certificats, udi hvilken de bor, skal dets vidimerede Kopi stedse hos sig føre, at Tolderen derefter sig med Toldens Oppebørsel kan vide at forholde, saasom alle andre Skippere og Styr mænd af ham ej anderledes end uprivilegerede Fremmede i Tolden maa anses“. Det ses heraf, at og-

H.S.

Lavets Velkomst af forgyldt Sølv. Nürnbergerarbejde fra o. 1700.

Mesterens Signatur:

saa de indrullerede, der boede uden for København, fik samme Rettigheder som de københavnske Skippere.

Af ny tilkomne Bestemmelser i 1707 kan endvidere nævnes, at Navigationsdirektørens Eksamination af Styrmandene skulde overværes af Havnekaptajnen og en Købmand, der var udnævnt dertil af Magistraten. Derimod er Bestemmelsen om de sidst tilkomne Lavsmedlemmers Pligt til at betjene Lavet forsvundet. Endelig indeholder 1707-Artiklerne et Par Bestemmelser, der angaar den ny Embedsmand, Waterschouten.

Skipperlavets Oldermænd fik foruden sine øvrige Hverv i Tidens Løb endnu et Par andre; saaledes fik han Pligt til at prøve Ankre. Han nød for alle disse Arbejder en Løn, der en Tid var ca. 100 Slettedaler om Aaret⁴); i 1699 skred Regnskabets Revisorer imidlertid ind herimod og tvang Oldermændene, Frants Albertsen, til at nøjes med det halve Beløb; Resten maatte han betale tilbage⁵). Til Lønningen sluttede sig en Tid lang et Beløb paa 8 Rigsdaler, der var Betaling for, at han opbevarede Ligklædet og sørgede for Opvarmning af Retssalen⁶). I 1708 var Lønningen naaet op paa 80 Rigsdaler, og i Januar 1710 blev det foreslaaet, at Oldermændene skulde nyde 100 Rigsdaler i aarlig Løn og desuden have Fribolig i Lavshuset; men allerede i Marts samme Aar var Lønningen steget til 120 Rigsdaler, og snart efter bortfaldt Retten til at have Fribolig; senere fik Oldermændene dog denne Rettighed tilbage⁷).

Lavsskriveren boede en Tid lang i Lavshusets Stue til Gaarden, og han fik i 1707 et Tillæg paa 24 Rigsdaler aarligt — Procesindtægterne ikke iberegne — til Lønningen, der da var steget til 50 Rigsdaler⁸). Denne Skriver, Bjørn Mørk, der var udnævnt i 1705 og først afgik i 1754⁹), vilde i 1708 have 20 Rigsdaler aarligt af Slavekassens Midler, for at han dermed kunde lønne en Tjener, der skulde tilsige Brødrene til Møde; men denne Begæring blev afslaaet paa et Møde den 21. Juli samme Aar. Han opgav imidlertid ikke Udsigten til Lønforhøjelse og fik da ogsaa i Januar 1710 et Tillæg af 20 Rigsdaler til sin tidligere Løn¹⁰), og i længere Tid holdt Lønningen sig paa dette Beløb¹¹). Foruden Lavsskriveren fandtes allerede i 1735 endnu en Skriver ved Skipperlavet¹²).

Fra den første Lavsskraas Tid havde der været en Slags Kontrol med Oldermændens Virksomhed, nemlig de to Stolsbrødre eller Bisiddere, der var lønnede og valgtes paa tre Aar. En anden Kontrol afgav en Firemandsinstitution — ogsaa kaldt de Kommitterede — der i 1699 udvalgte for at deltage i Beslutninger om Foretagelse af Reparationer og om Gaverne, Lavet uddelte¹³). Med disse, hedder det i et Forslag fra November 1703, burde 10—12 andre Lavsbrødre træde sammen, naar der skulde træffes Afgørelse i Sager om Byggeforetagender, Reparationer og Uddeling af Slavepenge¹⁴). Dette Forslag synes ikke at være gaaet igennem; derimod holdt Firemandsinstitutionen sig en Tid for derpaa at svinde ind til et Tremandsudvalg, der skulde have Opsyn med Lavets Indtægter og Udgifter¹⁵). I 1707 hedder det om de tre Mænd, at de paa Lavets Vegne skulde føre Kontrol med Oldermænden og efter Tur sidde til Doms i Sørensen¹⁶). Lavets Regnskaber gennemsaas af aarligt valgte Revisorer, hvis Antal skiftede meget hyppigt; en Tid var Tallet 12¹⁷).

Lavets Bedemands Løn har oprindelig rettet sig efter, hvor mange Bryllupper og Begravelser der fandt Sted; det ses af en Bemærkning i Lavets Protokol under den 16. Januar 1706, hvor det hedder, at naar Peder Bredahl forlanger „en meget ubillig Salario for hans Umage, naar han beder til Lig eller Bryllupper, da er det af ham ikke vel gjort, at han, fordi han er antaget til Lavets Bedemand, skulde derfor bebyrde nogen“; han fik det Tilhold, at 2 Rigsdaler maatte være nok for at bede til et Lig eller Bryllup og for en Fattig „for Guds Skyld“ (d. v. s. gratis). De, der vilde give mere, havde Lov dertil¹⁸). I alt Fald i Aarene fra 1708 til 1723 var Bedemandsbestillingen knyttet til Hvervet som Lavsbud¹⁹).

Lavsbuddet var mere populær end Bedemanden, navnlig da naar han — hvad undertiden var Tilfældet — boede i Lavshuset og havde Værtshusholderi dér²⁰). Hans Løn steg ret hurtigt, og var fra 1705 30 Rigsdaler om Aaret²¹). Naar Buddet tillige var Bedemand, steg naturligvis Indkomsterne, saaledes for Eksempel for Jørgen Kristensens Vedkommende, der var Lavsbud i Tiden før 1723; om ham siges det, at han foruden en fast Løn paa 30 Rigsdaler om Aaret modtog 2 Slettedaler „af hver Ligejer“²²).

Det var sjældent, der hørtes Klager over Buddet; kun i Juli 1708 bemærkes, at der i nogle Aars Tid havde „været stor Besværing med Ole Jonsen“, der havde gjort sig skyldig i „Drukkenskab og ilde Opvartning“. Han vilde ikke komme, naar Oldermændene befalede ham at møde for at gøre sin daglige Tjeneste; Resultatet af Klagen blev, at Ole Jonsen fik sin Afsked; den 21. Juli var hans Tjenestetid forbi²³).

Endelig havde Lavet ogsaa en Tid, da det kneb svært med at holde sig „Bønhaserne“ (d. v. s. Fuskerne) fra Livet — det var i Begyndelsen af det 18. Aarhundrede — en lønnet Hjælper ude paa Toldboden; ogsaa Kommandøren derude hjalp Skipperlavet med at holde Tilsyn, og en Passskriver Berndrop holdt Kontrol med, at ingen Skipper sneg sig bort fra Byen uden at have givet en „Kendelse“ til Lavet²⁴).

I Artiklerne af 1675 og 1685 var det bestemt, at der stadig i København skulde holdes en Navigationsskole, hvori Ungdommen, der vilde ernære sig ved Sejlads, kunde blive undervist i Styrmandskunst. Direktøren for Navigationsskolen skulde nyde en vis Part af Lavsledmændenes Indskrivningsgebyrer og havde til Gengæld den Pligt at eksaminere alle, der blev optaget i Lavet, og gratis at undervise 6 fattige Skipperes eller Styrmands Børn, hvis Forældre havde boet i Staden.

Den første Navigationsmester, Lavets Bøger omtaler, er Anders Mikkelsen, der nævnes i 1695 og ved Reskript af 22. Oktober 1701 fik Ret til at oppebære 2 Rigsdaler Sølv af hver Skipper, han eksaminerede, og 1 Rigsdaler Sølv af hver Styrmand²⁵). Han boede i alt Fald fra Paaske 1696 i Lavshusets øverste Værelser²⁶). Tilfreds var man ikke altid med ham; thi Februar 1705 klages der over, at han ikke vilde undervise det Antal fattige Børn, Lavsartiklerne krævede; ja, det hedder endog, at han havde „forsoret at komme paa Lavshuset“, og at man derfor ikke maatte give ham Penge²⁷).

Den 24. August 1706 sluttede Skipperlavet i Stedet Kontrakt med en ny Navigationsmester, Lorents Lous²⁸), som fra November samme Aar boede i Lavshuset — paa Oldermændenes Bekostning; denne havde tidligere haft hele Huset for 90 Rigsdaler

aarligt, derfor forlangte han nu en rimelig Erstatning²⁹). Lous skulde efter sin Kontrakt oplære seks Skipper- eller Styrmandsbørn; hans Løn blev nu i Stedet for 2 Rigsdaler af hver Skipper, som man forhen havde givet, 100 Slettedaler aarligt og fri Værelser i Lavshuset³⁰). Saa kom imidlertid de nye Lavsartikler af 1707 med deres Bestemmelser om Eksamination af Skippere og Styr mænd; denne fandt i Februar 1707 Sted hver Torsdag³¹), men allerede fra Marts samme Aar afholdtes den baade Tirsdag og Torsdag, og den omfattede alle Skippere og Styr mænd, der for fra København med Indbyggernes Skibe; Lavets Skippere var dog fritaget for at underkaste sig Eksaminationen, medmindre de sejlede uden Styr mænd³²). En Tid udførte Lorents Lous dette Arbejde gratis; men i Begyndelsen af Juni 1707 ansøgte han om at maatte faa 3 Mark af hver Eksaminand, hvilket Skriveren oppebar³³). Det viste sig imidlertid, at han kun havde tre Børn i Lære i Stedet for de seks, han var pligtig til at undervise; det kunde derfor være tvivlsomt, om han vilde faa tildelt nogen Art af Lønforhøjelse; ikke destomindre fik han ved et Reskript af 21. Oktober 1707 Ret til at tage 2 Rigsdaler af hver Skipper og 1 Rigsdaler af hver Styrmand, han havde eksamineret eller skulde eksaminere³⁴).

Til ind i Maj 1710 blev Lorents Lous ved med aarligt at oppebære de 100 Slettedaler, skønt kun 3—4 af hans Elever var blevet „gjort perfekte“; Skipperlavet tabte nu Taalmodigheden og erklærede, at hvis han vilde vedblive efter Mikkelsdag, skulde han nøjes med 12 Rigsdaler af hvert Barn, han underviste, idet han dog maatte beholde sin Fribolig. Vilde han ikke nøjes dermed, tilbød Lavet ham 2 Rigsdaler af hver Skipper, der traadte ind i Lavet; det, Lavet hidtil havde givet, kunde det ikke mere betale. Vilde han ikke gaa ind paa noget af dette, havde han Opsigelse fra Mikkelsdag at regne³⁵). Hvad Resultatet af disse Forhandlinger er blevet, ses ikke af Lavets Bøger; men opsagt blev Lous i alt Fald dengang. I Januar 1731 blev der indledet nye Forhandlinger, der ikke synes at have ført til Enighed³⁶). Efter at de københavnske Lavs Forhold havde været til Undersøgelse i Kommercekollegiet, tilholdt en kongelig Resolution af 28. April 1739 Skipperlavet at sørge for, at det fulde Antal Børn, som var nævnt

i Artiklerne, blev undervist gratis, i Stedet for at det nu — hedder det — tog Betaling af alle³⁷⁾).

I Tiden omkring September 1741 døde Lous³⁸⁾, og Skipperlavet sluttede straks i Oktober en Kontrakt med hans Svigersøn og Efterfølger, Navigationsdirektør Fr. Wegersløff; heri blev Pligten til at undervise seks Børn, som udpegedes af Oldermanden og de fire Ældste, atter fremhævet. Wegersløff skulde i Løn have 2 Rigsdaler af hver Skipper, der optoges i Lavet, og 1 Rigsdaler af hver Styrmand, fri Bolig i Lavshuset, ovenpaa til Gaden, nemlig en Sal med tre Fag, et Sengekammer samt Køkken med Spisekammer³⁹⁾).

I 1695 blev der til Skibsfarten knyttet en ny Embedsmand; hans Titel blev „Waterschout“, og i Instruksen af 21. December 1695 for Cornelius Nissen, den første Waterschout, redegøres for hans Opgaver⁴⁰⁾. Han skulde holde Mandtal over alle dem, der fra København vilde „fare paa Koffardi“; derfor skulde enhver, „som til Søfarten Lyst har“, melde sig hos ham og lade deres Navne, Føde- og Tilholdssted optegne i hans Protokol; de paagældende fik derpaa mod et Gebyr af 12 Skilling Dansk et Indskrivningsbevis paa en trykt Seddel med Waterschoutens Underskrift og Segl. Ingen Skipper maatte antage Skibsfolk til Sørejser, naar Folkene ikke kunde fremvise Waterschoutens Indskrivningsbevis; Overtrædelse straffedes med en Bøde paa 10 Lod Sølv, hvoraf Waterschouten fik de to Trediedele og gamle, fattige Søfolk Resten. Hvis en Skipper ønskede hans Nærværelse, naar der skulde hyres Mandskab, havde han at møde med en Protokol, indtegne Folkenes Navne, Rejsens Maal og Hyrebetingelserne og udstede et „Instrument“ eller „Artikelsbrev“ derom, som Skipperen og Mandskabet skulde underskrive og Waterschouten med Navn og Segl verificere; dette Dokument skulde medbringes paa Rejsen, og Waterschoutens Betaling derfor var 1 Skilling Dansk af hver Daler, Søfolkene fik i Hyre eller Maanedspenge, enten disse nu blev betalt før eller efter Rejsen, men i begge Tilfælde i hans Nærværelse. Havde Waterschouten saaledes ydet sin Medvirkning, skulde han garantere Skipperen, at Folkene mødte ombord til den fastsatte Tid, eller i modsat Fald erstatte den udlagte Hyre, hvorefter han da havde Regres

efter Sørensen. Waterschouten skulde passe paa, at ingen fremmede Skippere hyrede Folk i København, og at de hjemvendende Skippere havde hele deres Mandskab med tilbage; han skulde hvert Fjerdingaar til Magistraten og til Danske Kancelli give en rigtig Fortegnelse over, hvor mange Skibe — vedføjet Navn og Drægtighed — og Søfolk, der „virkelig farer paa Koffardi eller er her til Stede, at deraf kan ses, hvorledes deres Tal tilvokser eller aftager“. Han skulde holde det tilstrækkelige Antal

Waterschoutens Segl.

Medhjælpere, saa Skipperne ikke forsinkedes, og fik til Gengæld to Trediedele af Bøderne.

En Anordning af 11. Maj 1700 bestemte, at Waterschoutens Indskrivningsbeviser skulde fornyes hvert Aar, og at han skulde have 4 Skilling Dansk for hver Fornyelse. Alle Skippere, der for udenrigs „ad Vesterkanten“, skulde nu være forpligtede til at hyre deres Mandskab i Waterschoutens Nærværelse. Hvis nogen Reder eller Interessent, naar deres Skibe kom hjem fra Spanien, Frankrig, England „eller andre Steder fra Vestersøen“, anmodede ham om at afhøre Folkene om, hvad der kunde have tildraget sig paa Rejsen, skulde han være autoriseret dertil, men for den Betaling, som man godvillig vilde give ham⁴¹).

I Oktober 1704 blev Cornelius Nissen afskediget „formedelst sin grove Forseelse“ og afløst af Johan Hollænder⁴²); men alle-

rede i August 1705 var Skipperlavet blevet ked af den nye Waterschout; man ankede over, at han, naar Matroserne ikke betalte ham, hvad de skyldte ham i Henhold til Bestemmelserne, uden videre lod dem arrestere, hvilket formentlig kun var tilladt, naar nogen efter at have modtaget Hyre og Haandpenge vilde unddrage sig den paatagne Tjeneste⁴³). Han synes paa sin Side at have være misfornøjet med Titlen Waterschout og ansøgte i 1706 om Lov til at kalde sig Kommercefiskal⁴⁴); dette satte sig dog intet Spor i Lavets Protokoller, hvor han og hans Efterfølgere stadig kaldes Waterschouter. De nye Artikler for Skipperlavet af 1707 indeholdt et Par Punkter om Waterschouten; men de gengiver blot Bestemmelserne i Waterschoutens Instrukser af 1695 og 1700, dog med den Ændring, at alle Skippere nu skulde hyre Folk til udenrigs Rejser, ligegyldigt hvorhen, i Waterschoutens Nærværelse, og der stod intet om, at han skulde have Indskrivningspenge af Matroserne⁴⁵). I samme Aar klagedes der til Lavet over, at Waterschouten foruden de 12 Skillings Indskrivningspenge af hver Matros, der indtegnedes hos ham, tillige havde krævet 12 Skilling af dem, der allerede havde betalt til hans Forgænger, og det skønt Lavsartiklerne slet intet sagde om, at han skulde have nogen Betaling for Folkenes Indskrivning; han havde ogsaa fortolket Bestemmelsen om Hyringen af Mandskab til Udenlandsfarter som omfattende dem, der for paa Norge, Island og Færøerne. Sagen havde aabenbart tidligere været for, idet Johan Hollænder i 1706 havde henvendt sig til Regeringen desangaaende; denne havde da afæsket Kommercekollegiet en Betænkning i Spørgsmaalet⁴⁶).

Da Johan Hollænder var død, udnævntes Lorents Pedersen den 10. Oktober 1712 til Waterschout⁴⁷); han frasagde sig Bestillingen eet Aar senere og efterfulgtes af Herman Driestman⁴⁸), der ligesom nogle af de senere Waterschouter boede i Skippernes Lavshus⁴⁹).

Driestman fik i April 1741 Meddelelse fra Regeringen om, at han ikke havde Ret til at oppebære større Betaling af det indrullerede Mandskab end hjemlet i Lavsartiklerne⁵⁰). I November 1744 klagedes der over, at han, der saa længe havde siddet i sin Bestilling og nu var over 70 Aar gammel, kun sjældent deltog

i Sørettens Møder, hvad der var hans Pligt; Skipperlavet udbad sig derfor en Efterfølger⁵¹). I December samme Aar blev der da udnævnt en ulønnet Waterschout, Hans Bendtsen, der fra Nytaar 1749 efterfulgtes af Peter Høyer, der havde Stillingen ad interim, indtil han i December 1751 fik endelig Udnævnelse⁵²). Saalænge Driestman levede, maatte Høyer aarligt betale ham 60 Rigsdaler⁵³). Med Høyer sluttede Skipperlavet i Januar 1753 en Overenskomst; det faldt Skipperne, der sejlede paa Østersøen, besværligt at tage Artikelsbrev til hver Rejse, de foretog; Waterschouten gik da ind paa at nøjes med, at disse Skippere slap med at betale 2 Mark om Aaret⁵⁴).

I Lavshuset samledes stadig Skipperne med deres Paarørende til de aarlige Sammenkomster. Det synes ikke altid at være gaaet lige stilfærdigt til; saaledes beretter Lavets Journal den 14. Januar 1711, at „da der ved Samlingen var stor Uorden med Bulder og Raaben af en Del Lavsbrødre, som udi ubesindig Hastighed fremfuser med det, som de ej selv forstaar eller betænker, saa vil Oldermænd og de Kommitterede andrage for høj- og velædle Magistraten, at der maatte blive beordret, at Lavsbrødrene bliver tilholdt at sidde smukt skikkeligt og stille ved Bordene og tilhøre, hvad der bliver oplæst“⁵⁵). Ved Sammenkomsterne synes man stadig at have nydt mere, end der egentlig var til-ladt i Lavsartiklerne, og til nogle af Festerne blev Stadens Raad-mænd hentet i Karosse og deltog uden Indsigelse i disse Forsyndelser⁵⁶).

Som Eksempel paa, hvad Bekostningerne beløb sig til ved saadanne Lejligheder, skal anføres, hvad Skipperlavet nød ved Sammenkomsterne den 18., 21. og 27. Februar 1699. Den første Dag konsumerede man 29 Potter fransk Vin til 4 Rigsdaler 5 Mark, Æg for 4 Mark, 3 Potter Mjød til 3 Mark og for 3 Mark Brændevin. Det var jo ikke saa forfærdeligt meget; men da Lavets Regnskaber blev revideret ved denne Sammenkomst, tør man vel nok gaa ud fra, at kun en ret snæver Kreds har været til Stede. Ved det næste Møde fortæredes 4 Potter Sekt til 2 Rigsdaler, 2 Tønder dansk Øl til 9 Rigsdaler 2 Mark, 24 Potter Mjød til 4 Rigsdaler, 13 Potter Brændevin til 6 Rigsdaler 3 Mark, for 2 Rigsdaler 4 Mark 10 Skilling Sukker og andet „Spe-

ceri“ og for 2 Rigsdaler 5 Mark 6 Skilling Tobak og Piber. Den 27. Februar nøjedes man med Mjød, Brændevin og Kringler for ialt 1 Rigsdaler 5 Mark 8 Skilling. Hertil kom, at der ved alle tre Sammenkomster var blevet fortæret 12 Pund hollandsk Ost til 1 Rigsdaler 2 Mark 4 Skilling⁵⁷).

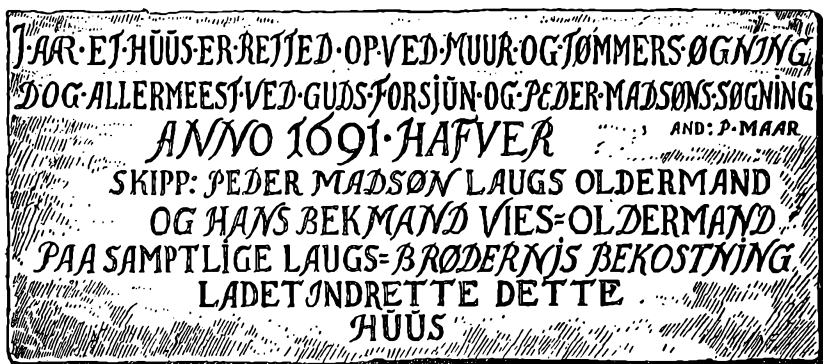
Imod en saadan Ødselhed gjorde imidlertid det næste Aars Revisorer Indsigelse⁵⁸), og længe varede det ikke, før disse Gilder helt forsvandt; i alt Fald fra 1711 mødte aarligt kun 12 Mand, hvoraf de seks valgtes hvert Halvaar, og som i Begyndelsen af hvert Aar saa Regnskaberne igennem og for deres Umage lønnedes med et Maaltid Mad, hvortil Udgiften i Regelen ikke beløb sig højere end til en Snes Rigsdaler. Som oftest godkendtes det aflagte Regnskab uden Indvending. Fra 1750 maatte Revisorerne dele Magten med Generalforsamlingen, der afholdtes nogle Dage, efter at Regnskaberne var revideret.

Medens hidtil den hjemmевærende Del af Lavbrødrene havde været mødepligtige, naar en Lavbroder eller -søster skulde begraves, krævedes det i Lavsartiklerne af 1685 og 1707 kun, at Oldermænden ved Begravelser tilsagde det fornødne Antal af Lavets Medlemmer til at give Møde; men at Lavets Kvinder stadig maatte følge Lig, er sikkert, eftersom der i 1711 ankedes over, at en Del Lavbrødre og deres Hustruer — naar de selv var fraværende — var uvillige til at give Møde ved Begravelser⁵⁹); da Forholdet ikke var bedre næste Aar, følte Lavet sig foranlediget til at søge Hjælp hos Magistraten, der jo skulde raade Bod paa alle indtrædende Ulemper. Pligten til at følge Lig var blevet ordnet saaledes, at Lavets Medlemmer mødte i Hold, der kaldtes Eskadroner, under en Formands Ledelse; før 1703 var Lavet af den Grund blevet delt i 7 Eskadroner; i dette Aar blev det bestemt, at Eskadronernes Antal for Fremtiden kun skulde være 6, da Antallet af Medlemmer i den mødende Eskadron var blevet for lille⁶⁰). Efter 1705 var det ikke længere tiladt Fremmede at leje Skipperlavets Ligklæder⁶¹).

Ved Lavet var der, som vi har set, ansat en Bedemand, der før Begravelsen gik rundt og tilsagde Lavets Medlemmer til at møde; han medbragte da nogle saakaldte Liglod, smaa stempede Tinpenge, hvoraf hver af de mødende fik sit, der saa afle-

veredes igen til Bedemanden, naar Liget var fulgt til Jorden⁶²). I 1747 blev det bestemt, at Lavene ikke mere selv maatte bære Lig, og Magistraten fik Ordre til at ansætte hvert af dem til et vist aarligt Beløb, der skulde ydes Studenterne, som overtog Ligbæringen. Skipperlavet skulde saaledes aarligt herfor bidrage med 13 Rigsdaler⁶³).

Om Skipperlavets Ejendom faar vi i disse Aar fra 1694 til 1756 en Del Oplysninger. Huset havde Kvist, og herpaa var anbragt to forgyldte Knapper, og øverst oppe sad der en Vinde paa det store Loft⁶⁴). Inde i Gaarden befandt sig to Stalde, en

Sandstenstavle fra det gamle Lavshus, nu opsat i Porten i Foreningens Ejendom i Holmens Kanal.

stor til 10 Heste og en mindre, samt et Pakhus⁶⁵). Den ene af disse Stalde, hvortil der hørte et Vognskur, blev ombygget i 1703, den anden, den „gamle“, i 1707⁶⁶). I 1730 blev der anskaffet en Lygte til at staa i Gaarden⁶⁷); maaske var den beregnet til at skulle bruges i Tilfælde af Ildebrand om Natten. Aaret i Forvejen havde Lavet maattet anskaffe en Haandsprøjte, der ligeledes fik sin Plads i Gaarden⁶⁸); den blev for Fremtiden hvert Aar ført til Sprøjtemønstringen paa Kongens Nytorv.

I Slutningen af Aaret 1685 forsynedes Lavshuset med en større Mængde Isningsredskaber: 50 Isøkser, 60 Baadshager, 6 Islanser og 4 Ishager⁶⁹). I Juni 1695 blev en ny Lavslade forfærdiget⁷⁰); i 1697 anskaffedes et nyt Ligklæde⁷¹), og i November det følgende Aar blev et Søkort ophængt i Retssalen, der i

Slutningen af Aaret 1700 ogsaa udstyredes med en Klokke „med Snor“⁷²). Fra Aaret 1703 har vi den ældste bevarede Liste over Inventaret i Skippernes Lavshus⁷³); denne Fortegnelse, der giver adskillige interessante Enkeltheder til Oplysning om de enkelte Rums Udseende, er af praktiske Hensyn gengivet i sin Helhed sammen med en Liste fra 1744⁷⁴) i Henvisningerne; derimod skal et Par Inventarielister fra henholdsvis 1730 og 1736 blot nævnes⁷⁵), idet deres Opgivelser ikke afviger synderligt fra Fortegnelsen af 1703.

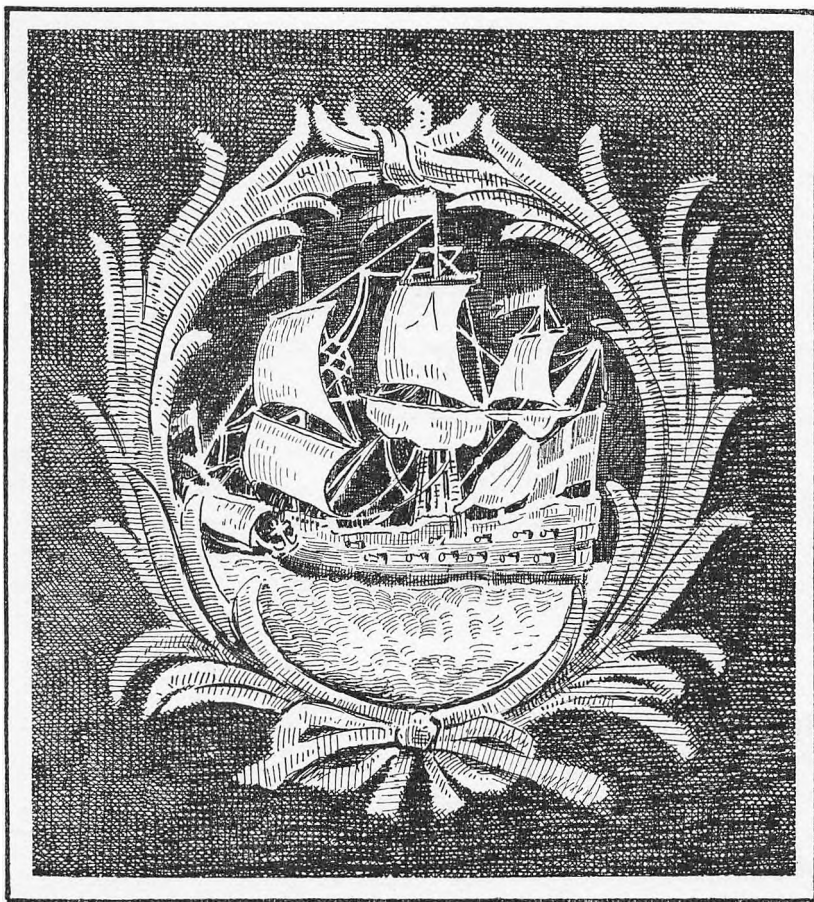
Ligklædet var Lavets Stolthed; Bekostningen hertil var stor, og i Aaringer samledes der sammen for at tilvejebringe det betydelige Beløb — ca. 300 Rigsdaler — det kostede. Paa Klædet fandtes en Afbildning af et Skib, syet i Silke⁷⁶). Det opbevarede i en Kurv eller en Lade; i 1741 blev denne sidste marmoreret og forsynet med grønne Gardiner⁷⁷). I Regelen var Ligklædet forsynet med Fryndser; kun under Pesten i 1711 vedtog man at anskaffe et Klæde uden „Fryndser og noget om i denne Tid“⁷⁸).

Som det ses af Inventariefortegnelsen af 1703, var Isningsredskabernes Mængde temmelig stort. I Lavsartiklerne var der nemlig givet Lavet Eneret paa Isninger; denne Ret benytter Lavet sig imidlertid ikke af efter 1709, da Forretningen ikke lønnede sig; vi ser nemlig, at Indtægterne deraf i Aaret 1696 beløb sig til 278 Rigsdaler, medens Udgifterne dertil var 322 Rigsdaler 1 Mark 8 Skilling, ja, i den haarde Vinter 1708—09 var Udgifterne ikke mindre end omkring 900 Rigsdaler⁷⁹).

Brandredskaberne var i 1703 i en slem Forfatning, og der gik lang Tid, inden Lavet — eller Myndighederne — indsaa Nødvendigheden af at værne Ejendommen bedre mod Ildsvaade. Hvis vi kan drage Slutninger af den Tavshed, Lavsbøgerne iagttager paa dette Punkt, blev der kun i Ny og Næ anskaffet enkelte Redskaber.

Lavets Pengelade synes ikke at have været anselig; i alt Fald omtales den ikke særligt; vi faar kun at vide, at den gamle i Sommeren 1695 afløses af en ny, derimod ikke eet Ord om, hvorledes den saa ud⁸⁰). Af andre Genstande, Lavet ejede, kan nævnes et Blækskrin, anskaffet i Marts 1711, maaske det samme,

som stadig er i Lavets Besiddelse⁸¹). I Sørenstøens Lokale blev der i 1698 ophængt et Søkort i Ramme; det blev i 1746 suppleret med fire andre over Øster- og Nordsøen⁸²). Stuen i Gaarden fik

Lavets Ligklæde med Sølv- og Guldbroderi paa sort Fløjl o. 1700.

H.S.

i 1708 sit Loft beklædt med Spaanmaatter, og i 1765 blev Værelset betrukket med Lærred⁸³).

Af Skipperlavets Køb og Salg af Ejendomme — hvoraf Lavet havde faaet nogle som ufyldestgjort Panthaver — kan nævnes: et Hus i Store Strandstræde, som Lavet købte i August

1709 af en Skipper Ole Lauritsen, et andet i St. Pedersstræde, som blev solgt til en Kammager Morten Gøyt for 600 Rigsdaler i 1714, endvidere et Hus i Borgergade, der solgtes i 1715, og et andet i Farvergade, der købtes paa Auktion samme Aar efter en Maler Dichhof og atter blev solgt i 1719 til en Hjulmand Bent Davidsen⁸⁴). Ogsaa en Del Løsøre blev pantsat til Skipperlavet, der ofte havde ondt ved at opbevare det altsammen i Lavets Lade. Som Eksempel paa, hvad det var for Genstande, der blev belaant, kan anføres et 50 Rigsdalers Laan, som Skipper Karsten Poulsen i 1709 fik paa: en askegraa Damaskeskjole med Watertaft, et Damaskesskørt, to Par Hørlærredslagner, fire Drejlsduge, 32 Servietter, to Drejlshaandklæder, seks Hørlærredssærke og en Salmebog i sort Fløjlsbind⁸⁵). Disse Laan mod haandfaaet Pant erstattedes i senere Tider af Obligationslaan.

Lavshuset blev i Maj 1732 indtegnet i den Brandforsikringskasse, der blev oprettet i 1731 efter den store Brand i 1728 — den nuværende „Kjøbenhavns Brandforsikring“ — og til at begynde med var Husets Forsikringssum 3400 Rigsdaler⁸⁶); dette Beløb blev i Tidens Løb gentagne Gange forhøjet, tildels paa Grund af Til- og Ombygning. Adskillige Istandsættelser krævedes naturligvis i Aarenes Løb for at holde Lavshuset vedlige; at Opholdet ikke har været udelukkende behageligt i dets Stuer, synes at fremgaa af, at Lejerne saa hyppigt flyttede. Den, der havde Huset i Leje, havde ofte tillige Ret til Værtshushold med Udskænkning af Øl; for det meste var det Oldermændene, der havde Huset i Leje, naar de da ikke boede frit; men det kunde ogsaa være Lavets Bud eller en anden, der ved Bortlejningen var blevet den højstbydende. Istandsættelsen i 1698—99 har aabenbart forekommet Lavsbrødrene for dyr, siden det bagefter blev bestemt, at der ved fremtidige Reparationer skulde indhentes Raad hos fire af Lavets Medlemmer, inden noget foretoges⁸⁷). Skönt Huset i 1704 omtales som meget brøstfældigt, synes der dog ikke at være foretaget nogen mere omfattende Istandsættelse før 1730⁸⁸). Atter i 1749 blev der klaget over Husets slette Tilstand, og i Aarene fra 1754 til 1769 blev der udfoldet store Anstrengelser for at holde Vandet ude af Kælderen⁸⁹). I længere Tid efter 1710 havde fem Hyrekuske lejet Plads i Lavs-

husets Staldbygninger; ogsaa en Passskriver C. Berndrop fik — fra Januar 1707 — Staldrum dér med Loft og Plads til Fourage⁹⁰). Passskriveren, der hjalp Lavet med at paase, at alle Skippere betalte, hvad de skulde, før de forlod Toldboden, fik herfor en aarlig Løn af 30 Rigsdaler og havde i Lavshuset tillige et Kammer; det benævnes i Juni 1695 som nyopført og var rimeligvis bekostet af Lavet, der senere forsynede det med Skillerum⁹¹).

Angaaende Skipperlavets Virksomhed som Søret bestemte Lavsartiklerne af 1685 (Punkt 10, at Sagerne skulde paadømmes af Oldermænden og de Skippere, Magistraten anordnede, og at Skriven skulde føre en Protokol, gennembraget af Magistraten. I Slutningen af det 17. Aarhundrede — før 1683 synes Retsdokumenterne ikke længere at være til — var det Oldermænden eller Viceoldermænden, der sammen med tre Skippere beklædte Søretten. Det var vedblivende Magistraten, der bestemte, hvilke Sager der skulde behandles af denne Ret. Lavsartiklerne af 1707 viser dog, at der heri var sket en Ændring. Fra December 1704 var det nemlig Kommercekollegiet, der skulde henvise Sager til Paakendelse ved Søretten⁹²). I Henhold til Lavsartiklerne skulde Magistraten hvert Halvaar forordne en Købmand til at medvirke i Søretten; Magistraten vedblev dog kun en Tid at foretage denne halvaarlige Udnævnelse; senere sad der i flere Aar den samme Købmand i Søretten; saaledes siges i Oktober 1744 Niels Hjort at have beklædt Hvervet i 22 Aar. Fra 1752 fik ogsaa Waterschouten Sæde i Søretten; sammen med Oldermænden afgjorte han hvert Aar en Del Sager ved Forlig⁹³). I Følge Artiklerne af 1707 eksekverede Byfogeden — senere Underfogeden — de af Søretten fældede Domme. Vidner maatte føres, naar Skibsfolkene klagede over Skippere og Styrsmænd eller omvendt, for hvad der var hændt paa Rejsen; men ønskedes disse Vidnesbyrd nedskrevet for at indstævnes til videre Paakendelse, skulde dette ske for Kommercekollegiet, eventuelt derfra videre til Højesteret.

Skipperlavet havde ikke længere Pligt til at vedligeholde Havnen. I 1704 og 1705 klagede Skipperlavets Oldermænd gentagne Gange over, at der ikke var Pæle, som man kunde for-

tøje ved. Langs Kristianshavns Bro maatte man ikke fortøje, da det stred mod en Forordning af 15. April 1682, og at lægge til ved private Bolværk var ogsaa en mislig Sag, der havde Bødestraf til Følge. Ogsaa der hvor Ballast skulde indtages, manglede der Pæle; heller ikke fandtes der nogen „Fyrhaand“, d. v. s. et Tegn inde paa Land, der viste, hvor langt fra Bommen Skibene skulde ligge, naar Skipperen vilde have tændt Lys ombord⁸⁴).

I Juni 1705 skrev Oldermændene dernæst til en Del Købmænd i Byen, at han paa yderligere mundtlig Henvendelse til de Kommitterede angaaende Fortøjningspælene havde faaet det Svar, at der ingen Penge var i Kassen; han maatte derfor foreslaa, at alle Skibe, der gik paa Rejser her fra Byen, skulde betale 2 Skilling for hver Fart, de foretog indtil Pælene var blevet anskaffet⁸⁵). I December samme Aar maa der dog have været nogle Pæle; men de kan ikke have været til megen Nytte; da nogle Skibe var blevet fortøjet ved dem, rev de sig løs, saaledes at Skibene drev ind paa Grund⁸⁶). I September 1707 fandtes der 3 Pæle; men da dette stadig var temmelig lidt, ansøgte der paany om flere, ogsaa hvor Skibene indtog Ballast; samtidig anmodede Lavet atter om, at der maatte blive rejst en „Fyrhaand“⁸⁷). I Maj det følgende Aar ansøgte Lavet Kommercekollegiet om Hjælp til Anskaffelse af Pæle; Kollegiet raadede Lavet til hellere at gaa lige til Kongen, og Skipperne fulgte dette Raad, idet de indgav en Ansøgning, hvoraf det ses, at Pælenes Antal nu var 5, men at disse var gamle og slidte; paa Strækningen fra Kvæsthuset til Toldboden var der kun een Pæl, og Havnen var i den Grad fyldt med Mudder, at hvor der før havde været 14—16 Fods Dybde, var der nu kun 9 Fod dybt⁸⁸). Havnekommissionen blev naturligvis ogsaa i Anledning af denne Ansøgning afæsket sin Mening og svarede i August, at det ikke vedkom den; den havde henvist Skipperlavet til at søge Hjælp af de Laste- og Vinterleje penge, der oppebares af det kongelige Toldkammer. Iøvrigt udtalte den i dette Svar, at Skibene skulde ligge uden for Kastelspynten, naar de vilde have Ild tændt ombord. Endelig fremgaar det af Skrivelsen, at Kommissionen skriftlig havde gjort sit bedste for at tilfredsstille Lavet, idet den havde anmodet

Laveshuset i Lille Kongenegade (Facade), bygget ca. 1630—40.

Rentekammeret og Toldinspektørerne om at raade Bod paa Manglerne ved Havnen⁹⁹).

I April 1709 gjaldt Besværingerne fra Lavet den haarde Is, der i Vinterens Løb havde ødelagt en Del Skibe; ligeledes var det ret uheldigt, at der kun fandtes fire Kraner ialt til Brug ved Skibenes Reparation; „skal man vente, til man kan komme til, kan gerne hele Sommeren gaa“, tilføjedes der¹⁰⁰). Snart efter, i 1711, standsedes Skibsfarten af den Pest, der bortrev over $\frac{1}{3}$ af Københavns Indbyggere; en Eftervirkning af den Sløvhedstilstand, Hovedstaden sank ned i, vises i et Reskript af Oktober 1712: nogle Skibe var sunkne i Kanalerne; men Ejerne havde ikke villet tage Udgiften ved at lade dem bringe flot og lod dem ligge, saa de laa som en Hindring for Færdselen paa Kanalerne; nu bestemte Reskriptet, at Ejerne skulde advares om at lade dem tage op inden tre Dages Forløb; skete det ikke, skulde Havnekommissionen besørge Optagelsen for Ejernes Regning¹⁰¹).

Der gik imidlertid nu lang Tid, inden man igen hører Klager fra Skipperlavet. Forholdene maa vel altsaa have bedret sig. Havnevæsenets Anliggender blev ordnet ved den vigtige Forordning af 18. April 1744, der dog gav Skipperlavet Anledning til i Februar 1745 at besvære sig over, at Forordningen forbød Skipperne at ligge fortøjede ved de Pæle, der var anbragt til at forhale ved, medmindre Havnemestrene gjorde Undtagelse fra Regelen. Det var, skrev Lavet, „umuligt at ligge fast i Strømmen for Anker“, og det bad derfor om at maatte fortøje ved disse Pæle. Forordningen paabød, hed det videre, „at en Tredjedel af Ballasten skulde opgraves inden for Toldboden“. Nogle Aar forinden var det blevet paabudt „Prammændene at lade deres inden for Bommen opgravede Ballast ligge en Tid hen, for at Vand og Urenlighed kunde løbe af; men Prammændene brød sig ikke herom; de bragte Ballast fuldt af Vand og saa uren, at den lugtede; naar man gjorde Indsigelse, var Svaret, at Ballasten kom fra de rette Steder. Theen og Specerierne (d. v. s. Krydderierne), som Fartøjerne havde inde, blev ødelagt“¹⁰²).

Klagen havde den Virkning, at det blev tilladt Skipperne at fortøje ved Forhalingspælene, naar det blev meldt til det kongelige Vagtskib. Angaaende Ballasten lød Svaret, at det vilde blive

yderligere bekosteligt, hvis en „Kiste“ skulde indrettes til Ballasten, da en Baad Ballastsand i saa Fald vilde komme til at koste 1 Rigsdaler i Stedet for 4 Mark. Lavet vilde imidlertid ikke give Køb, men henviste til, at Prammændenes Lavsartikler af November 1682 paabød, at Ballasten skulde være god, og at Havneforordningen af April 1744 bestemte, at den ikke maatte være utjenlig¹⁰³).

Senere hører vi ikke mere til Pæle- og Ballastspørgsmaalet; det maa derfor formodes, at Forholdene har bedret sig; ellers vilde Lavet vel nok have gjort Indsigelse.

Lavsartiklerne fra 1685 og 1707 stadfæstede de tidligere Regler om, at Skipperlavet sammen med Byfogeden skulde skaffe Skibe tilveje til Brug for Kongen (d. v. s. Staten), naar det gjordes fornødent; Lavets Repræsentanter var dog nu foruden Oldermænden de fire ældste Skippere (før Stolsbrødrene). Saaledes synes Lavet i 1689 at skulle sørge for, at der i København var tilstrækkelig Tonnage til Transport af Tømmer fra Norge¹⁰⁴). I Oktober 1709 var Lavets Skriver sammen med to Mænd rundt i Havnen og talte alle Skibene, der laa inden for Bommen; det tog to Dage¹⁰⁵). Om Lavets Pligt til ogsaa at sørge for, at der var Baadsmænd til Disposition for Kongen, hedder det i Lavsartiklerne af 1685, at der skulde tages Hensyn til, om Folkene var antaget til nogen Rejse, idet Søfarten kun maatte hindres det mindst mulige; men var det nødvendigt at tage nogen af Lavsbrødrene til kongelig Tjeneste, var disse forpligtede dertil for en rimelig Løn, hvis de „var dygtige og bekvemme“ dertil. Lavsartiklerne af 1707 har kun denne sidste Bestemmelse om Folkenes Antagelse. Det var stadig langt fra noget eftertragtet at blive udtaget til Statens Tjeneste; Folkenes Lønningstilgodehavende hos Staten var stadig voksende; i 1690 skyldte Regeringen ikke mindre end 187.000 Rigsdaler til Matroserne; i 1693 var Tallet steget til 267.000 Rigsdaler, ja, i 1722 til 700.000 Rigsdaler; Staten kunde paa det Tidspunkt kun betale en Femtedel deraf om Aaret; Restbeløbet afbetaltes først i 1727. I Nyboder steg Nøden i 1718 i den Grad, at Beboerne maatte gaa rundt og tigge for at opholde Livet¹⁰⁶).

Det var stadig Skippernes Pligt at paase, at ingen af de til

Kongens Tjeneste udtagne undslap ombord i deres Skibe, ligesom de maatte hjælpe til med at forhindre fremmede Tiggere eller Jøder i at komme ind i Landet. I 1689 fik Skipperlavet Ordre til ikke at lade Haandværkere sejle bort fra Hovedstaden paa Lavsbrødrenes Skibe, medmindre de havde Statsraadets Pas. Skibbrudne danske Søfolk skulde de i Følge et Reskript fra 1744 hjemføre fra franske Havne. For yderligere at sikre sig, at ingen uden Tilladelse drog bort fra Byen ad Søvejen, fastsatte Regeringen i Marts 1750, at Koffardiskibene skulde visiteres, inden de lagde ud gennem Bommen¹⁰⁷).

Indrulleringen af det tjenestepligtige Mandskab til Flaaden blev efter en længere Standsning i Aarene 1680—1704 genoptaget sidstnævnte Aar ved en Forordning af 16. December; Skipperne skulde tage mindst hver fjerde-femte Mand af de unge endnu ikke befarne indrullerede, for at de kunde blive opøvet i Sejlads. De indrullerede fik visse Privilegier; Fritagelse for visse Skatter, Eneret paa Fiskeri, Lodseri og paa at fare med Undersaaternes Skibe overalt i Fredstid.

En Forordning af 24. Juli 1697 havde befalet de Skippere, der for fra København paa Vesterhavet og Østersøen, at tage en Fjerde- eller Femtedel af deres Folk af de mønske indrullerede; da dette Bud ikke var blevet overholdt, idet Skipperne i København til Undskyldning havde givet, at de ikke kunde finde disse Folk, udstedtes der i Maj 1698 et Reskript til Københavns Magistrat, hvorved Lavets Skippere fik Ordre til at henvende sig paa Generalkommissariatet for der at faa Folkene anvist. Glade var man ikke i Skipperlavet over de mønske Matroser, som man saaledes var tvunget til at tage. I en Ansøgning af Marts 1705 til Overadmiralitetetsretten hedder det, at de betér sig meget ilde og deserterer; Lavet vil helst fris for dem, medmindre de bliver formanet til at afholde sig fra Rømning¹⁰⁸). Institutionen blev ophævet i Begyndelsen af Aaret 1706¹⁰⁹).

I Krigens Tid (Februar 1710) kneb det med at faa Skibsfolk, og Skipperlavet maatte derfor ansøge Kongen om at faa anvist indrullerede til Islandsfart. Dette blev bevilget; men kort efter skrev Lavet paany; det indrømmede Antal var ikke nær stort nok, idet der kun var blevet overladt Skipperne 3 Matroser¹¹⁰).

Videre strakte Regeringen sig i 1713, da der den 15. December gaves de „geworbne“ Matroser Tilladelse til at sejle til visse indenrigske Steder med Koffardiskibe indtil Midten af April næste Aar¹¹¹); man maa haabe, at Isen ikke har lagt Lavet alt for mange Hindringer i Vejen for at benytte denne Tilladelse, der blev fornyet Aaret efter, i Oktober 1714¹¹²). I Juli 1720 fik Skipperne Pligt til at tage en vis Del — for Eksempel 2 for hver 5 — af deres Skibes Besætninger blandt dem, der tjente Kongen for Maanedsløn¹¹³).

I 1723 kom en ny Indrulleringsforordning, der delte de indrullerede i tre lønnede Klasser og en ulønnet, der maatte nøjes med de sædvanlige Privilegier. 1726 blev denne Forordning imidlertid ophævet og Søindrulleringen afskaffet, da den, som det hed, var de søfarende til Besvær; men i 1739 var dette Hensyn glemt, og Indrulleringen genindførtes; ingen af de indrullerede maatte uden Kongens Ordre sejle eller drage udenrigs; hvis nogen Skipper havde hyret indrullerede og ikke kunde faa andre i deres Sted, vilde Kongen muligvis dog gøre en Undtagelse for deres Vedkommende¹¹⁴).

Da det i Slutningen af 1742 saa ud til Krig mellem Danmark og Sverige, blev det forbudt de indrullerede at fare udenrigs, og i Juli 1743 blev de fornødne Transportskibe beslaglagt til Brug for Hæren; men allerede næste Maaned meddeltes det Lavet, at alle Skibe paa 15 Læster og derunder var undtagne fra Beslaglæggelsen, idet der dog blev sat visse Grænser for, hvor langt de maatte sejle; det blev forbudt at overføre Matroser fra de beslaglagte Skibe til de frie¹¹⁵).

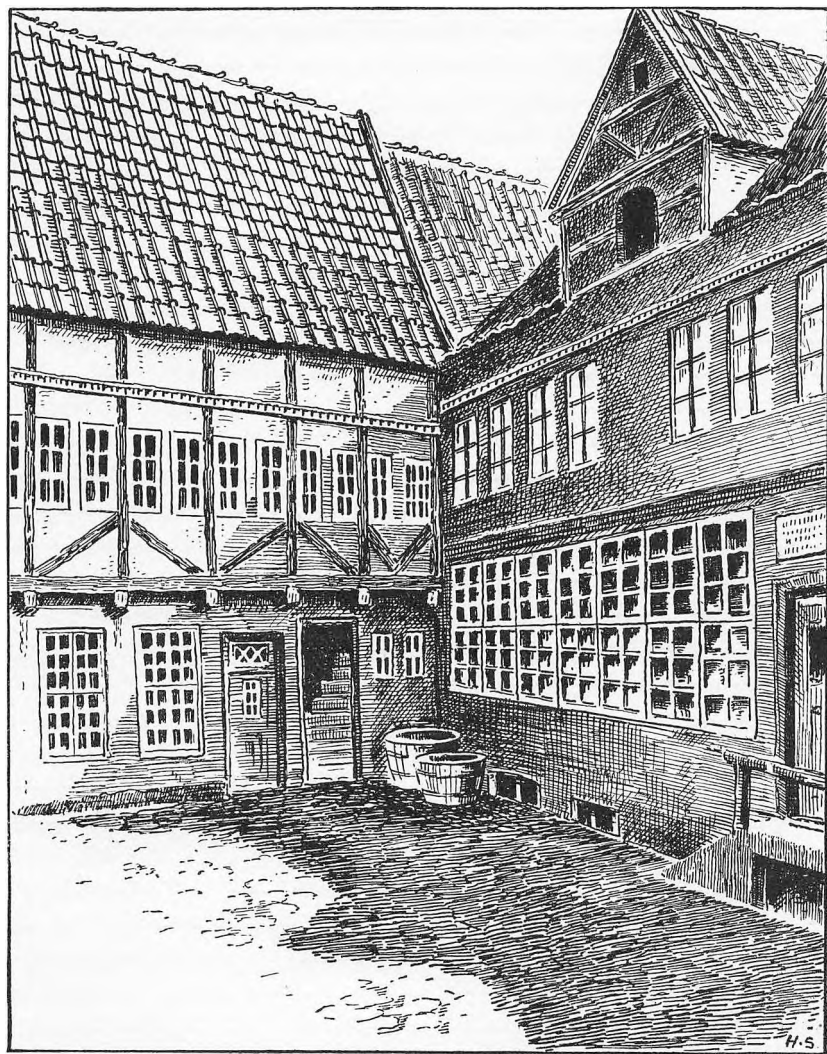
Lavsartiklerne af 1685 krævede, at Skippere paa bl. a. Islandsfarerne, som overvintrede udenlands, skulde aflægge Beretning om deres Rejsers og Handels Beskaffenhed, naar de vendte hjem. En anden Pligt for Skipperlavet var, at to Skippere hvert Foraar skulde besigtige Ballastbaadene og justere deres Rummaal i Henhold til Prammændenes Lavsartikler; Lavets Protokoller viste, at de to ældste Skippere i Lavet en Tid havde Indtægterne deraf¹¹⁶).

Mindre kærkommen var en Pligt, som nogle af Lavets Medlemmer fik paalagt i Pestens Tid 1711, nemlig at „opvarte“ i

Sundhedskommissionen paa Toldboden; straks fra Begyndelsen af hedder det, at „Lavet haaber at blive fri for videre Tyngte til denne Sundhedskommission“; Udgifterne maatte Skipperne selv bestride¹¹⁷). Et behageligt Hverv var det heller ikke, Lavet fik overdraget af Magistraten i Juli 1711, nemlig at anvise to Mand til at bære de af den smitsomme Sygdom døde Personer bort; ingen af Medlemmerne vilde paatage sig dette Hverv, og Lavet maatte derfor finde to Mænd, der for Betaling vilde udføre denne ubehagelige Gerning¹¹⁸).

Men i disse urolige Tider skulde det ikke blive derved. I September 1712 sendte Lavet en Ansøgning ind til Kongen, hvori det hedder, at Lavet havde faaet en skriftlig Ordre fra Politimesteren til „i denne paafaldende Allarmation ved den svenske Flaades Ankomst at gøre Vagt paa Gammel- og Nyholm“. Under Vagttjenesten paa Nyholm forefaldt en Del Pumpning, der var „umulig for os gamle og svage Skippere at gøre“. De havde lejet Soldater og Holmens faste „Aarstjenere“ dertil og betalt dem dyrt nok for at pumpe; men de fleste af Lavets Medlemmer havde i Krigens Tid mistet alt; de unge var ude i Transportfart og i kongelig Tjeneste; Lavsledlemmerne vilde, hedder det, ikke vægre sig ved at gøre Vagttjeneste, skønt det „var haardt, at den Byrde skal falde paa os fattige Folk fremfor andre Medborgere“; deres Skibe led meget og havde ikke noget Tilsyn; der blev stjaalet fra dem, og Lavet bad derfor om at maatte blive fri for denne Pumpepligt¹¹⁹).

I en Række Tilfælde blev Skipperlavet taget med paa Raad af Myndighederne. Det ses saaledes af et Privilegium for en Blokkedrejer i 1690, at Oldermænd og to Skippere skulde efterse det Mesterstykke, som var en Betingelse for Optagelse i Trædrejrlavet¹²⁰); i Oktober 1734 æskedes Lavets Mening i Anledning af, at Sejlmagerne havde ansøgt om at maatte danne Lav; Skipperne fraraadede imidlertid, da det formentlig kun vilde blive til Byrde for Ansøgerne¹²¹). Sejlmagerne fik som Følge heraf ikke noget ud af deres Ansøgning; men i 1738 kom de paany med et Andragende om at faa et Lav oprettet, og denne Gang havde de allieret sig med Flag- og Kompasmagerne; Skipperlavet maatte nu atter afgive en Erklæring; men det var

Lavshuset i Lille Kongensgade. Gaardinterior.

ikke mere tilbøjeligt til at raade til Opfyldelse af Sejlmagernes Krav end forrige Gang, og det udtalte, at det ikke vidste af, at der i andre Søstæder var Lav for slige Haandteringer; Sejlmagerne omtalte et Privilegium af 1735, som de skulde have faaet; hermed kunde man formentlig nøjes; i alt Fald burde Sejlmagerne, naar de endelig skulde være Lav, være adskilt fra Flag- og Kompasmagerne. Lavet gik temmelig stærkt imod den Fastsættelse af Arbejdspriser, som Sejlmagernes Forslag havde indeholdt, idet enhver Skipper eller Reder efter Skipperlavets Mening burde have Lov til akkordere, som de fandt for godt, og Ret til at købe sit Sejldug, hvor han vilde; Erklæringen var i det hele meget affejende¹²²). Denne Gang hjalp det imidlertid ikke; i Oktober 1741 fik Sejlmagerne Lavsartikler sammen med Flag- og Kompasmagerne¹²³).

Med mere Tilfredshed udtalte Skipperlavet sig i September 1742 om et Forslag om, at der i hvert Skib paa Fart skulde antages Dreng paa 14 Aar, som Skipperen skulde give Føde og Klæder, saa længe de var ombord, og oplære i Sømandsskab; Læretiden skulde være syv Aar; Lavet fandt, at dette Forslag „var meget priseligt“, og anbefalede det paa det varmeste¹²⁴).

Skipperlavets Medlemmers vigtigste Rettighed var jo Ene retten til Fragtfarter fra Byen; men stadig var der rundt om Fjender at øjne, som vilde gøre Indgreb i denne Ret, f. Eks. Prammændene og Dragørskipperne. I Marts 1702 maatte man gentagne Gange sende Baade ud med Politibetjente for at faa Ram paa Lovbryderne¹²⁵). Kommandøren paa Toldboden, hans Fuldmægtig og Betjente blev af Lavet anvendt til at stoppe de Skippere, der vilde rejse bort fra Hovedstaden uden at erlægge den Afgift, som Artiklerne af 1685 hjemlede Lavet Ret til at lade opkræve af hver Skipper, der for fra København, uanset om han var Medlem af Lavet eller ej; disse Penge skulde anvendes til Løskøbelse af fattige Fanger, der var faldet i Tyrkernes Hænder.

I 1705 — kort efter Oprettelsen af Kommercekollegiet, der skulde have Tilsyn med Søfarten¹²⁶) — indsendte Skipperlavet en Ansøgning til Kollegiet om Hjælp mod de fremmede Skippere, navnlig Holstenerne¹²⁷). Lavets Artikler blev ganske vist

fornyet i 1707; men hvad hjalp de Trusler, der deri fandtes mod de Skippere, som gjorde Indgreb i Lavets Privilegier? Oldermændene maatte Gang paa Gang ud til Toldboden, saasnart han fik Nys om, at fordægtige Skibe nærmede sig Staden, og det var med meget umilde Blikke, man saa paa de fremmede Skippere, der laa ved Stranden og kokkererede¹²⁸).

Lavsmedlemmerne havde desuden i Henhold til Lavsartiklerne en vis Handelsret; i Følge Forordningen af 16. April 1681 var der ligesom ved den senere Kommerceforordning af 4. August 1742 hjemlet de Skippere, der rejste mellem Provinserne i Danmark, Ret til i de første tre Uger efter deres Ankomst til København at sælge visse af Provinsernes Produkter en detail; efter de tre Ugers Forløb maatte de derimod kun sælge deres Varer i store Partier; samme Regler gjaldt for fremmede tilbadte Varer, indført fra Udlandet, undtagen Tømmer, der kun maatte afhændes i visse nærmere foreskrevne Mængder; andre fremmede Varer maatte kun sælges i hele Ladninger eller store Partier; Brændeved maatte afhændes uden Hensyn til Mængde eller Liggedage; heri skete der dog i April 1709 en Indskrænkning, idet det blev forbudt Skipperne at sælge mere end 2—3 Favne til Høkere og 3—6 Favne til Bryggere og Bagere af det Brændeved, de hjembragte¹²⁹).

De Indtægter, der tilfaldt Lavet, bestod af Lavspengene, Fatig-, Hyre- eller Slave-, Søbrudne- og Navigationspengene. De sidste, der skulde anvendes til Navigationsskolen, bestod dels af de Beløb, der erlagdes af Skippere og Styrmand, som blev indskrevet i Lavet, dels af Bøder, hvori Navigationsskolen havde Andel, f. Eks. af Skippere, der havde forsømt at indgive forlangte Indberetninger om deres Rejser, eller som tog en ubillig Fragt, og af andre, der havde gaaet Skipperlavets Rettigheder for nær.

I Januar 1708 blev det bestemt, at der skulde indrettes en Søbrudnebog; Skipperne, der sejlede paa Norge og Østersøen, skulde aarlig bidrage 24 Skilling til Søbrudnekassen, og de, der sejlede paa Spanien, Frankrig, England, Island, Færøerne og alle Rejser paa Vesterhavet undtagen Norge, skulde af med 3 Mark. Disse Penge skulde erlægges paa den første Rejse, man aarligt foretog¹³⁰). Beløbet, der skulde erlægges, blev imidlertid allerede

i Januar 1710 forandret saaledes, at et Skib paa 100 Læster og derover skulde betale 1 Rigsdaler, et Skib paa 50—100 Læster 4 Mark, Skibe paa 30—50 Læster 3 Mark og endnu mindre Skibe 1 Mark 8 Skilling¹³¹). Men regelmæssigt kom disse Penge ikke ind, og snart maatte der udnævnes 16 Lavsbrødre til at overveje, hvorfra disse Penge skulde komme, som forliste Lavsbrødre skulde nyde godt af; Slavepengene kunde de ikke tages af, og Brødrene havde forsømt deres Pligt til at give Lavet, hvad de havde lovet at skænke, naar de havde været i Fare paa Søen. Oldermændene fik derfor et Tilhold om at sørge for, at denne Pligt blev opfyldt, og tage Afgift af Skibene, som de var store til¹³²). Beløbet, som af disse Midler blev udredet til skibbrudne, var i Begyndelsen varierende; i 1709 gav man 30 Rigsdaler¹³³); men senere gik Beløbet ned til 5 Rigsdaler¹³⁴). Hvad Antallet af forliste angaar, haves fra 1752 gode Oplysninger; i de første 14 Aar derefter oversteg Tallet ikke 8 aarlig¹³⁵).

Det var ikke helt ringe Summer, der aarlig udbetaltes af Lavet til dette Formaal; men endnu større Beløb havde det at udrede til de fattige. Fattigpengene, hvoraf syge og fattige i Lavet blev hjulpet, udsondredes i 1686 fra Lavets øvrige Midler, og særligt Regnskab blev aflagt derfor. Før den Tid gik de op i Lavets almindelige Indtægter og skyldtes dels Beløb, erlagt af Lavsbrødrene ved deres Indtrædelse og ved aarlige Sammenkomster, dels Andel i Bøder, der var fastsat for Skippernes Forsømmelser eller andre Indgreb i Lavets Rettigheder, dels endelig et vist Gebyr for hver Sag, der var til Behandling i Søren. Den Sum, man i Aarenes Løb havde til Disposition til Uddeling, varierede stærkt, eftersom det var gode eller daarlige Aar med Hensyn til Indtægterne; blev Beløbet, man havde til Raadighed, for lille, laante man hos de andre Kasser. Oprindelig var den Sum, hver enkelt trængende fik ved den aarlige Uddeling, ikke af nogen bestemt Størrelse; foruden enkelte Enker, der fik et mindre Beløb, gav man til de trængende, der ved Juletid stimlede sammen i Lavshuset, hvad man kunde overkomme¹³⁶). I Perioden 1686—1694 var det aarlige Beløb for den samlede Uddeling i Reglen ikke over 100 Rigsdaler; det steg vel noget i den følgende Tid; men Begyndelsen af det 18. Aarhundrede var

en daarlig Periode for Fattigpengene, og meget mere end i de foregaaende Tider kunde man ikke afse; først henimod Midten af dette Aarhundrede indførtes en fast Skala, hvorefter Skipperne og deres Enker fik 10 Rigsdaler og Børnene 5 Rigsdaler hver¹³⁷). Hidtil havde man givet i Flæng; men i 1742 blev der nedsat en Kommission af seks Lavsbrødre, der skulde undersøge, hvor mange og hvilke nødlidende Skippere, Skipperenker og -børn der fandtes¹³⁸). Et Par Aar senere fik forøvrigt to andre Skipper det samme Hverv for Dragørs Vedkommende¹³⁹).

Slave- eller Hyrepengene var Afgifter, der af alle dem, der sejlede hinsides Kap Finisterre¹⁴⁰), erlagdes efter endt Rejse, nemlig af Skippere og Styr mænd 2 Skilling af Daleren, af Baadsmændene 1 Skilling; medens noget deraf anvendtes til at lønne Skriver og Oldermænd med, skulde Resten bruges til at hjælpe og løskøbe de Danskere for, som faldt i Fangenskab ved Barbareskernes Kaperier. Disse Penge omtales i Artiklerne af 1675, og et særligt Regnskab aflagdes for dem. Dette viser, at de fra en beskeden Sum i December 1686 — 226 Rigsdaler 4 Mark, foruden et udlaant Beløb af 155 Rigsdaler 4 Mark — i Januar 1692 allerede naaede op til 1340 Rigsdaler 5 Mark 11 Skilling; Slavepengene steg, da de blev gjort frugtbringende ved Udlaan, yderligere fra Aar til Aar til antagelige Beløb, i Januar 1716 til ikke mindre end 7564 Rigsdaler 10 Skilling¹⁴¹). Ogsaa Statens Overhoved nød godt af denne Rigdom, idet der i 1710 udlaantes 1500 Rigsdaler af disse Penge „til at forstrække Hans kongelige Majestæt med“¹⁴²). Af Regnskaberne ses, at det ikke var store Beløb, der anvendtes til Hjælp for Fangerne hos Barbareskerne. I Reglen blev kun 1 á 2 Fanger aarlig hjulpet paa denne Vis.

Endelig i 1705 udbetalte man et større Beløb til Løskøbelse af en Skipper A. Leegaard¹⁴³); men iøvrigt forholdt man sig ret passiv. I Juli 1708 meddelte Raadmand Rumohr saaledes Magistraten, at en Del Skippere fra Bergen var fangne i Algier; to Mand var gaaet rundt til Skipperne med Kollektbøger, og en Del havde da ogsaa sagt, at Oldermændene nok skulde give dette „kristelige Værk“ en anelig Gave; men denne Gave havde Oldermændene ikke villet rykke ud med, idet han paaberaabte sig, at Kassen ikke havde Raad dertil. Omsider gav han forsaavidt

efter, som han den paafølgende Januar lovede at give noget¹⁴⁴); men af Lavets Regnskabsbøger ses ikke, at dette Løfte er blevet holdt; Næstekærligheden havde aabenbart ikke været levende nok. Man nøjedes med at udlaane Penge mod Pant, som oftest i Ejendomme, der, naar Pengene ikke betaltes, undertiden overtoges af Slavekassen, og med lange Mellemrum at give et mindre Beløb til de stakkels Fanger; fra Efteraaret 1705 til 1715 var der saaledes kun anvendt 120 Rigsdaler til 3 Fanger. Det kan derfor ikke kaldes ubeføjet, at der i April 1715 blev udnævnt en særlig „Direktion for Slavekassen“, der i den følgende Maj Maaned foranstaltede en Indsamling i Rigernes Kirker, hvorved der indkom 1513 Rigsdaler 4 Skilling; paa egen Risiko havde Bestyrelsen optaget 5000 Rigsdaler Laan. Dette og nogle andre Beløb, der tilhørte Kassen, var imidlertid langt fra nok til at løskøbe de 36 Danskere for, som endnu sukkede i Fangenskab i Tyrkiet; otte havde man paa denne Vis faaet frigivet. Direktionen, der bestod af Biskop C. Worm og Købmændene Abraham Klocker og Hans J. Soelberg, opnaaede derfor, at Oldermænden for Skipperlavet kaldtes op for Magistraten, af hvem han fik Ordre til at udlevere den opsamlede Sum 7355 Rigsdaler 5 Mark 2 Skilling¹⁴⁵).

Samtidig anlagdes der i den Anledning Sag mod Skipperlavet, en Sag, der strakte sig gennem en længere Aarrække og endte med en Dom af 12. Januar 1722, hvorved Lavet blev frifundet¹⁴⁶). Nogle andre faste Indtægter var imidlertid ved Kongebrevet af 12. April 1715, hvorved „de kommitterede for Rånøneringsværket“ blev udnævnt, fastsat til Fordel for Slavekassen. Disse Indtægter bestod dels af, hvad der indkom ved, at Bækkenner to Gange aarlig udsattes for alle Kirkedøre i Danmark og Norge, dels et Beløb af 3 Skilling pr. Læst af enhver Rejse, danske og norske Skibe foretog „om de West“; denne sidste Indtægt var i Aarene 1705—1710 blevet oppebaaret af en Legationssekretær Nicolas Gris ved det brüsselske Hof, fordi han reklamerede alle danske Skibe, der blev opbragt. Der blev straks efter Lavsoldermandens Aflevering af det store Beløb taget alvorligt fat paa Løskøbelsen, der kunde foregaa med saa meget større Kraft, som Forordningen af 13. Marts 1716 havde gjort

det til en Pligt for alle Skippere i de andre Stæder at udrede samme Beløb, som krævedes i Følge Skipperlavets Artikler af 1707; i December 1716 kunde de kommitterede melde, at 31 Fanger ialt var blevet udløst af Slaveriet hos Hedningerne. I December 1726 var Slavekassens Beholdning henved 2300 Rigsdaler; Indtægterne var i 1727 over 9700 Rigsdaler, og i Aarets Løb blev der løskøbt 5 Slaver, hvortil der var medgaaet omtrent 5000 Rigsdaler; men i Tyrkiet sad endnu 21 Fanger, der skulde befries. Bedre var Tilstanden i 1746, idet Slavekassen, der ved Aarets Begyndelse ejede henved 49.000 Rigsdaler i Obligationer og omtrent 10.000 Rigsdaler i rede Penge og ved Aarets Slutning havde forøget sin kontante Beholdning til henved 21.000 Rigsdaler, ikke havde haft nødig at anvende noget i Aarets Løb til Løskøbelse. Forholdene paa Middelhavet var ved at blive roligere, og Freden med Algier i 1746 bebudede, at dette skulde vare ved¹⁴⁷). For dog at faa Omkostningerne ved Opnaaelsen af denne Fred refunderet bestemte Forordningen af 21. August 1747, at Slavekassen skulde udrede dem. Samtidig forhøjedes Skippernes Lastepenge og Matrospengene (Slavepengene), idet disse sidste, naar Skibet for med algiersk Pas, skulde betales med det dobbelte af det tidligere Beløb¹⁴⁸).

Om Erlæggelserne til selve Lavskassen indeholdt Lavsartiklerne af 1685 og 1707 ikke nær saa mange Regler som tidligere; det selskabelige Moment var jo nu traadt i Baggrunden. Indtrædelsesgebyret blev efter begge Statuter 4 Rigsdaler for en Skipper og 2 Rigsdaler for en Styrmand, altsaa en betydelig Nedsættelse fra de tidligere Bestemmelser; desuden skulde Skriveren have 3 Mark for Indskrivning af en Skipper og 1½ Mark for en Styrmand, medens der tilkom Oldermænd 2 Rigsdaler af hver ny Skipper og 1 Rigsdaler af hver Styrmand. Endnu var der i begge Statuter Bøder for at undlade at møde ved Ligfærd; for Sørætssager skulde der betales et vist Beløb til Lavet, og Underhyring og Indgreb i Fragtretten straffedes vedblivende med Mulkter. Enkelte Bestemmelser var særegne for Artiklerne af 1707; saaledes straffedes i Lighed med Underhyring den Forseelse, at Skipperen beholdt Matrosernes Certifikater mod deres Vilje, og at han undlod at aflægge sin Reder Regnskab; ligeledes

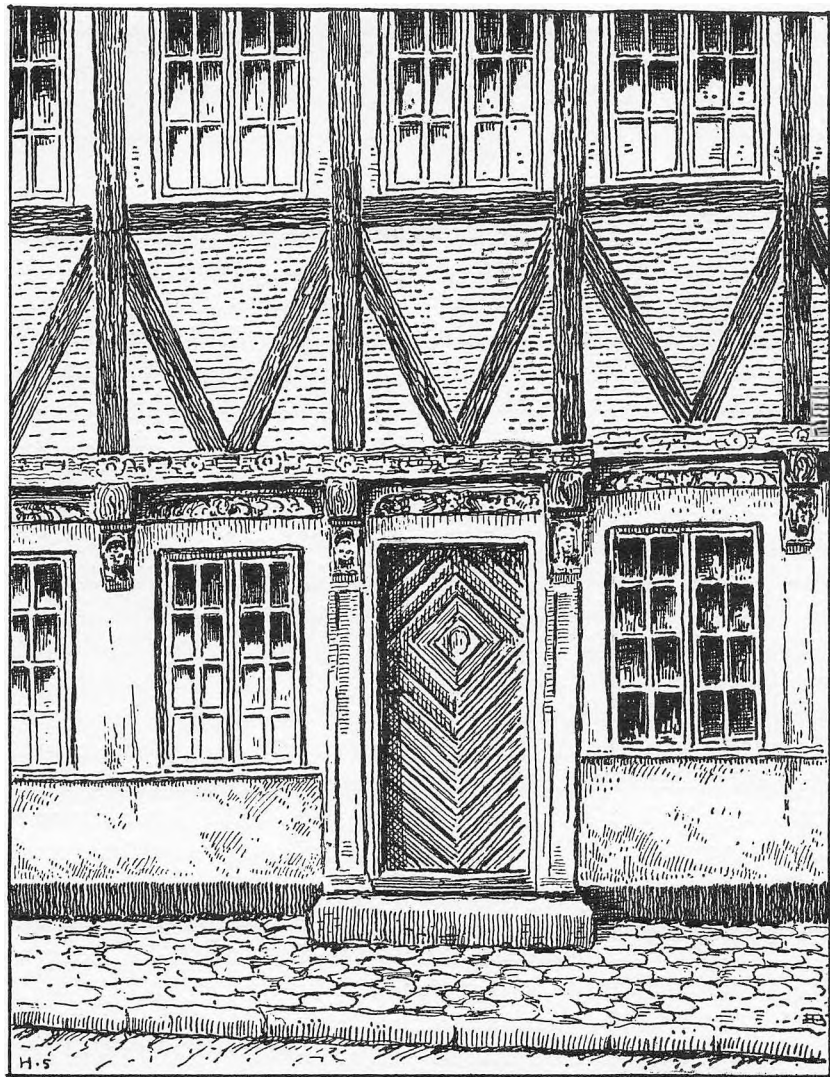
var den Regel ny, at den, der rejste bort i længere Tid og derefter atter vilde indtræde i Lavet, skulde erlægge 2 Rigsdaler til dettes Bøsse. Endelig indførtes der en en Mulkt for at antage Folk, der ikke havde Indskrivningsattest fra Waterschouten.

Desuden gik naturligvis ind i Lavskassen de Indtægter, man opnaaede ved Udlejning af Lavets Ejendomme. Det kunde dog ogsaa hænde, naar daarlige Tider oprandt, at det blev nødvendigt paa forskellig Vis at skaffe Midler til at ride Stormen af; saaledes kan det nævnes, at da Lavshuset i 1749 var blevet meget brøstfældigt, blev det vedtaget, at et ekstraordinært Beløb paa 3 Mark skulde udredes dertil af hver Skipper, der foretog sin første Rejse; i en længere Aarrække vedblev Medlemmerne at betale et saadant Beløb¹⁴⁹).

Med Lavskassens Pengebeholdning stod det i Begyndelsen ikke godt til; ofte var der intet i Kassen, og man tyede da til Laan hos de andre Kasser, som i Øjeblikket ejede noget, eller til at kræve Tilskud hos Brødrene; navnlig i 1730'erne var der ofte et aarligt Underskud¹⁵⁰).

Der var jo stadig nok at bruge Lavspengene til. Lavshusets Vedligeholdelse, Lønninger, Ducører til Magistratspersoner og Politiet, Børsbud, Gadefoged, Fejekone blev til ikke ringe Beløb; hertil kom „Diskretioner“, hvormed man smurte paa rette Sted for at faa Sagerne til at glide bedre; saaledes fik en Gyldensparre i Kommercekollegiet 25 Dukater udbetalt for sin Virksomhed i Anledning af Lavsartiklerne af 1685¹⁵¹). Uheldigere var Lavet i 1705, da det forsøgte at forære en „fornemme Patron, der kunde være Lavet til Nytte“, 50 Rigsdaler; med Sorg maatte man nemlig senere lægge dem i Kassen igen, „saasom det ej blev imodtaget“¹⁵²).

Som et Kuriosum kan nævnes, at Skipperlavet ogsaa anvendte en Del af sine Penge til Sedler i Datidens mange Lotterier. I December 1727 maatte saaledes Bedemanden gaa om og indbyde Medlemmerne til at tage Lodder i et Lotteri, der var indrettet til Fordel for det betrænge københavnske Skomagerlav¹⁵³). I August 1735 blev det besluttet, at man skulde tage Lodder i et Lotteri til Fordel for Herlufsholms Skole; skønt Lavets Kasse da var meget svag, enedes man om for „Honnørs“ Skyld at

Lavhuset i Lille Kongensgade. Dørparti.

købe 6 Lodder á 8 Rigsdaler, hvortil man laante af Søbrudnekassen¹⁵⁴). Ligeledes støttede Lavet i 1738 og følgende Aar Lotteriet til Fordel for Vajsenhuset, der i 1728 var gaaet op i Luer¹⁵⁵). Derimod kunde Lavet ikke være med til i December 1753 at yde Tilskud til Opførelse af et Karantænehus, hvortil der udkrævedes 10.000 Rigsdaler; Lavet undskyldte sig med manglende Evne¹⁵⁶).

Forholdsvis sent blev der gjort noget for at afmærke de for Skibsfarten farlige Grunde; ganske vist skal Valdemar Sejr have befalet, at der ved Falsterbo blev oprejst et „beskedent Mærke“; men først fra det 16. Aarhundrede bliver der virkelig gjort noget for at sikre de søfarende mod de lurende Farer ved Afmærkninger og Fyr. I det 18. Aarhundrede ser vi gentagne Gange Skipperlavet blive taget med paa Raad i Anliggender af denne Art. I Februar 1707 foreslog en Simon Østlein, at der blev oprettet et Fyr ved Lindesnæs paa Norges Sydkyst; Lavet mente, at der burde være ikke eet, men to Fyr; Lindenæs fik dog først Fyr i 1723¹⁵⁷). I Februar 1743 sendte Admiralitetet en Memorial til Magistraten om Oprettelsen af en Fyrbakke paa Paternoster ved Marstrand; Skipperlavet skulde udtale sig om Sagen og fandt det tilraadeligt; men da der var een Fyrbakke paa Skagen og to paa Nidingen, burde der dog paa Paternoster være tre¹⁵⁸). I April 1747 foreslog en Kancelliraad Brinck et flydende Fyr ved Trindelen i Nærheden af Læsø; Skipperlavet syntes imidlertid ikke om det flydende Fyr; det burde være fast, da det ellers blev truet af Isgang paa Tider, hvor der var mest Trang for det; „Fyret bør“, tilføjer Lavet, „som foreslaaet bestaa af to store Lanterner med Lamper og Olie udi, som baade lyser bedre og bestandigere end Tællelys; der burde være en Klokke og to á fire Pundsstykker at give Tegn med“. Da Kongen fandt Planen betænkelig, blev den ikke iværksat¹⁵⁹).

I Efteraaret 1748 sendte Admiralitets- og Kommissariatskollegiet Skipperlavet en Skrivelse om, at en Justitsraad Hansen i Helsingør havde indgivet Forslag om, at der blev lagt en Tønde eller Bøje med Klokke ved Trindelen og anbragt en Lygte paa Gilleleje Kirke og Kronborg. Atter mente Lavet i sin Erklæring, af 13. September, at Isgangen om Trindelen vilde hindre denne

Plans Udførelse; paa Kronborg vilde et Fyr være praktisk, derimod ikke paa Gilleleje Kirke. Hele Forslaget blev imidlertid afslaaet¹⁸⁰).

I 1752 fik Lavet forelagt et Promemoria fra den svenske Regering om Opførelse af tre Fyr: et paa Ølands Sydspids, et paa Paternoster og et ved Aalandsøerne; i Svaret i Oktober mente Skipperlavet, at Ølandsfyret vilde være meget nyttigt, medens der paa Paternoster burde være tre Fyr; Fyret paa Aalandsøerne vilde navnlig være til Gavn for de Skippere, der for paa de Kyster¹⁸¹).

Dragørskipperne havde i 1684 faaet Privilegium paa Lodsning; den blev i Begyndelsen besørget af 6 Lodser, senere af de 12 ældste, indtil et Reskript i 1740 fastsatte, at af det unge indrullerede Mandskab skulde 12 opøves i Lodsvæsen, for at de med Tiden kunde afløse de gamle Lodser. I Sommeren 1744 blev der derpaa i Dragør ansat 18 faste og 6 Reservelodser, der besørgede Lodsningen til den nordre Tønde paa Reden; fra denne og Nordpaa besørgedes Lodsningen til Helsingør af det i 1685 oprettede Færgelav¹⁸²). For Københavns Vedkommende havde de kongelige Skippere indtil 1737 Eneret paa Lodsning indenfor Trekroner og Bommen, og Retten gik fra denne Tid over til de pensionerede kongelige Skippere og faste kongelige Styrmand¹⁸³). Senere fandtes i Byen ingen fast Lods, kun skulde i Følge et Reskript af 1744 altid en af Dragørs Lodser være til Stede i Byen¹⁸⁴).

Foruden de Farer, der kunde true Skipperen fra Naturmagternes Side, naar han havde forladt den hjemlige Havn, kunde han ogsaa befrygte Angreb fra Sørøvere og fjendtlige Kapere, ja, selv om hans eget Land ikke var i Krig, kunde han langt fra føle sig sikker for Kapere fra krigsførende Magter. Under saadanne Forhold kunde det være af Betydning for ham, at han hjemmefra havde faaet Legitimation for, at han var den danske Konges Undersaat og altsaa under dennes Beskyttelse; det skete ved at han hos Regeringen løste et Søpas, i Regelen affattet paa Latin. Et Reskript af 1745 viser, at et saadant Pas da kostede 12 Rigsdaler¹⁸⁵). En særlig Art Søpasser var de algierske. Da Freden med Algier sluttedes i 1746, fastsattes det nemlig i Freds-

vilkaarene, at Kongens egne Undersaatter skulde være forsynede med Søpas for at være beskyttede mod de algierske Krigs- og Kaperfartøjer, og denne Pligt indskærpedes i 1748 enhver Skipper, der sejlede til Middelhavet og Egnene deromkring¹⁰⁸). Med disse algierske Søpas, der ikke kunde udstedes til fremmede Sømænd, men kun til den, der i tre Aar havde holdt Dug og Disk i de danske og norske Lande, førtes der af Kommercekollegiet en skarp Kontrol, idet ethvert Pas, der kun gjaldt for en enkelt Rejse, skulde tilbageleveres otte Dage efter Skipperens Hjemkomst; ethvert Pas forsynedes med Dato og Nummer og indførtes i Kollegiets Protokol, og hvis Skibet solgtes et Sted i Udlandet, hvor der ikke var nogen dansk Gesandt, Agent eller Konsul, skulde Skipperen i Overværelse af sine Folk overskære Passet i fire Stykker og sende Stumperne med Folkenes edelige Attest som Oplysninger om, hvor Skibet var solgt, til den korresponderende Reder, fra hvem det gennem Magistraten overleveredes Kollegiet. Den, der udlaante, pantsatte eller solgte et saadant Pas, fik en Bøde paa 5000 Rigsdaler¹⁶⁷). At ogsaa Folkene ombord skulde være danske, viser en Skrivelse fra Kommercekollegiet i 1748 i Anledning af, at franske Kapere havde opbragt nogle af vore Skibe, hvorpaa der fandtes engelske Søfolk. At det ogsaa hørte til Betingelserne for Passets Udstedelse, at Rederen aflagde Ed paa, at Skibet var forfærdiget eller kalfatret her, og at den indtagne Proviant var dansk, oplyste Kommercekollegiet Magistraten om i 1752, idet man tillige indskærpede Overholdelsen af en Forordning af 1749; denne paabød Skipperne i Løbet af 24 Timer at fremvise Passet, Skibsrullen og Skibets øvrige Dokumenter for Konsulen paa Ankomststedet samt afgive Forklaring om deres Rejser: hvorfra de var kommet, hvilken Ladning de medførte, og hvorhen denne havde været bestemt; ogsaa ved Afrejsen skulde lignende Oplysninger gives¹⁰⁸).

Om Skippernes og Matrosernes Forhold til Søs indeholder Lavets Protokoller meget faa Oplysninger; først ved Midten af det 18. Aarhundrede begynder saadanne Optegnelser, og disse er saa faa, at de i Forhold til, hvad man ved fra anden Side, ikke fortæller noget af videre Interesse. En Klage over Lavets Skipper forebragtes i December 1743 af Konsul Nording i La Ro-

chelle; han havde hidtil sørget for, at de Matroser, der havde lidt Skibbrud i Frankrig, blev sendt hjem; men nu forlangte de danske Skippere 80—100 Livrés for at tage saadanne Matroser med. Herpaa svarede Oldermændene, at Skipperne i Lavet ikke havde vægret sig ved at medføre forliste Matroser uden Betaling; muligvis var det norske Skippere, der havde stillet Krav som de anførte. Resultatet blev et Reskript i 1744, der forbød de norske Skippere at tage Betaling i saadanne Tilfælde¹⁶⁹).

Ved et Møde i Skipperlavet i Januar 1745 blev der oplæst et kongeligt fransk Reglement af Oktober 1744 om opbragte Skibe og neutrale Skibes Søfart i Krigens Tid. At Reglementets Bestemmelser ikke altid er blevet overholdt af de danske Skipperne, viser en Skrivelse fra Kommercekollegiet til Københavns Magistrat i 1748; de franske Krigsskibe havde i nogen Tid opbragt danske Skibe, fordi der paa disse var truffet engelske Søfolk, hvilket stred mod Reglementet; Skipperne og Rederne blev derfor advaret strengt mod at antage andet end indfødt Mandskab til deres Skibe¹⁷⁰).

I 1746 henledte Kommercekollegiet gennem Magistraten Skipperlavets Opmærksomhed paa de spanske Sørelementer af 1718 og 1739, i Henhold til hvilke Skibe uden Certeparti, Konossement eller Faktura var gode Priser, ligesaa Skibe med Effekter, der tilhørte Fjenden, og fjendtlige Skibe, der førte spansk Gods; endelig kunde et Skib, der var advaret af spanske Kapere, men ikke strøg Sejl, tvinges ved Kanonskud; satte det sig til Modværge, var det god Prise¹⁷¹).

For at hindre at Koffardiskibe førte kongeligt Flag, Vimpel og Gøs med Split, bekendtgjordes for Skipperlavet en Forordning af 1748; allerede i 1690 og 1696 havde Regeringen udstedt Forbud derimod; men Skipperne havde stadig handlet mod Bestemmelserne, skønt en Gentagelse af Forbudet i 1741 havde fastsat en Straf for Overtrædelse: Konfiskation af den ulovlige Vimpel og Mulkt paa 50 Rigsdaler; Forordningen af 1748 indskærpede derfor paany Forbudet, hvorfra alene de kongeligt oktroierede Kompagnier under visse Omstændigheder var undtaget¹⁷²).

Da det viste sig, at der paa nogle Skibe var blevet begaaet

„en ganske usædvanlig, men tillige højst strafværdig Utroskab“ med betroede Varer, fastsatte en Forordning i 1751 en streng Straf for de Skippere, Styrmande eller Skibsfolk, der gjorde sig skyldige i en saadan Forseelse. Straffen, der foruden Erlæggelse af Igæld og Tvigæld og Tab af den skyldiges Hovedlod bestod i, at Hovedmændene skulde miste deres Liv i Galgen og Medhjælperne, Medviderne og Hælerne stryges til Kagen, have Tyvsmærke i Panden og arbejde i Fæstningen paa Livstid, formildedes dog senere, i 1771 og 1789¹⁷³).

I Sommeren 1752 havde Tolderen i Grånville i Normandiet forfordelt en norsk Skipper ved at kræve for meget af ham i Told. Gennem Magistraten tilraadede derfor Kommercekollegiet Aaret efter Skipperlavet at tage sig i Agt for at lide samme Skæbne; Tolderen havde ikke haft tilstrækkeligt Kendskab til Traktatbestemmelserne¹⁷⁴).

I Oktober 1753 blev det forbudt Skipperlavets Medlemmer saavel som andre danske Undersaatter at handle paa Spanien; Aarsagen hertil var, at dette Land paa Grund af Danmarks Fredsslutning med de afrikanske Republikker havde udstedt et lignende Forbud mod Handel med Danske; først i 1757 fik de danske Skippere Lov til at genoptage Handelen¹⁷⁵). Imidlertid var den Traktat, Danmark i 1753 havde sluttet med Marokko, blevet udvidet i 1754, og det afrikanske Kompagni kunde nu i Fred for Spanien og uden Frygt for marokkanske Fjendtligheder drive Handel dernede; længe varede det imidlertid ikke, før de store Summer, der maatte anvendes for at opretholde Freden, virkede for trykkende, og 1768 gik Kompagniet i Stykker, da Gælden voksede det over Hovedet¹⁷⁶).

Ved det 17. Aarhundredes Slutning var der en Fremgang i Handel og Søfart at notere; den var ganske vist ikke saa betydelig, som man kunde have ventet efter de store Handelsforetagender og Manufakturer, der skyldtes Regeringens Initiativ¹⁷⁷). I den københavnske Handelsflaade kan denne Fremgang ogsaa spores fra 1678, hvor Koffardiflaaden var paa 116 Fartøjer med Lasteevne paa ialt ca. 2600 Læster, til 1698, hvor den omfattede ialt 277 Fartøjer, der fordelte sig saaledes:

94 egentlige Skibe (over ca. 40 Læster, med 3 Master og 12—14 Sejl).

40 Krejterter (ca. 20—40 Læster, tremastede, lavtliggende, 4—5 Sejl).

70 Galioter (ca. 4—20 Læster, bredgattede, stor og lille Mast, 4—5 Sejl).

62 Skuder (lignende Krejterten, men mere buget, tremastet, 5 Sejl).

11 Jagter (2—4 Læster)¹⁷⁸).

Lavets Segl ca. 1750.

De store Søkrige og den store nordiske Krig lagde store Vanskeligheder i Vejen for Søfarten, og ofte laa Søhandelen saa godt som stille. 1703 klagede de københavnske Storkøbmænd over Besværlighederne; de mente, at det næsten havde været bedre at være med i Krigen end at være neutral, idet alle de krigsførende Parter opbragte neutrale Skibe. „En stor Del Skibe ligger opbragt i Zeeland under store Bekostninger, saa hvis dette skal vare ved, er det Købmændenes endelige Ruin. Matroser og Haandværksfolk, som hidtil har levet af det ved Handelen forefaldende Arbejde, saasom Rebslagere, Smede, Tømmermænd og mangfoldige andre Vedhæng ved Skibsfarten, forgaar og bort-

viger, da der intet er for dem at gøre. Landet sættes i en beklagelig Tilstand; thi Handel og Vandel er Sjælen i et Land, ligesom Kongens Indkomster i Konsumption og Told vilde formindskes¹⁷⁹).

Det kan derfor ikke undre, at Antallet af Fartøjer i den københavnske Koffardiflaade nu stadig synker. I 1700 havde der været en kortvarig Standsning af Søfarten, idet Undersaatterne i Marts—April ikke maatte fare paa fremmede Havne paa Grund af Danmarks kortvarige Krig med Sverige og Gottorperne¹⁸⁰). I Marts 1704 var Handelsflaaden kun paa 208 Fartøjer, hvoraf 51 egentlige Skibe, 38 Krejterter, 38 Skuder, 54 Galioter, 4 Huggerter (tomastet med 3—4 Sejl), 2 Rysser (noget mindre end Huggerter, ikke saa lange, men flade forneden, tomastet, 4 Sejl), 11 Jagter og 2 Smakker; i dette Tal var indbefattet 5 af det ostindiske Kompagnis og 3 af det vestindisk-guineiske Kompagnis Fartøjer¹⁸¹). Skipperlavets Protokoller viser os, at ved samme Tid var Skippernes Antal 314, hvoraf 151 laa hjemme med deres Fartøjer, 51 var ude, 62 havde intet Skib at føre, og 50 førte Skib som Styrmand eller var i Kongens Tjeneste¹⁸²).

I de følgende Aar blev Udsigterne ikke lyse for Skibsfarten. I 1709 var der Misvækst i Landet som saa ofte før, og Skipperne ansøgte derfor om at maatte drage udenrigs efter Proviant paa de Steder, der ikke var smittede af Pesten¹⁸³). Samme Aar udbrød Krigen med Sverige, og tunge Skatter ramte paany Undersaatterne. For at hindre at Mandskabet sneg sig bort, lagdes der i 1710 Beslag paa alle danske og norske Skibe, indtil Udskrivningen var endt, og da Skipperlavet i December samme Aar skulde transportere Kongens Magasinkorn, maatte det undskylde sig med, at Skibene var brøstfældige; nogle manglede Master, Ankre og Tove, og flere af Skipperne havde ikke faaet deres tilgodehavende Fragter betalt¹⁸⁴).

Desuden havde Lavet ogsaa i 1716 den Modgang, at Slavekassens Beholdning blev det berøvet; det betydelige Beløb, Lavet maatte aflevere, savnedes naturligvis særlig haardt paa denne Tid; Lavskassen kunde nu ikke mere laane hos Slavekassen, som den saa tit havde gjort i Fortiden. Krigen berøvede Hovedstaden ikke mindre end 55 Fartøjer¹⁸⁵); den har vel næppe

heller skaanet Lavsskipperne. I Januar 1723 var Lavskassen i alt Fald kommet saa meget til Agters, at man vedtog at komme den til Undsætning ved strengt at overholde, at enhver aarligt skulde yde 2 Skilling pr. Læst, naar man var for Udgaende, og betale 2 Rigsdaler til Lavskassen og Lavshuset¹⁸⁶). Aaret efter blev det bestemt, at man foruden disse 2 Rigsdaler skulde erlægge 1 Skilling af hver Læst, og i Februar 1725 blev den ene Skilling pr. Læst ændret til 2 Skilling pr. Læst¹⁸⁷). Samtidig gav Oldermænden og Skriven Afkald paa 10 Rigsdaler af deres Løn for at ophjælpe Kassen¹⁸⁸).

Da Regeringen i November 1728 spurgte Skipperlavet, hvad det selv mente, man kunde gøre for at ophjælpe det, lød Svaret, at det vilde give et stort Bidrag dertil, hvis Lavsartiklernes Post 8 og 17 blev overholdt; den førstnævnte handlede om Lavets Eneret til Fragtfart, den anden om, at Magistraten skulde forordne nogle af de gamle, dertil skikkede Medlemmer af Lavet til Byens smaa Bestillinger, naar saadanne blev ledige¹⁸⁹). Magistraten havde saaledes ikke overholdt dette gamle Paabud, og heller ikke i den følgende Tid lykkedes det Lavet i denne Retning at sætte sine Rettigheder igennem, skønt der gentagne Gange blev søgt om disses Bestillinger.

I Januar 1731 var Lavskassens Gæld naaet op til 177 Rigsdaler 5 Mark 15 Skilling; vel viser Regnskabsbøgerne, at der i Januar 1732 frivilligt til Gældens Afvikling var blevet givet 429 Rigsdaler 2 Mark; men Tiderne var stadig yderst slette for Søfarten. I 1734 var der saaledes kun een Spaniefarer i Byen, medens der for 8—10 Aar tilbage havde været 7—8. I Januar 1735 havde Kassen stadig nogen Gæld, og det blev vedtaget, at enhver Skipper skulde give 3 Mark af den første Rejse, han foretog¹⁹⁰).

Hvad der ikke bidrog til at gøre Lavets Stilling bedre, var de mange Forbud mod Indførsel hertil af Korn i Tiden fra 1735 til 1788. Stadig greb ogsaa uberettigede ind i Lavets Eneret til Fragtfart, og Handelstraktaten af 1701 udøvede vedvarende sin uheldige Indvirkning.

I 1738 var Lavskassens Gæld omkring 150 Rigsdaler; man greb derfor paany til det gamle, prøvede Middel, idet man foreslog en yderligere Afgift paa 2 Skilling pr. Læst¹⁹¹). En Klage

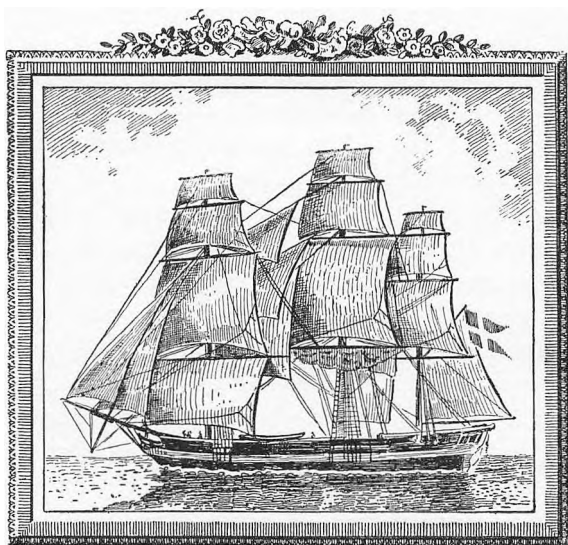
fra Skipperlavet ved Nytaarstid 1740 viser, at Tallet paa dets Skibe da var 132, nemlig: 39 egentlige Skibe, 46 Galioter, 29 Jagter, 10 Krejterter, 1 Pinke (tremastet Fartøj med 7—8 Sejl og rund Stævn), 1 Huggert, 1 Snav (tremastet Fartøj med 11—12 Sejl og spidse Stævne), 2 Tjalker (et mindre fladbundet Fartøj), 1 Bojert, 1 Byse og 1 Smakke. Der var desuden i Lavet 78 Medlemmer, der ikke sejlede. Dragørboerne, hedder det videre i Klagen, havde samtidig 36 Fartøjer paa ialt 434½ Læst¹⁹²). I Januar 1742 havde Lavskassen en Gæld paa 17 Rigsdaler 1 Mark 2 Skilling, men havde 20 Rigsdaler til Gode¹⁹³).

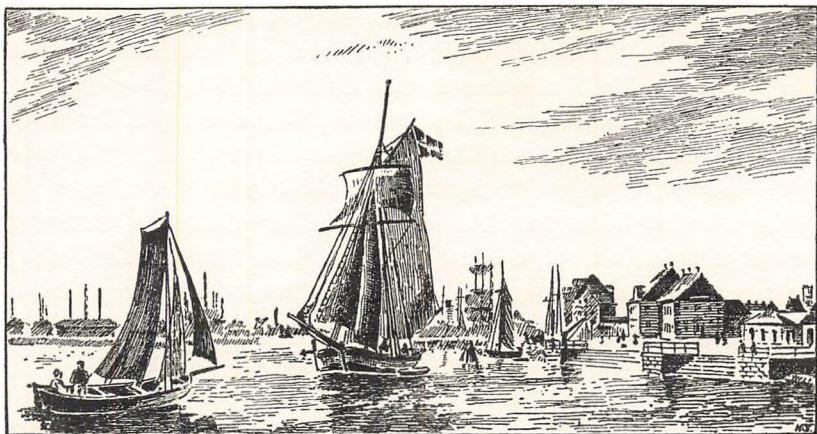
I April 1742 skrev en Del af Skipperne til Kommercekollegiet, at de havde mistet deres Skibe og levede af Brændevinsbrænderi; men Oldermændene for Brændevinsbrænderlavet havde nægtet dem Adgang til at blive indskrevet i dette Lav, naar de ikke vilde træde ud af Skipperlavet; de bad derfor om Tilladelse til baade at maatte ernære sig af Brændevinsbrænding og at forblive i Skipperlavet¹⁹⁴). Som Svar herpaa kom Forordningen af 3. December s. A., der forbød Haandværksmænd, Skippere og andre, saa længe de var i Lav og brugte deres Haandværk eller Haandtering, at udskænke eller udtappe Drikkevarer¹⁹⁵). Endnu i samme Maaned indsendte Skipperlavet en Ansøgning til Regeringen om Ophævelse af denne Forordning; det hed deri, at Skippernes Antal var 204, hvoraf de 99 ikke havde noget Skib at føre og savnede noget at leve af¹⁹⁶). Det hjalp. I Marts 1743 fik Skipperne med Undtagelse af dem, der ejede Fartøjer og for „om de West“, Tilladelse til at drive Værtshushold og sælge Øl og Brændevin¹⁹⁷).

Imidlertid tyngede Gælden endnu Skipperlavet, og det vedtoges atter i Januar 1744, at Medlemmerne for det indeværende Aar skulde yde et Tilskud paa 3 Mark for hver¹⁹⁸). I 1745 var Skibenes Antal sunket til 103, nemlig 38 Skibe og Fregatter, 2 Huggertter, 1 Brigantin (havde to større Master og en lille Mesanmast, var bredgattet og spids fortil og førte 8—9 Sejl), 37 Galioter, 10 Bysser og 15 Jagter¹⁹⁹). I Marts 1746 var 31 af Lavets Skibe paa Rejser „om de West“, og det største af disse var paa 126, det mindste paa 19 Læster; et enkelt hjemvendt Skib var 177 Læster drægtigt²⁰⁰).

Ogsaa i Aarene 1749—1751 maatte man fortsætte med det aarlige Tilskud paa 3 Mark pr. Medlem, og fra 1754 begyndte Englænderne, der dette Aar kom i Krig med Frankrig (Kolonikrigen), at genere vor Skibsfart med Kaperier. Til Gavn for dansk Søfart var det, at Handelen paa Vestindien i 1755 blev givet fri²⁰¹); men endnu i Februar 1756 lyder der Klager fra Skipperlavets Oldermænd til Kommercekollegiet over, at Søfarten er aftaget, Skipperne fattige, og at Lavet generes af Holstenerne og Dragørskipperne, der har 70 Dæksfartøjer og faar de fleste Fragter paa Island og Finmarken. Der var da 151 Skipper i Lavet; 90 af disse havde ialt 11 Baade i Fart paa Island og Finmarken, Holstenerne derimod 21²⁰²).

Samme Aar, 1756, udbrød imidlertid den preussiske Syvaarskrig, der nu førtes jævnsides med den engelsk-franske Kolonikrig, og straks begyndte dansk Søhandel og Søfart at tage Opsving; allerede fra 1757 stiger Skipperlavets Indtægter hastigt. Lysere Tider var begyndt for danske søfarende.

OPGANGSTIDER 1756—1807

EN NY TID for dansk Søfart begyndte med Midten af 1750'erne. Under den store fransk-engelske Kolonikrig og den preussiske Syvaarskrig lykkedes det Danmark at bevare sin Neutralitet, skønt vi egentlig havde været pligtige til at hjælpe Frankrig; men denne vor Allierede indsaa, at vi kunde gøre mere Nytte ved at besørge den franske Søhandel end ved at tage aktivt Del i Krigen. Danmark sluttede derfor et væbnet Neutralitetsforbund med Sverige i 1756; Begrebet Krigskontrabande blev bestemt, og for Skibsfarten blev givet udførlige og omhyggelige Bestemmelser, som strengt maatte overholdes. Udenrigsministeren Johan Hartvig Ernst Bernstorff saa klart de Fordele, det neutrale Danmark kunde drage af Krigen. Desuden var det af største Betydning, at den danske Regering omkring Midten af Aarhundredet havde faaet sluttet en Række Traktater med fremmede Magter angaaende Handel og Søfart. Navnlig var det af Vigtighed for vore Skibes Sikkerhed, at der nu var sluttet Fred med de nordafrikanske Sørøverstater, der i mange Aar havde udsendt deres Kapere, ikke alene i Middelhavet, men ogsaa i fjernere Have. Saa stor Rædsel spredte disse Sørøvere om sig,

at de europæiske Magter maatte købe sig fri for Fribytternes Efterstræbelser; ogsaa Danmark benyttede denne Udvej, skønt det ikke var nogen særlig ærefuld Fremgangsmaade for en berømmelig Enevoldsstat; vi fik Overenskomster med Algier, Tunis, Marokko, Tyrkiet og andre Middelhavsstater. Da Fransk-mændene nu under Krigen ødelagde den engelske Skibsfart paa Middelhavet, medens Englænderne til Gengæld afbrød Forbindelsen mellem Frankrig og dets oversøiske Kolonier, fik dansk Skibsfart her sine store Muligheder, navnlig i Middelhavet¹).

Vi mærker straks i Syvaarskrigens første Aar Opgangen for Skipperlavets Vedkommende, idet dets Indtægter fra 1757 begyndte at stige hurtigt, en Udvikling, der fortsattes gennem Resten af Aarhundredet og resulterede i, at Lavets Formue ved Aarhundredets Slutning var naaet op paa et Beløb af 25.109 Rigsdaler 4 Mark 2½ Skilling²). Samme Aar, som Syvaarskrigen endte, stod Lavet med en Koffardiflaade paa 204 Skibe, nemlig 84 egentlige Skibe og Fregatter, 5 Snaver, 8 Huggert og Huggert-Galeaser, 6 Brigantiner, 60 Galioter, 15 Galeaser, 1 Bysse, 22 Jagter og 3 Paketbaade³).

Efter Fredsslutningerne i 1763 ophørte de gode Tider. Der kom Forstyrrelser i Handelslivet, og senere forskellige Hindringer for Skibsfarten. Saaledes var Middelhavssejladserne saa godt som standset i 1770—1771, idet Deyen af Algier under et intet-sigende Paaskud havde brudt Traktaten med Danmark⁴). Skibsfarten tog af, og i August 1771 var Antallet af Lavets Fartøjer sunket ned til 185, nemlig 54 Fregatter og Skibe, 25 Snaver, 9 Brigantiner, 18 Huggert og Huggert-Galeaser, 15 Galioter, 40 Galeaser, 2 Bysser, 2 Skonnerter, 18 Jagter og 2 Paketbaade; de større Fartøjer sejlede navnlig paa Island, Finmarken og Vestindien, de mindre paa Østersøen og mellem Provinserne; Asiatisk Kompagni havde desuden 8 Skibe⁵).

Samtidig, i Begyndelsen af August 1771, ankede Skipperlavet i en Skrivelse over, at der i København ingen fast Lods fandtes; Skibe, der kom Syd fra, maatte benytte Dragørs, de, der kom Nord fra, Helsingørs Lodser. I Havnen var der Uorden i Maaden, hvorpaa Fartøjerne anbragtes; Finlapperskuderne optog Pladsen mellem Kristianshavns Bro og Børsen, og den frie Havn var

farlig om Vinteren, naar Vagerne var fjernede. Handelen var i Tilbagegang ude i Europa, og Skibene stod i saa lav en Pris, at man knapt kunde faa Halvdelen af deres Værdi ind for dem, hvis man solgte dem. Enkelte Steder var Skibstallet blevet mere end fordoblet i Aarene fra 1745 til 1763, saaledes i Flensborg, Eckernförde og Aabenraa; men efter Fredsslutningerne havde der været Mangel paa Fragter, og medens Opdyrkningen af St. Croix havde medvirket til, at Skibenes Antal var blevet forøget, havde forskellige Omstændigheder bevirket, at Skibsfarten paa de vestindiske Øer var gaaet tilbage. I Strid med Lavsartiklerne blev fremmede Skippere ofte foretrukket af Rederne. Desuden klagede Skipperlavet over forskelligt andet. Ingen vilde mere købe Skibsparter; det vilde sikkert hjælpe, om Skibene blev fri for at betale de ved Toldrullen paabudte Lastepenge. Skibsmandskab var næsten ikke til at faa her i Landet, da Søfolk tog til England eller Holland; ogsaa over Kompasserne blev der klaget; de burde ikke sælges uden at være rigtigt prøvede, og Æskerne, hvori de laa, burde ikke, som det ofte skete, være sammenføjede med Jernsøm⁶).

Ogsaa i Juni 1773 var Skipperlavet utilfreds med Forholdene. Oldermænden klagede over, at mange Skippere uden Grund blev afsat af deres Redere; der burde, saaledes som Loven krævede det, oprettes skriftlige Kontrakter, og det skulde være Skipperne og ikke Rederne, der antog Mandskab til Skibene. Han mente ligeledes, at Rederne burde søge Skipperne i disses Lavshus, og Rederne burde ikke give Skipperne Kostpenge, da det førte til Klager; Fødemidlerne var dyre nu, hvorfor han foreslog, at der blev forfattet en Spisetakst. Endvidere ansøgte han om, at Dragørs Skippere og alle andre Skippere, fra Norge og Provinserne, som fik Fragt fra København, maatte betale 2 Skilling pr. Læst til Sørenthens Opretholdelse. Oldermænden endte sin Ansøgning med at anmode om, at Lavets Medlemmer maatte faa Ret til at handle „i smaat“ (d. v. s. en detail) med alle Varer⁷).

Flere Omstændigheder bevirkede dog, at Forholdene for Skibsfarten snart bedredes. Mindre Betydning havde det maaske, at Kommercekollegiet i December 1774 kunde meddele samtlige Stiftsbefalingsmænd i Danmark-Norge, at Portugal havde ind-

rømmet disse Lande samme Ret med Hensyn til Told og andre Afgifter, som de hidtil privilegerede Nationer, navnlig England og Holland, hidtil havde haft⁸⁾; men vigtigt for Søfarten var det utvivlsomt, at Sejladsen paa St. Thomas i 1778 blev givet fri for alle danske Skibe uden Hensyn til deres Beskaffenhed⁹⁾.

I 1776 udbrød den nordamerikanske Uafhængighedskrig, og den skabte atter store Muligheder for dansk Søfart. Danmark holdt sig atter neutralt, medens de store Søfarernationer efterhaanden inddroges i Krigen, foruden England saaledes Frankrig fra 1778, Spanien fra 1779 og Holland fra 1780; deres Koffardi-flaader lammedes ved den gensidige Kapervirksomhed, medens der blev stor Efterspørgsel efter Tonnage fra de neutrale Stater. I en Udtalelse af Grosserersocietetet fra 1778 hedder det om Situationen: „Siden Urolighederne i Amerika har England været nødt til ikke alene at lade sig fremmede Produkter tilbringe, som de selv hentede forhen, men endog til en Del at forlade deres Fragtfart i Middelhavet. Norge har især profiteret af det første og Danmark af det sidste, saa at det danske Flag ikke i saa lang Tid har været saa meget søgt“¹⁰⁾.

Det er forstaaeligt, at den danske Handelsflaade voksede enormt i Tider, hvor neutral Tonnage var saa efterspurgt; det var navnlig de københavnske Grosserere, der forøgede deres Flaader betydeligt. En Pakke Skibslistre i Rigsarkivet oplyser os om, at Københavns Handelsflaade i December 1779 ialt talte 236 Skibe, hvoraf alene det grønlandske Kompagni ejede 51; Drægtigheden af Skibene var ialt 17.937 Læster¹¹⁾. Det vestindiske Kompagni havde i disse Aar en fortrinlig Periode; fra 1781—1783 sejlede saaledes 465 Skibe herfra til de vestindiske Øer¹²⁾.

Efter at Krigen i September 1783 var sluttet, kan der efterhaanden spores en Nedgang i Københavns Handelsflaade, en Nedgang, der varer til 1793. I 1788 var Tallet paa Byens Skibe i Følge de nævnte Lister 328 med en Drægtighed paa ialt 28.300½ Læster; heraf var 109 paa 100 Læster og derover, 87 paa 50—100 Læster, 78 paa 30—50 Læster, 35 paa 20—30 Læster, 14 paa 10—20 Læster og 5 paa 5—10 Læster. I 1790 opgives Antallet til 273 Skibe; men i 1792 er Tallet sunket til 219 Skibe

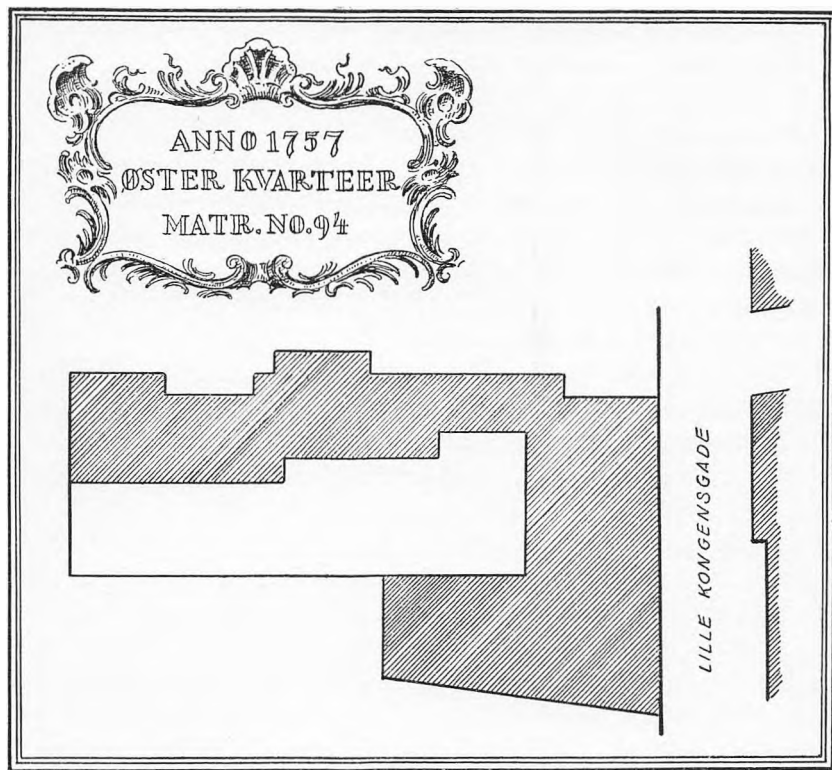
med ialt 20.070 Læsters Drægtighed, hvoraf 51 var Fregatter eller andre tremastede Skibe, 61 Brigger og Snaver, 68 Huggeter, Galioter og Galeaser, 39 Jagter, Chalupper og Paketbaade¹³).

I 1792 begyndte der paany Krig ude i Europa, og der kom atter gode Muligheder for dansk Handel og Søfart, idet det lykkedes at holde Danmark uden for Revolutionskrigene lige til 1807, bortset fra den korte Episode omkring Slaget paa Reden 1801. Allerede i 1793 udviser Skibslisterne for København en lille Stigning i Københavns Koffardiflaade, idet denne nu er paa 228 Fartøjer, hvortil yderligere kom det asiatiske Kompagnis 9 Skibe, det største paa 480 Læster, det mindste paa 200 Læster. I disse Opgørelser er endvidere ikke medregnet den østersøiske Handels Skibe, idet Waterschouten Kliim, der har udarbejdet dem, trods gentagne Henvendelser til Kompagniet kun havde faaet det Svar, at man efter Kompagniets Oktroj ikke havde med ham at bestille. I December 1795 var Antallet af Byens Skibe steget til 311 Fartøjer og Aaret efter til 335, stadig foruden det asiatiske Kompagnis 9 Skibe¹⁴).

Fra Februar 1797 indtraadte ugunstigere Forhold for den danske Skibsfart, idet Englænderne satte sig ud over den tidligere gældende Regel, at neutrale Flag dækkede den Ladning, Skibet førte, undtagen hvis det drejede sig om Krigskontrabande, og de krævede Ret til at visitere de neutrale Skibe. Gang paa Gang blev danske Handelsskibe undersøgt, og var der da det mindste i Vejen med Adkomsten til at betragte Varerne som neutrale, lagde Englænderne ikke Fingrene imellem. Ogsaa Franskmændene passede paa; deres Krydsere opbragte Skibe, der førte engelske Varer. Aarhundredet endte saaledes med en Usikkerhed for Skibsfarten, der ikke lovede godt for Fremtiden. I 1800 søgte Danmark sammen med Sverige og Rusland at gennemtvinge Reglen om, at „frit Skib giver fri Ladning“, over for England, idet de tre Lande ligesom i 1780 indgik et væbnet Neutralitetsforbund. Følgen blev Slaget paa Reden i 1801 og Forbundets Sprængning. Derefter er Tiden til 1807 fuld af Rivninger og Klager, stadig angaaende folkeretslige Spørgsmaal om neutrales Stilling paa Søen. Den københavnske Handelsflaade var i 1800 paa 327 Fartøjer med ialt 25.791 Læsters Drægtighed, og

endnu i 1805—1806 var den samlede Drægtighed omkring 25.000 Læster¹⁵).

En Liste over Skipperlavets Medlemstal, der hovedsagelig skyldes de aarlige Generaltabeller, der indsendtes til Politimesteren paa Grundlag af Lavenes Meddelelser, viser Bevægel-

Grundplan af det gamle Lavshus i Lille Kongensgade.

serne i det 18. Aarhundredes Løb, Nedgangstiden til Syvaarskrigen, derefter Opgangen til 1763, derefter atter Nedgang og Stilstand til Begyndelsen af den nordamerikanske Frihedskrig, men derpaa en jævn Stigning til Aarhundredskiftet, da Skipperlavets Medlemstal langt overstiger alle andre københavnske Lavs; det er et Vidnesbyrd om dansk Skibsfarts store Aar under de store Krige.

Listen ser saaledes ud:

1704: 314	1742: 204	1764: 348	1781: 485	1791: 643
1710: 375	1743: 197	1766: 315	1782: 584	1792: 647
1712: 300	1751: 191	1767: 319	1783: 596	1793: 660
1715: 228	1752: 166	1770: 320	1784: 585	1794: 689
1727: 184	1753: 156	1771: 319	1787: 607	1795: 715
1729: 231	1754: 156	1773: 307	1788: 613	1800: 825
1733: 235	1756: 180	1776: 333	1789: 623	
1739: 210	1760: 287	1779: 381	1790: 639	

Dette betyder ikke, at de københavnske Lavsskipperes Antal var slet saa stort; et Sted i Protokollerne siges det udtrykkeligt, at næppe en Tredjedel af de dengang — i 1830 — ca. 700 Medlemmer af Skipperlavet var bosatte i Hovedstaden eller dens Omegn¹⁶); mangfoldige af disse var bosatte i andre Byer og havde givet sig under Lavet, fordi der i deres egen By ikke fandtes nogen saadan Organisation.

Lavets Eneret til Fragtfart krænkedes stadig til Medlemmernes store Misfornøjelse. Kongen, Kommercekollegiet, Stadens 32 Mænd og Magistraten blev anraabt, og et Reglement fra Juli 1756 og et Reskript fra November 1759 kom Skipperne til Hjælp. I November 1769 paabød et Reskript, at alle Skippere, der for fra København og Dragør skulde erlægge en Kendelse til de Fat-tige; men Regelen var svær at faa overholdt. Et Kancellibrev af December 1787 paabød ganske vist, at Skippere, der sejlede fra København, skulde være kongelige Undersaatter; men paa den anden Side var Søofficerer, der drev Koffardifart, undtaget fra Skipperlavets Kontrol¹⁷). Af og til kom der fra Lavets Konkurrenter Ansøgninger til Regeringen, der saa sendte dem videre til Skipperlavet, der skulde afgive sin Betænkning derom. Saaledes søgte en Købmand fra København Christopher Schiøtt Privilegium paa Fragtfart mellem København og Kristiania. Hans Mening var at holde tre Skibe paa 29—35 Kommercelæster i Gang mellem disse to Byer, og han ønskede Privilegiet for ti Aar; endvidere ansøgte han om en aarlig Understøttelse af Staten paa 500 Rigsdaler til Fartens Vedligeholdelse, Eneret paa Transport af Ammunition, Munderingssager m. m., samt udbad sig, at 15 af Skibenes Søfolk maatte blive fri for Mønstring, og

at Foretagendets Navn maatte blive: Kristianias Paketfartøjer. Lavet fraraadede i Maj 1789 Planen med den Motivering, at det ikke havde hørt nogen Klage over, at der var Mangel paa Skibsløjlighed til Kristiania; tværtimod, der var Skibe nok, der sejlede derop; Schjøtt selv havde 3 Skibe, to andre Skippere hver eet, Kanalkompagniet nogle, foruden dem, Nordmændene selv havde i Gang¹⁸).

Hvad Skipperlavets Medlemmer heller ikke saa paa med blide Øjne, var den Tilladelse, Dragørskipperne i 1803 fik af Regeringen til at fare paa Provinserne og Norge uden Borger-skab, og de Bevillinger, Admiralitetet i Tidens Løb gav en Del Personer, til at føre Skibe her fra Byen; i Februar 1817 paastod Skipperlavet, at Tallet paa disse og de skibsførende Søofficerer havde været over 70 i det foregaaende Aar¹⁹).

Skippernes Handelsrettigheder havde altid været af meget begrænset Omfang. Da Forordningen af 4. August 1742 om, i hvilke Partier Skipperne maatte sælge, ikke blev overholdt, tyede man ved en Politiplakat af 1771 til det dengang ikke ukendte Middel at belønne den, der angav saadanne Forseelser, i dette Tilfælde med 5 Rigsdaler, og det blev lovet, at hans Navn skulde blive fortiet²⁰). De københavnske Skippere nød iøvrigt godt af Begunstigelsen i Reskriptet af 1778, nemlig at Skipperne i Vestindien maatte sælge alle deres og Redernes Varer i dertil lejede Huse og Boder og bortsælge de tiloversblevne Varer ved offentlig Auktion²¹). En Forordning fra 1772 gav Skippere, der havde Søpas til St. Croix, Ret til at besejle fremmede Kolonier og derfra at returnere til St. Croix eller direkte til Europa; Betingelsen var kun, at Skipperen meldte dette sit Forehavende til det secrete Raad i St. Croix og af Generalguvernøren og Raadet fik et nyt Pas, der udstedtes uden Betaling²²). En anden Forordning, fra 1792, gav Skipperne Fortrinsret i Redernes Konkursbo for nødvendige Udgifter og protesterede Veksler, trukne paa Rederen, først i Fragten, saa i Skibet med Tilbehør og derefter i Rederens Gods lige med Bodmeribreve²³).

Skipperlavet søgte stadig at faa opfyldt Løfterne fra Lavsartiklerne om, at dets Medlemmer skulde have Adgang til at faa nogle af „Byens smaa Bestillinger“ (Havnemester-, Kornmaaler-,

Saltmaaler-, Kalkskriver-, Havnefoged- eller Underfogedbestillingerne), med vedvarende uden Held. I Marts 1771 blev der saaledes svaret paa Lavets Ansøgning, at Kongen havde resolveret, at kun Personer af Søetaten skulde tages til saadanne Embeder²⁴). Ikke engang i 1780 havde Lavet mere Held med sig, skønt det tilbød at „give noget anseligt til gudeligt Brug“, hvis det blev bønhørt²⁵). I August 1795, da det ansøgte om en Bromandsplads, svarede Havnekommissionen kort og godt, at den ikke ansaa sig bemyndiget til at søge Folk til saadanne Stillinger blandt Skipperne²⁶).

Skipperlavet udgjorde stadig den sagkyndige Domstol i Sager vedrørende Søfart. I 1752 fik Waterschouten Sæde i Sørenthet²⁷), og en Bestemmelse, Lavet traf i Marts 1769, viser, at Tallet paa Bisidderne i Retten en Tid lang havde været to, og at disse lønnes af Lavet; da man nu ikke længer havde Lyst til at afholde denne Udgift, blev det foreslaaet, at Magistraten skulde udnævne to Personer til at være Assessorer i Sørenthet, skiftende hvert Halvaar. Oldermændene lønnes for at sørge for, at Lavshussalen, hvor Rettens Møder holdtes, var i Orden²⁸).

Medens Sagerne fra Sørenthet hidtil var blevet appelleret til Kommercekollegiet og derfra eventuelt videre til Højesteret, skete der ved Forordning af 1771 — hvorved Hof- og Stadsretten oprettedes — den Forandring, at Sørenthets Sager kunde paaankes for den²⁹). Denne Ordning medførte dog snart for megen Tidsspilde, og det bestemtes derfor i December 1793, at Sørenthets Behandling og Domme skulde staa under Appel direkte til Højesteret³⁰). Vel sagtens fordi det ofte havde vist sig vanskeligt at træffe Skipperne hjemme, blev det ved Skrivelse fra Hof- og Stadsretten i April 1775 meddelt Lavet, at Sørenthet selv skulde eksekvere de idømte Bøder, naar vedkommende ikke var til at finde i Byen; opholdt han sig imidlertid i Hovedstaden, blev Inddrivelsen derimod Underfogedens Sag³¹).

En Indskrænkning i Sørenthets Omraade indtraadte i 1796, idet Søassurancesagerne da i visse Tilfælde blev unddraget den³²). Derimod blev dens Omraade i 1799 udvidet, idet det blev fastsat, at denne Ret skulde være Værneting for alle Sager, der opstod ved det da indrettede Lodsvæsen³³). Lodssager havde

hidtil været behandlet af Admiralitets- og Kommissariatskollegiet. I 1795 blev det bestemt, at Forlig, indgaaet ved Sørensen, skulde have samme Eksekutionskraft, som om de var indgaaet ved Forligskommissionen, og at Forhør i Sager, der hørte under Sørensen, skulde optages ved selve denne Ret³⁴). En vigtig Æn-

Gaardinterior fra det gamle Lavhus.

dring ved Retten skete i Aaret 1800, idet Lavets Oldermænd op-
hørte med at være Rettens Præses; der blev udnævnt en Justi-
tarius til at føre Forsædet³⁵). Efter at Hof- og Stadsretten var
blevet oprettet, blev det dens Opgave at iværksætte Arrest for
Matrosers Forbrydelser; selve Sagens Forfølgning foregik der-
imod stadig ved Sørensen³⁰).

I August 1795 forlangte Regeringen, at Sørensen hvert Aar
skulde indsende en Beretning om, hvor mange Sager, der var

blevet behandlet i Aarets Løb. Af Beretningerne ses, at følgende Sager har været behandlet i Aarene 1796—1804³⁷⁾:

1796: 13 paadømte, 6 hævede og forligte, 3 henstod.

1797: 11 paadømte, 9 hævede og forligte, 3 henstod. Oldermænd og Waterschout havde forligt 18 Sager.

1798: 11 paadømte, 20 hævede, 4 henstod. Oldermænd og Waterschout havde forligt 17.

1799: 31 paadømte, 16 hævede, 8 henstod. Oldermænd og Waterschout havde forligt 13.

1800: 58 afgjort. Oldermænd og Waterschout havde forligt 9.

1801: ialt 84, deraf 40 forligt og ophævet, 12 Tingsvidner og Forhør, 19 paadømte, 3 henviste, 10 udsatte.

1802: ialt 145, hvoraf 57 forligte og hævede, 18 Tingsvidner og Forhør, 27 paadømte, 23 henviste, 18 udsatte, 2 optagne.

1803: ialt 166, hvoraf 75 forligte og hævede, 27 Tingsvidner og Forhør, 26 paadømte, 28 henviste, 9 udsatte, 1 optaget.

1804: ialt 177, hvoraf 88 forligte og hævede, 25 Tingsvidner og Forhør, 17 paadømte, 35 henviste, 11 udsatte, 1 optaget.

Senere tog Sagernes Antal af; det var saaledes i Perioden fra 1814 til sidst i 1817 ialt kun 136 Sager, der kom til Behandling ved Sørensen³⁸⁾.

Et Hverv, der lagde en Del Beslag paa Oldermændens Tid, var Ankerprøvningen. Han siger selv i 1795, at „man næsten daglig maa tilbringe nogen Tid paa Stadens Vejerbod dermed“³⁹⁾. Her var en Maskine til dette Brug blevet opstillet under Skipperlavets Oldermænds Tilsyn i Henhold til en Bestemmelse fra 1760; to Skippere var til Stede, hver Gang Ankrene blev prøvet og stemplet med Byens Vaaben, Aarstallet og Angivelse af Vægt⁴⁰⁾. Magistraten havde i August 1772 faaet Skrupler angaaende Maaden, hvorpaa Oldermændene gik frem ved Ankerprøvningen; men Oldermændene, Kaptajn Kjølens, imødegik denne Betænkelighed ved at forsikre, at den gældende Maade var ganske betryggende; i de tre Aar, han havde beklædt Oldermænds-posten, var 266 Ankre blevet prøvet, og ialt 17 var sprunget under Prøvningen, idet de havde haft Fejl i Sammensmedningen, eller Jernet havde været koldskørt; saadanne Fejl havde man, tilføjede Kjølens, tidligere ikke været i Stand til at opdage⁴¹⁾.

Fra Sommeren 1801 paahvilede det nogle af de i Hovedstaden bosatte Koffardikaptajner, der ikke var paa Togt, i Følge Ud nævnelse af Havnekommissionen at have Tilsyn med de i Havnen og Kanalerne liggende Skibe, naar Ild brød ud⁴²).

I Januar 1805 modtog Skipperlavet en Forespørgsel fra Kommandørkaptajn Platou og Justitsraad Lunding, om Søs sessionen kunde holdes i det nye Lavshus; Lavet undskyldte sig med, at Pladsen var for indskrænket; men Admiralitetet tog dog intet Hensyn hertil; det resolverede, at Sessionen skulde afholdes i Lavshuset⁴³). Ogsaa med Priseretten for Sjællands Stiftamt fik Skipperlavet at gøre, idet den skulde bestaa af Indrulleringschefen og Sørættens Justitiarius og tilforordnede efter Regeringens Bestemmelse i 1807⁴⁴).

Skipperlavet blev vedvarende raadspurgt af Regeringen angaaende Sager, der vedrørte Søfarten. I 1774 søgte Generaltoldkammeret Oplysning hos Lavet, da der skulde opmaales nogle Havne paa Island; Lavet blev anmodet om at meddele, hvorledes Fremgangsmaaden var, og hvilke Instrumenter man anvendte. Lavet svarede med en længere Redegørelse⁴⁵). Det københavnske Rebslagerlav ansøgte i 1778 Regeringen, om det maatte anvende al Slags Hamp til det Tovværk, som sendtes ud af Landet med det ostindiske Handelskompagnis Skibe eller andre Fartøjer. Efter Skipperlavets Mening burde kun den bedste Hamp anvendes, da der i Rebslagerlavets Artikler var Straf for at lave Tovværk af slet Hamp⁴⁶). I December 1783 søgte Rebslagerlavet om, at der maatte blive udstedt Forbud mod Indførsel af Rebslagerarbejde, og i sin Betænkning støttede Skipperlavet Ansøgningen⁴⁷).

Da Tyverierne fra Skibene i Kanalerne tog til, skrev Magistraten i Marts 1790 til Skipperlavet, at det var blevet foreslaaet, at der skulde holdes Nattevagt der om Vinteren, hvortil Skipperne skulde bidrage i Forhold til Skibenes Drægtighed; Oldermændene foreslog da, at der blev ansat 6 Personer til at holde Vagt⁴⁸). Ligeledes raadspurgtes Oldermændene, da det i Februar 1794 var paa Tale, at Vartegnet skulde fjernes. Vartegnet var anbragt uden for Tøjhushavnen og bestod af en lille Holm, hvorpaa der var rejst en Søjle, der foroven kronedes af en Statue.

Lavet mente, at det burde blive staaende som et Minde om Kristian IV, hvem Vartegnet skyldte sin Anbringelse dér⁴⁹).

Oldermanden fik fra 1760 en lille Forhøjelse i sin Løn, idet han da fik udbetalt de 13 Rigsdaler aarligt, som Studenterne hidtil havde nydt for at borthære Lavsmedlemmernes Lig⁵⁰).

Under Oldermænd Christen Hellesens Regimente skred i 1769 Revisorerne ind mod hans aflagte Regnskaber; der stilledes ham i den Anledning ikke mindre end 30 generende Spørgsmaal, hvoraf dog nogle snart frafaldtes, medens Oldermænden næg-

Es Lebe der
König
Es Lebe der
Knecht

Es Grüne das
Landt
Es Blühe das
Recht

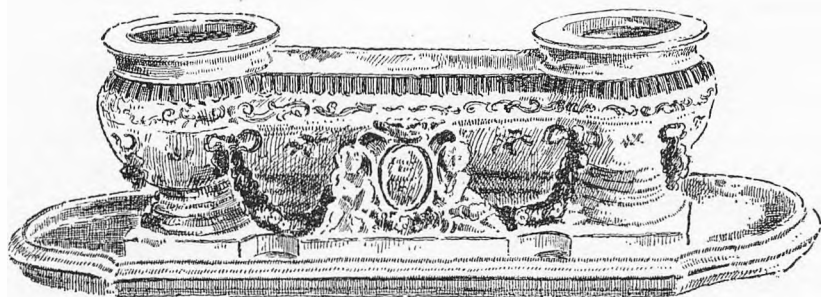
Lavets Skrivetøj. Inskription.

tede at svare paa en Del andre Punkter, eftersom de to Bisidderne, der havde været hans medskyldige, ikke var til Stede⁵¹). Det samlede Beløb, som Oldermænden og Bisidderne var ansvarlige for, var paa 235 Rigsdaler 2 Mark 9 Skilling; desuden var Lavspokalens Laag forsvundet, lige som Oldermænden uden Lavets Vidende havde udstedt en Obligation paa 200 Rigsdaler. Sagen ordnedes saaledes, at disse 200 Rigsdaler eftergaves mod, at Oldermænden af det manglende Beløb betalte de 37 Rigsdaler 3 Mark 9 Skilling, hvorfor han ene var ansvarlig, og at Oldermænden og Bisidderne forpligtede sig til at betale in solidum Resten, de 197 Rigsdaler 5 Mark, samt at Oldermænden bekostede et nyt Laag til Pokalen⁵²). Lavsskriveren godtgjorde senere sin gode Tro og slap for Ansvar. Oldermænden, der naturligvis blev afsat, begærede senere Pension af Lavet; det fik han dog ikke

straks; først i Januar 1771 blev der bevilget ham en maanedlig Pension af 2 Rigsdaler, hvilket han imidlertid ikke fik megen Glæde af, da han døde kort Tid efter⁵³).

Foruden Lavsskriveren fandtes der jo allerede fra 1730'erne endnu en Skriver ved Lavet; i alt Fald fra 1781 fik han en fast aarlig Løn af 40 Rigsdaler; han hjalp Oldermænden med at ekspedere Skipperne i Lavshuset og kaldtes i Regelen Oldermændens Skriver, en enkelt Gang Oldermændens Ekspeditionsskriver eller Fuldmægtig⁵⁴).

Hvornaar Skipperlavets Ældsteinstitution er dukket op, ses

Lavets Skrivetøj. Ostindisk Fajance.

ikke af Lavets Protokoller; men i Marts 1769 blev det bestemt, at de to Medlemmer, der hidtil havde overværet Sørættens Møder, nu skulde ophøre at fungere, og at man vilde anmode Magistraten om i Stedet at udvælge to Assessorer, en ny hvert halve Aar, dertil; fire af Lavets Ældste skulde fra nu af have Tilsyn med Lavets Regnskaber⁵⁵). Resultatet blev, at Magistraten gik ind paa at udnævne dem, der skulde sidde i Sørættens, og at de fire Ældste skulde nyde den Løn, de to Sørætsbisiddere før havde oppebaaret. I alt Fald i 1770 lønnes de to Ældste, der ogsaa sad i Sørættens, med 20 Rigsdaler hver⁵⁶), og i Januar 1775 blev det besluttet, at de Ældste skulde skifte saaledes, at den ældste og næstældste skulde afgaa efter tre Aars Forløb, hvorefter Nr. 3 og 4 indtog deres Pladser samtidig med, at to nye valgtes til Ældste⁵⁷). Efter Oldermændens Indstilling besluttede Magistraten samme Aar, at de to Skippere, Magistraten udnævnte, maatte blive siddende i Sørættens for Livstid⁵⁸).

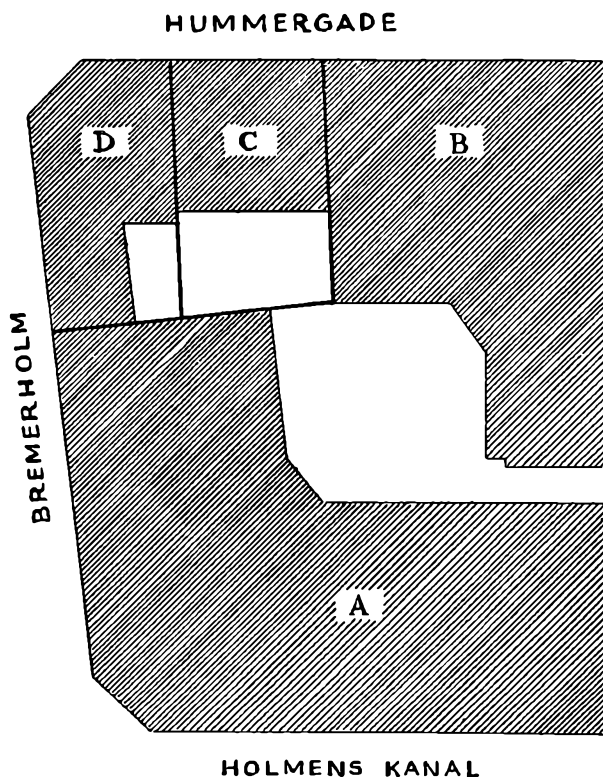
Ældsteinstitutionen var nu permanent; Lønnen for de to første steg senere til 40 Rigsdaler, for de to andre til 30 Rigsdaler; disse sidste overværede indtil 1806 Navigationseksamenen⁵⁹). I Februar 1806 modtog Institutionen forøvrigt en Udvidelse, idet fire saakaldte Reserveældste udnævntes af den nedenfor omtalte bestandige Kommission. De to første Ældste fik nu hver 60 Rigsdaler om Aaret, de to næste hver 45 Rigsdaler og de nye Reserveældste ligeledes hver 45 Rigsdaler. De fire nye skulde hjælpe Lavet, naar det ønskedes, og møde ved Navigationseksamenen⁶⁰). Af de Reserveældste var der i 1810 kun tre tilbage, i 1812 og senere kun to; en af dem blev i 1844 af Magistraten udnævnt til fast Synsmand⁶¹).

En Del Kommissioner oprettedes i Tidens Løb ved Lavet, naar noget særligt vigtigt skulde foretages. Nævnes kan saaledes Huskommissionen, udnævnt i Januar 1802 med det Formaal at forberede Overgangen fra det gamle Lavshus; den bestod af 12 Medlemmer⁶²). Da denne Kommission havde endt sit Hverv, efterfulgtes den fra Februar 1805 af en anden, den bestandige Kommission, der sad i mange Aar. Den bestod af Oldermænden, ældste Bisidder og tre Medlemmer⁶³). Antallet af Revisorer sank i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede ned til 2⁶⁴). Hvervet som Lavshedemand faldt bort i Begyndelsen af Aaret 1765, da Lavet gav Afkald paa sin Ret til at bære sine Døde til Graven⁶⁵). Derimod beholdt man Lavsbudet; hans Løn, der i 1757 var 40 Rigsdaler, steg stadig; den var i 1772 60 Rigsdaler, i 1829 100 Rigsdaler Sølv⁶⁶). Lavsbudet kunde sidde ret godt i det; det var et Lavsbud, Lars Nexøe, der købte det gamle Lavshus⁶⁷).

Navigationsdirektør Wegersløff døde i Marts 1763, og i Oktober samme Aar blev der oprettet Kontrakt med Efterfølgeren Chr. Carl Lous, der ligesom Forgængeren bestred de i Lavet forefaldende Eksaminationer ved Hjælp af en Lærer. Denne fik nogle Værelser i Lavshuset; ogsaa Skolen vedblev at have til Huse dér, og Lavet gav hvert Aar 60—80 Rigsdaler til Hjælp til Undervisningen⁶⁸). Efter Lous's Død i August 1804 lejede Efterfølgeren Peter Jensen Wleugel et andet Lokale til Navigations-skolen; Skipperlavet betalte aarlig hertil 100 Rigsdaler⁶⁹).

I 1766 fik Jens Kliim Ret til at overtage Waterschoutbestil-

Øster Kvarter
Matr. No. 256

lingen, naar Høyer en Gang afgik, hvilket skete det paafølgende Aar. En Kaptajn Geertsen var konstitueret i Embedet i nogle Aar (1796—1799), hvorefter Hans Peter Klein blev Waterschout i November 1799 efter Kliims Død. Da Klein var syg i 1802, fik han en Medhjælper, Peter Hansen Kock, der konstitueredes i Januar 1803, og i Februar samme Aar fik han Embedet efter Kleins Død mod at svare Enken 400 Rigsdaler om Aaret i Pension⁷⁰).

Med det gamle Lavshus opstod der efterhaanden en stigende Misfornøjelse; det var ikke særligt rummeligt og skulde alligevel huse mangt og meget. Af Løsøre til det blev der i 1757 for 18 Rigsdaler anskaffet et Stueur, der blev anbragt i Sørætssalen; i 1771 erhvervedes to Hængekompasser, et til Lavsstuen og et til Sørætssalen, til sidstnævnte Sted desuden de kongelige Forordninger fra 1670 til 1769; Rækken deraf suppleredes stadig i de følgende Aar⁷¹). I 1783 blev der anskaffet 7 Sække til at redde Bøgerne og Dokumenterne i, hvis der skulde opstaa Ildebrand⁷²).

Pumpen i Gaarden blev stadig hyppigt underkastet Reparationer; den har aabenbart været en Sjældenhed i Nabolaget; thi i 1769 anfører Oldermænd Hellesen til sin Undskyldning, da det bebrejdes ham, at han har ladet Posten istandsætte tre Gange med ganske korte Mellemrum, at Naboerne i vid Omkreds søgte hen til den for at hente Vand⁷³). Det Pakhus, der laa i Gaarden sammen med Staldene, skildres i 1795, da det blev nedrevet sammen med den gamle Stald, som en Bindingsværksbygning med Halvtag, 24 Alen lang og 9 Alen bred, samt 13 Alen høj. Grunden til Nedbrydningen var Frygt for, at den skulde blive angrebet af Luerne fra den store Ildebrand, der i Juni dette Aar hærgede Byen og fortærede henved et Tusind Ejendomme⁷⁴). De nedrevne Bygninger erstattedes snart efter af en ny af Grundmur, der var 18¼—18½ Alen lang, 19 Alen høj og 9½—11½ Alen bred; den laa ud imod Smedens Gang; Omkostningerne til Murermesteren, H. C. Ondrup, var 1180 Rigsdaler, til Tømrmesteren, Hofarkitekt Kirkerup, 540 Rigsdaler⁷⁵). En lille Afstaaelse af Grund fandt Sted i 1795, da et Stykke Jord, knapt 2 Kvadratalen stort, for 10 Rigsdaler bortskødedes til Naboen Joh. Chr. Otto⁷⁶)! Vel

sagtens paa Grund af Ombygningerne var Ejendommens Brandforsikringssum i 1796 steget til 7300 Rigsdaler⁷⁷).

I Lavshuset befandt sig ikke mere, saaledes som i tidligere Tid, en hel Del Løsøre, der var givet i Pant for Laan, som Skipperlavet havde givet Privatpersoner. Lavet modtog nu i Stedet Obligationer for de ydede Laan; efterhaanden som Lavets Indtægter steg, forøgedes Størrelsen af de udlaante Beløb, der saaledes i Aaret 1800 var paa 24.000 Rigsdaler⁷⁸).

Som nævnt var Utilfredsheden med Lavshuset stigende, og man vedtog i Januar 1795, at det skulde sælges⁷⁹), en Beslutning, som dog ikke denne Gang kom til Udførelse. Men da det 18. Aarhundrede var udrundet, var Ejendommens Dage som Skipperlavets Hus talte. Særlig rummeligt var Huset i Lille Kongensgade jo ikke; her skulde en Tid Navigationsskolen huses; her havde Sørensen Lokale; forneden var der Værtshushold, og til Gaarden boede Oldermændene en Aarrække. I Gaarden var der Vognskure, Pakhuse og Staldene. Liv har der sikkert været nok af, vel snarest for meget, naar mange af Skipperne mødte op til Samlag. I Slutningen af Januar 1802 hører vi da ogsaa, at det gamle Lavshus betegnes som „ubekvemt“⁸⁰).

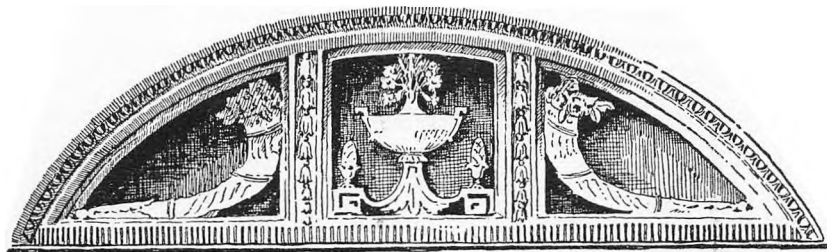
Man havde først til Hensigt at bygge et nyt Lavshus paa det gamles Grund, men opgav denne Tanke, da dette vilde blive meget dyrere end at købe et andet Hus; Muligheder for senere Udvidelser har der vel heller ikke været til Stede i Lille Kongensgade. I Slutningen af Marts 1802 fik man af Købmand Chr. Larsen Meddelelse om, at han vilde sælge sin Gaard paa Hjørnet af Ulkegade og Størrestræde Nr. 256 ved Holmens Kanal for 26.000 Rigsdaler. Straks slog Lavet dog ikke til; det tilbød at give 24.000 Rigsdaler for Ejendommen⁸¹). Chr. Larsen svarede hertil, at Gaarden i Virkeligheden kunde forrente over 36.000 Rigsdaler, at der fulgte Pakhus med, og at der i Overdragelsen skulde være indbefattet en Kobbervaskekedel, der stod i Kælderen, og to Stenlygtepæle foran Porten, der havde kostet ham selv 200 Rigsdaler⁸²). Købesummen blev derpaa presset ned til 25.000 Rigsdaler; men Lavet vilde endnu ikke. Saa presserende var Sagen ikke; man kunde jo se, om der ikke kom andre Tilbud.

Et saadant kom fra en Sejlmager Koch, der ejede et Hus, hvori Lavet havde 4000 Rigsdaler staaende; hvis Koch til Juni Termin vilde udbetale denne Sum, vilde Lavet ikke være utilbøjeligt til at købe Ejendommen⁸³). Heller ikke denne Handel blev imidlertid til noget, og Lavet spekulerede paany i September paa at bygge et nyt Hus paa den gamle Grund og paa at se sig om efter andre Tilbud⁸⁴). I Slutningen af November kom der atter en Skrivelse fra Chr. Larsen; han oplyste, at Gaarden skulde sælges ved Auktion, da han selv var gaaet fallit, og at den ikke kunde faas for en ringere Pris end 24.000 Rigsdaler, hvad dog Lavet paa dette Tidspunkt fandt for dyrt⁸⁵).

Hele Aaret 1803 gik hen med Overvejelser, der i December førte til, at Lavsskriver Kinck fik Fuldmagt til paa Auktion at købe en Gaard, tilhørende Gehejmerraad Schultz⁸⁶); heller ikke denne Plan blev realiseret. Først i Slutningen af Februar 1804 blev Sagen afgjort: Kaptajn Chr. Knudsen, der fik det Hverv at ordne Købet, mødte op paa Auktionen over Chr. Larsens Gaard og erhvervede Ejendommen for 29.500 Rigsdaler⁸⁷). Den 4. Maj blev Skødet betalt med 112 Rigsdaler 3 Mark, og en mindre Afbetaling paa 271 Rigsdaler 3 Mark 15 Skilling fandt noget tidligere Sted⁸⁸). I Ejendommen stod 10.000 Rigsdaler som første Prioritet, der tilhørte Holmens Kirke; den overtoges af Lavet; en anden Prioritet paa 3700 Rigsdaler indrømmedes af Kreditkassen af Husejere. Efter at Renterne af Købesummen, 295 Rigsdaler, i Juni Termin var berigtigede, og nogle mindre Afdrag var erlagt, blev Restbeløbet 16.095 Rigsdaler udbetalt den 25. Juni⁸⁹).

Allerede i Maj samme Aar var det blevet bestemt, at Lokalerne i Ejendommen skulde anvendes saaledes: Stueetagen til venstre for Portindgangen og 4 Værelser paa første Sal med Køkken og Spisekammer skulde bortlejes til Værtshushold, hvorimod de to store Sale og Hjørnekabinettet til Gaden samt et lille Kammer til Gaarden skulde anvendes af Skipperlavet selv. I Stuen til højre for Porten skulde der være Kontor for Waterschouten og Mønstringsstue; dér skulde tillige Oldermændens Skriver have Lokale. I anden Etage skulde Oldermændene have 4 Værelser med Køkken og Spisekammer. Den ene Sal med et

Kammer ud til Gaarden skulde bruges til Sørenssal og Arkiv. De to Værelser ind til Gaarden ved Trappen skulde afgive Forsamlingssted for dem, der mødte ved Sørensen, og tjene til Opholdsstue for Budet⁹⁰). Kælderen til højre i Porten var oprindeligt bestemt til Værtshushold; men man saa snart, at den var for lille hertil, og bestemte derfor at udleje den til en Handlende⁹¹). Døren til den anden Kælder skulde anbringes i Hjørnet af Bygningen og en Gadedør i Ulkegade i Ejendommens sidste Fag.

Portvindue fra Lavehuset i Holmens Kanal.

Hestestalden og Vognskuret skulde tjene til Brændselskamre, og Foderloftet henlægges til Pakhuset⁹²). I Ejendommen fandtes i Forvejen en Butik; dennes Inventar blev i August solgt, og en Del Arbejdere tog nu fat paa at indrette Huset efter dets Bestemmelse⁹³).

Da man i December gjorde op, viste Udgifterne til Haandværkerne, der havde sat Bygningen i Stand, sig at være 1210 Rigsdaler 1 Mark 5 Skilling⁹⁴). En Hjælp til at betale dette Beløb havde Lavet vel faaet ved, at den gamle Gaard i Lille Kongensgade ved denne Tid var blevet solgt til Lavets Bud Lars Nexø for 8810 Rigsdaler⁹⁵). Derimod hjalp det kun lidt, at Lavets gamle Møbler blev gjort i Penge; de indbragte kun 37 Rigsdaler 3 Mark 12 Skilling⁹⁶). Man skred nu til Montering af Lavets egne Lokaler. Der blev anskaffet 48 Ruslæderstole, 2 lange Borde til Forsamlingssalen, et langt til Sørensen, beklædt med grønt Klæde, 2 Glaslysekroner, Gardiner til Samlingssalen og 3 Fag Rullegardiner sammesteds⁹⁷). Til „Ziir“ blev et Hængekompass anbragt i Loftet, efter at det var blevet malet, istandsat og forgyldt; i Sørenssalen blev anbragt et Dusin Messingskruer til at hænge Hatte paa⁹⁸). Endvidere blev der anskaffet 12 Læ-

nestole og et Skrivebord med Pult til Kontoret, og i November blev der forfærdiget nye Skabe til Sørætssalen og Arkivet⁹⁹).

Det nye Lavshus blev i December 1804 brandassureret for 18.700 Rigsdaler. Der var paa den Tid endnu ikke kommet nogen Gadedør ud til Ulkegade; men en Gang førte ud dertil, og her blev anbragt en Tranlygte, der ligesom den anden, der hang i Porten, næppe har afgivet nogen straalende Belysning¹⁰⁰).

Helt ene boede Skipperlavet ikke i sin nye Gaard, idet en Grosserer G. C. Christensen fulgte med som Lejer, da Ejendommen blev overdraget til Lavet; da hans aarlige Leje kun udgjorde 250 Rigsdaler, har han antagelig boet i den store Kælder i Ejendommen¹⁰¹). Men bortset herfra var Lavets Medlemmer i Begyndelsen alene i den store Gaard, naar de holdt Generalforsamling med det sædvanlige Traktement, der bestod af Tevand med Rom, Fløde og Sukker¹⁰²). Generalforsamlinger fandt jo imidlertid kun Sted een Gang om Aaret, naar det gik ordinært til; lidt mere Liv kunde ikke være af Vejen. Men det kom. Det blev i Januar 1806 vedtaget, at ethvert af Lavets Medlemmer havde Ret til at fejre sit Bryllup i Lavshusets Forsamlingssal mod at erlægge mindst 5 Rigsdaler til de Fattige¹⁰³). At denne Ret er blevet benyttet, fremgaar ikke af Protokollerne; men da Retten blev udvidet til at omfatte Baller, hvortil man kunde indbyde sine Venner og Bekendte, kom der Fart i Tingene, og til saadanne Lystigheder og til Pølsegilder blev Salen anvendt mangen god Gang, og der kom ved disse Lejligheder ofte adskilligt mere ind til de Fattige end de forlangte 5 Rigsdaler. Ellers hører vi først i Februar 1807 om andre faste Beboere end de nævnte, og Stueetagen samt en Del af første Sal skulde da udlejes for 280 Rigsdaler¹⁰⁴).

At ogsaa andre end Lavsmedlemmerne havde Lyst til at se, hvorledes der saa ud i det nye Lavshus, fik man en Dag til stor Forskrækkelse Vidnesbyrd om. Natten mellem den 21. og 22. Februar 1806 brød nemlig nogle Indbrudstyre ind i Kontoret, hvis fire Pulte ligesom Døren fandtes aabne næste Dag; 166 Rigsdaler og to Fattigbøsser, der stod paa Bordet, var forsvundet; af disse Penge tilhørte 104 Rigsdaler 5 Mark 18 Skilling Slavekassen; da Toldinspektøren mente, at Tyveriet ikke kunde

fritage Skipperlavet for at indbetale dette Beløb, ansøgte Oldermænden i Oktober samme Aar Toldkammeret om Fritagelse derfor¹⁰⁵).

Det gamle Lavshus var som nævnt blevet solgt til Lavsbud Nexøe og forladt af Skipperlavet. Bygningen blev staaende til 1881—1882, da den blev nedrevet; en Sten med Indskription fra denne gamle Gaard blev anbragt i det nye Lavshus' Port ud til Holmens Kanal¹⁰⁶). De her gengivne Billeder giver et godt Begreb om det gamle Lavshus' Beskaffenhed.

Det var i 1747 blevet bestemt, at Studenterne mod en aarlig Betaling af 13 Rigsdaler skulde overtage den Ligbæring, der ellers var Lavsbrødrenes Pligt. Længere end til 1758 varede denne Ordning dog ikke, idet Oldermænden den 7. Februar dette Aar udsendte en Skrivelse til Lavets Medlemmer om, at han paatog sig at ordne Ligbæringen mod at oppebære de 13 Rigsdaler aarlig¹⁰⁷). Nogle Aar efter at Lavet var gaaet ind paa denne Ordning, opstod der imidlertid Misfornøjelse blandt Medlemmerne derved, og i Januar 1764 blev det vedtaget, at Indtægt og Udgift for Ligbæring skulde gaa ind under Lavskassens almindelige Regnskab¹⁰⁸).

For disse Ligbærerpenge blev der aflagt særligt Regnskab; men det var uden nogen særlig Betydning; thi saasnart der var blevet samlet et større Beløb, blev det overgivet til de søbrudnes eller de fattiges Kasse, og vi ser derfor ogsaa, at Kassen, der skulde rumme Ligbærerpengene, i Begyndelsen af Regnskabsaarene 1790—1800 er ganske tom¹⁰⁹). Det Beløb, Medlemmerne aarligt skulde erlægge for, naar den Tid kom, at oppebære Begravelseshjælp, var 4 Mark. Skipperen selv og hans Hustru blev da frit baaret til Jorden, hvilket ogsaa gjaldt hans og hans Hustrus Forældre, hvis Skipperen ikke var Medlem af noget andet Lav¹¹⁰). Beløbet, man gav som Begravelseshjælp, var i Følge en Vedtægt af 19. Januar 1765 6 Rigsdaler 4 Mark til Lavets Medlemmer, 2—3 Rigsdaler til Børnene, naar disse ved Dødsfaldet opholdt sig hos deres Forældre¹¹¹). Medens hver Skipper skulde betale Ligbærerpenge, saa længe han fór til Søs, blev der i 1770 bestemt, at den Skipper, der havde sejlet i mindst 20 Aar og derefter lagde op, skulde være kontingentfri¹¹²).

Understøttelsen af Søbrudnekassen til Medlemmer i Tilfælde af Forlis var fra 30 Rigsdaler i Begyndelsen af Aarhundredet sunket ned til 5 Rigsdaler i 1760'erne; der var nemlig, som det siges i 1768, ikke Raad til at give mere. Man indsaa imidlertid, at denne Hjælp var altfor ringe, og man laante saa af Lavskassen for at gøre Understøttelsen mere passende, og 20 Rigsdaler blev da fastsat som tilstrækkeligt. Samtidig besluttedes det, at hver Lavbroder skulde betale 1 Rigsdaler aarlig af sit Fartøj, saalænge han sejlede¹¹³). Fra Januar 1771 blev det Regelen, at naar en Skipper forliste, saaledes at intet hørtes om ham, eller saaledes at han døde straks efter Forliset og ikke efterlod sig Hustru eller Børn under 10 Aar, skulde Understøttelsen i Stedet tilfalde Lavets Fattige¹¹⁴).

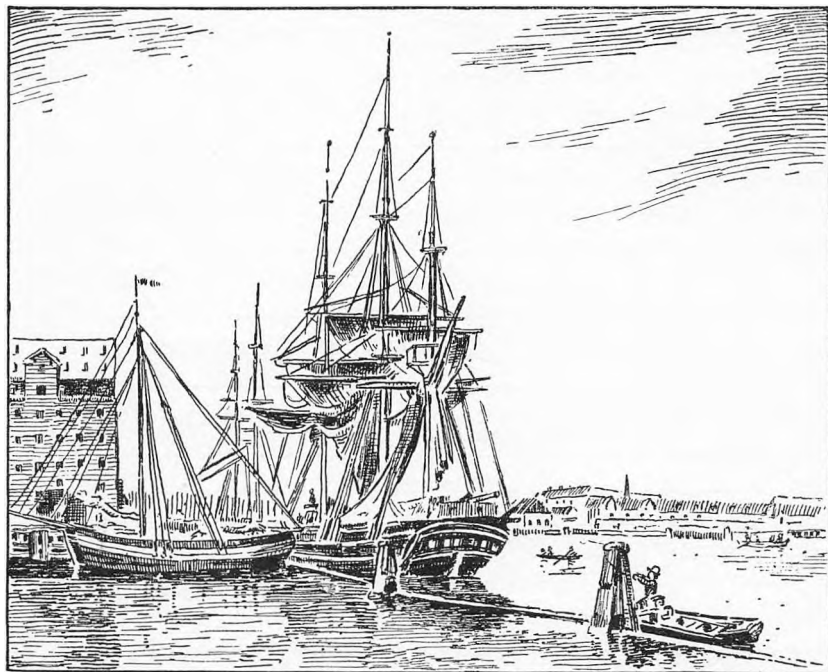
I Januar 1781 naaede man dernæst saa vidt, at man kunde bestemme Beløbet for Understøttelsen til 30 Rigsdaler, og kort efter kom der yderligere en mindre Forhøjelse¹¹⁵). Dette skyldtes sikkert for en Del en Bestemmelse, der blev taget samtidig, nemlig at hver Skipper fra 1. Januar samme Aar skulde erlægge 2 Rigsdaler i Stedet for 1 til Søbrudnekassen; det var blevet paabudt ved en Kancelliskrivelse¹¹⁶). Det blev nu Regelen at udbetale 40 Rigsdaler i Understøttelse, undtagen naar Forliset ikke var stort, eller naar særlige Omstændigheder talte for, at man sparede; i saadanne Tilfælde gaves da mindre Beløb, i Regelen „halve Søbrudnepenge“.

En Betingelse for at kunne hæve Søbrudnepenge var det, at den, der forliste sit Dæksskib, mistede Klæder, Kort, Bøger og Instrumenter eller selv havde bekostet Rejsen hjem efter Forliset, samt at han havde betalt Søbrudnepenge i 3 Aar¹¹⁷). Naar Skipperen selv blev hjemme, og en Styrmand i Stedet førte hans Skib og forliste, havde Skipperen ingen Ret til Søbrudnepenge; det havde derimod Styrmanden, hvis han var Medlem af Skipperlavet¹¹⁸). I Marts 1804 kom man overens om, at en Interessent, der havde maattet tage Hyre som Styrmand og led Skibbrud, havde Ret til Hjælp¹¹⁹). En Skipper, der forliste flere Gange, kunde hver Gang hæve Søbrudnepenge, og efterlod den forliste sig Enke eller Børn under 10 Aar, fik disse Beløbet¹²⁰).

Antallet af forliste var for Aarene 1752—1766 i intet Aar

højere end 8; i 1767 kom et uheldigt Aar med 21 Forliste; fra da af og til 1791 varierer Tallet fra 5 til 18—19 Forliste; i 1792 var der 22 Forliste og i 1795 17¹²¹).

Angaaende Bidragene til Skipperlavets Fattigkasse bestemte en Kancelliskrivelse i Februar 1769, at Lavets Skippere ved en-

Wilders Plads o. 1800.

hver Rejse foruden 2 Skilling pr. Læst skulde betale et bestemt Beløb til de Fattige, nemlig ved Rejser til¹²²):

Vestindien paa Ud- og Hjemtur	1 Rigsdaler.
Spanien, Portugal og de øvrige Middelhavslande	2, 3, 4 à 6 Mark.
Irland, England og Frankrig	3 à 4 Mark.
Trondhjem, St. Petersborg, Hamburg, Holland,	

Færøerne m. fl.	24 Skilling à 2 Mark.
Østen paa Norge og fremmede Stæder ved	

ved Østersøen	16 à 24 Skilling.
samt mellem Provinserne for hver Rejse	8 à 12 Skilling.

Den Kommission, Skipperlavet havde nedsat i 1802 angaaende det nye Lavshus, foreslog Lavet at forhøje disse Afgifter, og i Februar 1803 indsendte Lavet derfor en Ansøgning til Regeringen, hvori det siges, at Lavets Generalforsamling havde vedtaget en Forhøjelse. Regeringen billigede Forhøjelsen, saa længe Nødvendigheden krævede den; den nye Skala kom da til at se saaledes ud¹²³):

for Rejse til Ostindien ved Ud- og Hjemtur	8 Rigsdaler.
for Rejse til Vestindien og Guinea ved Ud- og Hjemtur	3 Rigsdaler.
for Rejse til Middelhavet	4 Rigsdaler.
for flere Aars Rejse til Middelhavet hvert Aar	4 Rigsdaler.
for Rejse til Grønland, Finmarken og Island	4 Rigsdaler.
for Rejse til Portugal og Spanien	3 Rigsdaler.
for Rejse til Færøerne, Frankrig og England	2 Rigsdaler.
for Rejse til flamske og hollandske Stæder, Hamburg og Norges Vestkyst	5 Mark.
for Rejse til Norges Østkyst og fremmede Stæder ved Østersøen	5 Mark.
for Rejse til Provinserne i Danmark	16 Skilling.
for Rejse til sjællandske Havne dog kun	8 Skilling.

Med det 19. Aarhundredes Begyndelse begyndte Gaverne til Fattiggassen ret rigeligt at strømme ind, navnlig ved festlige Lejligheder, f. Eks. Baller paa Kongens Fødselsdag og Pølsegilder, samt ved Indsamlinger paa Kapertogter og lignende.

Hvad Slavekassen angik, da fritog Toldforordningen af 26. November 1768 endelig alle Skibe, der sejlede uden algierske Pas, for at betale Slavepenge¹²⁴).

Hvad endelig selve Lavskassen angik, da havde den jo i 1749 paa Grund af Lavshusets store Brøstfældighed faaet bevilget en ekstraordinær Afgift paa 3 Mark af hver Skipper, der foretog sin første Rejse; denne Indtægt blev i 1781 for Fremtiden henlagt til Søbrudnekassen¹²⁵). Ved et Reskript af November 1769 fik ogsaa Dragørskipperne Pligt til at yde Bidrag til Skipperlavets Kasse, naar de sejlede fra København i Fragtfart eller lossede her¹²⁶). Men noget bestemt Beløb var ikke blevet fast-

sat for dette Bidrag, og da Lavet i Februar 1803 søgte at faa Amagerne tilpligtede at betale det samme som Interessenterne i Lavet, havde det ikke Held med sig¹²⁷).

Lavet havde i 1730'erne haft Underskud i sin Kasse; men i 1770'erne var den onde Tid forbi. Talrige mindre Gaver strømmede nu ind, dels hidrørende fra Bøsser, som Kaptajnerne sam-

Den gamle Knippelsbro o. 1800.

lede ind i paa deres Rejser, dels Beløb indkomne ved Gilder, dels Penge givet uden nogen anden Anledning end den at vise Godgørenhed mod Skipperlavet. For blot at nævne et enkelt Eksempel kan anføres Aaret 1780, da Givernes Antal var 15, og det skænkede Beløb paa 68 Rigsdaler 1 Mark 6 Skilling¹²⁸). Nogle af Lavets Bøsser var helt kunstfærdigt gjorte, saaledes enkelte i Skikkelse af et Skib. De fleste havde et Navn, som for Eksempel: „Nøjsomhed“, „Den gode Hensigt“ o. s. v.¹²⁹).

Lavet havde siden 1709 ikke benyttet sig af sin Ret til Isning

i Havnen, da den ikke havde kunnet betale sig. Da der i 1775 atter fremkommer Forslag i Lavet om at genoptage denne Virksomhed, der da i 66 Aar havde været paa andre Hænder, fraaadede Oldermændene det under Henviſning til, at Lavet kun vilde have Udgiſt deraf og altsaa ikke vilde kunne lægge 400 Rigsdaler op om Aaret, ſom det ellers paa den Tid ſkete¹³⁰).

Hvor Ulykker ramte, traadte Skipperlavet gerne hjælpende til; ſaaledes ſer vi det flere Gange betænke Perſoner, „hvis Tunge er ſkaaret af i Tyrkiet“¹³¹). I 1771 tager Lavet til den nye Friſkole for hjælpeløſe Børn tre Billetter, hvilket medførte en maaſedelig Udgiſt paa 3 Rigsdaler 8 Skilling for hver Billet, en Hjælp, der i mange Aar efter ydedes af Lavet¹³²). I 1772 ſkænkedes 25 Rigsdaler til dem, der uſkyldig led Skade den 17. Januar ſamme Aar, da Struensee blev fængſlet; Folket havde ved den Lejlighed givet ſin Glæde Luft i noget voldsomme Handlinger, bl. a. ved at ſtorme „Frøkenkontorerne“ i Smaagaderne og mishandle deres ſtakkels Beboere¹³³). I 1778 fik det københavnske Slagterlavs tidligere Oldermænd Kyſe, der havde ſiddet arreſteret i Stokkuſet, en Hjælp paa 20 Rigsdaler¹³⁴), og i Februar 1790 blev et lignende Beløb tilſtillet de Nordmænd, der i Foraaret 1789 havde lidt Skade ved Oversvømmelſer¹³⁵).

Mange Brande krævede ligeledes Offervillighed af Skipperlavet; i Januar 1778 blev der for Ekſempel givet 100 Rigsdaler i Anledning af Skiens Brand¹³⁶); da Krudttaarnet ved Øſtervold i Marts 1779 ſprang i Luften, hvorved 47 Mennesker i Nyboder blev kvæſtet, hjalp Lavet med 20 Rigsdaler¹³⁷). Det nedbrændte Varde fik i Januar 1780 100 Rigsdaler, og 50 Rigsdaler blev i Februar 1782 givet til de brandlidte i Nyhavnskvarteret¹³⁸). I Januar 1784 blev Islændingene hjulpet med en Gave paa 200 Rigsdaler og i det følgende Aar med 50 Rigsdaler; i 1783 havde der nemlig paa Øen fundet et ſtærkt Vulkanudbrud Sted, hvorved omtrent to Tredjedele af dens Kvægbeſætning omkom; Udbruddene fortsattes i de to følgende Aar og dræbte henved en Femtedel af Øens Befolkning; Hjælp var ſaaledes her ſtærkt paakrævet¹³⁹). Ligeledes hjalp Lavet i September 1787 efter en Brand i Vejle, i Februar 1793 efter en Brand i Laurvig (Larvik), i Nyborg i 1797¹⁴⁰), og da Rygtet om den ſtore Oversvømmelſe

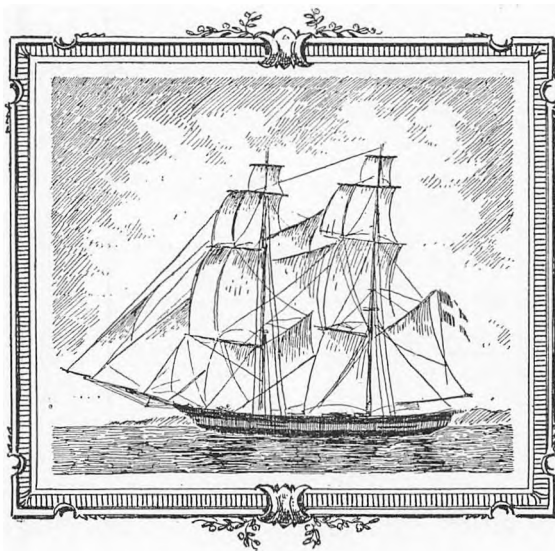
i Slesvig i 1792—1793 kom til Hovedstaden, sendte Lavet ogsaa i den Anledning sit Bidrag¹⁴¹). Naturligvis var det ogsaa villigt til at hjælpe under og efter Københavns Bombardement i September 1807; Tilskudet var ved denne Lejlighed 85 Rigsdaler¹⁴²).

Desuden var Skipperlavet villigt til at hjælpe med, naar det gjaldt Foranstaltninger til Landets Tarv eller til Stadens Gavn og Pryd. Da saaledes en Kollekt i December 1785 gik rundt for at samle Midler til Indrettelse af en Kørebrog over Kristianshavns Kanal i Stedet for Snorrebro, gav Lavet som sit Bidrag 30 Rigsdaler¹⁴³). Til Opførelsen af Frihedsstøtten paa Vesterbro indsamledes der hos Lavet i 1791 40 Rigsdaler¹⁴⁴), og da Kristiansborg Slot skulde genrejses efter den store Brand i Begyndelsen af 1794, vedtog Skipperlavet i Marts samme Aar at yde et Bidrag paa 5000 Rigsdaler dertil, et Løfte, der blev indfriet i Løbet af fire Aar¹⁴⁵).

Kort efter Struenseetiden begynder Protokollerne at omtale en ny Maade at lægge sin Offervillighed for Dagen paa, naar betydelige Begivenheder, navnlig vedrørende Kongehuset, skabte en eller anden stærk Stemning i Hovedstaden. Det var Skikken at illuminere for at demonstrere sin Feststemning. Den første Lejlighed, hvor det skete, var indtruffet i Efteraaret 1774, da Arveprins Frederik blev formælet med Prinsesse Sofie Frederikke¹⁴⁶). Som et andet Eksempel kan nævnes, at da Kronprins Frederik i September 1790 holdt sit Indtog med sin Gemalinde i Hovedstaden, var Lavshuset oplyst udvendig og indvendig i Aftenerne 14.—16. samme Maaned; de Fattige fik i samme Anledning 50 Rigsdaler „til at glæde sig og Børn udi ommeldte Indtogsaftener ved nogle gode Maaltider Mad og til Lysning“¹⁴⁷). Overhovedet var Skipperlavet meget loyalt og undlod sjældent at lægge denne Følelse over for Kongehuset for Dagen, naar Lejlighed gaves.

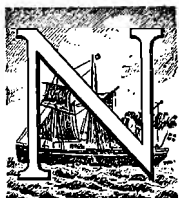
Tidsrummet 1756—1807 dannede for dansk Skibsfart en Række af begivenhedsrige Aar. Først havde den store Kolonikrig og den preussiske Syvaarskrig til 1763 frembudt store Muligheder for den neutrale Skibsfart, som ogsaa af Danmarks Handelsflaade

blev udnyttet. Derefter kom en Del mindre indbringende Aar, indtil den nordamerikanske Frihedskrig fra 1776 igen bød rige Muligheder. Freden i 1783 betød vel en Nedgang, men da Revolutionskrigene en halv Sned Aar efter tog deres Begyndelse, forstod danske Redere atter at drage Fordel af Danmarks Stilling som neutral Sømagt; selvom Forholdene efter 1797 medførte politiske Vanskeligheder i Forholdet til England, er Tiden til 1807 dog med Rette blevet betegnet som den „florissante“ Periode. Nu blev imidlertid de politiske Vanskeligheder for store til, at Danmark kunde holdes uden for Krigen.

SKIPPERLAVETS SIDSTE AAR 1807—1863

APOLEONS Berlinerdekleration om Fastlands-spærringen, Tilsitfreden, Englændernes Bombardement af København og Danmarks deraf følgende Indtræden i den europæiske Krig i 1807 satte Punktum for den „florissante“ Handelsperiode. Syv Aars Deltagelse i Krigen som Fjende af Herren paa Havet, England, lammede Danmarks Handel og Skibsfart, og da Krigen sluttede med Norges Tab i 1814, og den danske Handelsstand atter sendte sine Skibe ud paa Havet, fandt man overalt „Dørene lukkede. Det var ikke længere som før 1807, da Konjunkturerne havde skabt vor Handels og Skibsfart saa udmærkede Betingelser, fordi vi de fleste Støder var saa at sige ene om Budet. Nu var Konkurrencen bleven saa skarp, at Skibsfragterne snart sank til det halve. Og hvor man kom hen, var der Uvilje overfor de fremmede. I England var Navigationsakten sat i fuld Kraft. Amerika, der havde tjent saa godt under Krigen, havde heller ingen Brug for vore Skibe, og den preussiske Handel og Skibsfart var netop paa den Tid, støttet af Staten, i Færd med at arbejde sig op⁽¹⁾.

„I disse Aar tømtes Københavns Havn mere og mere for

Skibe. Med Christianshavns gamle Herlighed var det forbi. Der var nok vældige Pakhuse, men de var tomme; af Fartøjer laa der om Vinteren kun den kongelige grønlandske Handels Skibe og nogle vanskabte Islandsfarere, i hvilke man ved mangehaande Kunster holdt Livet for den dertil knyttede kongelige Præmies Skyld. Langs Børsen havde Finlapperne en privilegeret Liggeplads, hvorfra de solgte deres Trælast, og i Kanalen mellem Holmens Kanal og Højbro laa de danske Pæreskuder, som solgte Fødevarer og Brænde direkte til Publikum. Men for de store egentlige Koffardiskibe, der gik i Langvejsfart, var Havnen som Helhed sørgelig tom. 1826 udgik der fra København i alt kun 40 Skibe til Frankrig, Portugal og Middelhavslandene med en Bestuvning af 2300 Kommercelæster, og til oversøiske Havne i alt 9 Skibe med 920 Kommercelæster, medens der fra de samme Havne indkom 19 Skibe med 1600 Kommercelæster⁽²⁾).

At Krigen havde ødelagt Danmarks indbringende Fragtart, maatte naturligvis ogsaa faa Følger for det københavnske Skipperlav. Lavet var gaaet ind i det 19. Aarhundrede med et Medlemstal, der laa langt over andre københavnske Lavs, idet man dog maa erindre, at mangfoldige i andre Byer bosatte Skippere var Medlemmer af det københavnske Skipperlav, fordi der i deres egen By ingen Organisation fandtes. Medlemstallet var i³⁾:

1809: 836	1820: 874	1829: 658	1838: 604	1856: 608
1810: 835	1821: 822	1830: 650	1839: 611	1857: 617
1811: 861	1822: 788	1831: 679	1840: 594	1858: 604
1812: 939	1823: 783	1832: 668	1842: 577	1859: 599
1813: 949	1824: 751	1833: 657	1843: 577	1860: 589
1814: 972	1825: 724	1834: 668	1851: 548	1861: 569
1815: 933	1826: 710	1835: 629	1852: 593	
1816: 956	1827: 716	1836: 617	1854: 602	
1819: 908	1828: 709	1837: 602	1855: 606	

Man skulde næsten tro, at Tilstanden i 1816 havde været særlig daarlig, idet Skipperlavet i Juni samme Aar indsendte en Begæring til Magistraten om at maatte „holde Spisning“ og sælge hjemført Kalk, Mursten, Tagsten, Brænde, Skibsinventar, Træ-

materialer, forskellige Slags Proviant o. s. v.; en saadan almindelig Tilladelse blev dog ikke givet; men Medlemmerne fik Tilladelse til at ansøge om Lov til at sælge enkelte saadanne Varer, saaledes at Enkelttilladelser stilledes i Udsigt⁴).

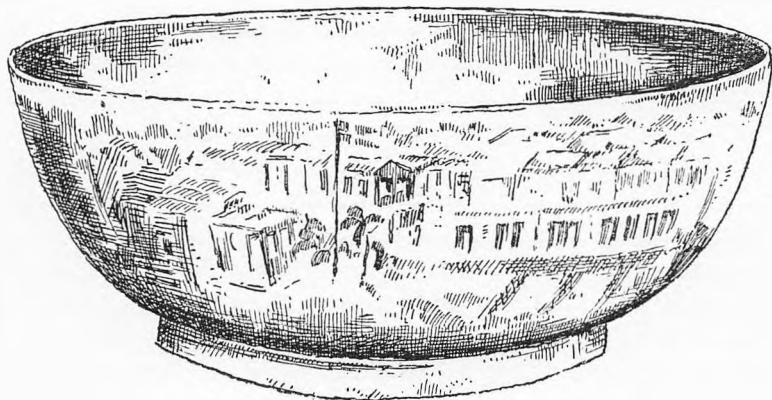
Paa stor Velstand i Skipperlavet tyder det heller ikke, at Oldermænden i September 1818 ansøgte Regeringen om, at Skipperne og deres Enker maatte ernære sig ved at drive smaa Forretninger⁵); men vilde man heraf drage den Slutning, at Lavets økonomiske Eksistens var i Fare, vilde det dog være ganske urigtigt; i Virkeligheden var dets Formue godt i Færd med at vokse og tiltog dengang Aar for Aar. Naar Oldermænden i Februar 1828 meddelte, at Fattiggassens Gæld, der i 1824 havde været 950 Rigsdaler, var blevet afbetalt⁶), betød det ikke, at Lavet i disse Aar omkring 1824 havde været ude af Stand til at hjælpe sine Fattige; de andre Kasser hjalp Fattiggassen med Laan, og aarlig blev der givet Tusinder til fattige Skippere, som vilde have lidt Nød, om de ikke havde haft denne Hjælp at ty til. Hvad det gjaldt om, var at fremme Lavets Sag paa enhver Maade; herhen imod stiledes et Forslag, der i 1842 blev indbragt af Kaptajnerne C. G. Hansen og R. H. Knudsen. De ankede over de store Udgifter, Lavet havde ved Opretholdelsen af Sørensen; man skulde jo baade give Lys og Brændsel dertil og lønne Bisidderne — deres Løn var i Følge Generalforsamlingsbeslutning af 15. Februar 1806 120 Rigsdaler ialt — og Budet for at møde der; at Oldermænden gav Møde i Retten, mente de heller ikke, var nødvendigt; han burde give Afkald paa Lejen af Værelserne i Lavshuset; Lavets Bud og Fuldmægtig kunde godt være een Person, og de Ældste burde udnævnes af Skipperne, ikke af Oldermænden; man betalte nu 4 Mark i Ligbærerpenge i 20 Aar og 2 Rigsdaler i Søbrudnepenge i 25 Aar; dette sidste burde være i 20 Aar som ved Ligbærerpengene. Endvidere burde de 2 Rigsdaler aarligt, der i Følge en Vedtagelse paa en Generalforsamling i Februar 1838 skulde svares af de stilleliggende Skippere, virkelig opkræves; dette var imidlertid slet ikke sket; thi hos nogle Medlemmer var denne Afgift overhovedet ikke blevet opkrævet, og andre havde nægtet at betale. Endelig anbefalede Forslagsstillerne, at man hvert Aar lod Lavets Skippere nøje optælle,

og at man lod de forefaldende Besigtigelsesforretninger gaa paa Omgang mellem Medlemmerne⁷).

I Anledning af dette Forslag blev der nedsat en Komité, bestaaende af tre Medlemmer; det viste sig, at Komiteen ikke var ganske enig med Forslagsstillerne. Den mente, at Søretten var til Gavn for Skipperlavet; med den turde man ikke ophæve Forbindelsen. Det Kontorlokale, Oldermændene havde til Raadighed, skulde jo alligevel holdes i Orden til ham; man kunde daarligt berøve ham Retten til at møde ved Behandlingen af Søsager; hans Indtægter var smaa nok nu, idet han havde mistet 1 Rigsdaler, som han havde faaet af hver Styrmand, der tog Breddeeksamen, ligeledes den Rigsdaler, han havde faaet af hver Styrmand, der underkastede sig Længdeeksamen, samt de 8 pCt., han havde oppebaaret af Slavepengebeløbet. Derimod kunde Fuldmægtig og Lavsbud udmærket være samme Person; Oldermændene stod jo inde for, at de gjorde deres Pligt. Hvad Udnævnelsen af de fire Ældste angik, hvoraf de to sad i Søretten, foreslog Komiteen, at disse ikke længere suppleredes af deres egen Midte og blev siddende paa Livstid; de burde i Forbindelse med to Suppleanter vælges — helst for fire Aar — af Generalforsamlingen; af de valgte burde saa een afgaa hvert Aar, saaledes at den, der ved Valget havde faaet de færreste Stemmer, afgik først; havde Stemmerne staaet lige, skulde det ved Lodtrækning afgøres, hvem der først skulde afgaa. De Ældste skulde afgive Decision angaaende Oldermændens Regnskab. Ogsaa Revisorerne burde udnævnes aarligt af Generalforsamlingen, og deres Antal burde fastsættes til tre foruden en Suppleant. De fire Ældste burde udnævnes af Magistraten til Bisiddere i Søretten og have overdraget alle Besigtigelsesforretninger, alt efter Tur. Naar en Skipper i tyve Aar havde betalt 4 Mark om Aaret i Ligbærerpenge, burde han ikke betale mere; Lavspenge burde man derimod — medmindre man var fattig — betale i 25 Aar, hvad enten man stadig rejste eller havde lagt op; vedblev man at sejle udover de 25 Aar, burde man betale det sædvanlige Beløb, ellers ikke. Komiteen var enig med Forslagsstillerne i, at de 2 Rigsdaler aarligt fra de stilleliggende Skippere burde inddrives, og foreslog, at der paa hver Generalforsamling skulde fremlæg-

ges en Liste over de ydelsespligtige Skippere i Lavet. Endelig blev der foreslaaet, at Besigtigelsesforretningerne — hvis Forslaget om de Ældste ikke gik igennem — burde gaa paa Omgang⁸).

Efter at Komiteens Forslag var blevet vedtaget paa en efterfølgende Generalforsamling, skrev Skipperlavet til Magistraten derom; denne svarede imidlertid i Februar 1844, at den ikke kunde samtykke i Lavets Forslag vedrørende de Ældste; alt hvad den kunde gøre, var at antage en af de ældste Bisiddere til fast Synsmand; Lavets Ønsker skulde iøvrigt have i Erindring⁹).

Punchebollen.

Oldermanden fik i 1828 en yderligere Forhøjelse af sin faste Løn; Slavepengene, hvoraf han aarlig fik sin Andel, var da blevet berøvet Lavet, og der blev derfor tilstaaet Oldermanden et Tillæg paa 200 Rigsdaler Sølv til den aarlige Løn; denne ses senere hen paa Aaret at være ialt 300 Rigsdalere, og i 1858 var den steget til 500 Rigsdaler¹⁰).

I Marts 1842 var det atter galt fat med Oldermandens Regnskab. Oldermanden H. H. Rønne, der ved sin Fuldmægtig Tauscher ikke havde gjort helt rigtig Rede for Indtægter og Udgifter, maatte besvare seks Ankeposter; den ene af disse gik ud paa, at han havde brugt for mange Lys; Oldermanden paaviste imidlertid, at han i Perioden 1831—1841 langtfra havde brugt det Kvantum, han havde Ret til; men dette hjalp intet. Desuden havde Oldermanden flottet sig med en Bolle Rødvin til 8 Rigs-

daler; det viste sig dog, at dette var en gammel Skik i Skipperlavet; en Gang hvert Aar blev „den bekendte kinesiske Bolle“, der i denne Oldermands Tid var blevet anskaffet for Lavets Penge, sat frem, og noget skulde der jo ved en saadan Lejlighed helst være i den. Hovedinteressen knyttedes imidlertid til det Beløb, som alle fire Kasser — Lavs-, Ligbærer-, Søbrudne- og Fattiggassen — var blevet unddraget, nemlig ialt 229 Rigsdaler 1 Mark og 8 Skilling, som Oldermændene ved en Generalforsamling i November 1842 maatte forpligte sig til at betale — dog med Regres til Fuldmægtig Touscher¹¹).

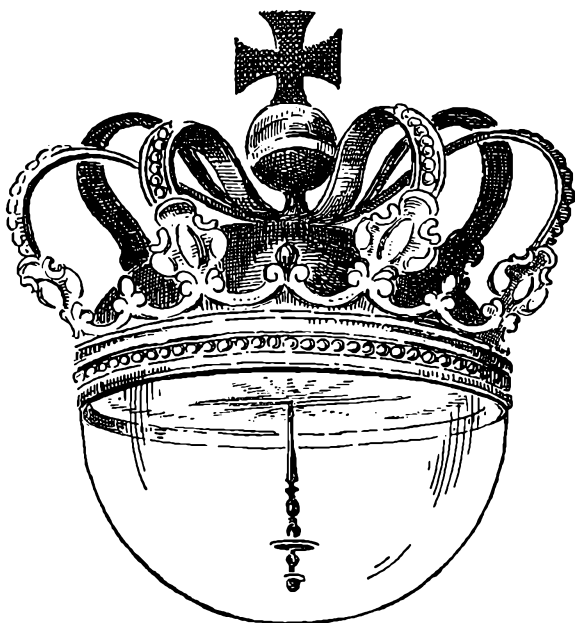
Lavsskriverens Løn, der i 1829 var 80 Rigsdaler Sølv aarligt, var ved Lavsperiodens Slutning 120 Rigsdaler aarligt. Den anden Skriver, Oldermændens Skriver, fik i 1822 en aarlig Løn paa 80 Rigsdaler Sølv, og baade han og Lavsskriveren fik senere et vist Beløb af hver Skipper, der blev indskrevet i Skipperlavet¹²). Et Lavsbud I. D. Touscher, avancerede i 1831 til at blive Lavets Fuldmægtig, hvilken Plads ogsaa Forgængeren, Kaptajn I. R. Boyesen, havde beklædt¹³).

Medens Peter Jensen Wleugel var Navigationsdirektør, ansøgte de to af Skipperlavets Medlemmer, der havde Pligt til at overvære Eksaminationerne paa Navigationsskolen, i 1828 om højere Løn, da der nu ikke længere var nogen Eksaminator for Hertugdømmerne, og Tilstrømningen til Hovedstadens Navigationsskole steg; der bevilgedes hver af de to Lavsmødlemmer 60 Rigsdaler Sølv for Fremtiden¹⁴). I Tiden fra Begyndelsen af Aaret 1812 til et Aar efter Freden var ogsaa Betalingen til Navigationsdirektøren steget fra 8 til 20 Rigsdaler¹⁵).

I 1833 anordnede Regeringen en Navigationsskoledirektion, bestaaende af følgende Medlemmer: Admiral Wleugel, Kaptajn H. Dahlerup, Etatsraad L. N. Hvidt, Grosserer H. F. Prætorius og Skipperlavets Oldemand; denne Direktion opfordredes til at fremsætte Forslag til Oprettelse af en ny Skole for Navigation og Styrmandsskab, hvis Skipperlavets Skole ikke længer fandtes tjenlig¹⁶).

Direktionen afgav Betænkning i Januar 1834 og opstillede deri en Del Betingelser, som Skipperlavet ikke kunde gaa ind paa. Heller ikke et Par andre Forslag, som Direktionen derefter

satte i Stedet, fandt Naade for Lavets Øje; Lavet anmodede tværtimod om, at Skolen maatte blive holdt paa samme Vilkaar som hidtil. Dette vandt dog ikke Direktionens Bifald. Resultatet blev da, at det ved kongelig Resolution af 14. Oktober 1835 blev bestemt, at Skipperlavet skulde betale Husleje for Skolen tillige med et Bidrag paa 120 Rigsdaler aarlig, nemlig det Beløb, som de

Kronekompass, nu i Skipperforeningens Kontor.

Reserveældste fra 1828 havde oppebaaret hvert Aar for at overvære Eksaminerne paa Skolen¹⁷).

Skipperlavet blev snart ked af denne Ordning og ansøgte i Marts 1836 Regeringen, om der maatte blive tilstaaet Lavet en Afgift paa 2 Skilling pr. Kommercelæst af Skibe, der hyrede Mandskab i København, eller om Lavet maatte blive fri for at erlægge de 120 Rigsdaler aarlig, eller — hvis ingen af disse to Alternativer kunde lade sig gøre — om at Skipperlavets Forhold til Navigationsskolen maatte blive helt hævet¹⁸). Ansøgningen gentoges senere, og Regeringens Svar af Oktober samme Aar lød paa, at den 2 Skillings Afgift ikke kunde bevilges; hel-

ler ikke kunde man indrømme Lavets Fritagelse for at betale de 120 Rigsdalere aarlig; vilde Lavet derimod ansøge paany og gaa ind paa de af Skolen stillede Betingelser, kunde man muligvis naa til Enighed om Adskillelse mellem Skipperlavet og Skolen. De nævnte Betingelser gik ud paa, at Lavet skulde slippe for at give Husleje til Skolen og for at betale de 120 Rigsdaler, hvis de 6 Gratispladser bortfaldt sammen med, at de 2 Rigsdaler til Lavets Vedligeholdelse (hvoraf den ene til Skolen) samt de 3 Mark til de Fattige ved almindelig Eksamen og de 3 Mark ved Længdeeksamen for Fremtiden skulde tilfalde Skolen. Lavets Oldermænd og Betjente skulde vedblivende oppebære Gebyrerne for deres Personers Vedkommende; naar de afgik, skulde Gebyrerne derimod tilfalde Skolen. Indtil da skulde Lavet indrømme Direktionen et opvarmet Værelse til Eksamination og et andet til Forsamlingsstue for Direktionen, modtage Gebyrer, udfærdige Eksamenssedler, indregistrere Eksaminander og afgive Opsynsmænd ved Eksaminationerne¹⁹).

Sagen endte med, at det ved kongelig Resolution af 17. April 1839 blev bestemt, at Skipperlavet skulde løses fra Navigations-skolen fra den kommende Oktober Flyttedag at regne; Lavets Vedligeholdelsespligt og Pligten til at erlægge de 120 Rigsdaler aarlig bortfaldt, medens de nævnte Gebyrer fra samme Tid skulde tilfalde Skolen²⁰). Indtil 1852 vedblev Skolen derefter at være „kongelig“, d. v. s. Statens; men fra det Tidspunkt blev den overtaget af Foreningen til Søfartens Frømme²¹).

København var indtil 1816 den eneste danske By, hvori der var ansat en Waterschout; men i dette Aar fik ogsaa Helsingør en saadan Embedsmand²²). En kort Tid — fra Maj til August 1817 — var det københavnske Skipperlavs Oldermænd konstitueret som Waterschout og afløstes af Peter Norden Sølling. Sølling havde en lille Konflikt med Lavet: i Waterschoutens Kontor, der var i Lavshuset, fandtes nemlig en Fattigbøsse, der til Tider indeholdt ret store Summer; Indholdet var altid blevet anvendt til Lavets Bedste; men nu bestred Sølling Lavets Ret hertil; Regeringen, der fik Sagen til Afgørelse, gav imidlertid Lavet Medhold²³).

Da Sølling var død i Begyndelsen af Aaret 1827, indleverede

Skipperlavet en Ansøgning til Regeringen om, at Embedet maatte blive besat med en Skipper af Lavet²⁴). Den næste Waterschout blev Jens Chr. Møller, der døde i Foraaret 1832; i April samme Aar var Skipper Haberbier blevet konstitueret i Embedet, og han afløstes i Efteraaret af H. P. Hansen, der maatte betale 200 Rigsdaler Sølvtillæg til Søllings Børn og 400 Rigsdaler til Jens Chr. Møllers Enke, Margrethe Thrane. I Slutningen af Hansens Levetid — han døde i Sommeren 1848 — var Kaptajn Stæger konstitueret i Embedet²⁵).

Paa en Generalforsamling i Skipperlavet i Slutningen af September 1848 blev der fremlagt en Skrivelse fra Magistraten, hvori denne ønskede Lavets Mening om, hvorvidt det var tilraadeligt at lade Waterschoutens Embede ophøre og i Stedet lægge hans Forretninger under Mønsterskriveren. Denne Ordning var blevet anbefalet af baade Indrulleringschefen og Grosserersocietetet. Til Overvejelse af dette Forslag nedsatte Lavet en Komité, bestaaende af Kaptajnerne Leth, I. I. Hansen, Bech, Bønsø og Hess; den fik Bemyndigelse til at tage en Retskyndig med paa Raad. Medens Grosserersocietetet havde foreslaaet, at Mønsterskriveren for at overtage Waterschoutens Forretninger skulde have 400 Rigsdaler i aarlig Løn, havde Indrulleringschefen ment, at Lønnen burde sættes til 680 Rigsdaler aarlig; begge Autoriteter vilde have Overskudet af Indtægterne henlagt til Bombebøssen. Heroverfor mente Lavet derimod, at Afhængigheden af Mønsterskriveren ikke vilde være til Gavn for Koffardistanden; der var nu et gensidigt Tillidsforhold mellem Søfolkene og Waterschouten, der værnede deres Interesser mod de overordnede og nærmest optraadte som deres lønnede Notar, som passede paa, at de ved Paa- og Afmønstring fik, hvad der tilkom dem; et saadant Tillidsforhold kunde næppe tænkes, naar Mønstringskriveren skulde overtage Bestillingen. Ved Indrulleringsforordningen af 8. Januar 1802 (Paragr. 57) og andre Bestemmelser var desuden bevirket, at Skipperen, der skulde ud paa Rejse, maatte henvende sig paa to Kontorer, som nu laa i temmelig stor Afstand fra hinanden, hvorved de spildte megen Tid og mange Penge. Indrulleringschefen skulde nemlig udstede Bemandingslisten, der skulde fornyes ved hver Forandring i Mandskabet, og

herfor forlangtes 6—7 Rigsdaler, mens Betalingen til Waterschouten i det højeste blev ca. 1 Rigsdaler. Paa Gennemfart, og hvor man straks skulde af Sted, var denne Styrten om fra det ene Kontor til det andet en stor Géne. En Løsning af dette Underordningsforhold til de militære Myndigheder vilde derfor være til største Gavn for Skipperne. I Provinserne, hvor man ingen Waterschout havde, var det tidligere Magistraten og Byfogeden, der havde haft dette Hverv; nu havde den militære Myndighed efter Plakaten af 20. December 1827 overtaget disse Forretninger, hvad Skipperlavet fandt højst uheldigt. Det foreslog derfor i Marts 1849 Justitsministeriet, at der burde nedsættes en Komité, der kunde udarbejde Forslag til en Lov om hele dette Forhold; til at indtræde i en saadan foresloges en juridisk Embedsmand, to Medlemmer af Grosserersocietetet og to af Skipperlavet²⁶).

Regeringen besluttede i Marts 1849, ved en kongelig Resolution, at Waterschoutens Gebyr, der hidtil havde været 1½ Skilling af hver Rigsdaler, skulde nedsættes til 1 Skilling af hver Rigsdaler, naar de paa Embedet hvilende Pensioner, der paa det Tidspunkt beløb sig til 800 Rigsdaler aarlig, sank ned til et Beløb af 200 Rigsdaler aarlig. Dette skete fra Oktober 1856 efter Jens Chr. Møllers Enkes Død²⁷).

En Skrivelse fra Indenrigsministeriet til Skipperlavet af Januar 1857 viser, at flere Sømænd da havde ansøgt Ministeriet om, at de Lavsbude, der var knyttet til Skippernes Lavshus, maatte være Skipperne og Søfolkene behjælpelige, naar det gjaldt om at faa sluttet Kontrakter om Hyre, og om, at Matroser maatte blive foretrukket, naar der skulde ansættes Lavsbude; desuden havde de anmodet om, at Waterschoten maatte blive sat paa fast Løn, og at det Beløb, hvormed det udmønstrede Folks Afgift oversteg Lønnen, maatte blive indbetalt til et Fond til Underholdning af Sømænd eller Enker efter Forliste²⁸). Dette fraaadede Skipperlavet, idet det fremhævede, at de paagældende Bude, der ogsaa var Stævningsmænd ved Søren, ikke kunde paabyrdes et sligt Arbejde. Et Fond som det omtalte vilde næppe erholde betydelige Bidrag; i Mønstringskontoret henstod en Bøsse til dette Formaal; heri fandtes der kun meget faa Bidrag fra

andre end de ved Retten stridende Parter; desuden vilde et saadant Fond næppe hindre Folkene i at søge fremmed Tjeneste, hvad alle Bestræbelser burde rettes henimod²⁹).

Man havde en lang Tid noget Besvær med at holde Vandet borte fra Skipperlavets Ejendoms Kældre. Under disse var der, som man brugte paa de Tider, anbragt nogle „Sumpe“, d. v. s. nogle Kasser, nedsænkede i Grunden og beregnede paa at opsamle Regnvandet; disse Kasser maatte idelig pumpes læns, og rent galt blev det i 1811, da det ogsaa blev galt med Afløbsrenderne, som var paa Vej til at raadne op³⁰). Ogsaa højere oppe paa Bygningen var der i 1810 noget i Vejen, idet Jernblikket over Gesimsen til Gaden var „forrustet“, saa Vandet løb igennem, hvad der bevirkede, at Gesimsen paa flere Steder faldt ned³¹). Imidlertid var man begyndt at leje Pakhuset ud til Lagerrum for forskellige Næringsdrivende, og vistnok fra Begyndelsen af 1810 blev Samlingssalen taget i Brug til Sø- og Priserettens Møder³²). De to Stenlygtepæle, som tidligere var blevet omtalt i smigrende Vendinger som en ren Gevinst for den nye Ejer, fik Skipperlavet ingen Glæde af. De maatte ikke være, hvor de stod, medmindre de blev holdt tændt, naar Mørket var faldet paa. Oldermænden sendte derfor følgende Skrivelse til Politimesteren:

„Da man ikke fandt passende efter nærværende Tids Omstændigheder ved Søfartens Standsning, hvorfra Lavet har sine Indkomster, at holde en Lygte tændt uden for dets Gaards Port No. 256 i Størrestrædet, hvisaarsag man lod de tvende Lygtepæle borttage; da den ene Lygte har været sædvanlig tændt i de forrige Aaringer af Stadens Vedkommende, saa ønskede man at ansætte disse tvende Lygter, hvoraf een ved hver Side af Porten, paa Jernknæer fra Væggen, for at de da ved en særdeles Lejlighed kunde bruges til Oplysning. Naar de høje Vedkommende ikke har noget herimod, da ombedes mig underrettet.

Kjøbenhavns Skipperlav, den 1. Oktober 1813.

Wall.“

Politimesteren, Justitsraad Bagger, svarede paa denne noget ubehjælpsomt formede Skrivelse: „Herimod haves fra Politiets

Side intet at erindre³³). I 1814 blev Lygtepælene erstattet med to nye Lygtearme, anbragt paa Bygningen, og solgt som ubrugelige til deres oprindelige Bestemmelse³⁴).

Omtrent ved denne Tid blev Ejendommen omassureret; dens Værdi blev sat til 29.900 Rigsdaler Sølvværdi, og den Bankhæftelse paa 6 %, som ved Statsbankerotten blev paalagt enhver Ejendom i Danmark, kom saaledes til at beløbe sig til 1794 Rigsdaler Sølvværdi. Bortset fra Bankhæftelsen indestod der i Ejendommen nu kun en Førsteprioritet paa 10.000 Rigsdaler, idet Andenprioriteten paa 3700 Rigsdaler allerede var blevet indfriet i December 1804³⁵).

I Marts 1815 indgav otte Medlemmer et Forslag om, at første Etage skulde anvendes til dagligt Forsamlingssted for Skipperne, der til dette Øjemed skulde kunne disponere over 5 Værelser og Køkken; man udsendte Opfordringer til at tegne sig for Udgifterne dertil; men da Bekostningerne vilde blive ret betydelige, trak det i Langdrag med Tegningen; den 10. April havde saaledes kun 6 tegnet sig. Planens Gennemførelse blev da udsat til November, og da dette Tidspunkt indtraf, udsattes Sagen indtil videre³⁶). Først nogen Tid senere blev Ideen genoptaget og — som vi nedenfor skal se — bragt til Udførelse en kort Tid.

Bygningen var stadig truet af det Vand, der samlede sig i „Sumpene“, og i Oktober 1817 maatte — sikkert af samme Grund — Gulvet i Hjørnekælderen erstattes med et nyt, der kun holdt til November 1823. Ogsaa Gulvet i Billardværelset, der fandtes i Stueetagen, maatte i 1817 erstattes; snart efter blev ogsaa et nyt Gulv lagt i en lille Stue, der hørte til den mindre Kælder, og en ny „Sump“ anbragt derunder³⁷).

Hele Bygningen synes efterhaanden at være blevet noget forsumt; i September 1824 tænkte man paa at foretage en Reparation over det hele, da Taget overalt trængte til at efterses; alt det Bly, hvormed Kvistene havde været beslaaet, var efterhaanden blevet stjaalet og burde erstattes med Zink; Træværket var mange Steder raadnet op, i Hjørnekælderen i den Grad, at det ikke lod sig reparere. Pakhustaget trængte til Forbedring; Vindeudliggeren var i Stykker, og Tovet, der hørte dertil, var meget slidt³⁸). Det ser imidlertid ikke ud til, at denne Tanke om en

Skipperlavets nuværende Ejendom i Holmens Kanal.

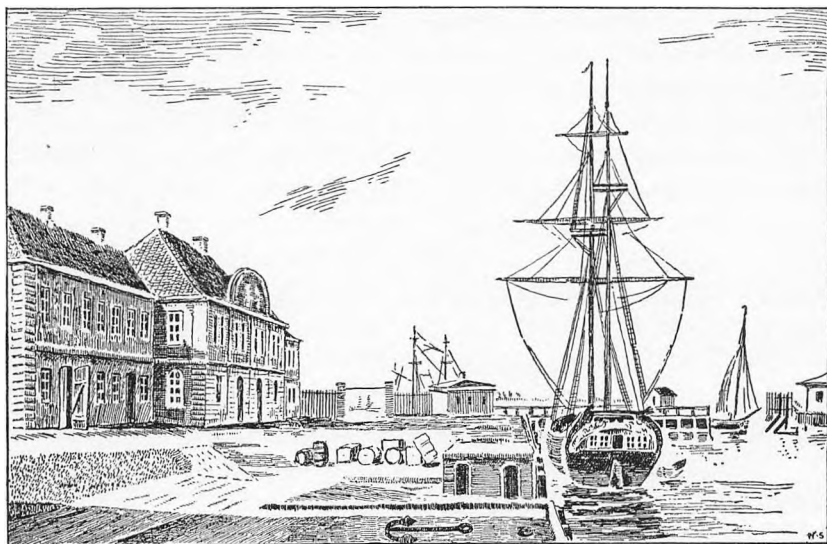
Generalstandsættelse har baaret nogen Frugt. Bedre blev Situationen ikke ved, at der den 20. December samme Aar rejste sig en stærk Storm, der gav nogle Murere noget at bestille. Ellers hedder det i Februar 1833, at Kældrene ikke er blevet reparerede i de sidste 22 Aar; de maa altsaa være blevet sprunget over i 1830, da der fandt en Reparation Sted, som andensteds betegnes som betydelig; ved denne Lejlighed blev Skiltet forgyldt³⁹).

Da Forholdene var blevet nogenlunde trygge igen, genoptog man den ovenfor omtalte Tanke om at mødes — nu dog kun nogle Gange ugentlig — til selskabelige Sammenkomster i Lavs-huset. Det blev i Juni 1830 vedtaget, at Beboerne paa første Sal skulde opsiges, og at Interessenterne, der vilde deltage i disse Sammenkomster, skulde erlægge et Bidrag til Kassen; en Del tegnede sig da ogsaa for 5 Rigsdaler aarligt⁴⁰). Man anskaffede sig 10 Fag malede Gardiner; 6 Spilleborde fik en Overhaling med Maling og Fernis, og der blev købt 3 Spejle, 6 Par Tinlysestager, 12 grønmalede Spytebakker, 6 nye Spilleborde og to Dusin Messingknager til at hænge Tøjet paa⁴¹). Men allerede i August Maaned næste Aar var Begejstringen for Foretagendet ved at dø hen, idet en Del udmeldte sig, og andre vægrede sig ved at betale, hvad de skyldte. Konversationsselskabet, som denne snævrere Forsamling kaldtes, opløstes i Oktober 1831, og Grosserer H. Wilder flyttede ind i Førstesalslejligheden for en aarlig Leje af 220 Rigsdaler Sølv. Inventaret afstodes til Lavet, mod at dette overtog Selskabets Gæld, 91 Rigsdaler 3 Mark 11 Skilling Sedler og Tegn⁴²).

I 1839 blev Pakhuset underkastet en Reparation ud mod Gaden (Hummergade); Tilladelsen hertil blev givet af Akademiet for de skønne Kunster. I Hovedbygningen blev Grundvandet ved med at gøre Ulykker; saaledes viste i den store Kælder en Del af det gamle Panel sig i 1841 helt opraadnet; „der udvoksede hvide Svampe“, hedder det i Kommissionsprotokollen. Men den store Sal i første Etage var stadig efterstræbt som Samlingssted; ogsaa Borgerrepræsentationen rettede en Anmodning til Skipperlavet om Tilladelse til at holde Møde der den 24. Februar 1842, en Anmodning, som Lavet fandt det upassende at afslaa. Pakhusets Bundbrædder var i September det følgende Aar saa raadne, at de ikke kunde repareres, skønt Gulvet, som det hed-

der, ikke havde ligget længere end 14 Aar; det blev vedtaget, at et nyt Gulv af Flensborgerklinker skulde afløse det gamle⁴³).

Da man ikke syntes, at Skippernes Lavshus gav tilstrækkelig Lejeindtægt, blev der i April 1844 nedsat en Kommission til at gøre Lejlighederne i Ejendommen mere indbringende; den kom til at bestaa af: I. I. Hansen, O. T. Lund, Th. Rohde, P. M. Hess og Reiersen. For denne Kommission blev i Begyndelsen af 1845

Gamle Toldbod o. 1820.

forelagt en Plan om at indrette Pakhuset til Beboelse, hvad man dog forkastede, bl. a. fordi der vilde løbe Omkostninger paa ved Forandringen til et Beløb af omkring 7000 Rigsdaler. Derimod besluttedes det i den følgende Tid at opsiges Waterschouten H. P. Hansen, der havde beboet første Sal, og at gaa i Gang med adskillige Reparationer og Forbedringer. Saaledes skulde der sættes store Ruder ind i alle Bygningens Etager; Facaden ud til Gaden skulde afpudses, alle Kvistkamre repareres, nye Gulve lægges, flere Ovne og Komfurer anskaffes, Brolægningen i Gaarden og Porten omlægges, et nyt „Sekret“ anskaffes, da det gamle var helt raadtent o. s. v.⁴⁴).

Hvorvidt alle disse Forandringer har fundet Sted, kan ikke ses af Protokollerne; men noget er der vel nok gjort, for da Foreningen til Søfartens Fremme i 1852 rykkede ind i Bygningens første Etage med sin Navigationsskole, maatte den betale 500 Rigsdaler i aarlig Leje, et Beløb, der langt overskred, hvad denne Lejlighed tidligere havde indbragt. Senere havde Skolen ogsaa Lokale i Bygningens Stueetage.⁴⁵).

I Februar 1857 vedtog man paa et Møde at indvarsle til en Generalforsamling i Løbet af 14 Dage; paa denne vilde man indbringe et Forslag om Oprettelse af et Læseværelse i Lavshuset; hele Planen blev imidlertid til intet, da Afstemningen gav 39 Stemmer imod og kun 9 Stemmer for Forslaget.⁴⁶).

I December samme Aar blev der indlagt Vand- og Gasledninger i de to Kældre, og samtidig gik man, hvad „Sekretet“ angik, over fra den tidligere primitive Ordning til „de nu brugelige Latrintønder, da der trak, som det nu er, en ubehagelig Fugtighed ind i Kælderen“⁴⁷). Skipperlavets Ejendom blev i For-aaret 1858 vurderet til 42.000 Rigsdaler og 1. August samme Aar assureret for 30.100 Rigsdaler⁴⁸).

Ved Skipperlavets Generalforsamlinger kunde det undertiden gaa lidt varmt til, og hertil bidrog vel ogsaa, at Medlemmerne ikke sad tømmede ved disse Lejligheder. I Marts 1842 forespurgte Regnskabets Revisorer, om Beværtning med The og andre Drikkevarer ikke maatte ophøre ved Møderne. Det var ganske vist allerede i 1807 blevet bestemt, at The og Kaffe var de eneste Drikkevarer, der maatte serveres; men sligt kan jo gaa i Glemme i Tidens Løb⁴⁹).

Lavet havde hidtil ikke krævet noget for at huse Sørensen; først i April 1810 begyndte det at indse, at Billighed talte for, at det fik sine Udgifter derved i alt Fald delvis refunderet. Beløbet, der saa forlangtes, var 12 Rigsdaler om Maaneden⁵⁰). I August 1842 ansøgte Skipperlavet om Godtgørelse for Sørenstens Brug af Lokalet; men herom kunde der efter Regeringens Mening ikke være Tale foreløbig. Heller ikke vilde Regeringen imødekomme Lavets Anmodning om, at de to Bisidderes Løn (120 Rigsdaler) maatte udredes af det Offentlige; derimod henstillede

man til Lavet at overveje en anden Ordning: Lavet kunde blive fri for at yde den omtalte Løn, hvis Bisidderbestillingen gik paa Omgang blandt Lavets Medlemmer i Stedet for at være permanent; som Løn skulde de saa have Andel i Gebyrerne, ca. 50 Rigsdaler til hver⁵¹).

Som bekendt blev denne Søren i Begyndelsen af 1860'erne afløst af en Sø- og Handelsret. Om Nødvendigheden af at oprette en saadan var Meningerne stærkt delte. Betænkninger derom indkom fra Højesteret, Hof- og Stadsretten, Søren selv og fra Grosserersocietetet. Højesteret var langt fra begejstret for Tanken, fraraadede tværtimod enstemmigt Forslaget, idet den udtalte Frygt for, at det sø- og handelskyndige Element i Retten skulde faa for stor en Overvægt og vanskeligt vilde kunne underordne sig Formanden; Arbejdet vilde let kunne blive uoverkommeligt for Medlemmerne af Domstolen, og Sagerne derfor let trække i Langdrag. At Forlig kunde foretages paa et senere Tidspunkt af Rettergangen, mente man, vilde være uheldigt; Paadømmelsen ved Højesteret vilde blive af forskellig Art i København og udenfor. En saadan Domstols Dommere vilde kunne udøve en Inkquisition, der kunde have uheldige Følger, og en delvis Indførelse af Mundtlighedsprincippet i disse civile Sager kunde være farligt.

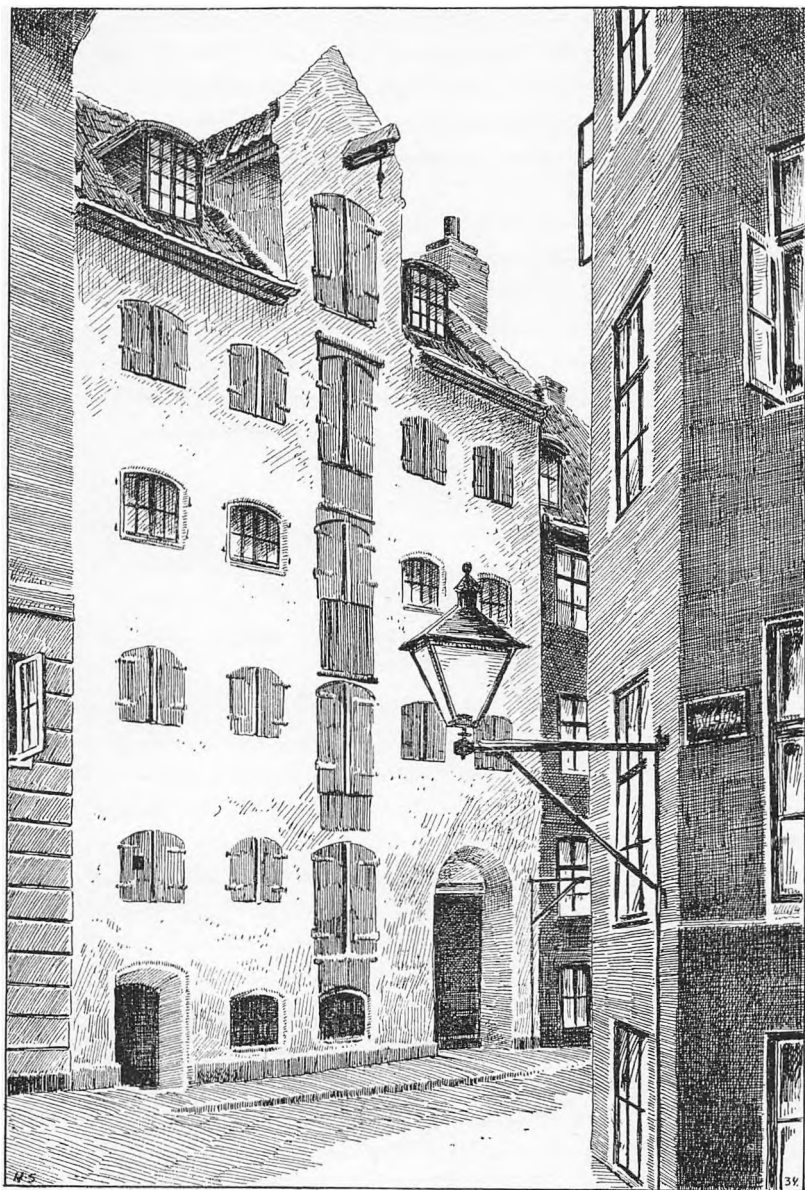
Hof- og Stadsretten turde vel ikke fraraade Forslaget, men mente ikke, at der var Trang til særlige Handelsretter, idet Handelssagernes Antal aldrig var videre stort, vel næppe over en halv Snes aarlig. Desuden kom i disse Sager mange almindelige juridiske Spørgsmaal frem. Man havde her ogsaa noget imod, at en enkelt Stand saaledes blev forsynet med sin egen Domstol, og det vilde være vanskeligt at finde dertil egnede Dommere blandt de Handlende. Men skulde der oprettes en saadan særlig Domstol, burde det juridiske Element være stærkere end foreslaaet, og det mundtlige Foredrag vilde kunne faa uheldige Følger, ligesom man maatte finde det misligt, at Dommeren skulde vejlede Parterne.

Heller ikke den gamle Søren mente, at den paatænkte nye Ordning var nødvendig. Sagerne vilde næppe kunne bedømmes hurtigere eller mere retfærdigt, end det hidtil var sket; flere

Sager bortfaldt nu ved Forlig, og mange blev paadømt allerede i første Retsmøde. Der havde heller ikke i de sidste tre Aar været nogen Dissens mellem de sø- og handelskyndige Medlemmer. Sørensen mente ikke, at nogen Pligt til at modtage Valg til Retten kunde paahvile de Søfarende, der ofte var ude paa Rejse, mens kun de mindre rørige blev hjemme. Oldermændene burde have fast Sæde i Retten; hele Skipperlavet burde ikke deltage i Valget, da de farende og de stilleliggende kun i ringe Grad kendte hinandens Forhold; dette kendtes kun af den faste Kommission. Sørensen mente tillige, at det vilde være uheldigt, om alle de kriminelle Sager unddroges den nye Ret; mundtlig Procedure burde først anvendes, naar Sagen var indladt til Dom; Gæsteretsproceduren burde indføres i Handels- og Søsager.

Ganske anderledes saa Grosserersocietetet paa Sagen. Det anbefalede Indførelsen af Handelsretten, der var kendt flere Steder i Udlandet; saaledes som i Motiveringen for Lovforslaget nævnt, fandtes Handelsretter i Frankrig, Belgien, Hamburg, Bremen, i flere smaa tyske Stater, i Østrig, Baiern, Spanien, Portugal, Rusland, Størsteparten af Italien, og forberedtes i Preussen og andre tyske Stater. Tidligere var vel Grosserersocietetet blevet raadspurgt i tvivlsomme Sager; men dels støttede dets Erklæring sig altid til den Parts Fremstilling, der havde begæret Udtalelsen, og man havde ingen Sikkerhed for, at Erklæringen i det hele taget blev forelagt Domstolen, dels kunde saadanne Erklæringer kun skabe Praxis og Kutyme, der langt fra vilde have samme Fasthed som den, der vilde præge en Domstols Afgørelser. Grosserersocietetet mente dog, at man, før en saadan Domstol oprettedes, burde sørge for, at der forelaa en Handelslovbog. En saadan kunde imidlertid let bringes til Veje; man havde jo allerede en Vekselret; en Sørret fandtes i Loven; Assurancevæsenet havde sine Konventioner, ligesom man forberedte en Fimalov og en Lov om Disciplin i Handelsskibe.

Som bekendt var det Grosserersocietetets Mening, Motiveringen for Lovforslaget sluttede sig til, idet Hovedvægten lagdes paa det formaalstjenlige i at have en Domstol, bestaaende af Sagkyndige til Bedømmelse af Sø- og Handelssager. Disse sidste bestemtes snævrere som Sager mellem Handlende. De forskellige

Det gamle Pakhus i Skipperlavets nuværende Ejendom.
Facade mod Hummergade.

Indvendinger mod Mundtligheds- og Vejledningsprincippet blev gendrevet i Motiveringen, hvori der ogsaa blev foreslaaet, at Loven kun burde gælde for København, da der formentlig kun her var Trang dertil, og man fraraadede at vente med at give Loven, til der forelaa en Handelslovbog⁵²).

Et Udkast til en Spisetakst for Skibsmandskaber blev i 1827 affattet af Skipperlavets Oldermænd og i omtrent uændret Skikkelse godkendt af Regeringen i November samme Aar; den uvidedes i April det følgende Aar til ogsaa at gælde Skibe, der for fra andre Steder end København⁵³). Den lyder saaledes:

„Rançon og Spisetakst for de fra København paa alle Farvande farende Handels- og Koffardiskibes Mandskab:

En Mands Kost eller Rançon ugentlig:

5 Pund haardt eller 8 Pund blødt Brød.

1½ Pund raat saltet Flæsk for 2 Dage,

3 Pund raat Kød for 3 Dage,

1½ Pund tør Fisk for 2 Dage

} er en Uge.

Haves ikke Fisk, da hver Fiskedag ½ Dags Rançon af Kød eller Flæsk.

1 Pund Smør ugentlig; er Smørret sluppet op, og Skibet ligger ved et Sted, hvor Olivenolie bruges og kan erholdes, da hver Mand ugentlig ½ Bouteille (som er 1 Pund) Olivenolie og ½ Pot Eddike. Mangler Smør og Olie, da hver Mand i dets Sted 2 Pund Flæsk ugentlig.

1¼ Otting Byggryn; i Mangel heraf Risengryn.

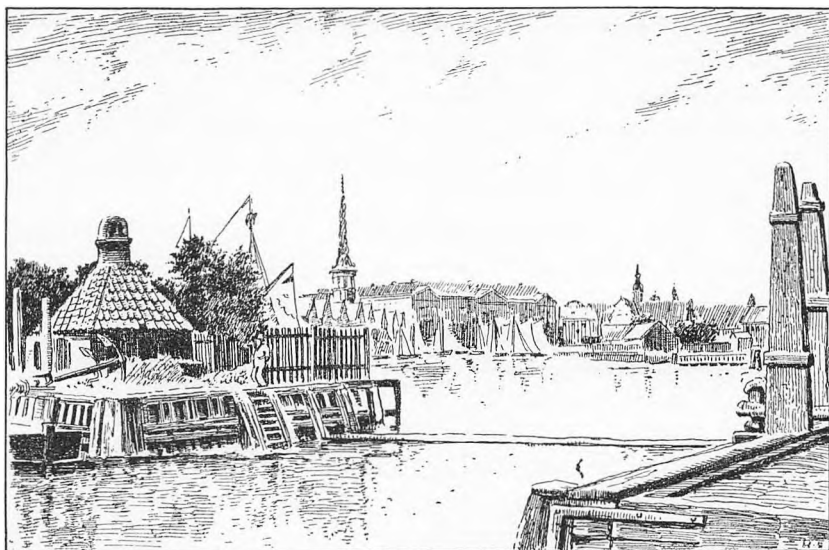
¾ Otting Ærter; i Mangel heraf Bønner.

1/16 Pot Eddike.

Hver Mand hver Morgen en Snaps (som er 1/16 Pot) Brændevin eller Rom.

1 Tønde Skibsel for hver Mand til Rejsen, naar Skibet gaar her fra Norden Vester efter paa lange Rejser, hvorimod de, der farer paa kortere Rejser, saasom paa Østersøen, Norge, England og Holland, hvor alle Tider Øl er at faa, medtager til Rejsen efter eget Behag. Af dette Øl nyder hver Mand daglig 1½ Pot; men naar Øllet slipper op i Søen, da daglig 1½ Pot Vand og hver Middag 1 Snaps Brændevin eller Rom, indtil Skibet kommer

til et Sted, hvor enten Øl eller Vin kan erholdes, saa som i Frankrig, Portugal, Spanien og overalt i Middelhavet, faar hver Mand i Mangel af Øl hver Kød- eller Flæskedag $\frac{1}{4}$ Pot Vin. I Ost- eller Vestindien, hvor Vin ikke er den menige Mands Drikke, faar hver Mand, naar Øllet er sluppet op og ikke kan faas, hver Middag en Snaps Brændevin eller Rom foruden deres Morgen-snaps; iøvrigt beror det paa Skibsføreren, hvorvidt der paa Rej-

Udsigt fra Asiatic Kompagnis Plads o. 1823.

sen skal i enkelte Tilfælde gives Forfriskninger (saasom mere Vin eller Brændevin end der er bestemt) enten til hele Mandskabet eller til en Del af samme, dog at han heri ikke gaar udenfor, hvad Omstændighederne, Rejsens og Mandskabets Tarv kunde anses at fordre.

Hvor fersk Kød er at faa, tildeles Mandskabet dette med fornødent Grønt (om dette sidste tillige kan faas) i det mindste en Gang om Ugen til Forfriskning, og faar da hver Mand 1 Pund fersk Kød i Stedet for salt Kød eller Flæsk, hvorved for hver Dag, saaledes fersk Kød gives, en Dags Rançon salt Kød eller Flæsk bespares.

I Sygdomstilfælde erholder den Syge ingen Rançon, men han bespises efter Sygdommens Art.

Kaptajnen og Styrmandene, som spiser i Kahytten, nyder 1½ Mands Rançon af Smør, Kød, Flæsk, Vin og Brændevin.

Alt Skibets Mundprovision skal ved Rejsens Tiltrædelse være frisk, sundt og nærerigt, og Skibet dermed være rigeligen forsynet, paa det hvis Rejsen skulde blive usædvanlig lang, at da Mangel ikke straks kunde finde Sted; indtraf imidlertid Mangel paa en eller anden Artikel formedelst en saadan usædvanlig lang Rejse, gives Mandskabet Godtgørelse af anden Sort for den Dag, saasom i Stedet for Kød Flæsk og i Stedet for Ærter Gryn eller omvendt, hvormed Mandskabet bør være tilfreds“.

Først i Januar 1867 ophørte denne Spisetakst at gælde og afløstes af en ny⁵⁴).

Enhver Skipper, der førte et dansk Skib paa en Rejse, der nordpaa gik Vesten for Næsset og sønderpaa Østen for Bornholm, skulde stedse ombord have en Logbog og Journal, der gjaldt for den Rejse, han befandt sig paa. Dette medførte nogen Udgift for Skipperen, da saadanne Bøger skulde autoriseres ved Rejsens Tiltrædelse, forevises, naar man anløb en Havn, hvor en dansk Konsul eller Vicekonsul var ansat, og afgives ved Rejsens Ende, hvilket skulde bevidnes af Dommeren. Alle disse Forevisninger skulde honoreres, og i Følge en Oplysning fra Skipperlavet til Regeringen i Marts 1836 var Udgifterne pr. Rejse for en saadan Logbog da 10 Rigsdaler 10 Skilling ialt⁵⁵).

Skipperlavet havde den Pligt at besigtige Reberbanerne i Byen hvert Kvartal; men i August 1830 kom Lavet med den Indsigelse, at Besigtigelserne var unyttige, eftersom russisk Tovværk maatte indføres uden Besigtigelse; man blev derfor nødt til at tro paa, hvad Rebslagerne selv opgav at have⁵⁶).

I Juni 1837 ønskede Kommercekollegiet at høre Skipperlavets Oldermænd udtale sig om en Lygte, der var opfundet i Udlandet til Brug ved Skibssignalering, og et Raketudskydningsapparat, der skyldtes en Opfinder i Hull. Med Lygten var Oldermændene tilfreds og fremhævede dens simple Konstruktion og den Lethed, hvormed den lod sig haandtere; kun ønskede han, at den skulde tilvirkes af Kobber. Mod Raketapparatet indvendte han, at det

var uanvendeligt i daarligt, stormfuldt Vejr; han mente tillige, at Raketterne helst burde kastes ud fra Land, ikke fra Skibet, helst fra noget høje Kyster, saa de kunde dirigeres nedad⁵⁷).

Saaledes fortsatte man ogsaa i denne Periode at raadspørge Skipperlavet. En Kaptajn Hildebrandt havde Privilegium paa Paketfart paa Kiel; dette vilde han gerne i August 1839 have forlænget paa 10 Aar; Farten skulde besørges med 5 Skibe. Da Regeringen spurgte Lavet om dets Mening, var det imod Forlængelsen og tilraadede i Stedet, at der blev givet Kaptajnen nogen Toldbegunstigelse; iøvrigt udtalte Lavet sin Tilfredshed med dette Foretagende⁵⁸).

I Marts 1843 kom Magistraten til Skipperlavet og bad det udtale sin Mening om en Ansøgning, to Personer havde indgivet om at faa Ansættelse som Skibsstuvere. Lavet mente ikke at kunne anbefale det, da Ansættelse af særlige Skibsstuvere maatte anses for at være aldeles unødvendig; enhver Sømand lærte som Skibsdreng, Jungmand og Matros at stuve, et Arbejde, som Styrmanden i Regelen ledede, og for hvis betryggende Udførelse Skipperen eller Styrmanden havde Ansvar⁵⁹).

I Juli 1852 skrev Indenrigsministeriet til Magistraten, at en Komité, der var nedsat for at gøre Forslag til en ny Søfartslov, havde indstillet, at Adgang til at fare med private Skibe som Skibsfører eller Styrmand for Fremtiden burde være Udskrivningsvæsenet uvedkommende; de herhen hørende Forhold burde ligge under Indenrigsministeriet, der saa skulde udarbejde en særlig Lov angaaende Adgangen til at føre Fartøjer. Komitéen havde givet udførlige Forslag om, hvorledes denne Adgang skulde kunne opnaas, og i den Henseende skilt Skibsførere i forskellige Klasser med forskellige Regler. Ministeriet havde tiltraadt Komitéens Mening, at Adgangen til Sønæring burde holdes ude fra Udskrivningsvæsenet og lægges under Indenrigsministeriet, men havde villet høre Skipperlavets Mening om Forslaget. Derfor sendte Magistraten Skrivelsen videre til Lavet, der afgav sit Svar allerede i Midten af August samme Aar.

Lavet fandt det ogsaa hensigtsmæssigt, at Sønæringen blev lagt under Indenrigsministeriet; men det var formentlig ikke berettiget at skille Skibsførerne i Klasser eller opstille nye Ind-

skrænkninger for Søfartserhvervet i Strid med den Tankegang, der havde fundet Udtryk i Grundlovens Paragraf 88: „Alle Indskrænkninger i den frie og lige Adgang til Erhverv, som ikke er begrundet i det almene Vel, skal hæves ved Lov“. Den Søfarende maa have Frihed til at drive sin Næring; Staten bør kun fordre Garanti for, at de Liv, der kommer under hans Forsorg, er betroet en kyndig og erfaren Mand; men herfor og for hans Dygtighed har man Borgen i de gældende nautiske og praktiske Prøver. Det vilde være et nyt Baand paa Kontraktfriheden at foreskrive en Reder, i hvilken Klasse han skulde søge sin Skipper. Det vilde maaske være berettiget at gøre en Skippers Omraade inden for Erhvervet noget betinget af den større eller mindre Grad af teoretisk og praktisk Kundskab, han var i Besiddelse af; men Skibenes Størrelse og de Farvande, de skulde befare, burde ikke komme i Betragtning. Ud fra disse Betragtninger gav Skipperlavet en Række detaljerede Forslag til Ændringer i Komitéens Forslag⁰⁰).

Skipperne havde i 1855 ved Lov faaet Tilladelse til at hyre fremmede Søfolk, naar blot Skipper, Styrmand og Halvparten af Mandskabet var danske. Da det i nogen Tid havde været Skik blandt Skipperne at udmønstre uden Besætning, spurgte Justitsministeriet i Sommer 1856 Indenrigsministeriet, om der ikke var Fare for, at Skipperne skulde begaa Lovovertrædelse ved at tage andre Folk end Søindrullerede og Udlændinge ombord, og om det ikke vilde være rigtigst i den paatænkte Søfartslov at optage en Bestemmelse om, hvorvidt en Skibsfører maatte udmønstre uden Mandskab, og om hvormeget Mandskab han efter Omstændighederne skulde have med sig. Skipperlavet fik Spørgsmaalet til Erklæring og svarede, at saavidt Lavet bekendt var den Fremgangsmaade at udmønstre uden Besætning ikke blevet anvendt i udenrigsk Fart, men kun indenrigs med mindre Fartøjer, hvis Fører tillige ofte var Reder. Skibsførere, der sejlede med andre Fartøjer end Baade og mønstrede uden Besætning, maatte derimod antages at benytte Folk, der ikke var berettiget til at ernære sig af Søfart og altsaa ikke kunde blive paamønstrede. Dette kunde forebygges, hvis der blev ført Tilsyn med, at de, der mønstredes uden Besætning, paa deres Rejse ikke havde Folk

ombord, der var uberettigede til at fare til Søs; dersom Skibet eller Ladningen tog Skade ved, at Skibet ikke havde været tilstrækkeligt bemanded, vilde Assurandørerne forøvrigt ikke godtgøre Skaden. Lavet fraraadede, at man satte Regler for, hvor meget Mandskab en Skibsfører skulde have med sig; det var velkendt, at danske Skibe i Regelen var stærkere bemanded end de fleste udenlandske; derfor var der ogsaa i Forhyringskontrakterne hos Waterschouten indført en Passus: „Skulde en eller to eller endog efter Skibets og Besætningens Størrelse tre af Mandskabet dø eller desertere paa Rejsen, da kan det øvrige Mandskab ikke derfor forlange noget Tillæg i Hyren, eller at Kaptajnen skal forhyre nogen i de afdødes eller deserteredes Sted“; det skulde staa Kaptajnen frit for i et saadant Tilfælde at handle saaledes, som han fandt passende og kunde forsvare. Der var derfor ikke Grund til fra det Offentlige at gribe forandrende ind her; en Skibsfører burde som før have Ret til at mønstre uden Besætning; ingen kunde bedre dømme om, hvor stor Besætning et Skib behøvede, end den, der selv skulde føre det⁶¹).

Et tydeligt Tegn paa, at noget nyt var i Gære, mærkes i Skipperlavets sidste Aar. Tidligere havde Lavet kun besvaret indkomne Forespørgsler; men fra Efteraaret 1857 — efter Næringsfrihedsloven — begyndte Skipperne paa egen Haand at tage Affære. Efter Forslag af Oldermændene sendte Lavet en Ansøgning til Regeringen om, at der maatte blive udarbejdet et Udkast til Lov om Disciplin i Handelskibe. Søretten havde allerede i 1843 udarbejdet et saadant Forslag, der dog ikke var blevet til Lov; men Trangen til lovordnede Forhold paa dette Omraade var stadig for Haanden; særlig mente man, at Skippernes Revselsesret burde ophæves som i Frankrig og Hamburg, hvor Bøder, Fængsel og Bøje var traadt i Stedet for den gamle Maade at haandhæve Disciplinen paa. Først i 1866 kom Loven, hvor Revselsesretten er indskrænket til Tilfælde af Opsætsighed⁶²). Ogsaa angaaende Udkastet til Loven om Sø- og Handelsret hørte Regeringen Lavets Mening, der imidlertid ikke er optegnet i Lavets egne Protokoller.

I Marts 1861 spurgte Indenrigsministeriet Skipperlavet, hvilke Krav der efter dets Mening burde stilles til Skibets Legiti-

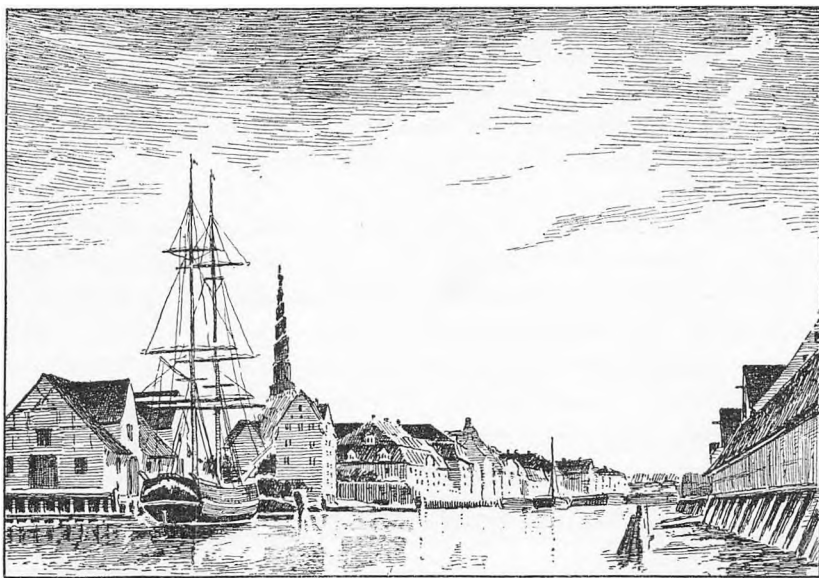
mationspapirer. Grosserersocietetet havde udtalt, at de, der var i Brug, var forældede, uklare og til Besvær; det havde vist sig under den sidste Krig, Krimkrigen. Efter de gældende Bestemmelser krævedes der Bilbrev, Købebrev eller Skøde, Maalebrev, Folkeliste, Toldklareringsbevis og Konossementer for Ladningen, i Krigstider desuden Certificat og latinsk Søpas, ved hvis Anskaffelse adskillige Formaliteter var foreskrevet. Man havde foreslaaet at indføre samme Regler som i England og Norge, hvor Skibene, undtagen de, der var under 15 Tons og brugtes til Flod- og Kystfart, blev indregistrerede, hvor de hørte hjemme, og fik udstedt et Certificat, hvori var optegnet Skibets Navn, Hjemsted, Bygning, Takkelage, Maal, samt Skippernes og Redernes Navne m. m.; Indregistreringen foretoges af Toldvæsenet. Skipperlavet billigede dette Forslag, men mente dog, at man burde have Garanti for, at Skibet virkelig var dansk; en Optegnelse om Lastedrægtigheden maatte ogsaa anses for fornøden⁶³).

I Juni samme Aar raadspurgte Indenrigsministeriet atter Skipperlavet, denne Gang angaaende Anlægget af en Havn ved Bøgestrømmen; Andragendet derom var indgivet af flere Skibsførere og anbefalet af Kanal- og Havneinspektør Leth, der mente, den burde anlægges paa Nyord; Planen havde været fremme i 1856, men var da blevet skrinlagt. Lavet svarede nu, at en Havn, der vilde komme til at koste 9—10.000 Rigsdaler, ikke var paa-trængende nødvendig; naar det grunde Vand i Bøgestrømmen, Egholmrenden og Noret om Vinteren frøs til, vilde en Skipper alligevel ikke søge Havn her, naar Ulfstrømmen var farbar; en Isbryder vilde det derimod være nyttigt at anskaffe⁶⁴).

Skipperlavet fik ogsaa forelagt et Andragende fra Grosserer A. W. Andersen, der ansøgte om Fornyelse af den Koncession, han i 1859 havde faaet paa at danne et Aktieselskab til Kallebodstrands Uddybning. Lavet fraraadede i Februar 1862, særlig under Henviisning til, at Sejlløbet var for smalt og alligevel væsentligst kun passeredes af smaa Skibe i indenrigsk Fart, og dertil behøvedes ingen Uddybning; andre Skibe kunde gaa Nord ud af Havnen⁶⁵). Hele Uddybningsplanen blev som bekendt ikke til noget.

En Del Skibsførere, Redere og Søfarende havde i Foraaret

1862 givet deres Misfornøjelse med Sønæringsloven af 19. Februar 1861 til Kende for Magistraten. I Følge Lovens Paragraf 6 kunde Borgerskab eller Næringsbevis som Skipper med Ret til at føre dansk Skib af over 20 Kommercelæsters Drægtighed paa Betingelser tilstaas ogsaa den, der alene havde erhvervet Borgerskab eller Næringsbevis som Sætteskipper. Paragraf 10 sagde, at intet Skib maatte udklareres fra Kongeriget til Fart uden

Kristianshavns Kanal o. 1840.

for de Farvande, der laa mellem en Grænse mod Vest, Linjen fra Texel til Lindesnæs, og en Grænse mod Øst, Linjen Rügenwalde—Kalmar, uden at der ombord fandtes mindst een Styrmand, som var berettiget til i Henhold til Loven at fare som første eller eneste Styrmand. Grosserersocietetet havde haft Spørgsmaalet til Drøftelse; det havde intet at indvende mod Paragraf 6, men ansaa Paragraf 10 for besværlig og hæmmende, idet man her til disse Farter absolut nu skulde have en Styrmand med Eksamen; før havde man ofte anvendt en „Bedstemand“, en ueksamineret Styrmand, i de mindre Skibe, og her-

over havde der aldrig været ført Klage. Sagen burde tages op til fornyet Prøvelse i Rigsdagen. Foreningen til Søfartens Fremme og Skipperlavet var enige om, at Paragraf 10 burde suspenderes, til en ny Eksamensordning forelaa, men ikke ophæves. Paragraf 6 var der ikke Grund til at ændre ud over, at Grænsen burde sættes fra 20 op til 30—35 Kommercelæster, da Fartøjet i indenrigsk Fart ofte naaede op paa denne Størrelse. Forholdet blev ordnet ved Loven af 11. Februar 1863⁶⁶).

Vi ser saaledes, at Regeringen Gang paa Gang tog Skipperlavet med paa Raad, naar der skulde træffes Beslutninger, der angik Forholdene paa Søen. Lavet blev ogsaa i denne Periode betragtet som de Søfarendes rette Repræsentation, til hvis Mening man mente at burde tage Hensyn.

Om Skippernes særlige Rettigheder er der i disse Aartier ikke meget at berette. En Plakat af 1. September 1819 paabød, at Fragtfart med Skibe paa 15 Kommercelæster og derunder i indenrigsk og indenlandsk Fart skulde være forbeholdt den danske Konges Undersaatter; men en Ansøgning fra Skipperlavet til Magistraten fra Februar 1820 viser, at Virkningen af dette Paabud ikke har været synderlig stor. Næppe en Fjerdedel af Lavets Skippere havde noget at bestille; nu var det navnlig de svenske Baade, der virkede generende ved at drive Fragtfart paa vore Provinser. Derfor søgte Lavet om, at Bestemmelsen i den omtalte Plakat blev udvidet til at gælde Skibe under 25 Kommercelæster, hvorved en Del af disse svenske Baade vilde blive udelukket fra at drive Fragtfart her. Der blev iøvrigt i Ansøgningen givet flere Forslag til Ophjælpning af Skippernes Kaar. Men Regeringens Svar gennem Magistraten til Lavet var lidet trøstende; baade Grosserersocietetet, Danske Kancelli og Admiralitetet var imod den Mening, at en Skipper ikke skulde kunne føre Skib fra andre Byer end den, hvor han havde Borgerskab; man ansaa det ikke for passende at indgive Forslag om Udvidelse af Plakaten af 1819, og heller ikke de andre Forslag vilde man gaa med til⁶⁷).

Imidlertid vedblev Skipperlavet energisk at indsende Ansøgninger, i September 1821 saaledes en til Kongen, hvori man

paapegede den Uvirksomhed, der var blevet Krigens Følge; Elen-dighedens Billede tegnes med levende Farver; flere af Skibs-førerne, hed det, havde maattet tage Tjeneste som Styrmand og Sjøvere (Arbejdsfolk), og man bad nu ligefrem om Penge, idet Lavet foreslog, at den Kapital, som det da ophævede „økon-omiske Velfærds Selskab“ havde efterladt sig, blev overgivet til Lavet til Skippernes Bedste⁶⁸).

Men intet hjælp. Vel maatte Sætteskipperbevillinger fra 1850 kun gives dem, der mindst var halvbefarne; men de blev ofte givet til ubestemt Fart. Søofficerer var fri for Lavsafgiften til de Fattige i Følge en Skrivelse fra Indenrigsministeriet fra Juli 1861, og ved Loven om Sønæring af 19. Februar 1861 var det blevet bestemt, at Søofficerer, der førte de kongelige Dampskibe, ikke behøvede Borgerskab⁶⁹).

Grundloven af 1849 indeholdt en Paragraf om, at alle Ind-skrænkninger i den lige og frie Adgang til Erhverv, som ikke var begrundet i Almenvellet, skulde bortfalde; dette gennem-førtes ved Loven af 1857 om Næringsfrihed og Afskaffelse af Lavstvangen. Alt dette betød, at det nu var forbi med det køben-havnske Skipperlavs privilegerede Stilling.

I de daarlige Aar under og efter Napoleonskrigene maatte Skipperlavet indskrænke Størrelsen af de Beløb, der blev ud-betalt til Medlemmer i Tilfælde af Dødsfald. Der indførtes i 1805, 1813 og 1818 varierende Skalaer, hvor Beløbet rettede sig efter den Afdødes Alder. Det højeste Beløb, der i denne Periode udbetaltes for Skippernes og deres Hustruers Vedkommende, var 12 Rigsdaler, det laveste den gamle Sats 6 Rigsdaler 4 Mark⁷⁰).

I Februar 1832 blev det bestemt, at naar en Skipper blev ansat i et kongeligt Embede, som ikke stod i Forbindelse med hans Stilling i Lavet, mistede hans Enke og Børn ved hans Død Retten til at oppebære Ligpenge, med mindre de aarlig vilde betale 4 Rigsdaler til de Fattige og 4 Mark aarlig til Ligpenge-kassen⁷¹). Et Aar senere vedtog man, at Ligpenge ikke mere skulde udbetales ved Medlemmernes Sønners Død, naar Drengene var over 15 Aar; for Døtrene blev Grænsen sat ved 18 Aars Alderen; det højeste Beløb, der kunde udbetales i saadanne Til-

fælde, var 7 Rigsdaler, og da Kassen i 1837 var kommet en Del til Agters, blev Beløbene nedsat saaledes, at der for en Skipper og hans Hustru udbetaltes 6 Rigsdaler 4 Mark og for et Barn 2—3 Rigsdaler⁷²). Endelig blev det i Februar 1848 besluttet, at ingen Ligpenge skulde udbetales til Begravelse af Børn, der døde inden det fyldte 1 Aar, hvorimod der for Lig paa 1—3 Aar skulde erlægges 1 Rigsdaler⁷³).

Gennem hele Lavstiden fortsatte man med at give denne Hjælp i Tilfælde af Dødsfald, og da Lavet afløstes af Skipperforeningen, blev Hjælpen ogsaa en fast Institution i den nye Organisation.

Efterhaanden som Fattigkassens Formue steg, blev dens Ydeevne naturligvis stadig større. Af denne Kasse betaltes Studenterne for Ligbæring, og nogle Personer fik en aarlig Pension udbetalt derfra⁷⁴). Der blev nu som Regel udbetalt over 1000 Rigsdaler aarlig til Lavets Fattige; kun i Slutningen af 1830'erne spores en Nedgang, der delvis skyldtes, at Navigationsskolen ved denne Tid skiltes fra Lavet. Ved Lavstidens Ophør i Begyndelsen af 1860'erne var den aarlige Understøttelse til de Fattige 13—1400 Rigsdaler aarlig⁷⁵).

Før 1825 havde man ogsaa givet udenbys boende Fattige en aarlig Hjælp, hvor den enkeltes Beløb dog var noget mindre end det, de indenbys boende fik; men dette blev ændret ved en Beslutning paa Generalforsamlingen i Februar nævnte Aar; for Fremtiden var det kun dem, der boede i København og Dragør, der fik Hjælp⁷⁶).

Næste Aar kom det Spørgsmaal op, om en Lavsskipper, der for som Styrmand, havde Krav paa Understøttelse af Kassen; Lavet mente herom, at naar Skipperen havde ydet en Fjerdedel af det Beløb, det paahvilede en Skipper at betale aarlig, havde han Ret til Understøttelse⁷⁷).

Hændte det, at en Skipper gik over til at blive kongelig Embedsmand, blev han, hans Enke og Børn i Følge en Vedtagelse paa Kommissionsmødet den 4. Februar 1832 kun berettigede til Fattigpenge, hvis han aarlig betalte 4 Rigsdaler til Fattigkassen og 4 Mark til Ligbærerkassen; han og hans Enke og Børn fik da ogsaa Ret til at faa Ligpenge⁷⁸).

Da Skipperne ikke altid var nøjagtige med Erlæggelsen, blev det paa en Generalforsamling i Begyndelsen af 1843 besluttet, at den Skipper, der lod sig udklarere uden at have betalt Bidraget til Fattigkassen, skulde bøde med en Mulkt paa 1—5 Rigsdaler⁷⁹).

Nogle delvis nye Regler for Uddelingen af denne Understøttelse blev vedtaget paa Generalforsamlingen den 4. Februar 1860. En Betingelse for at opnaa Hjælpen var det, at man aarlig erlagde, hvad man skulde; derimod var det nu ligegyldigt, hvor den, der skulde oppebære Understøttelsen, boede. At man var trængende, skulde godtgøres ved Attest. Man skulde endvidere have betalt til Lavet i 25 Aar. Understøttelsen bortfaldt, naar Forudsætningerne derfor bristede. Havde man Fribolig i Lavets Stiftelse, mistede man ogsaa Retten til Understøttelsen, med mindre Lavet tillod Undtagelser. Størrelsen af Hjælpen ahang af Lavets Evne. Appel til Generalforsamlingen angaaende Bestyrelsens Dispositioner i denne Henseende skulde fremsættes 4 Uger, før Forsamlingen fandt Sted⁸⁰).

Som en Kuriositet kan nævnes, at medens Fattigpengene efter Pengekrisen i 1813 ikke blev udbetalt i Sølv, fandt dette Sted med Søbrudnepengene⁸¹). Angaaende Medlemmernes Bidrag til Søbrudnekassen blev det i 1826 indskærpet, at naar en Skipper i Lavet for som Styrmand, skulde han betale i Henhold til Bestemmelsen i et Reskript af 10. September 1803 (Paragraf 2) for hvert Aar, han for, ellers blev han udelukket fra at faa Hjælp af denne Kasse, og i Februar 1829 vedtoges det, at det var tilstrækkeligt for at hæve Søbrudnepenge, at den, der forliste, havde betalt i det Aar, han tog herfra. En Betingelse for, at Pengene kunde hæves, blev det i Følge Magistratsskrivelsen af 2. November 1835, at man meldte sig med sit Krav inden 2 eller 4 Aar, eftersom Forliset var sket i eller uden for Europa⁸²).

I denne Periode findes der Aar (1838 og 1860), hvor der slet ingen Søbrudnepenge blev udbetalt, andre, hvor der kun er udbetalt for ét Forlis (1809, 1812, 1842, 1844 og 1849); ellers er 17 Forlis Maksimum (1825) og 2 Minimum (1836, 1853 og 1861)⁸³).

Slavepengene, hvortil Afgiften en kort Tid — fra Juni 1817 til Maj 1819 — var blevet opkrævet med det dobbelte Beløb

ogsaa af Skibe, der passerede hinsides Dover, Calais og Orkney-
øerne, blev ophævet ved en Plakat af 8. Juni 1827⁸⁴). Det var
et Vidnesbyrd om, at der nu var skaffet ordnede Forhold paa
Middelhavet; de tyrkiske Søøverreder i Nordafrika kunde ikke
mere drive deres Rædselsregimente.

Med selve Lavskassen stod det i denne Periode nogenlunde
til. Selv i den vanskelige Tid omkring 1813 klarede Kassen sig
ret pænt. Hvad Lavet tabte paa det kort i Forvejen erhver-
vede nye Lavshus ved Pengekrisen var ikke saa meget; Bank-
hæftelsen, 1794 Rigsdaler Sølv, kunde i Juli 1824 udbetales. Selv
om der i 1830'erne og 1840'erne ofte ingen kontant Kassebehold-
ning var, betød dette ikke saa meget, da Kassen laa inde med
ikke saa faa Obligationer, og med Hensyn til likvide Midler kun-
de man altid ty til Lavets andre Kasser. I 1846 kunde man indfri
Prioriteten i Lavets nye Gaard, en Rest paa 9000 Rigsdaler, og
saa havde man endda i 1858—59 Raad til at opføre en helt ny
Bygning, Lavets Stiftelse⁸⁵).

I Tidens Løb blev Udgifterne for Indtrædelse i Skipperlavet
noget større; som det ses af en Skrivelse fra Lavet til Magistrat-
ten fra September 1842, krævedes der af den, der søgte Op-
tagelse i Lavet:

til Lavskassen	6 Rigsdaler „ Mark
til Ligbærerkassen	„ Rigsdaler 4 Mark
til Fattigkassen	1 Rigsdaler 3 Mark
til Oldermændene	2 Rigsdaler „ Mark
til Lavets Fuldmægtig	2 Rigsdaler „ Mark
til Lavsbudet	1 Rigsdaler „ Mark
til Lavsskriveren	1 Rigsdaler „ Mark
til Navigationsdirektøren ...	1 Rigsdaler „ Mark
Ialt	15 Rigsdaler 1 Mark,

hvortil kom 5 Rigsdaler til Oldermændene for at skrive en Be-
gæring til Indrulleringskommissionen angaaende Erhvervelse af
Borgerskab og for at følge med til Magistraten, samt 5 Rigs-
daler til Mægleren for at faa udstedt et tyrkisk Pas⁸⁶).

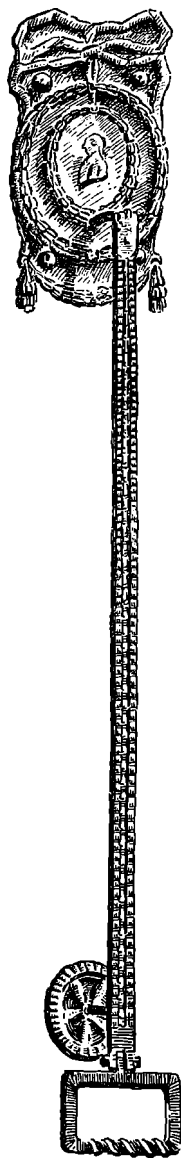
I Februar 1838 besluttedes, at der af de stilleliggende Lavs-
medlemmer skulde svares til Lavskassen 2 Rigsdaler aarlig. I

Juli 1844 blev det Beløb, der ved Indtrædelse i Lavet skulde erlægges til Lavskassen, sat op fra 6 til 10 Rigsdaler⁸⁷⁾.

Flere Kirker og velgørende Stiftelser blev i Aarenes Løb betænkt med Gaver af Skipperlavets Lavskasse, baade i Indland og Udland. Som Eksempel herpaa kan nævnes, at Lavet i September 1816 skænkede 150 Kurantdaler til Komitéen for afdøde Skuespiller Knudsens Legat; ogsaa Bibelselskabet blev i December 1823 støttet med et mindre Beløb; i 1829 gav Lavet et Bidrag paa 198 Rigsdaler Sedler og 8 Rigsdaler Sølv til Carolineklostret og i Februar 1855 til „Sygehjemmet“s paatænkte Opførelse 200 Rigsdaler⁸⁸⁾. Til en Reorganisation af den danske Flaade efter Englændernes Bortførelse af vor Flaade i 1807 skænkede Lavet i 1808 2000 Rigsdaler og i Januar næste Aar til bedre Forplejning ved Søforsvaret 296 Rigsdaler. I August 1848 skænkede Lavet til Landets Tarv 1000 Rigsdaler⁸⁹⁾.

Allerede i Januar 1810, flere Aar før der blev oprettet en Enkekasse for Skipperlavets Medlemmer, skænkede Kaptajnerne Koefoed og Wolfsen og Mægler Heckscher Lavet 300 Rigsdaler til dette Formaal; men da der ikke dengang blev gjort Skridt til Oprettelsen af en Enkekasse, maatte man overlade Lavets Fattigkasse Beløbet, og først i Februar 1830, da Enkekassen havde eksisteret i flere Aar, gik Beløbet fra Fattigkassen tilbage til Enkekassen⁹⁰⁾.

Den 16. Februar 1826 blev det vedtaget, at der nu skulde oprettes en Enkekasse for Skipperlavets Medlemmer. Der blev udarbejdet et Forslag til en saadan, og nogle af Lavsledmerne havde allerede henvendt sig til Oldermænden for at blive indskrevet. Men Forslaget, der

Døttrek fra
Skipperlavets
nuværende Ejendom.

blev indsendt til „Komitéen for private Understøttelsesselskaber“ til Bedømmelse, blev forkastet af denne, og et nyt Udkast maatte udarbejdes. Det blev billiget af den nævnte Komité i Februar 1827, og i 1828, den 4. Marts, opnaaede Forslaget kongelig Stadfæstelse, hvorved det bl. a. bestemtes, at ingen Arrest eller Beslaglæggelse kunde finde Sted over for de Beløb, som blev udredt i Pension⁰¹). Kassen blev i Juni samme Aar ved kongelig Bevilgning fritaget for at bruge stemplet Papir, dog ikke naar det gjaldt Obligationer for modtagne Laan⁰²).

Enkekassens Segl.

Bestyrelsen dannedes af Oldermænden, der var Bogholder og Kasserer, og fire af Lavsmedlemmerne. Navnene paa den første Bestyrelse, vi hører omtalt, i Februar 1827, var: Oldermænd Touscher og Skipperne I. N. Kiær, Henning Rønne, H. N. Brandt og I. I. Trane⁰³). Beholdningen, der i December 1829 var 1068 Rigsdaler 1 Mark 7 Skilling, steg snart og omfattede den 17. Februar 1831 følgende Midler:

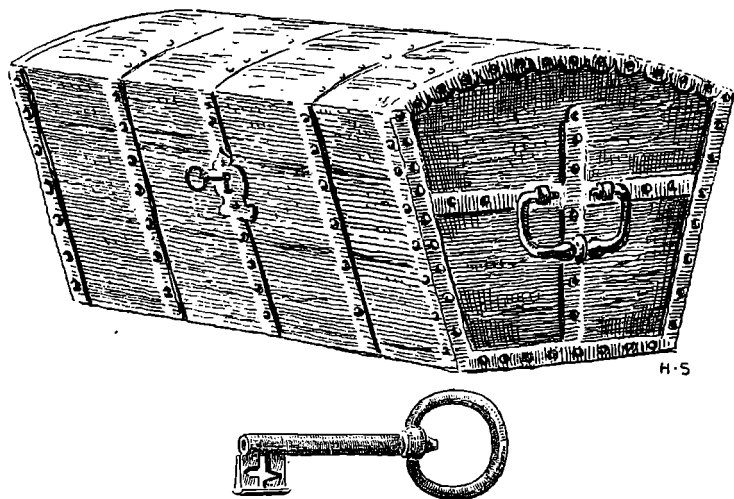
En Bankhæftelsesobligation paa ...	2292 Rigsdaler Sølv (4 %).
En kongelig Obligation	1100 Rigsdaler Sølv (4 %).
En Kassebeholdning paa	277 Rigsdaler 3 Mark 7 Skilling Sedler og Tegn.

Medlemmernes Antal var ved denne Tid 27. Ogsaa i de følgende Aar steg Enkekassens Formue, som anbragtes i Obligatio-

ner; disses samlede Beløb var i Juni 1836 ialt 5600 Rigsdaler, i Juni 1838 6800 Rigsdaler, i Juni 1839 7200 Rigsdaler, i Juni 1840 7600 Rigsdaler og i December 1842 8100 Rigsdaler⁹⁴).

Hvad der bevirkede denne Stigning, var naturligvis særlig den Omstændighed, at Antallet af Enkerne, der fik udbetalt Understøttelse, ikke var stort, i December 1845 saaledes kun 12⁹⁵).

I Følge Reglementet var det Mening, at Beholdningen skulde være 5000 Rigsdaler, før der blev udbetalt Pensioner, og disse

Skipperlavets Lade med Nøglen.

skulde da sættes til 35 Rigsdaler. Da man i Marts 1833 skulde til at fastsætte Udbetalingen, blev det foreslaaet, at Enkerne til December Termin kun skulde have udbetalt 25 Rigsdaler, mod at deres Tilskud til det Beløb, der endnu resterede i de 5000 Rigsdaler, blev fradraget; derved fik enhver udbetalt kontant 15 Rigsdaler, medens 10 Rigsdaler fradroges⁹⁶).

I Marts 1834 var Maalet naaet, idet der nu var et samlet Beløb paa ialt 5599 Rigsdaler 7 Skilling i Kassen; skønt det ikke udtrykkeligt siges i Protokollerne, maa det antages, at Pensionsbeløbet ved denne Tid er blevet sat til 35 Rigsdaler; saa stort er det i alt Fald i 1841⁹⁷).

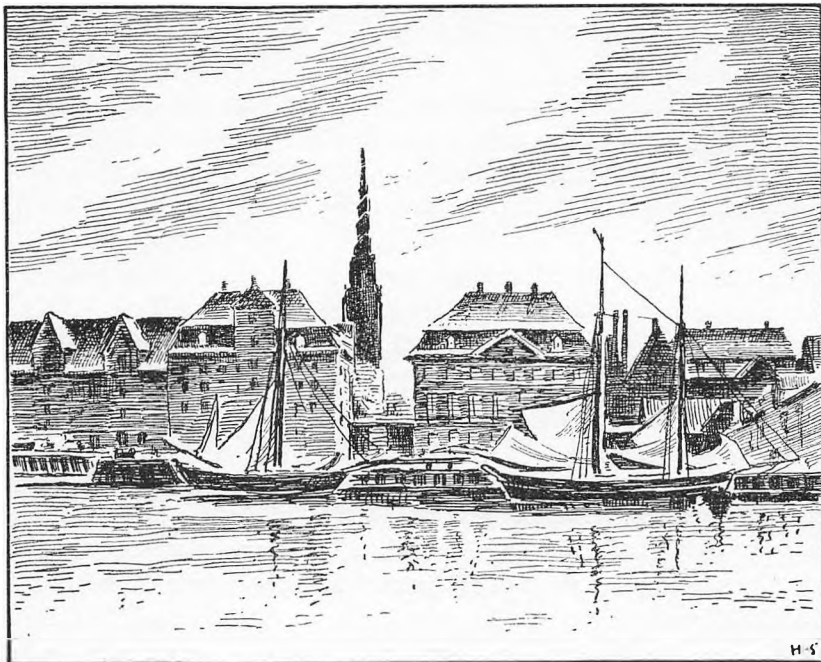
Det ser ud, som om Skipperlavet har ønsket at udvide den

gamle Enkekasses Omraade til ogsaa at omfatte Skippere uden for Lavet. Herpaa tyder nemlig en Skrivelse i November 1841 fra Kancelliet til Magistraten; det hedder deri, at Kancelliet ikke ser sig i Stand til at anbefale Stadfæstelse af et Reglement for en Pensions- og Understøttelseskasse for Skibsføreres og Styrmands Enker og Børn, da det i Udkastets Paragraf 1 hedder, at det skal være enhver Skibsførers og Styrmands Pligt, som rejser ud her fra Staden, at gøre Indskud i Enkekassen; dette vilde stride mod en Plakat fra November 1830, der bestemte, at Indtrædelse i Ligkasseinteressentskaber og andre særlige med Lavene forbundne Indretninger skulde være aldeles frivillig, for saavidt ikke en kongelig Bestemmelse indeholdt Undtagelser i saa Henseende; en saadan Bestemmelse vilde desuden være uretfærdig over for de ugifte, der jo ikke vilde have nogen Nytte af en saadan Enkekasse⁹⁸).

I Begyndelsen af 1840'erne gik Skipperlavets Enkekasse ind og afløstes af Lavets Pensions- og Understøttelseskasse for Skibsføreres og Styrmands Enker og Børn. Hvad Grunden hertil var, ses ikke af Protokollerne; men den 3. Oktober 1844 kom der et nyt Reglement for den nye Kasse, approberet af Kongen i April næste Aar. Det første konstituerende Møde blev afholdt i Maj 1845; Bestyrelsen skulde bestaa af tre Medlemmer, der i Forening med Oldermænd og Waterschouten (til 1871) skulde varetage Kassens Interesser. Medlemmerne, der valgtes ind i Bestyrelsen i 1845, var: O. T. Lund, I. I. Hansen og I. C. Lohmann. Ved Siden af denne Bestyrelse stod seks Repræsentanter⁹⁹).

Straks i 1846 vedtog man, at de Interessenter, der var over 45, men under 50 Aar, skulde yde et Tilskud, der var 1 Rigsdaler højere end det almindelige for hvert Aar, de var over 45 Aar, dog kun, hvis Forskellen mellem deres egen og deres Kones Alder var under 10 Aar¹⁰⁰). Kassens Beholdning, der i Februar 1847 var 1000 Rigsdaler i kongelige Obligationer og 427 Rigsdaler 8 Skilling paa Sparekassebog, var i Marts 1849 steget til ialt 2847 Rigsdaler 2 Skilling. Beholdningen forøgedes yderligere i Løbet af 1849, saa at Kassen i Marts 1850 stod med en Formue paa ialt 13.425 Rigsdaler 5 Mark 8 Skilling. Grunden til denne

stærke Stigning paa eet Aar var den, at den nye Forsørgelses-
kasse havde indgaaet en Overenskomst med alle Interessenterne
i den gamle om at overtage hele dennes Kapital mod at tilsvare
Enkerne, der hidtil havde været indtegnede i den gamle Enke-
kasse, de sædvanlige 35 Rigsdaler i aarlig Understøttelse; Be-
løbet, man overtog fra den gamle Kasse, var 9412 Rigsdaler i

Asiatisk Kompagnis Plads set fra Havnegade o. 1850.

Obligationer¹⁰¹). Senere steg Formuen jævnt; den var i Februar
1852 naaet op til 14.591 Rigsdaler 9 Skilling og i Februar 1862
til 20.920 Rigsdaler 4 Mark 6 Skilling¹⁰²).

Kontingentet var 5 Rigsdaler aarlig, og Beløbet, der tilfaldt
de berettigede i Pension, varierede lidt i Tidens Løb; bortset fra
de tidligere af den gamle Enkekasse forsørgede blev det nemlig
hvert femte Aar fastsat, hvor stor Understøttelsen skulde være.
Den Myndighed, der afgjorde dette Spørgsmaal, var oprindelig
Komitéen for de private Understøttelsesselskabers Bedømmelse;

men da denne ophørte at eksistere, gik Livrente- og Forsørgelsesanstalten af 1842 i Foraaret 1865 ind paa at foretage de dertil fornødne Beregninger. Naar Pensionsbeløbet var beregnet, fulgte man i Reglen de givne Raad, i de senere Aar dog ikke altid. Den aarlige Understøttelse var fra 1850, da den første Udbetaling fandt Sted, til 1860 paa 15 Rigsdaler, idet der dog blev fradraget 5 Rigsdaler aarlig for de Enkers Vedkommende, hvis Mænd ved deres Død endnu ikke havde bidraget til Kassen med 5 Aars Kontingent¹⁰³).

Hvad Antallet af Interessenter angaar, var det langt større end i den gamle Enkekasse; i Februar 1846 var det saaledes 110, og det steg til 159 i 1855 og til 163 i 1859¹⁰⁴). Antallet af de Personer, der modtog Understøttelse, var i 1855 31 og 1859 38¹⁰⁵).

I denne Periode fik Skipperlavet sin Stiftelse. Paa Generalforsamlingen i Februar 1854 forelagde Oldermænd Leth et Forslag, der gik ud paa for Lavets Midler at lade bygge en Stiftelse til Beboelse for dets værdige og trængende Medlemmer og disses Enker. Lavet ejede da foruden sin gældfri Ejendom en Kapital paa 10.606 Rigsdaler 1 Mark 6 Skilling, dels i Obligationer, dels i Kontanter, og, som Oldermændene bemærkede, det var nu paa Tide at tænke paa at benytte den Formue, der saaledes var opsparet. Fattiggassen indeholdt 3817 Rigsdaler og kunde yde Tilskud i Form af et rentefrit Laan; desuden ejede Enkekassen 15.820 Rigsdaler, og et Laan vilde antagelig kunne faas mod Prioritet i den vordende Bygning. Denne skulde, tænkte man sig foreløbig, rumme 40—50 Lejligheder med 2 Værelser, Køkken og fornøden Udenomslejlighed; man vilde dog begynde med at opføre 10—20 Lejligheder og saa fuldføre Bygningen, naar man fik flere Midler. Generalforsamlingen gav sit Samtykke til Planen, og Oldermændene henvendte sig derefter til Magistraten for at faa dennes Billigelse af Planen.

I Februar samme Aar vedtog en Generalforsamling i Enkekassen at udlaane et passende Beløb til Stiftelsen mod Sikkerhed i Ejendommen. I Juni Maaned svarede Magistraten, at det intet havde at indvende mod Opførelsen af en saadan Stiftelse; kun ventede man til sin Tid at modtage nærmere Oplysninger om

Planen og at faa Fundatsen for Stiftelsen tilsendt til Godkendelse¹⁰⁹).

I Begyndelsen af 1856 fik man fra Arvingerne efter afdøde Kaptajn i Asiatisk Kompagni Jens Holm's Enke, Juliane Henriette, f. Geding, en kongelig Obligation paa 2000 Rigsdaler, det første Bidrag til den nye Bygnings Opførelse¹⁰⁷).

I Februar 1857 traadte saa en Komité til for sammen med Oldermænden at gaa i Gang med Planen; hertil valgtes Kaptajnerne Poulsen, Rabe, Stæger og Anholm med Quaade og Bancke som Suppleanter¹⁰⁸). I Juni samme Aar foreslog en Kaptajn Stage, at man erhvervede en Grund over for „Sorte Hest“, bag „Amerika“, tilhørende en Enkefru Løbel; den var 22.000 Kv. Alen, og Prisen var ca. 3 Mark pr. Kv. Alen. Oldermænd Børresen fraaadede og henviste til en anden Grund paa Gl. Kongevej; man bestemte sig dog for Fru Løbels Grund til en Købesum af 10.000 Rigsdaler, og ved Kaptajn Stages Medvirkning fik man Tegninger og Overslag for Bygningen fra forskellige Bygmestre. Den Tegning, man foretrak, viste to helt adskilte Bygninger, hver rummende 24 Lejligheder. Man regnede med en samlet Omkostning paa 80.000 Rigsdaler, fordelt saaledes: Grund, Omkostninger ved Købet, Tegninger m. m. 10.500 Rigsdaler, Brolægning, Plankeværk, Vand m. m. 3500 Rigsdaler, Opførelsen af hver af de to Bygninger 33.000 Rigsdaler. Kapitalen, som Lavet for Tiden raadede over til dette Øjemed, var 30.000 Rigsdaler; der manglede altsaa 50.000 Rigsdaler¹⁰⁹).

Samme Aar havde Grosserer I. I. Hansens Enke til Øjemedet skænket 5000 Rigsdaler, dog med Ret til at besætte en Friplads i Stiftelsen, og Grosserer G. Holm og Frue havde ved deres Sølvbryllup i September samme Aar skænket en kongelig Obligation paa 1000 Rigsdaler til Stiftelsen¹¹⁰). Man kunde allerede i Juli 1857 afbetale 3500 Rigsdaler paa Købesummen for Grunden, og Arkitekt F. H. Nebelong gik i Slutningen af Aaret i Gang med at tegne to Udkast til Situationsplaner til den paatænkte Bygning¹¹¹).

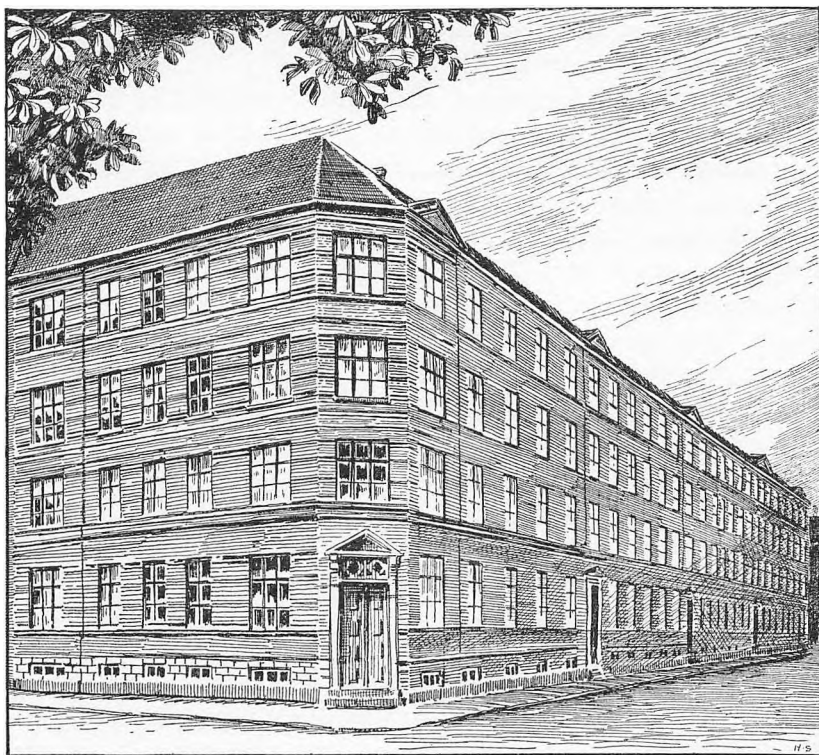
Der opstod imidlertid Utilfredshed med Grunden, og en Afstemning paa Generalforsamlingen i Februar 1858 gav kun et lille Mindretal for at lægge Stiftelsen her. Komitéen traadte

tilbage, og en ny Generalforsamling blev indvarslet, hvor Kaptajnerne Rabe og Brodersen blev Medlemmer af Komitéen, P. Holm og Hans Petersen Suppleanter; senere blev Tømrmester Blom knyttet til Komitéen som bygningskyndigt Medlem. Nogen Tid efter blev det vedtaget, at den nye Komité skulde købe en anden Grund og sælge den allerede købte¹¹²).

Kort efter fik Komitéen af en ny Generalforsamling Fuldmagt til at købe en af de tilbudte Grunde i Omegnen af Victoriagade og at sørge for Opførelsen af Bygningen. Hvis Lavskassens Midler ikke forslog, maatte den optage de fornødne Prioriteter i Lavets Gaard og Stiftelsen; endelig skulde den Løbel'ske Grund afhændes¹¹³). Til December Termin 1858 blev to Panteobligationer paa henholdsvis 3300 og 1400 Rigsdaler opsagt, og Lavets Gaard blev vurderet til Prioritering; man forsøgte forgæves at sælge den Løbel'ske Grund ved Auktion, og den var i det hele til meget Besvær; man fik senere et Bud paa 8000 Rigsdaler, hvad man dog ikke vilde sælge den for¹¹⁴). Efter forskellige Vanskeligheder erhvervede Lavet den 21. April 1858 af Grosrerfirmaet Valentin og C. F. Larsen en Grund paa 3355 Kv. Alen, beliggende ved Istedgade (dengang „Tværgade“) og begrænset af Victoriagade og Gasværksvej; Facaden ud mod Istedgade var 120 Alen. En Trediedel af Købesummen skulde udbetales kontant, og for Resten gaves en 4 pCt.s Obligation paa 5000 Rigsdaler, der skulde indfries til December Termin 1859; den samlede Købesum var 8946 Rigsdaler 4 Mark¹¹⁵). Det blev overdraget til Tømrmester Blom at levere Tegninger; han og Murermester Kornbech skulde saa levere henholdsvis Tømrer- og Murerarbejdet. Tegningerne blev udarbejdet og efter en mindre Ændring foreløbig antaget af Komitéen¹¹⁶).

Man var allerede i Gang med Grundgravningen, da pludselig det hele strandede. Magistraten tænkte nemlig paa at udvide Istedgade, hvorved Lavets Grund vilde blive for lille til det paa-tænkte Formaal. Efter nogen Forhandling afstod Lavet da et 5 Alen bredt Stykke af Grunden langs Istedgade, men fik til Gen-gæld Grundudvidelse paa den modsatte Side, saaledes at Grunden blev ca. 100 Kv. Alen større¹¹⁷). Tegningerne blev nu sendt til Magistraten, der godkendte dem, og ogsaa Lavsledlemmerne

billigede Planen, og man tog nu for Alvor fat paa Arbejdet. Den 30. Juli 1858 nedlagdes Grundstenen under den midterste Dør i Istedgade og under Stenen en Sølvplade med Indskriften: „Kiøbenhavns Skipper Laugs Stiftelse. Grundstenen lagt den 30te Juli 1858“ og med Oplysninger om Bygningskomitéens Navne¹¹⁸).

Skipperlavets gamle Stiftelse. Facade.

Hele Bygningen var beregnet til 70 Lejligheder, hver paa 2 Værelser og Køkken; men foreløbig nøjedes man med at opføre Halvdelen af Stiftelsen, da man ikke vilde slaa større Brød op, end man vidste, man kunde bage. Lavet søgte og fik Stempelfrihed for de Laan, denne Byggevirksomhed foranledigede. I December 1858 fik Lavet et Laan paa 20.000 Rigsdaler i Livsforsikringsanstalten mod Prioritet i Lavets Ejendom¹¹⁹).

Hele Aaret 1859 og Begyndelsen af 1860 gik med til Opførel-

sen af Stiftelsen. Lavskassen havde hidtil klaret Sagen alene, men i Juli 1859 maatte Fattigkassen træde hjælpende til med et Laan paa 7000 Rigsdaler. Gaver fra Private faldt i denne Tid endnu ret sparsomt i Modsætning til senere, da Beboerne var flyttet ind i Stiftelsen, og Folk saa, hvilken udmærket Gave Lavet havde skænket sine Trængende. I September samme Aar maatte Lavskassen tilskyde 8000 Rigsdaler, optaget i Lavets Gaard som Prioritet¹²⁰).

Lavet ansøgte Magistraten om og fik ogsaa lovet, at Istedgade skulde blive brolagt og forsynet med Lygter, og at den dybe Rendesten lige uden for Lavets Grund skulde blive tilkastet. I Maj 1859 blev Høkerbutikken, der indrettedes i Ejendommen, averteret til Leje; men Forholdene omkring Bygningen var langt fra hyggelige; den var en Del truet af Vand fra Nabogrunden, og Magistraten vilde ikke raade Bod derpaa. Ved samme Tid blev Kaptajn Tornøe antaget til at have det daglige Opsyn med Bygningen, og det var bestemt, at 14 af de 36 Lejligheder skulde være Friboliger; af 9 skulde betales en meget moderat Leje. Disse Lejligheder blev af Myndighederne fritaget for Bygningsafgift og Fattigskat¹²¹).

Imidlertid blev Istedgade offentlig Gade og brolagt, og Victoriagade, der endnu var privat Gade, blev brolagt af Lavet mod, at det skulde have Erstatning, naar Gaden blev offentlig. Efter nogle Vanskeligheder fik man Lov til at indrette Urtekræmmerbutikken i Kælderen i Stedet for i Stuen. I Juli 1859 fik Haandværkerne deres Tilgodehavende; et Reglement for Beboerne i Stiftelsen blev vedtaget i August, og endelig oprandt den store Dag, den 11. Oktober, da Beboerne kunde flytte ind, efter at Lokalteterne nogle Dage i Forvejen var blevet taget i Øjesyn, først af Magistraten og Embedsmænd fra Livsforsikringsanstalten, senere af det brede Publikum. Til Stiftelsens første Del var ialt medgaaet 54.678 Rigsdaler 3 Mark 3 Skilling, og Bygningen var assureret for 54.800 Rigsdaler¹²²).

Hidtil var Midlerne til Bygningens Opførelse kommet ind i rette Tid; men det kneb nu med Penge til Fortsættelsen. Da traadte et af Komitémedlemmerne, Kaptajn H. Petersen, hjælpende til, tilbød mod Skadesløsbrev fra Lavet at stille Hypotek

Skipperlavets gamle Stiftelse. Guardinterior.

for et Laan i Nationalbanken paa 12.000 Rigsdaler, og ikke længe efter fik man Finansministeriets Billigelse af, at Livrente- og Forsikringsanstalten gav et Laan paa 40.000 Rigsdaler mod 1. Prioritet i Stiftelsen, under Forudsætning af, at denne blev ialt 100.000 Rigsdaler værd. Udsigterne stillede sig saaledes ret gunstigt for Fuldførelsen af Stiftelsen; da Tømrermester Blom og Murermester Kornbech havde erklæret at ville vente med deres Betaling for 2. Del, til Lavet havde faaet et tilstrækkeligt Laan, havde man paa Grund af de billige Priser og den lave Arbejdsløn forøvrigt allerede paabegyndt Opførelsen af 2. Del, og den 12. April 1860 flyttede der ogsaa Beboere ind i denne Del af Stiftelsen, efter at den 1. og 2. Paaskedag havde været besøgt af mange interesserede¹²³).

Assurancesummen for hele Stiftelsen blev sat til ialt 103,090 Rigsdaler, og Udgifterne ved hele Foretagendet havde været ialt 103.810 Rigsdaler 5 Mark 11 Skilling, afholdt ved følgende Indtægter¹²⁴):

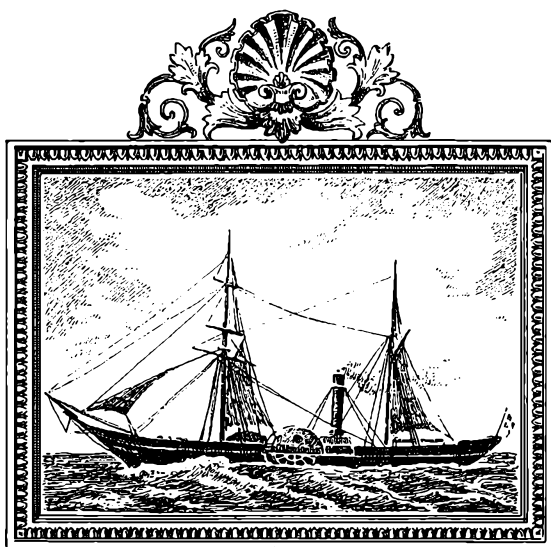
1. Prioritet	40.000 Rigsdaler	„ Mark „ Sk.
Lavskassens Tilskud	44.129 Rigsdaler	1 Mark 14 Sk.
Fattigkassens Tilskud	7.000 Rigsdaler	„ Mark „ Sk.
Laan i Nationalbanken	3.500 Rigsdaler	„ Mark „ Sk.
Afholdt af Stiftelsens Midler...	7.181 Rigsdaler	3 Mark 13 Sk.

Bestyrelsen havde imidlertid henvendt sig skriftlig til en Del Personer med Anmodning om at støtte Foretagendet ved villige Bidrag, og man satte en Opfordring til Subskription i Bladene. Som Virkning heraf kom der nu en Del Bidrag, dels aarlige, dels Legater¹²⁵). I Juni 1861 gav en Kaptajn Johansens (eller Johnsens) Enke Stiftelsen et Beløb paa 700 Rigsdaler paa Betingelse af, at en Fribolig blev oprettet¹²⁶). I 1862 gav Kaptajn Høyers Enke 2000 Rigsdaler i kongelige Obligationer til Stiftelsen mod, at der blev oprettet endnu en Fribolig¹²⁷).

I Slutningen af 1862 blev det vedtaget, at der af Fattigkassens kontante Beholdning skulde overføres 1200 Rigsdaler til Stiftelsens Regnskab for at dække det Deficit, der skyldtes de store Afdrag og Renter, der endnu ikke kunde klares med Gaverne og

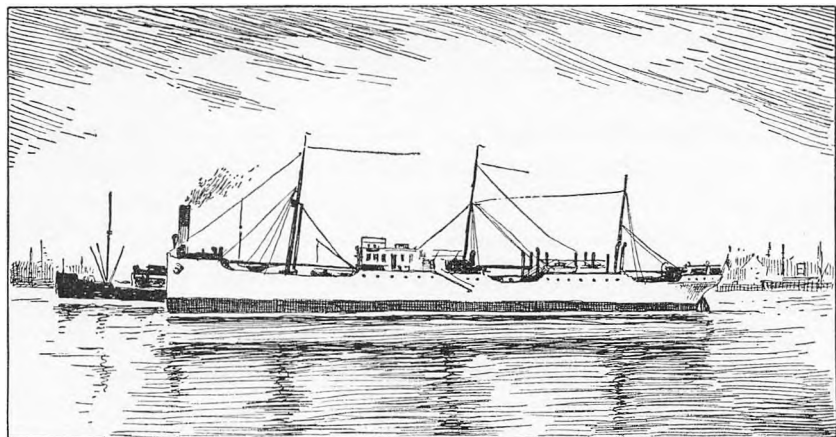
Indtægterne fra Stiftelsen. Gaver kom der i stadig stigende Mængde; navnlig synes Sølvbryllupper at have været Anledning til at betænke Stiftelsen¹²⁸).

Med Næringsfrihedens Indførelse mistede det københavnske Skipperlav sin Betydning som den Institution, der varetog de københavnske Skipperes Rettigheder. Standens Monopolstilling ophørte, og Lavet selv skiftede Navn. Det var derfor af Vigtighed, at Skippernes Sammenslutning allerede forinden havde faaet fæstnet Rammer for sin Virksomhed som Understøttelsesselskab og derved faaet en ny og varig Betydning for Standen.

SKIPPERFORENINGENS HISTORIE

1863 * 1934

SKIPPERFORENINGEN 1863—1934

AA en Generalforsamling i Skipperlavet den 9. Februar 1861 gav Medlemmerne Lavets Ældste og den bestandige Kommission Bemyndigelse til at foretage alle fornødne Skridt til Udarbejdelsen af et Udkast til Vedtægter for en Skipperforening, hvis den af Rigsdagen vedtagne Lov om Sønæring og om Skipperlavets Ophævelse skulde faa kongelig Stadfæstelse. Dette Udkast til Vedtægter skulde saa forelægges næste Aars Generalforsamling¹).

Paa Generalforsamlingen 1862 blev det oplyst, at Bestyrelsen for Skipperlavet allerede den 23. December 1860 havde ansøgt Indenrigsministeriet om Anerkendelse af Lavet i Henhold til Loven, idet Lavet da talte ialt 240 Medlemmer. Københavns Magistrat kunde den 27. Januar 1862 meddele Lavet Indenrigsministeriets Svar af 16. samme Maaned, hvori det hed:

„I Anledning af det med Københavns Magistrats behagelige Skrivelse af 30. forrige Maaned hertil indkomne Andragende, hvori den faste Komité for Skipperlavet her i Staden i Henhold til Lov om Sønæring af 19. Februar forrige Aar har anholdt om, at bemeldte Lav af Indenrigsministeriet maa blive anerkendt

som saadant, skulde man til Efterretning og videre Bekendtgørelse tjenstligt meddele, at den begærede Anerkendelse herved meddeles.“

Generalforsamlingen af 1862 besluttede derefter enstemmigt, at Lavet skulde vedblive at bestaa, hvorefter der blev taget Bestemmelse om det af Bestyrelsen udarbejdede Forslag til Foreningens Organisation. Dernæst skulde der af Oldermænd og fem Interessenter udarbejdes et Udkast til nye Vedtægter; de hertil valgte Medlemmer var D. A. Lund, Waterschout Poulsen, E. Albertsen, P. Holm og Th. Sonne²⁾. I en trykt Henvendelse til Skipperlavets Medlemmer, udstedt ved denne Tid, blev der understreget, at Lavet nu var gaaet over til at være en frivillig Forening, hvoraf enhver kunde udmelde sig, naar han havde Lyst; at ophæve denne Skippernes Sammenslutning vilde formentlig være ubesindigt, da man saa vilde kunne befrygte at miste Forbindelsen med Sørensen³⁾.

Den 23. Januar 1862 havde Oldermænd fremlagt det ovenomtalte Udkast til Vedtægterne, og paa Generalforsamlingen den 7. Februar 1863 blev det vedtaget med fuld Stemme flethed; kongelig Stadfæstelse fik Vedtægterne den 23. Maj 1863. Deres Ordlyd er denne:

„Kapitel I.

Foreningens Formaal.

§ 1.

- a. Ved Forhandlinger, gensidige Meddelelser samt paa anden dertil skikket Maade at sætte Bestyrelsen i Stand til at virke til Medlemmernes Tarv i deres Egenskab af Skippere.
- og b. At sikre Medlemmerne og deres Efterladte (Enker og Børn under 15 Aars Alderen) de Goder, Skipperlavet hidtil har ydet, eller som fremdeles kan ydes.

Kapitel II.

Optagelse i Foreningen.

§ 2.

Som Medlem af Foreningen anses enhver af de nuværende Lavsinteressenter, der ej før Vedtagelsen af disse Love har udmeldt sig af Lavet, og fremdeles enhver, der har Borgerskab som

Skipper i København eller fører Skib derfra eller fra Dragør og begærer sig optaget i Foreningen.

§ 3.

Ethvert nyt Medlem betaler ved Indtrædelsen i Foreningen, naar han er under 30 Aar gammel, 15 Rigsdaler og for hvert Aar, han er over 30, desuden 2 Rigsdaler mere. Ingen, der er over 40 Aar, kan optages som Medlem, med mindre han erhverver Generalforsamlingens Samtykke og betaler den Indtrædelsesafgift, som af denne i hvert enkelt Tilfælde bestemmes.

Bestyrelsen kan tillade, at Indtrædelsesafgiften betales i tre aarlige Terminer, men dog ikke paa andet Vilkaar, end at Vedkommendes Efterladte intet Krav paa Understøttelse skal have, i Fald han dør, førend den hele Indtrædelsesafgift er betalt.

§ 4.

Ethvert Medlem, der udtræder af Foreningen eller i Følge § 9 udgaar af Foreningen, kan kun med Generalforsamlingens Samtykke genoptages i samme. Generalforsamlingen bestemmer da Vilkaarene herfor, dog bør der ingensinde paalægges Vedkommende en højere Indtrædelsesafgift end den, han vilde have at betale i Henhold til Begyndelsen af § 3, hvor han for første Gang indtraadte.

Kapitel III.

Medlemmernes Rettigheder.

§ 5.

Ethvert Medlem nyder følgende Rettigheder og Fordele:

- a. I Tilfælde af Forlis har han Ret til at erholde udbetalt 40 Rigsdaler i Søbrudnepenge, saafremt han ved saadan Lejlighed mister Kort, Bøger, Instrumenter eller Skibsklæder til dette Beløb i det mindste. Naar Manden omkommer ved Forlis, erholder Enken udbetalt de her omhandlede 40 Rigsdaler.
- b. Naar enten han selv, hans Hustru (saavel medens Manden lever som senere) eller hans Børn under 15 Aar afgaar ved Døden, udbetales der Ligbærerpengene efter hidtil gældende Regler.
- c. Naar han enten formedelst Alder eller Svaghed ej længere

er i Stand til at ernære sig, har han Ret til særlig at erholde udbetalt Understøttelse af Foreningen efter dennes Evne og de til enhver Tid gældende Regler, saafremt han bevislig dertil er værdig og trængende. Samme Ret tilkommer der hans Enke og Børn under 15 Aar, naar disse befindes at være værdige og trængende.

- d. Han saavel som hans Enke erholder Adgang til Optagelse i Skipperstiftelsen efter de herom gældende nærmere Regler.

Det er en Selvfølge, at ingen ved Skipperlavets Overgang til en Forening berøves Rettigheder, som han forhen har nydt.

Kapitel IV.

Medlemmernes Forpligtelser.

§ 6.

Ethvert Medlem erlægger aarlig ved første Rejses Tiltrædelse følgende Afgifter, nemlig:

- a. 2 Skilling pr. Kommercelæst af sit førende Skibs Drægtighed.
- b. 64 Skilling til Ligbærerkassen.
- c. 2 Rigsdaler til Søbrudnekassen.
- d. Til Fattigkassen forbliver Bidraget det samme, som hidtil i Medfør af Reskript af 11. og 17. November 1769, 10. September 1803, 2. Post, og de øvrige Regler og Vedtægter er ydet, dog saaledes, at Medlemmer, der farer som Styrmand, ikkun erlægger $\frac{1}{4}$ Del af den Fattigafgift, som den Skibsfører, med hvem han farer, erlægger.

§ 7.

Bidraget til Ligbærerkassen og til Søbrudnekassen bortfalder, naar den Vedkommende har erlagt det i 25 Aar.

§ 8.

De øvrige i § 6 nævnte Afgifter erlægges kun saalænge af Medlemmerne, som disse er i Fart; dog maa det Medlem, der ophører med at fare til Søs for at søge en anden Næring eller af Grunde, som ikke berettiger til Eftergivelse af Bidrag, cfr. § 5, Litra c, betale ialt 6 Rigsdaler aarlig indtil 25 Aar efter sin Indtrædelse, saafremt han ikke vil anses som udtraadt af Foreningen.

§ 9.

Naar et Medlem i 1 Aar ikke har erlagt de ham paahvilende Bidrag, bliver han af Formanden at afkræve samme; betaler han da ikke inden $\frac{1}{2}$ Aar efter denne Affordring, anses han som udtraadt af Foreningen, naar han ikke forinden den Fristis Udløb til Bestyrelsens Tilfredshed godtgør, at han er ude af Stand til at betale.

§ 10.

Det paaligger ethvert Medlem at gøre Anmeldelse for Foreningen om det Sted, hvor hans Husstand er, eller hvor Underretning om ham kan søges.

Kapitel V.

Bestyrelsen.

§ 11.

Foreningens Anliggender varetages af: 1 Formand, 9 Repræsentanter og 2 Revisorer med 2 Suppleanter. Af disse er kun Formanden lønnet.

§ 12.

Funktionstiden er for Formanden 3 Aar og ligeledes for Repræsentanterne 3 Aar. Dog afgaar 3 Repræsentanter af dem, der første Gang vælges, efter respektive 1 og 2 Aars Forløb. De, som er valgt med færrest Stemmer, afgaar først. Revisorerne vælges kun for 1 Aar. Ved Valg gør simpel Stemme flerhed Udslaget. Genvalg kan finde Sted, men kun ved særlig Afstemning herom. Naar flere har lige mange Stemmer, anses den af Aar ældste for valgt.

§ 13.

Repræsentantskabet i Forening med Formanden forestiller det hele Selskab og danner Foreningens faste Komité. Det skal med Formanden raadslaa om Foreningens almindelige Anliggender, gøre Indstillinger til Generalforsamlingen o. s. v., ligesom det i Forening med Formanden afgiver alle Erklæringer og Svar, som maatte afkræves Skipperforeningen af Autoriteter eller andre.

Repræsentanterne i Forening med Formanden afholder Møde den første Lørdag i hver Maaned; men iøvrigt kan Formanden

sammenkalde Repræsentanterne til Møde, naar han anser dette for nødvendigt. Ved ethvert saadant Møde maa i det mindste 5 Repræsentanter være til Stede foruden Formanden, for at gyldige Beslutninger kan tages.

Naar Repræsentanter i Aarets Løb afgaar fra deres Stilling som saadanne, saa bliver der dog ej at foretage Valg i de Udtraadtes Sted, førend paa næste ordentlige Generalforsamling. Hvis flere end 2 Repræsentanter saaledes afgaar i Aarets Løb, kan de Tilbageblevne supplere sig selv ved at tiltage andre i de Udtraadtes Sted, men disse fungerer dog kun til den næste ordentlige Generalforsamling.

§ 14.

Formanden har Forsædet og leder Forhandlingerne, saavel i Repræsentantmøderne som paa Generalforsamlingerne. Han stemmer ej, men hans Stemme gør Udslaget, naar Stemmerne er lige.

I mindre vigtige Anliggender, eller naar Tiden ikke tillader ham at sammenkalde Repræsentanterne, er han berettiget til at handle i Foreningens Navn, ligesom han i det Hele sørger for Foreningens løbende Forretninger samt forestaar dens Kasse- og Regnskabsvæsen, hvorhos han ogsaa under Repræsentantskabets Medvirkning forvalter Foreningens Midler og faste Ejendomme, og hvad dermed staar i umiddelbar Forbindelse.

Han affatter Regnskaberne saa betimeligen, at de af Revisorerne kan være gennemgaaet og fremlagt til Vedkommendes Eftersyn paa hans Kontor samtidig med den ordentlige Generalforsamlings første Indvarsling.

Formanden er pligtig til hver Søgnedag at holde Foreningens Kontor aabent for Medlemmerne eller andre, som der har Forretning at afgøre, til de Tider, han selv med Repræsentantskabet bliver enig om.

§ 15.

Formanden har at drage Omsorg for, at følgende Protokoller og Bøger ordentlig føres og stedse er til Stede paa Foreningens Kontor:

- a. En Forhandlingsprotokol over det ved Generalforsamlingen passerede.

- b. En Protokol, hvori indføres, hvad der forefalder i Repræsentantmøderne.
- c. En Kasse- og Regnskabsbog, særskilt for Foreningen og Stiftelsen, samt en Hovedbog.
- d. En Kopibog over alle i Foreningens Navn udgaaede Breve. De indkomne Breve registreres og opbevares.
- e. En Medlemsprotokol, som viser, naar ethvert Medlem er indtraadt i Foreningen, og hvad han til enhver Tid har betalt.
- f. En Regnskabsbog over dem, der nyder Fattigunderstøttelse.
- g. En Protokol, hvori Medlemmerne med Navns Underskrift kan indføre deres Forslag og andet deslige.

§ 16.

Formanden erholder foruden fri Bolig en aarlig Løn, hvis Størrelse fastsættes af Generalforsamlingen samtidig med, at han vælges.

§ 17.

Til at være Formanden behjælpelig med Inkassation og Opkrævningen af de Foreningen tilflydende Afgifter antages en lønnet Medhjælper (Fuldmægtig), hvis Løn ligeledes fastsættes af Generalforsamlingen.

§ 18.

Formanden og Repræsentanterne i Foreningen er berettigede til at antage en Jurist til Hjælp ved Forretningernes Udførelse. Dog maa hertil ikke anvendes mere end 120 Rigsdaler aarlig uden Generalforsamlingens Samtykke.

§ 19.

I Formandens Forfald eller i Tilfælde af Dødsfald vælges iblandt Repræsentantskabet indbyrdes en Viceformand, indtil den næstfølgende Generalforsamling afholdes.

Kapitel VI.

Regnskabet.

§ 20.

Naar Regnskabet, som skal afsluttes hvert Aars 31. December, er aflagt og revideret, forfattes et Uddrag af dette og en Status over Foreningens økonomiske Tilstand saavel som en Beretning om Foreningens øvrige Virksomhed i det forløbne Aar, hvortil

kan knyttes Meddelelser, som Bestyrelsen for Resten finder Anledning til at gøre.

Foranførte trykkes og henlægges paa Formandens Kontor 14 Dage forinden den ordinære Generalforsamling. Ethvert Medlem kan afhente et Eksempplar.

Kapitel VII.

Generalforsamlingen.

§ 21.

Den øverste Myndighed i alle Foreningens Anliggender har Generalforsamlingen, paa hvilken samtlige Medlemmer har Stemme.

Der afholdes en ordentlig Generalforsamling hvert Aar i Februar Maaned.

Overordentlige Generalforsamlinger kan sammenkaldes, naar Formanden og Repræsentanterne beslutter det, ligesom ogsaa naar et Antal af 20 Medlemmer begærer det skriftlig under Angivelse af en bestemt Forhandlingsgenstand.

For at en Afstemning kan have Gyldighed, maa der være 50 Medlemmer til Stede foruden Bestyrelsen.

Enhver Generalforsamling skal indvarsles mindst 14 Dage forud, ligesom en kort Angivelse af, hvad der paa samme skal foretages, bør bekendtgøres, dels ved Annoncer i det eller de til offentlige Bekendtgørelser autoriserede Blade, dels ved Opslag paa Foreningens Kontor.

§ 22.

For den ordentlige Generalforsamling foretages altid følgende Sager:

- a. Det forløbne Aars Regnskab forsynet med Revisorernes Paa-tegning samt Oversigt over Foreningens økonomiske Tilstand.
- b. Beretning om Foreningens Virksomhed i det forløbne Aar.
- c. Valg af Embedsmænd.
- d. Bestyrelsen saavel som Medlemmernes Forslag etc.

§ 23.

Ethvert Forslag, som af Medlemmer agtes indbragt for den ordentlige Generalforsamling, maa være afleveret til Repræsentantskabet senest een Maaned forinden.

§ 24.

Generalforsamlingen meddeler Formanden Decharge for Regnskabet.

§ 25.

Forandringer i Lovene kan ej foretages, forinden Forslaget hertil har været forelagt og vedtaget i uforandret Skikkelse af 3 Generalforsamlinger, der ej maa afholdes hurtigere efter hverandre end 3 Maaneder.“

Paa Generalforsamlingen den 7. Februar 1863 var imidlertid valgt følgende Bestyrelsesmedlemmer, der mødtes første Gang den 6. Juni samme Aar til Raadslagning om Foreningens Anliggender: H. Petersen, J. Rabe, L. Poulsen, D. A. Lund, Th. Sonne, Løwe, H. P. Rønne, E. Albertsen og H. P. Holm. Foreningens Navn blev „Skipperforeningen i Kjøbenhavn“⁵). Da det paa et Møde i Begyndelsen af Marts 1873 blev foreslaaet at virke hen til, at Ordet „Skipperforeningen“ blev erstattet med „Skibsførerforeningen“, blev der nedlagt skarpe Protester derimod, og Forslaget blev ikke gennemført⁶).

Et andet Forslag, som blev fremsat paa et Møde i Februar samme Aar, om at man skulde vælge en Dirigent til at lede Forhandlingerne, gik ikke straks igennem; men paa Generalforsamlingen i Februar 1876 blev Ledelsen af Mødet overgivet til en af Forsamlingen valgt Dirigent⁷).

I Februar 1883 fremsatte Bestyrelsen et Forslag til Forandring af Vedtægterne fra 1863; det førte i Foraaret 1885 til, at der blev nedsat et Udvalg angaaende Revision deraf; Udvalget bestod af Kaptajnerne Strandgaard, Eberth og Harboe med Jürgensen og Schmiegelow som Suppleanter. Drøftelsen af denne Sag strakte sig gennem flere Generalforsamlinger; paa den sidste af dem, i Februar 1887, opnaaedes Enighed om at indsende Udkastet til Indenrigsministeriets Stadfæstelse. Forskellen mellem Udkastet og Vedtægten af 1863 bestod navnlig i, at Kontingentet nu var forandret, og at et mindre Antal Medlemmer end før krævedes til at tage Beslutning paa Generalforsamlingen. Indenrigsministeriets Stadfæstelse blev givet den 20. April 1887 paa Betingelse af, at et Uddrag af Foreningens Regnskab aarlig

skulde sendes til Københavns Magistrat, og at Forandringer i Vedtægterne skulde have Indenrigsministeriets Billigelse^a).

Paa et Møde i Foreningen den 7. Juli 1900 foreslog Formanden og fik vedtaget, at Generalforsamlingens Samtykke skulde indhentes til, at Bestyrelsen paa egen Haand maatte optage Medlemmer mellem 40 og 45 Aar paa Betingelse af, at Optagelsen blev godkendt paa den følgende Generalforsamling. Senere uvidedes denne Ret til ogsaa gælde Medlemmer paa mellem 40 og 50 Aar⁹).

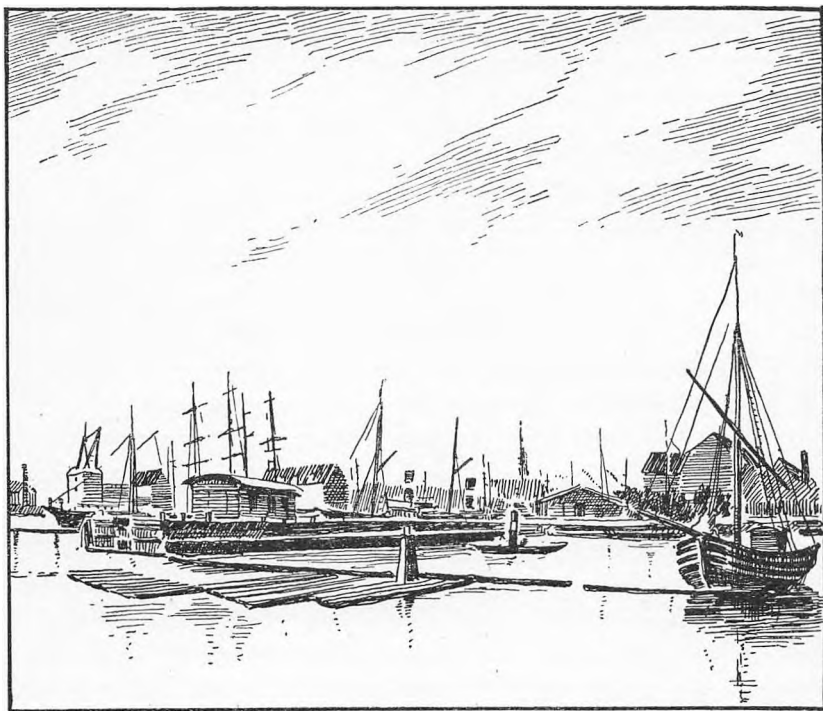
I Begyndelsen af 1909 indbragte 24 af Foreningens Medlemmer paa Forslag af Kaptajn Bjarnersen et Andragende om Sammenkaldelse af en overordentlig Generalforsamling til Drøftelse af et Forslag om at faa indsat i Vedtægterne en Bestemmelse angaaende fraværende Medlemmers Stemmeret. Bestyrelsen var imod Forslaget, men indkaldte en overordentlig Generalforsamling til den 19. April. Her stillede Bestyrelsen et Ændringsforslag med den Tilføjelse, at hvis dette blev vedtaget, vilde den desuden foreslaa, at der blev nedsat et Udvalg paa 5 Medlemmer, hvis Opgave skulde være at udarbejde Forslag til Lovændringer. Generalforsamlingen fulgte Bestyrelsen, saaledes at Ændringsforslaget blev vedtaget, og et Udvalg blev nedsat, bestaaende af Formanden, der blev enstemmigt valgt ligesom de øvrige: Kaptajnerne Schou, O. Hansen, Bjarnarsen og D. Mathiesen. Efter at Udkastet havde været til tredie Behandling paa en overordentlig Generalforsamling den 9. Februar 1910, blev det sendt til Ministeriet for Handel og Søfart og fik kongelig Konfirmation den 28. Juli 1910¹⁰).

Bortset fra mindre Ændringer i Ordlyden i enkelte af Paragrafferne, betød den nye Vedtægt en Del vigtigere Forandringer. I Kapitlet om Optagelse i Foreningen kom § 2 til at lyde saaledes:

„Enhver Skibsfører, der har Bevis som saadan fra danske Myndigheder, og derhos enten er bosiddende i København eller de til København grænsende Kommuner paa det 2. Aar eller fører Skib (Sejl eller Damp) herfra eller fra Dragør og begærer sig optaget i Foreningen, kan — dog med den i § 3 a indeholdte Begrænsning — blive optaget som Medlem af Foreningen.“

Samme Kapitels § 3 fik dette Udseende:

„a. Ethvert nyt Medlem betaler ved Indtrædelsen i Foreningen, naar han er under 30 Aar, 50 Kr. Er han mellem 30 og 40 Aar, betaler han yderligere i Indtrædelsesafgift 5 Kr. for hvert Aar, han er over 30 Aar, og er han mellem 40 og 45 Aar, bliver endvidere at betale 10 Kr. for hvert Aar, han er over 40 Aar.

Den første Kvæsthavn o. 1865.

Ingen, som er over 45 Aar, kan optages som Medlem af Foreningen, med mindre det vedtages af Bestyrelsen, og han betaler den Indtrædelsesafgift, som af Bestyrelsen i hvert enkelt Tilfælde fastsættes.

b. I enkelte Tilfælde kan Bestyrelsen, naar den dertil finder særlig Anledning, tillade, at Indtrædelsesafgiften betales i 3 aarlige Terminer, dog paa det Vilkaar, at hvis den Indtrædende afgaar ved Døden, forinden hele Indtrædelsesafgiften er betalt, skal hans Efterladte, for at kunne have Krav paa Understøttelse,

tilsvare det resterende Beløb, eller hvis de dertil mangler Evne, afkortes dette i den Understøttelse, som der bliver dem tildelt.“

I Kapitlet om Medlemmernes Forpligtelser hedder det i § 6:

„Ethvert Medlem erlægger aarlig ved første Rejses Tiltrædelse følgende Afgifter, nemlig:

a. til Ligbærerkassen	Kr. 1.50
b. til Søbrudnekassen	Kr. 4.00
c. et Kontingent beregnet efter det af ham førte
Skibs maalte Tonnage (for Dampskib Netto Regi-
ster Tons),	
naar Skibet er indtil 200 Tons	Kr. 10.00
naar Skibet er fra 200 og indtil 500 Tons	Kr. 15.00
naar Skibet er fra 500 indtil 1000 Tons	Kr. 25.00
naar Skibet er paa 1000 Tons og derover	Kr. 35.00

Medlemmer, der farer som Styr mænd, erlægger aarligt:

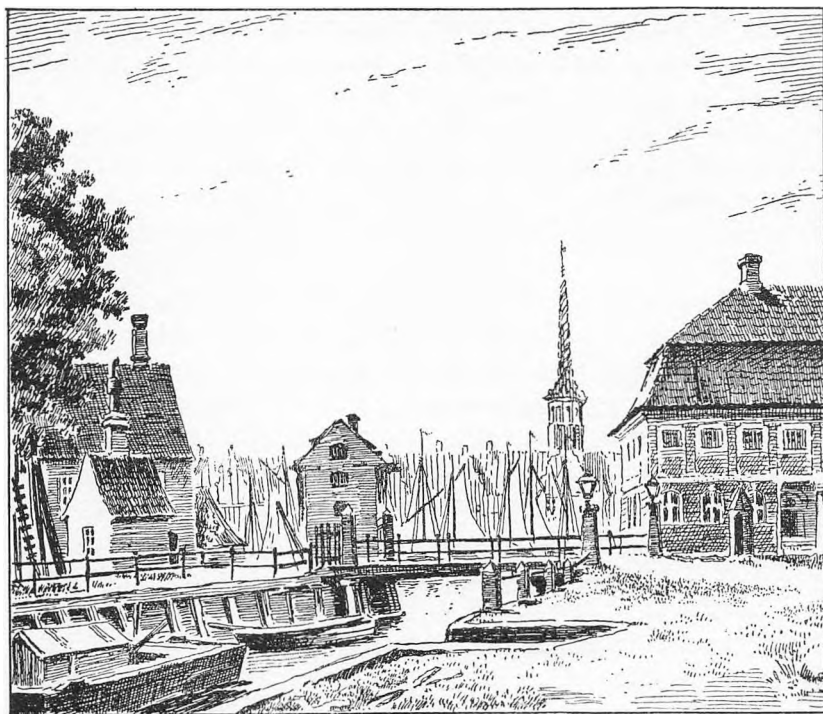
a. til Ligbærerkassen	Kr. 1.50
b. til Søbrudnekassen	Kr. 4.00
c. et Kontingent af	Kr. 10.00

En Trediedel af det som Kontingent betegnede Medlemsbidrag overføres til Foreningens Understøttelseskasse.“

I Kapitlet om Bestyrelsen fik § 11 en Tilføjelse om, at til Formand og Repræsentanter kunde kun vælges Medlemmer af Foreningen, der havde ophørt at sejle og havde været Medlemmer af Foreningen i mindst 5 Aar; Formanden og Repræsentanterne maatte ikke være Medlemmer af andre Skibsbefalingsmandsforeningers Bestyrelse.

I Afsnittet om Generalforsamlingen fik § 21 en stærkt udvidet Skikkelse. Stemmeret paa Forsamlingen havde ethvert tilstedeværende Medlem, naa han havde været Medlem af Foreningen i mindst 6 Maaneder. Ved Valg af Formand, Repræsentanter, Revisorer og Suppleanter kunde dog ogsaa Medlemmer, der paa Grund af Rejse, Alder eller Svagelighed var forhindret i at give Møde paa Generalforsamlingen, deltage; de skulde, for de farendes Vedkommende mindst 4 Uger før Generalforsamlingen, fremsætte Begæring derom til Formanden. De paagældende Med-

lemmer skulde da have tilsendt trykte Stemmesedler i anbefalet Brev, som de i udfyldt og underskrevet Stand kunde tilstille Formanden i et lukket, anbefalet Brev med Paaskrift „Stemmeseddel“; Brevene skulde uaabnet overgives Dirigenten ved Generalforsamlingens Begyndelse. Den ordinære Generalforsam-

Udsigt fra Lavets Vinduer mod Dorsen o. 1865.

ling skulde afholdes hvert Aar senest i Marts Maaned. For at en Afstemning kunde have Gyldighed, maatte der være mindst en Femtedel af Medlemmerne foruden Bestyrelsen til Stede, undtagen i de i § 22 a, b og c og § 24 nævnte Anliggender, der kunde afgøres uden Hensyn til Antallet af fremmødte. Var der til Behandling af andre Sager ikke mødt det tilstrækkelige Antal Medlemmer, skulde der af Bestyrelsen indkaldes til en ny Generalforsamling med 14 Dages Varsel, hvor Beslutninger i Sagerne

da kunde træffes uanset de fremmødtes Antal. Generalforsamlingerne skulde ledes af en af Forsamlingen valgt Dirigent, som var foreslaaet af Bestyrelsen, og han skulde underskrive Forhandlingsprotokollen sammen med Bestyrelsen. Afstemning foregik ved Haandsoprækning eller skriftligt, hvis nogen forlangte det. Ordinære Generalforsamlinger skulde varsles mindst 6 Uger forud. I § 23 bestemtes, at Forslag fra Medlemmerne til den ordinære Generalforsamling skulde være indleveret senest inden 1. Januar. I en helt ny § 26 hedder det:

„Enhver, som viser særlig Interesse for Søfarten eller overhovedet for, hvad dermed staar i Forbindelse, kan af Bestyrelsen optages som Æresmedlem af Foreningen. Æresmedlemmer har ingen Stømmeret.“

Medlemmernes Pligter og Rettigheder var i Foreningstiden væsentligst af pekuniær Art, Pligt til at erlægge visse Afgifter mod Retten til at oppebære den Hjælp, Foreningen bød i Form af Søbrudnepenge, Ligbærerpeng, aarlig Understøttelse paa Grund af Trang og eventuelt Optagelse i Stiftelsen.

I 1863 ophævedes Medlemmernes pekuniære Pligter over for det Offentlige i Form af Lastepenge, Fyrpenge og Klareringsportler, og i Stedet indførtes en Skibsafgift pr. Læst. I 1879 bortfaldt den indenrigske Skibsafgift¹¹).

Ved den nye Lov om Sø- og Handelsretten af 19. Februar 1861 var det bestemt, at Valget af Domstolens 20 handels- og 10 søkyndige Medlemmer skulde foretages af Grosserersocietetets Komité, af et lige Antal af Kommunalbestyrelsen og af Københavns Skipperlavs faste Komité. Da Lavet nu gik over til at blive en frivillig Forening, opstod Spørgsmaalet, om Foreningens Bestyrelses 10 Medlemmer (Formand og de 9 Repræsentanter) skulde træde i Stedet for Lavets faste Komité paa 5 Medlemmer (Oldermand og fire Komitémedlemmer). Justitsministeriet udtalte i 1864 til Magistraten, at Skipperforeningen ikke kunde siges at repræsentere alle de københavnske Skippere; derfor burde Magistraten eller Kommunalbestyrelsen udvælge de søkyndige Medlemmer af Valgforsamlingen enten blandt Skipperforeningens Bestyrelsesmedlemmer eller umiddelbart blandt de

herværende Skippere og Søofficerer; men først burde Magistraten søge Besked om, hvor mange Medlemmer Skipperforeningen nu havde, og hvor mange Skippere der fandtes i Byen udenfor Foreningen, og forhøre, om Foreningen vilde have noget imod, at Valget af de Mænd, der skulde deltage i Valget af de sø- og handelskyndige Medlemmer, skete ved, at alle Skipperne udenfor Foreningen tilkaldtes og deltog i Valget sammen med de 5 Medlemmer af Foreningens Bestyrelse. Hertil svarede Skipperforeningen, at dens Medlemstal den 31. December 1861 havde været 618, hvoraf 344 var betalende Medlemmer; Overgangen fra Lav til Forening havde ikke ændret Tallet, og Foreningen maatte altsaa siges stadig at repræsentere samtlige Skippere i København; men Forholdene kunde naturligvis forandre sig; ogsaa Grosserersocietetet kunde imidlertid rammes af en saadan Skæbne. Paa Grund af den nye Næringslov kunde jo Udøvelse af Grosserernæring ligesaa lidt bindes til Medlemsskab af Grosserersocietetet, som Udøvelse af Sønæring til Medlemsskab af Skipperforeningen. Man mente derfor ikke, der var nogen Grund for Lovgivningen til at ændre det tidligere Forhold mellem Skippernes Sammenslutning og Sø- og Handelsretten. Skipperforeningen protesterede endvidere imod, at der kun var Tale om, at 5 af Foreningens Bestyrelsesmedlemmer skulde sidde i Valgkomitéen; naar dette Tal var nævnt i Loven af 19. Februar 1861, skyldtes det, at Skipperlavets Bestyrelse paa det Tidspunkt, den faste Komité, havde bestaaet af dette Antal Medlemmer, men Lovens Mening var tydelig nok, at Foreningens Bestyrelse in pleno skulde sidde i Valgkomitéen og ikke dette tilfældige Antal. Skipperforeningen ansaa det heller ikke for nødvendigt, at Magistraten ledede Valget; forøvrigt tilbød Foreningen at stille Lokale til Raadighed for Valget. Resultatet blev, at Regeringen imødekom Foreningens Ønsker¹²⁾.

Hvad selve Sø- og Handelsrettens Lokale angik, havde Skipperforeningen i Marts 1861 tilbudt Justitsministeriet Førstesalen i Foreningens Ejendom, hvor Navigationsskolen havde til Huse. Sagen gik i Orden; Skolen blev sagt op, og endnu samme Aar rykkede Retten ind; den aarlige Leje var 800 Rigsdaler. I Februar 1872 begyndte Retten at se sig om efter andre Lokaler,

og om Efteraaret flyttede Retten ud til Kvæsthusgades Kaserne¹³).

I Juni 1910 blev et Udvalg nedsat af Rettens Medlemmer for at tage Stilling til Spørgsmaalet om en eventuel Forøgelse af deres Antal, da Arbejdet i den senere Tid var tiltaget meget. Dette anbefaledes af Foreningens Bestyrelse; derimod gik et andet Forslag fra de søkyndige ikke igennem, nemlig at der blev ydet Vederlag for den Tid, Rettens Medlemmer uden for den sædvanlige Retstid maatte give Møde i Domstolen. Naar man opgav dette Krav, skyldtes det Frygt for, at de handelskyndige skulde opstille lignende Krav, og at det skulde føre til, at Pladserne vilde blive særligt eftertragtede, saaledes at andre end de dygtigste blev taget dertil; desuden kunde man derefter risikere, at en anden Valgordning blev indført ved, at der gik Politik i Sagen¹⁴).

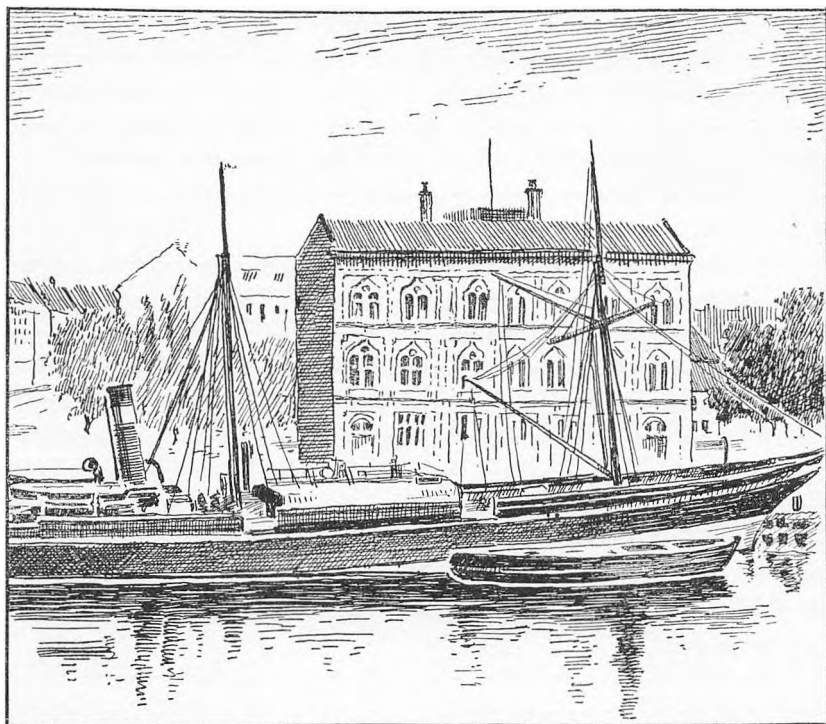
Et Hverv, som Foreningens Medlemmer havde Pligt til at paa-tage sig, var at være Meddommere ved Styrmandseksamen. Ved Forordningen af 6. Marts 1869 blev der oprettet en Eksamenskommission, bestaaende af Navigationsdirektøren som Formand og to Meddommere, hvoraf den ene valgtes for hele Landet af Handels- og Søfartsministeren, medens den anden udnævntes af Kommunalbestyrelsen paa det Sted, hvor Eksamen afholdtes¹⁵).

Ogsaa ved Ahming af Pramme var et Par af Foreningens Medlemmer pligtige til at være til Stede, en Pligt, der ophørte i 1902, da nye Regler om Skibes Maaling og Indregistrering blev indført¹⁶).

Om en privilegeret Fragtfart for Skipperforeningens Medlemmer var der selvsagt ikke Tale; Sønæringsforholdene var blevet ordnede ved Lovene af 19. Februar 1861 og 11. Februar 1863, og disse Loves Regler gjaldt naturligvis baade for de Skibsførere, der var Medlemmer af Foreningen, og for dem, der stod udenfor. De nye Regler for Skibes Maaling og Registrering, om Disciplin i Handelsskibe, om Signalvæsen, om Foranstaltninger til at undgaa Sammenstød paa Søen, om Ordningen af Lods- og Redningsvæsenet o. s. v., hvoraf flere gik over i den store Sølov af 1892, gjaldt for alle Skipperne, der ligeledes nød godt af Bestemmelserne om Tilsyn med Skibene, der havde til Hensigt at begrænse Farerne ved Skibsfarten. Eksempelvis kan nævnes, at medens

der i 1863 i hele Landet fandtes ialt 65 Fyr og Fyrskibe, var der i Aaret:

1899: 12 Fyrskibe, 15 Lystønder, 92 faste Statsfyr,
1903: 13 Fyrskibe, 16 Lystønder, 107 faste Statsfyr,
1908: 14 Fyrskibe, 20 Lystønder, 113 faste Statsfyr og
1912: 13 Fyrskibe, 32 Lystønder, 129 faste Statsfyr.

Navigationsskolen o. 1870.

Desuden var ogsaa de københavnske Skibes Antal og Drægtighed undergaaet en større Stigning; Handelsflaaden bestod i:

1864—65 af: 315 Sejlskibe og 24 Dampskibe med tilsammen 19.934½ Tons.

1895: 272 Sejlskibe med ialt 18.131 Tons og 219 Dampskibe med ialt 115.875 Tons.

1896: 268 Sejlskibe med ialt 16.339 Tons og 230 Dampskibe med ialt 134.488 Tons.

1909: 286 Sejlskibe, 98 Motorskibe og 396 Dampskibe.

1910: 289 Sejlskibe, 45 Motorskibe og 399 Dampskibe.

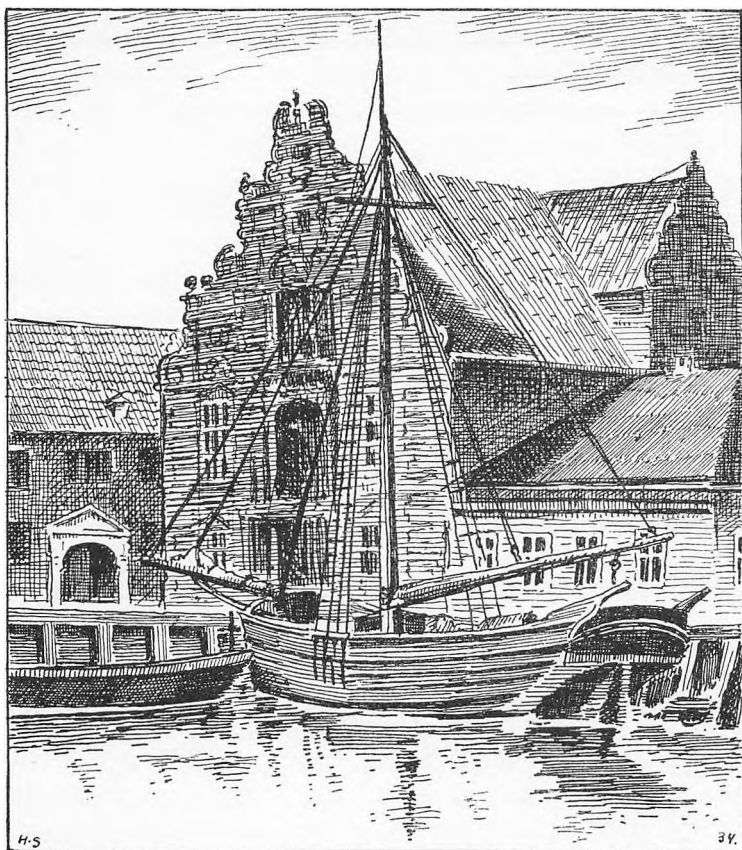
1911: 285 Sejlskibe, 50 Motorskibe og 393 Dampskibe¹⁷).

Et Tegn paa, at Lavstiden var forbi, og at nye, friere Forhold skulde oprinde, viste sig allerede i April 1858, da de af vore Skibe, der var over 15 Kommercelæster, fik Ret til at deltage i Kystfarten paa Sverige, og senere blev Skibsfarten mellem visse af Danmarks og Sveriges Havne gjort til indenrigsk Fart, hvad der havde Betydning for Erlæggelsen af Afgifter til Statskassen. Ligeledes fik de norske og svenske Skippere under Krigen i 1864 Ret til at fare som Styrmand paa danske Skibe i en vis nærmere begrænset Fart. I April 1865 fik fremmede privilegerede Staters Skippere Ret til under visse Betingelser at gaa i indenrigsk Fragtfart i Danmark¹⁸).

Den allerede i Lavsartiklerne af 1685 hjemlede Ret for de københavnske Skippere til at skulle komme i Betragtning, naar Stadens smaa Bestillinger af forskellig Art blev ledige, havde man ikke glemt i Foreningstiden. Med en forbavsende Ihærdighed blev man ved med at paaberaabe sig denne Ret, ja, saa langt ned i Tiden som i 1896 træffer vi en Ansøgning fra Skipperforeningen til Søfartsministeriet og Havneraadet om, at Embedet som Havnekaptajn maatte blive besat med en Mand i Besiddelse af nautisk Uddannelse. I 1845 havde det københavnske Skipperlav ved en Kancelliskrivelse af 11. November af Kongen faaet Ret til, naar en Post af den Art blev ledig, at maatte indgive en saadan Ansøgning¹⁹).

En særlig Ret, det gamle Skipperlav altid havde haft uden Indsigelse, Retten til at føre Splitflag, blev i 1874 draget i Tvivl af Politidirektøren; han gav Skipperforeningen et Tilhold om ikke, som hidtil var sket, at benytte Splitflaget ved højtidelige Lejligheder. Foreningen kunde imidlertid paavise, at skønt intet Lovbud indeholdt nogen direkte Hjemmel for Skipperlavet og Skipperforeningen for denne Rettighed, talte forskellige Omstændigheder dog derfor. Samtidig med Lavsartiklerne af 1685, der jo havde faaet kongelig Stadfæstelse, havde Skipperlavet faaet et nyt Signet, hvori bl. a. saas et Splitflag; dette Segl beholdt man ogsaa ved de nye Lavsartikler af 1707, der ligeledes havde faaet

kongelig Stadfæstelse. Ved Lavets Ophævelse i 1862 var Skipperforeningen af Regeringen blevet anerkendt som Lavets Efterfølger, der iøvrigt overtog de af Lavets Rettigheder, som ikke var

Toldkontoret bag Børsen o. 1865.

ophævet ved Næringslovene, og da Foreningen i 1863 fik kongeligt konfirmerede Vedtægter, fik den ogsaa et nyt Segl, hvori der ogsaa uden Indsigelse var blevet benyttet Splitflag. Over for denne Argumentation resolverede Politidirektøren, at Foreningens Ret til at føre Splitflag maatte have vundet Hævd, og dette meddelte han Foreningen den 30. December 1874. De københavns-

ske Skipperes Organisation har saaledes ført Splitflag i mindst 249 Aar²⁰).

Optages i Skipperforeningen kunde i Følge Vedtægterne af 1863 de Lavsinteressenter, der ikke før Vedtagelsen af Foreningens Love havde udmeldt sig af Skipperlavet, samt enhver, der havde Borgerskab som Skipper i København eller førte Skib derfra eller fra Dragør og begærede Optagelse. Vilde man, naar man var udtraadt, atter melde sig ind i Foreningen, krævedes Generalforsamlingens Samtykke. Dette krævedes ogsaa, for at Personer over 40 Aar kunde blive optaget i Skipperforeningen som Medlemmer.

I Tiden omkring 1887 var Dampskibene blevet en alvorlig Konkurrent til Sejlskibene, og Reglerne for de Personer, der kunde optages i Foreningen, ændredes derfor i dette Aar til ogsaa at omfatte Dampskibsførere; samtidig ændredes Bestemmelsen om Generalforsamlingens Samtykke ved Genoptagelse af tidligere udtraadte Medlemmer; for Fremtiden krævedes blot Bestyrelsens Samtykke, naar de paagældende da ikke var over 40 Aar.

Endelig ændredes Optagelsesreglerne ved de nye Vedtægter i 1912; den indtrædende skulde have Bevis som Skibsfører fra dansk Myndighed og være bosiddende i København eller de til København grænsende Kommuner eller føre Sejl- eller Dampskib herfra eller fra Dragør. Var den paagældende over 45 Aar, krævedes Bestyrelsens Samtykke til Optagelsen, ligesaa ved Genoptagelse af et tidligere udtraadt Medlem.

Det er en Selvfølge, at naar den rent private Institution Skipperforeningen afløste den i alt Fald oprindelig halvt officielle Forgænger Skipperlavet, maatte flere af de Personer, der tidligere er blevet nævnt som i det mindste delvis knyttede til Skipperlavet, forsvinde fra Skipperforeningen. Ikke alene blev Medlemstallet betydeligt mindre, saaledes som det fremgaar af denne Oversigt:

1869: 361 Medlemmer.	1873: 233 Medlemmer.
1870: 265 Medlemmer.	1874: 222 Medlemmer.
1871: 259 Medlemmer.	1875: 213 Medlemmer.
1872: 254 Medlemmer.	1876: 208 Medlemmer.

1877: 199 Medlemmer.	1910: 114 Medlemmer.
1878: 196 Medlemmer.	1911: 117 Medlemmer.
1879: 199 Medlemmer.	1912: 124 Medlemmer.
1880: 195 Medlemmer.	1914: 136 Medlemmer.
1881: 190 Medlemmer.	1915: 146 Medlemmer.
1882: 186 Medlemmer.	1916: 171 Medlemmer.
1883: 185 Medlemmer.	1917: 193 Medlemmer.
1893: 129 Medlemmer.	1918: 224 Medlemmer.
1895: 122 Medlemmer.	1919: 236 Medlemmer.
1896: 123 Medlemmer.	1920: 240 Medlemmer.
1897: 122 Medlemmer.	1921: 248 Medlemmer.
1898: 120 Medlemmer.	1922: 249 Medlemmer.
1899: 118 Medlemmer.	1923: 247 Medlemmer.
1900: 114 Medlemmer.	1924: 252 Medlemmer.
1901: 116 Medlemmer.	1925: 253 Medlemmer.
1902: 119 Medlemmer.	1926: 249 Medlemmer.
1903: 125 Medlemmer.	1927: 248 Medlemmer.
1904: 133 Medlemmer.	1928: 243 Medlemmer.
1905: 133 Medlemmer.	1929: 247 Medlemmer.
1906: 128 Medlemmer.	1930: 251 Medlemmer.
1907: 128 Medlemmer.	1931: 252 Medlemmer.
1908: 121 Medlemmer.	1932: 248 Medlemmer.
1909: 114 Medlemmer.	1933: 247 Medlemmer.
1934: 253 Medlemmer ²¹).	

Men ogsaa de fleste andre Personer, der var knyttede til Skipperlavet, forsvinder i Foreningstiden. Oldermændene bliver til Formænd; de Ældste bliver til en Bestyrelse paa 9 Repræsentanter, 2 Revisorer og 2 Suppleanter. Foreningen beholder Fuldmægtigen og faar en juridisk Konsulent. Tilbage bliver i Tilknytning til Skipperforeningen Waterschouten og endda kun for en kortere Tid. Han mentes aabenbart ikke længere at være nødvendig. Det fremgaar allerede af et Andragende, som Sømandsforeningen i November 1868 indsendte til Indenrigsministeriet; man anmodede om, at de Bestemmelser, der paalagde de Søfarende visse Afgifter til Waterschoutembedet i København, maatte blive ophævede, da denne Embedsmand ikke længere var paa-

krævet ved Forhyring og Afklarering. Waterschoutens Forpligtelse til at skaffe Folkene ombord var ophørt, idet der kunde tages Kaution for modtagen Hyre; Loven af Februar 1866 om Disciplin i Handelsskibe og Reglementet af Januar 1867 havde simplificeret Afslutningen af Hyrekontrakter og Afklareringer. Der var formentlig intet i Vejen for, at Waterschouten kunde afløses af Mønstringsbestyreren, der i Følge Instruks af 17. Marts 1857 skulde stadfæste mundtlige Hyreaftaler; i alt Fald burde Skibsfolkene befries for at lønne Waterschouten; i forrige Rigsdagssamling havde der været forhandlet om Sagen, idet en Rigsdagsmand fra Vejle Amt havde indbragt Forslag om Embedets Ophævelse. Skipperforeningen stillede sig afvisende over for dette Andragende og erklærede den 11. Januar 1869, at det var baade i Handelsstandens, Skippernes og Skibsfolkenes Interesse at beholde Waterschoutembedet, navnlig af Hensyn til den Orden og Hurtighed, hvormed Waterschouten besørgede Sagerne; noget tilsvarende vilde formentlig ikke kunne præsteres af Mønstringsbestyreren²²).

Imidlertid var Waterschouten E. C. Poulsen død den 17. December 1868; ved et Møde i Begyndelsen af April det følgende Aar blev man i Foreningen enig om, at Waterschouten for Fremtiden skulde betale Leje af Lokalet i Foreningens Ejendom. Ret længe havde Lavet dog ikke denne Indtægt, idet Lov af 12. Maj 1871 overdrog Waterschoutens tidligere Forretninger til Mønstringsbestyreren og nedlagde Embedet fra 1. Juli samme Aar at regne²³).

Ogsaa i Foreningstiden vedblev man at høre Skippernes Organisation, naar noget betydeligt vedrørende Søfarten skulde afgøres; Foreningen optraadte ogsaa nu og da paa eget Initiativ for at bringe Sager paa Bane, som ønskedes gennemført.

I Februar 1863 blev Foreningen saaledes spurgt om Hensigtsmæssigheden af at indføre nogle engelske og franske Regler til Forhindring af Sammenstød mellem Skibe paa Søen; man gav Reglerne sin anbefaling, idet man dog henstillede, at de blev bekendtgjort nogen Tid før deres Ikrafttræden, for at Skipperne ikke af Uvidenhed skulde komme til at handle imod dem²⁴). Og-

saa ved Udfærdigelsen af Lanterneforskrifterne for de forskellige Kategorier af Skibe i September samme Aar og senere blev Foreningen raadspurgt²⁵). Ogsaa ved Indretningen af en Priseretsordning under Krigen 1864 var Organisationen medvirkende paa denne Maade²⁶).

Spørgsmaalet om Skibes Legitimation havde allerede været paa Bane i 1861; i 1865 afæskedes atter Foreningens Mening i saa Henseende, idet den fik forelagt et Udkast til en ny Lov om Registrering og Nationalitetsbevis; Foreningen fandt intet at ind-

Skipperforeningens Segl 1863.

vende, da Udkastet stemte overens med de Anskuelser, der tidligere var udtalt af Skipperlavet. Udkastet blev til Loven af 13. Marts 1867²⁷). I 1865 besvarede Foreningen nogle Spørgsmaal fra en Højesteretsadvokat i Anledning af en Retssag mellem Helsingørs Færgelav og en Del Fiskere og Sømænd i Helsingør; ved Under- og Overrettsdomme var Lavet blevet frakendt Ret til at bjerge fra Forstranden, og det ønskede derfor Sagen prøvet ved Højesteret²⁸).

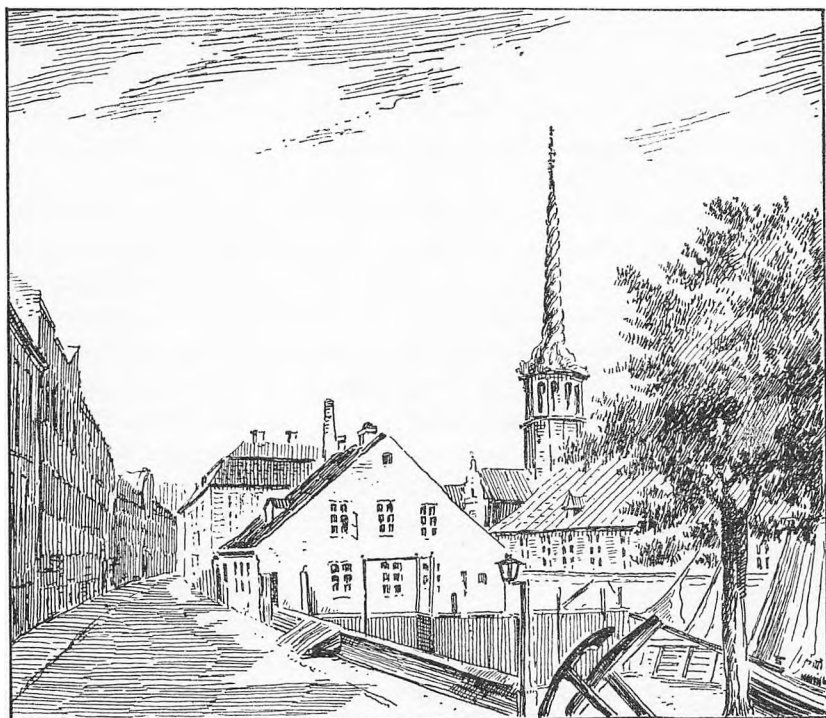
Paa et Møde i Foreningen den 16. Februar 1866 havde 9 Dampskibsførere indbragt en Henstilling til Foreningen om at søge at indvirke paa Rigsraadet for Udlæggelse af et Fyrskib paa Schultzes Grund i Kattegat. Formanden lovede at forfatte et Udkast, da denne Plan var nyttig, fordi der var temmelig langt

til de nærmeste Fyr. En Bekendtgørelse viser, at dette Fyrskib udlagdes den 7. Oktober 1869²⁹). Ved Nedsættelse af Konsulernes Gebyrer i 1867 og Fastsættelse af en ny Instruks for dem i 1868, ved Ophævelsen af Afgifterne til Konsulerne i 1894 og ved Anmeldelsespligtens Bortfald i 1904 var Skipperforeningen ligeledes medvirkende³⁰).

I Oktober 1868 fik Foreningen forelagt et Lovforslag om Styrmandseksamen til Udtalelse; Foreningen rettede forskellige Anker mod Forslaget; men i Loven, der kom i Marts 1869, var der kun i ringe Grad taget Hensyn til disse Anker. Foreningen havde fundet det uheldigt, at det var overladt et administrativt Skøn at fastsætte Eksamensfordringerne; disse burde optages i Loven. Minimumsalderen for Eksaminanderne burde sættes til 17 Aar, da ingen kunde blive Styrmand i Følge Sønæringsloven, før han var fyldt 21 Aar, og da der formentlig ikke burde hengaa for lang Tid mellem Eksamen og dens Anvendelse i Praksis; desuden mente Foreningen, at det foreslaaede Krav om 6 Maaneders Fart snarere burde fordobles. Udnævnelsesmaaden ved Valg af Meddommere til Eksamen sikrede efter Foreningens Mening ikke en sagkyndig Bedømmelse, ligesom den ogsaa ankede over Karaktersystemet med 3 Karakterer. Ved Forslagets Paabud i Paragraf 13 om, at ingen kunde undervise i Navigation uden at have faaet Marineministerens Autorisation, var der blevet lagt et forstramt Baand paa Navigationsundervisningen; der burde gives de unge flere Kundskaber end dem, der var absolut nødvendige til Styrmandseksamen; til Indrettelsen af et Institut med dette Formaal anmodede Foreningen om Understøttelse³¹).

Foruden om eventuel Ophævelse af Waterschoutens Krav paa Afgifter udtalte Foreningen sig i 1869 ogsaa om et Par andre Anliggender. Sømandsforeningen havde i et Andragende til Indenrigsministeriet anmodet om, at der maatte blive givet et begrænset Antal hæderlige Mænd det Hverv mod Betaling at forhyre Søfolk; man fremhævede, at som Forholdene nu laa, var Sømanden henvist til at søge Raad hos sin Vært, hvis Interesse snarere laa i at beholde Sømanden som sin Gæst saalænge som muligt, end at han fik Hyre; der burde være bestemte Forhyringslokaler, saaledes at Sømanden ikke var henvist til at søge

Hyre gennem Værtshuse og dyrt betalte Mellemmænd. Sømandsforeningen havde for tre Aar siden oprettet et saadant Kontor; men det havde desværre ikke svaret Regning, saa hvis det ikke havde modtaget betydelige Tilskud fra Sømandsforeningen, havde det trods de ikke ubetydelige Procenter fra de derfra forhyrede Sømænd slet ikke kunnet opretholdes. Sømandsforenin-

Ved Kanalen bag Børsen o. 1865.

gen havde foreslaaet, at et ringe Antal bekendte Mænd skulde formidle Forhyringen i anstændige Lokaler, føre en Tilgangs- og Afgangsprotokol og være behjælpelige ved Hyrekontraktens Affattelse; uberettigede Forhyringsagenter skulde kunne straffes med Bøder. Om dette Forslag udtalte Skipperforeningen i Marts, at Hensigten med Forslaget var anerkendelsesværdigt, men at det var vanskeligt at gennemføre; det naturligste var, at Sømanden selv henvendte sig direkte til Skipperne for at søge Hyre;

derimod anbefalede Foreningen, at der blev oprettet Sømandshjem³²). I November samme Aar anbefalede Skipperforeningen et Forslag om Anbringelse af et Fyr eller Fyrskib paa eller ved Kastrup Knæ; Forslaget var stillet af Landstingsmand Kaptajn Sonne under Finanslovsbehandlingen, og han havde anmodet Foreningen om Assistance³³).

I Anledning af en Forespørgsel fra Indenrigsministeriet udtalte Foreningen sig i September 1870 om, hvorvidt Stillingen som Letmatros var forskellig fra Stillingen som Matros. Foreningens Svar havde Betydning for Afgørelsen af Spørgsmaalet om, hvorvidt den, der havde faret som Letmatros i fire Maaneder, opfyldte Lovgivningens Betingelser for at kunne faa Bevis til at fare som første og eneste Styrmand. Foreningen paaviste, at der var en Gradsforskel mellem Matros og Letmatros; der var en Skala, paa hvis nederste Trin Dæksdrengen stod; det næste i Rækken var Ungmanden, og derpaa fulgte Letmatrosen og til sidst Matrosen; Letmatrosen var, som Foreningen til Søfartens Fremme, der ligeledes afgav Skøn i Sagen, paaviste, nærmest at betragte som en Hjælper for Matrosen, hvis Hyre var ca. 25 % højere end Letmatrosens; der var ogsaa en Del Hverv, som kun kunde tildeles Matrosen, ikke Letmatrosen: at optage eller nedtage Rejsning, underslaa Sejl, staa til Rors osv. Efter Skipperforeningens Mening burde der derfor kun gives Bevis som første og eneste Styrmand til Søfolk, som i Koffardifarten havde gennemgaaet de forskellige Grader eller til Orlogs opnaaet Betegnelsen „Helbefaren“³⁴).

I 1872 spurgte Indenrigsministeriet Foreningen, om det vilde være hensigtsmæssigt at udstede Paabud om, at samtlige Handelsskibe med Undtagelse af Kystfarere skulde være forsynet med den internationale Signalkodex og det fornødne Stel af Signalfag og -vimpler, saa de kunde korrespondere med Semafoernerne, et Signalapparat, der var vedtaget paa en Telegrafkonference i Rom; Initiativet til dette Forslag kom fra den italienske Regering. Foreningen svarede, at den ansaa Forslaget for nyttigt, undtagen for Skibe, der for paa Øster- og Nordsøen, og for Fartøjer, der kun var paa 80 Tons eller derunder³⁵). Samtidig afæskede man Foreningen dens Mening om Betimeligheden af

en ny Udgave af Signalbogen for danske Handelsskibe, den officielle Fortegnelse til Signalsystemet for Handelsskibe af alle Nationer, og af Fordelingen af Eksemplarer af en saadan ny Udgave til Signalstationerne; Foreningen gav Tanken sin Tilslutning³⁶). I December samme Aar blev Foreningen spurgt i

Reden ved Kalkbrænderierne for Frihavns Anlæggelse.

Anledning af en Henvendelse fra Board of Trade i London angaaende internationale Dag- og Natsignaler for Lods og i Nødstifælde, som det nu var Meningen at faa indført i den danske Handelsmarine; Skipperforeningen anbefalede Forslaget, hvis Forskrifter ikke afveg meget fra de allerede gældende letfattelige Regler³⁷). Samme Aar blev der af en Kommission, som Marineministeriet havde nedsat til Revision af Lodsforholdene, tilstillet Foreningen 17 Spørgsmaal, som ønskedes besvaret. I

Svarene gjorde Foreningen sig til Talsmand for følgende Synspunkter:

Lodserne i hvert Distrikt burde have Eneret for deres Distrikt, og der burde være Reserve- og Interimslodser; men Lodserne burde have Lov til at lodse fra deres eget Distrikt ind i andre Distrikter, der stod i umiddelbar Forbindelse dermed, naar det ikke drejede sig om Havnelodsning. Hvis Sejlskibe blev bugseret af Dampbaade, hvor der ikke var Lodstvang, og hvis Lods ikke benyttedes, skulde der ikke betales Penge til Lodserne; benyttedes Lodser, burde Lodspengene nedsættes med en Trediedel. Der burde stationeres Lods fartøjer i passende Afstand uden for hvert Distrikt, og hvis Lodserne blev inddelt i Hold, vilde det maaske fremme den indbyrdes Kappelyst. Forfølgning for uberettiget Lodsning burde ske ved Anholdelse af den paagældende, der saa skulde ifalde Ansvar over for Domstolene. Foreningen udtalte sig til Gunst for Ophævelse af Lodstvangen, hvor det kunde ske uden Skade for Skibsfarten, imod Erstatning for Prikkeafgift; for Ændring i Lodstaksterne og Indskrænkning i Lodsantallet maatte de lokale Forhold tjene som Rettesnor. Paa Spørgsmaalet, om Lodsafgifterne skulde erlægges efter Skibenes Dybtgaaende eller efter Lastedrægtigheden og beregnes pr. Mil, svarede Foreningen, at Lodstakst efter Dybtgaaende burde beholdes, da den var lettest og benyttedes af alle; Distancerne var opført i Lodstaksterne, saa Milberegning var unødvendig. Dampskibe burde have samme Nedsættelse som Sejlskibe, der bugseredes af Dampbaade. Hvis Lodserne blev delt i Hold eller Selskaber, burde hele Lodsindtægten gaa i Fælleskassen, ellers burde der fastsættes en særlig fast Betaling til den paagældende Lods for hver enkelt Lodsning uden Hensyn til Skibets Størrelse, medens Resten burde gaa i Fælleskassen. Indholdet af Fælleskassen burde fordeles saaledes, at de faste eller ældste Lodser fik en større Andel end de andre. Prikkeafgifterne burde afskaffes og erstattes af faste Tilskud fra Stat og Kommuner til Vedligeholdelse af de paagældende Sømærker; i alt Fald burde alle Fartøjer, der passerede samme Farvande mere end fire Gange i Løbet af et Aar, have Moderation af Prikkeafgifterne for Farter gennem Farvandene ud over de fire Gange. Lodserne

var erstatningspligtige over for Reder og Ladningsejer for Skade, der skete af tilregnelig Aarsag; derfor kunde det tilraades, at der blev oprettet Erstatningskasser, navnlig i Sundet og Drogden; Tilskudene til saadanne Erstatningskasser kunde udgøres af visse Procenter fra Fælleskasserne ved den maanedlige Fordeling. Sker der Paasejling under Lodsning eller Grundstødning, skulde Lodsens have sin Betaling uden Afkortning, hvis han kan bevise, at han er uden Skyld; men har han udvist Uagtsomhed eller Malkonduite, faar han ingen Penge, men maa erstatte Skaden. Ingen burde blive Lods, særlig i Sundet, Drogden og Storebælt, uden han kunde bevise, at han havde haft Kommando paa en Raasejler, idet mindste som Styrmand. Naar en Lods havde aftjent sin Værnepligt, burde han være fri for enhver Stilling i Statens eller Kommunens Tjeneste, som krævede hans personlige Nærværelse. Pensionering af afgaaende Lodser burde paahvile Pensionskassen uden nogen Afkortning i Indtægter for de Lodser, der traadte i Stedet; Enkeforsørgelse burde ske gennem Livrenteanstalter, i alt Fald for de mindre Lodseriers Vedkommende.

I Tilslutning til Skipperforeningens Svar indgav en Del Skipper en Adresse, hvori man foreslog, at der blev givet Skibsførere, naar de da var kvalificerede dertil, Tilladelse til at lodse Skibe i Sundet og Drogden, naar ingen fast ansatte Lodser var til Stede, og at Skibsførere og Styr mænd maatte komme fortrinsvis i Betragtning, naar der skulde ansættes Lodser i de forskellige Distrikter³⁸). Lodsvæsenet blev ordnet ved Forordning af 13. Juni 1879, og senere Love har tilføjet Ændringer hertil; i det store og hele havde Ministeriet fulgt de Anskuelser, der var blevet udtalt af Skipperforeningen³⁹).

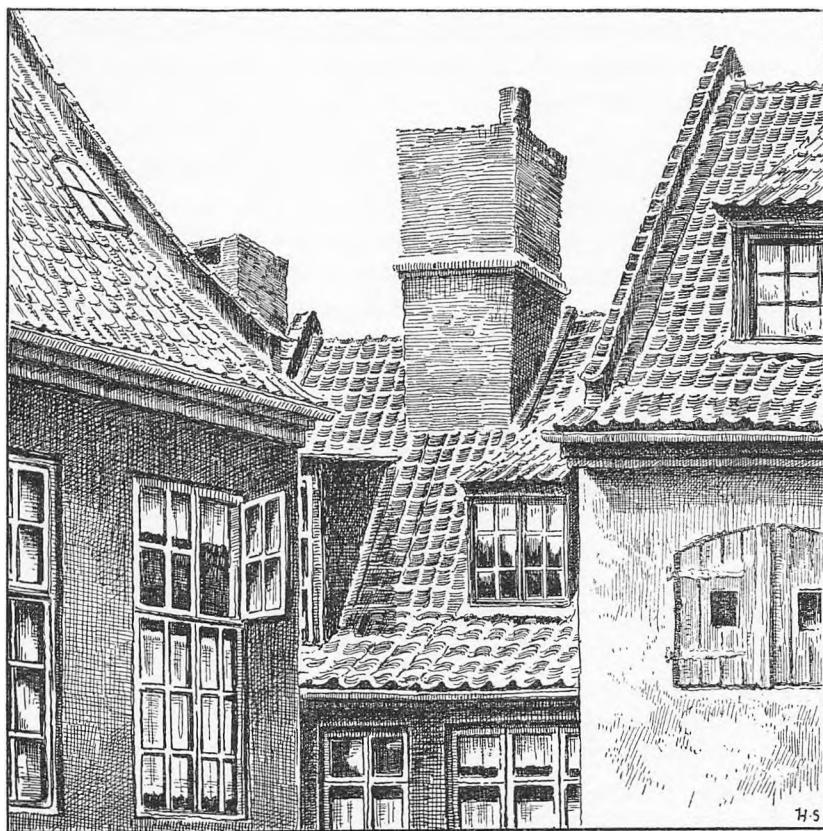
Reglerne om Handelsskibenes Sidelanterners Anbringelse og Dimensioner havde hidtil ikke været de samme i Danmark som i England. I 1874 blev Spørgsmaalet taget op, da Ensartethed af slige Regler var af Vigtighed, ikke mindst ved Kollisionstilfælde, idet det Skib, der i engelske Farvande overtraadte de engelske Regler, ganske mistede sin Ret. Skipperforeningen gjorde sig til Talsmand for Indførelsen af ensartede Regler, lod de engelske Regler trykke i Berlingske Tidende og lod 500 Aftryk fordele

blandt Skibsførerne saavel i København som i Provinshavnene. Forholdet blev ordnet ved en Bekendtgørelse af 2. December 1878⁴⁰).

I August 1874 sendte Skipperforeningen en Adresse til Marineministeren, hvori den i Skibsfartens Interesse udtalte sin Anerkendelse af de paatænkte yderligere Foranstaltninger til Fyrvæsenets Udvikling, navnlig med Hensyn til Drogden og Skagens Rev, og Foreningen gav nærmere Udtryk for sine Ønsker angaaende Sikringen paa disse Steder, idet den mente, at Sagen var af international Betydning; derfor opfordrede den senere Grosserersocietetet til at anbefale og støtte det Lovforslag, der blev fremsat derom⁴¹).

Regeringen havde nedsat en Kommission, der skulde udarbejde Forholdsregler mod Brug af usødygtige Skibe under dansk Flag. I 1879 havde Kommissionen et Udkast færdigt, men Skipperforeningen beklagede meget Udkastets Fremkomst; naar denne Sag var rejst, skyldtes det de engelske Forhold, der var vidt forskellige fra danske. Plimsoll's Gennemførelse af den engelske Lov af 1876 om de saakaldte plimsoll'ske Lademærker havde været højst fornøden i England, hvor samvittighedsløse Skibsredere havde udsendt overlastede, slet bemandede, usødygtige, men højt assurede Skibe (Plimsollere, Plimsoll'ske Ligkister); i Danmark var Forholdene ganske anderledes; den indenrigske Farts Jagter, Dæksbaade og mindre Fartøjer var gennemgaaende gode. Der skete faa Forlis her, og der var ikke Fare for Tab af Menneskeliv i den Grad som i England. De af vore Skibe, der for paa Udlandet, var gennemgaaende godt byggede og vel vedligeholdte og førtes af dygtige Folk. I Udkastet fandtes en Del Bestemmelser om Fartøjernes Bæreevne; men herom vidste Skipperen i Reglen bedst Besked, og Ansvar for Ladningens Fordeling paahvilede ham. I 1877 fandtes der i Danmark foruden Dampskibe ca. 3000 Sejlskibe paa ca. 207.000 Registertons; i samme Aar forliste der 96 Skibe, hvoraf 5 var ca. 110 Registertons i Gennemsnit, 16 var ca. 148 Registertons i Gennemsnit; det var Provinsfartøjer med Korn til England og Kul fra England til Danmark; ikke et eneste havde vist sig at være usødygtigt. Hvis Udkastet blev til Lov, vilde det være

umuligt for dansk Skibsfart at konkurrere med Sverige og Norge, og hverken Reder eller Skipper vilde længer være Herre over Skibet. Hvis Kommissionen var af den Mening, at de danske Skibe var i slet Tilstand, tog den fejl; en Kontrol med deres Til-

Udsigt fra Forhuset til Foreningens Ejendomme mod Hummergade 1934.

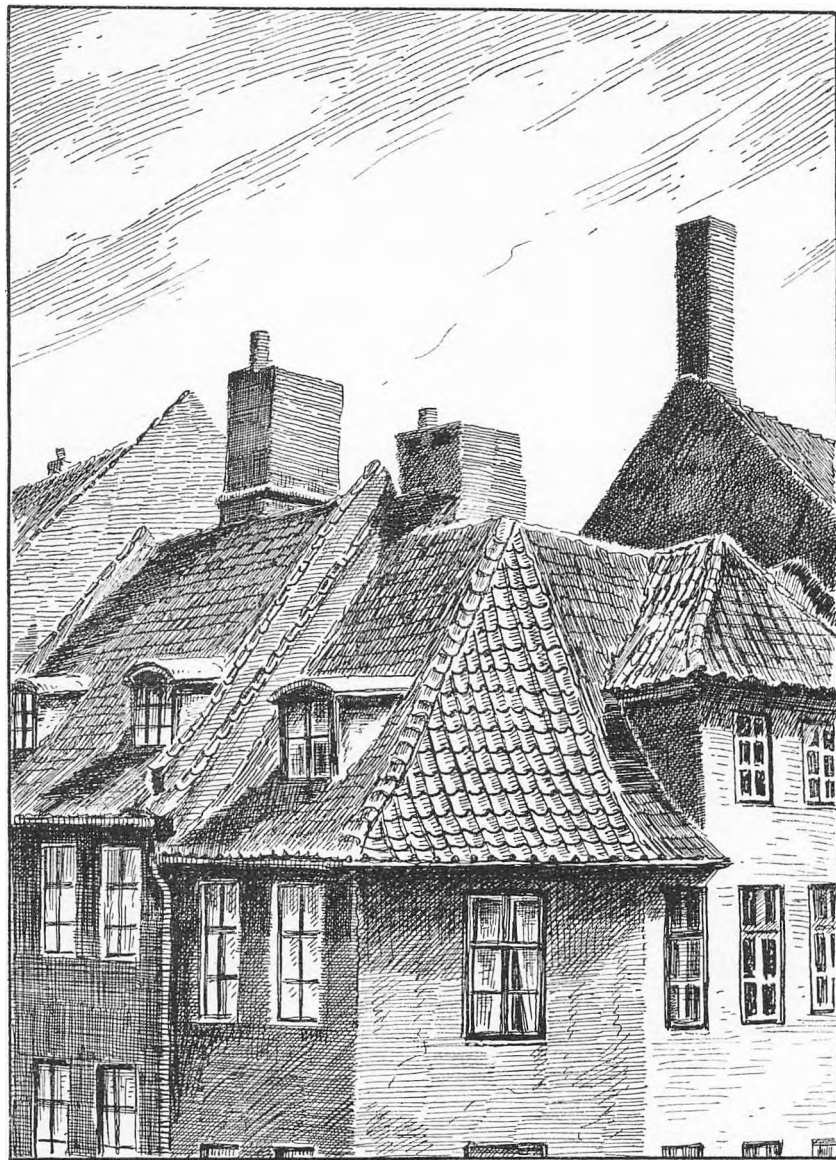
stand øvedes af Søassuranceselskabernes Besigtigelsesmænd; der blev ført Tilsyn med Dampskibe, og en Bekendtgørelse af 21. September 1878 gav Adgang til Undersøgelse af ethvert i fremmed Havn bygget dansk Skib⁴²⁾.

I Anledning af et Lovforslag om Styrmandseksamen udtalte Foreningen i en Skrivelse til Rigsdagen i April 1880, at man

burde lade det bero ved de nuværende Fordringer til Styrmandenes Kundskaber. Naar Talen ikke var om, hvilke frivillige Prøver, der burde indrettes, eller hvilken Indsigt, der burde kræves af Befalingsmænd paa Dampskibe, men om Betingelserne for at fare som Styrmand eller i det Hele for at føre Skib, var det formentlig kun nødvendigt, at vedkommende kunde føre Liv og Gods sikkert over Søen. De danske Skibe var gennemgaaende ikke store; i December 1879 var der saaledes ca. 2330 Sejlskibe paa over 10 Registertons med ialt 202.800 Registertons, altsaa gennemsnitlig 87 Registertons hver; omtrent 70 pCt. af Sejlskibene for paa Øster- og Nordsøen i egne Farvande. Af Dampskibe, der hørte hjemme her, ialt ca. 160, sejlede ca. 50 i indenrigsk Fart. Sejladsen foregik i Lodsfarvande, hvor der krævedes mere lokalt Kendskab end egentlige Navigationskundskaber. Endvidere fandtes her ca. 55 Bugserdampere, Bjergningsdampere og Dampfærger, og kun ca. 55 af Dampskibene benyttedes til udenrigsk Fart, den mindste Del endda paa længere Farter. Søfolkene udgik fra de mindre bemidlede Klasser, og de havde ikke Raad til at tage en dyr Eksamen som den paatænkte. Hvorfor vilde man kræve Maskinlære som Eksamensfag, naar Sejlskibene endnu var i langt overvejende Flertal? Enkelte af de paatænkte Skærpselser i Fordringerne var gode, og med Hensyn til den almindelige Styrmandseksamen var det tilraadeligt at kræve, at vedkommende efter Konfirmationen havde gjort Tjeneste i mindst 2 Aar i et Sejlskib. Hvad Forslaget yderligere tog med i Fordringerne (i 1. Afdeling), burde henlægges til den frivillige Prøve (2. Afdeling) og for Befalingsmænd i Dampskibe til en særlig Afdeling⁴³).

I Februar 1890 var der Røre blandt Sejl-, Flag- og Kompas-magerne i København, og Skipperforeningen, hvis Mening man indhentede, gav dem Ret i, at det vilde være til stor Skade for Skibsfarten, hvis ubunden og uerfaren Konkurrence skulde gøre Genstandene slettere eller udført af Fuskere⁴⁴).

I Januar 1891 henvendte en Del nautiske Foreninger, deriblandt Skipperforeningen, sig til Indenrigsministeriet i Anledning af den Behandling, der var blevet Besætningen paa det strandede Barkskib „Frederik“ til Del i Grenaa; man androg

Udsigt over Tagene paa Foreningens Ejendomme i Bremerholm og Hummergade 1934.

om, at der for Fremtiden maatte blive vist mere Hensyn over for strandede Søfolk, end der var sket ved den Lejlighed⁴⁵). Kort efter, i Marts, henvendte Foreningen sig atter til Indenrigsministeriet; man havde med Beklagelse set, at Landstinget ved anden Behandling af Lovforslaget om Sønæring havde forandret Bestemmelsen i Regeringsforslaget om, at Betingelsen for at erhverve Bevis som Skibsfører, Sætteskipper, Styrmand, Maskinmester og Maskinpasser skulde være, at vedkommende ikke ved Dom var fundet skyldig i en i den offentlige Mening vanærende Handling; dette var blevet ændret til, at han ikke ved Dom var fundet skyldig til Straf i Form af offentlig Arbejde eller var under Tiltale for en Forbrydelse, der vilde medføre en saadan Straf. Denne Indskrænkning ansaa Foreningen for at være en Krænkelse af vor Sømandsstand over for andre Borgere. Ubetinget Hæderlighed og pletfrit Rygte maatte være et uomgængeligt Krav til den, der vilde være Skibsfører; derfor anmodede man Ministeriet om at bringe Forslaget tilbage til dets oprindelige Form paa dette Punkt⁴⁶). Samme Aars Sommer tog de nautiske Foreninger, deriblandt Skipperforeningen Initiativet til, at der blev afholdt Øvelser med Redningsraketter⁴⁷).

Den 1. April 1892 kom den meget udførlige Sølov, hvori man havde samlet og ændret alle de hidtil gældende Bestemmelser vedrørende Sønæringen. Om denne Sølovs Paragraf 59 førtes der paa Skipperforeningens Generalforsamling den 18. Februar 1893 en længere Forhandling. Foreningen havde i December det foregaaende Aar fra Skibsførerforeningen faaet Opfordring til at tiltræde en Adresse til Regering og Rigsdag angaaende denne Paragraf; men det kunde ikke ske, før Generalforsamlingen havde udtalt sig om Sagen. En Snes Medlemmer indbragte da paa Generalforsamlingen Forslag om, at Bestyrelsen paa Foreningens Vegne skulde tiltræde Adressen, hvori der udtaltes Utilfredshed med Paragraffens Bestemmelser om Skibsførernes Erstatningspligt; man mente ikke, at Skibsførernes Ansvar burde medføre Erstatningspligt. Bestyrelsen var ikke enig med Forslagsstillerne; den mente, Paragraffen burde blive staaende, da den ikke var strengere end gældende Ret ellers eller indeholdt noget nyt eller enestaaende Regler; tilsvarende Bestemmelser

kendtes fra fremmed Lovgivning, og man vilde alligevel gaa frem paa samme Maade, enten Paragraffen blev strøget eller ej. Det vilde være uheldigt at tage Ansvarret fra Skipperen, der jo ikke vilde blive erstatningspligtig for mindre Fejl, men kun for grov Uagtsomhed; en Fjernelse af Ansvarret vilde nedsætte Skibsførerstanden i det almindelige Omdømme. Her overfor hævdede Forslagsstillerne, at man i England havde andre Regler for Erstatningspligt, at Bestemmelsen ganske vist ikke var ny, men derfor kunde den jo godt være uheldig nu; hverken Lokomotivførere, Marineofficerer eller Dommere var erstatningspligtige, uden at man dog kunde paastaa, at f. Eks. Dommerne var trykkede ned i det almindelige Omdømme af den Grund; Paragraffens Ordlyd var for streng, og Dommerne vilde være nødt til at dømme efter den og ikke efter Motiverne, der havde ført til Ordlyden; for Fejl i Navigeringen burde der idømmes Bøder; men der burde ikke gøres Erstatningsansvar gældende. Ved Afstemningen sejrede dette Synspunkt over Bestyrelsens — med 30 Stemmer mod 20 — og Skipperforeningen tiltraadte derfor Adressen⁴⁸).

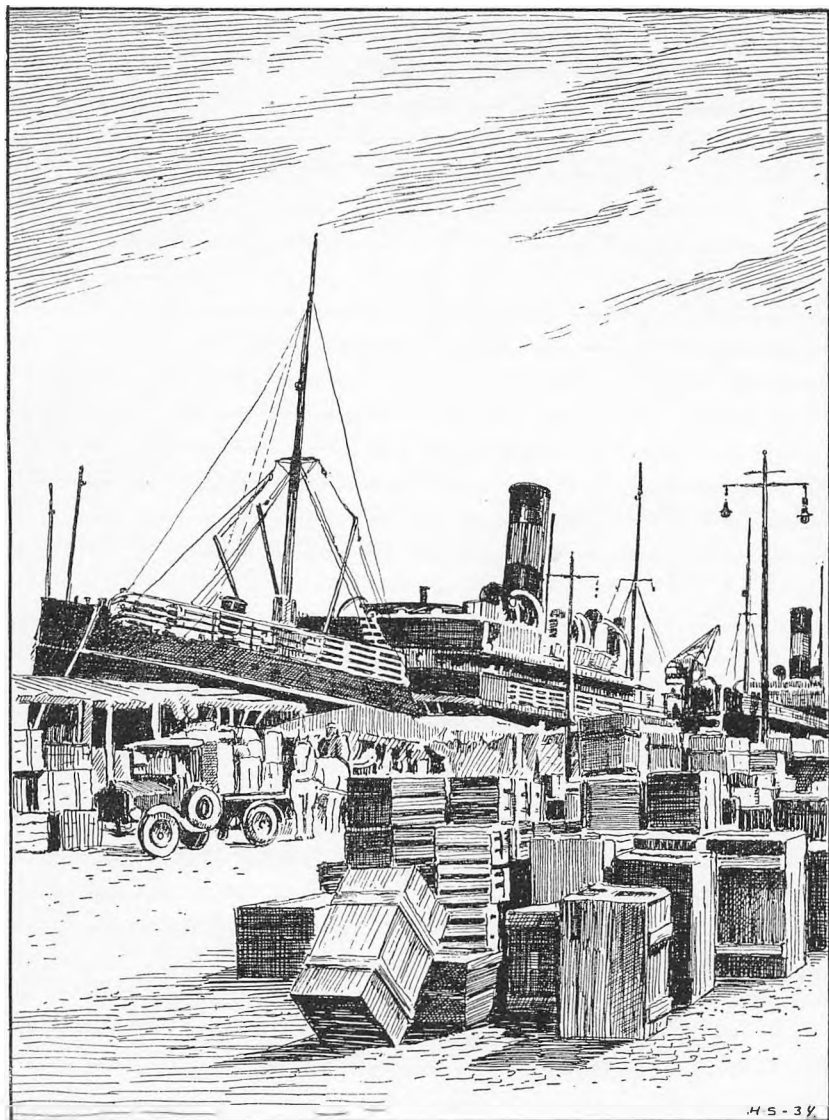
I Sommeren 1895 kom der en Opfordring fra Maskinmestrenes Forening i Anledning af, at der var kommet forskellige Klager over utilstrækkelig Bemanding af Dampskibe. Foreningen indvilligede i at deltage i en Fællesindstilling med de andre nautiske Foreninger og Søassurandørerne til Regeringen om, at der blev nedsat en Kommission til Drøftelse af Spørgsmaalet om Fastsættelse af en Minimumsgrænse for Bemanding af danske Dampskibe⁴⁹).

Medens Foreningen i 1896 anbefalede et Forslag om Anlæggelse af en Nødhavn ved Sandenæs ud for Bergen af Hensyn til Fiskeriet, kom den i 1897, da Diskussionen drejede sig om Anlæggelse af en Havn paa Jyllands Vestkyst, til det Resultat, at skønt en saadan Havn var ønskelig, vilde den dog blive altfor kostbar at anlægge; desuden havde man jo Esbjerg Havn, og Aarhus og Frederikshavns Havne var blevet udvidede; en Havn som den paatænkte vilde være udsat for Ødelæggelse af Sandflugt; det Opland, den vilde faa, vilde være ubetydeligt, og Besejlingsforholdene farlige i Paalandsvind; for Fiskeriets Skyld vilde en Læmolé bag Hanstholmspynten være at foretrække⁵⁰).

Da Dansk Navigatorforening rejste Spørgsmaalet om Gageforhøjelser for Skibsførere og Styrmand, sluttede Skipperforeningen sig i 1900 hertil i Erkendelse af det store Ansvar, der paahvilede disse Søfolk under Udøvelsen af deres Gerning⁵¹).

I Begyndelsen af September 1902 sendte Fællesrepræsentationen for dansk Søfart Skipperforeningen et Udkast til Lov om Ulykkesforsikring for Søfarende; heri paaviste Foreningen det uheldige i, at man vilde lade Reglerne fra Arbejdernes Ulykkesforsikring faa Anvendelse for de Søfarende, hvorved hele Kontingentet betaltes af Rederne; i Stedet gjorde man sig til Talsmand for, at hver forsikret som ved Fiskeriforsikringsloven betalte i alt Fald en Del af Præmien, Rederne Resten, eventuelt med Tilskud fra Staten, hvis det blev nødvendigt; efter de gældende Lønningsforhold vilde denne Ordning sikkert ikke medføre nogen Ulempe for de forsikrede. Desuden vilde man derved kunne opnaa at gøre Forsikring mere omfattende, saaledes at ogsaa Ulykkestilfælde under Landlov og Arbejdsudygtighed eller Dødsfald paa Grund af Klimatfeber og lignende uden Vanskelighed vilde kunne komme ind under Loven. Der burde gives det højere lønnede Skibspersonale Lejlighed til at benytte den eventuelle Ulykkesforsikring, selv om de skulde betale det Beløb, Præmien vilde overstige det i Søloven fastsatte Forsikringsbeløb, som Rederne skulde udrede. Det maatte anses for urigtigt, at Rederne skulde have nogensomhelst Forpligtelse over for de Arbejdere, der anvendtes til Ladning eller Losning ombord eller i Land, naar Folkene var antaget af en Stevedor; det maatte da blive hans Sag at holde dem forsikrede. Hvad Forsikring af Udlændinge angik, kunde der formentlig kun gives dem en saadan Erstatning, som kunde faas ved de af dem selv betalte Præmier⁵²).

I Juli 1904 henvendte Skipperforeningen sig til Fællesrepræsentationen for dansk Skibsfart for at faa dennes Medvirkning ved Indlevering af et Andragende til Udenrigsministeriet; Anledningen var Damperen „Norge“s Forlis paa Klippen Rockall den 29. Juni samme Aar, hvorved ca. 700 Mennesker mistede Livet, og Andragendet gik ud paa, at man ved Henvendelse til den engelske Regering skulde søge udvirket, at der paa Klippen

S/S „Aalborghus“ ved Kvæsthusbroen 1934.

snarest blev indrettet et Fyr med Taagesignaler og Signalstation; Klippen ligger ganske vist uden for den almindelige Atlanterhavsrute, men en Del engelske og skandinaviske Skibe passerede dog stadig Rockall i ringe Afstand⁵³).

Maskinmesterforeningen havde indsendt nogle Forslag til Dampskibsrederiforeningen; denne spurgte Skipperforeningen om Sagen; men i sit Svar i Begyndelsen af 1907 mente denne ikke at kunne billige Forslagene. Et af disse drejede sig om, at Maskinmestrene skulde have Ret til at antage og afskedige Fyrbødere; det havde været foreslaaet tidligere, i 1902; men da havde Skipperforeningen erklæret det for uantageligt, da det vilde forrykke Forholdet mellem Skibsførere og Maskinmestre og skabe to Myndigheder paa Skibet i Stedet for een; til dette Svar henviste Skipperforeningen nu. Et andet Forslag drejede sig om 1. Maskinmesters Ret til at spise i 1. Kahyt; herimod havde Foreningen intet at indvende, naar det angik Passagerdampere, men ikke, hvis Meningen var, at 1. Maskinmester skulde have Ret til at spise i den Kahyt, som var anvist Kaptajnen til Opholdsrum. Endelig var det blevet foreslaaet, at Maskinmestrene skulde kunne henvende sig direkte til Rederne angaaende Foranstaltninger vedrørende Skibets Maskine; det hævdedes, at Kaptajnen maatte have Ret til straks at blive gjort bekendt med ethvert Forslag i saa Henseende, der af Maskinmestrene forelagdes Rederiet⁵⁴).

I 1903 overværede Repræsentanter for Skipperforeningen efter Indbydelse Forsøg med en af Kaptajn I. M. Dønvig opfundet Redningsbøje⁵⁵), og i 1907 afgav Foreningen en Erklæring om et Sammenstød mellem Skonnerterne „Primrose“ af Kalmar og „Margrethe“ af Brautevik; Erklæringen gav „Primrose“s Fører Skylden⁵⁶).

Tiden efter Overgangen fra Lav til Forening har været en Fremgangstid for baade Fattigkassen og de øvrige tre Kasser, for hvilke der førtes et samlet Regnskab.

Fattigkassens Midler — ikke den kontante Beholdning, men det Beløb, der dengang henstod paa Indskrivningsbevis i Finansministeriet — var i 1876 31.400 Kr., i 1880 43.200 Kr., i 1891

85.000 Kr., i 1898 over 90.000 Kr. og i 1907 over 10.000 Kr. Beløbet, der aarligt blev udbetalt af denne Kasse, blev efterhaanden ogsaa større; det var f. Eks. i 1892 3090 Kr. I 1902 skiftede Fattiggassen Navn og kaldtes fra da af Understøttelseskassen. Kassen blev i Tidens Løb rigelig betænkt med Gaver; en særlig Form herfor var, at Foreningen modtog et Beløb — i Reglen 3—500 Kr. — mod for Renterne at holde Giverens eller hans Paarørendes Grav vedlige. Fra Slutningen af 1891 fik Beboerne af Friboligerne i Stiftelsen tillagt Understøttelse af Fattiggassen. I den følgende Tid forhøjedes gentagne Gange dette Bidrag, der varierede noget efter de paagældendes Trang; i Reglen fik Enkerne 30—50 Kr., Børnene 20 Kr. og Skipperne 40—60, fra 1910 75 Kr.⁵⁷⁾

Medens Lavskassen i December 1862 stod med et Overskud af 85.771 Rigsdaler 68 Skilling, var Foreningsformuen i December 1911 steget til 515.077 Kr. 76 Øre, heri medregnet Stiftelsens og Understøttelseskassens Midler. Denne Fremgang skyldes aldeles overvejende de Gaver, der i hele Foreningens Levetid hyppigt er tilfaldet den, især i Form af Testamentsarv, ofte af meget betydelig Størrelse. Hertil kommer Gaver, der er tilstillet Foreningens Kasserer; adskillige af dem har været fleraarige Bidrag.⁵⁸⁾ Ved Siden af Pengegaver modtog Foreningen ogsaa af og til andre Gaver. I 1892 skænkede Kaptajn Jens Pedersen en Skibsmodel, der blev ophængt paa Foreningens Kontor. I 1906 fik Foreningen en Model fra 1741 af Orlogsskibet „Norske Løve“; den blev senere af Foreningen overladt til Sø- og Handelsretten, der ønskede den til Ophængning i Rettens Voteringslokale. I 1906 fik Foreningen et Oliemaleri af Oldermænd Leth, skænket af hans Datter, og i 1910 forærede Kaptajn H. S. A. Olsen Foreningen et Portræt af den tidligere Formand Harboe.⁵⁹⁾

Paa samme Maade som i Lavstiden vedblev Skipperne i den paafølgende Periode beredvilligt at yde Hjælp til Formaal, der efter deres Mening fortjente Støtte. Vidne herom er Bidrag til Kirker, der var under Opførelse, til Foreningen for Evangeliets Forkyndelse for skandinaviske Sømænd i fremmede Havne, til Kronprins Frederiks Fond til Støtte for de Efterladte efter forulykkede Fiskere og Redningsmænd paa Jyllands Vestkyst, til

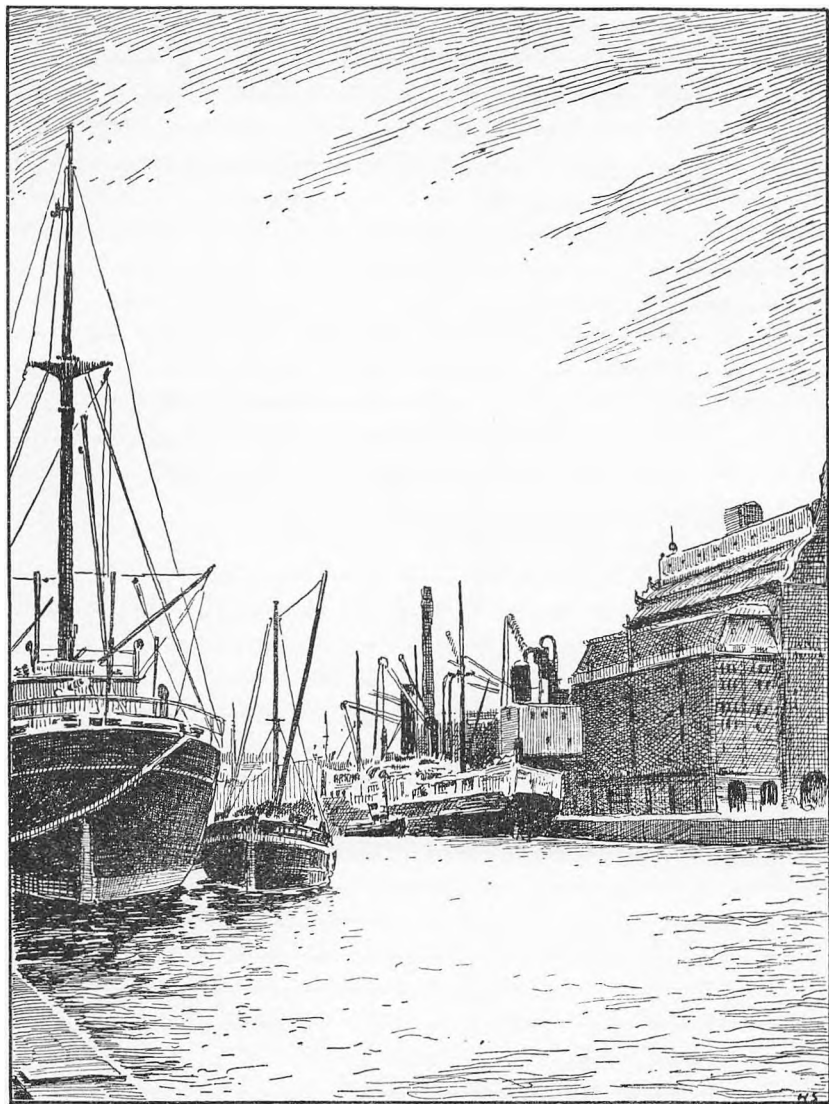
Lærlingeskolen paa Fanø for vordende Sømænd og Kokke, til Skibsmandskabs- og Takkelageskolen paa „Hvalfisker“ og til Komiteens for Admiral Bruuns Mindesmærke.⁶⁰⁾ Heller ikke undlod Foreningen ved forskellige Lejligheder at vise det danske Kongehus sit loyale Sindelag; saaledes illumineredes Foreningens Ejendom ved Prinsesse Alexandras Bryllup i 1863, Prinsesse Dagmars i 1866, Prinsesse Thyra i 1878 og Kronprins Frederiks i 1869; Lykønskninger udtaltes ved Kristian IX's Guldbryllup og Kronprins Frederiks Sølvbryllup.⁶¹⁾

Det Bidrag, Dragørskipperne lige siden 1769 havde været forpligtet til at yde Lavkassen, naar de fragtede eller lossede i København, vedblev at indgaa i Kassen indtil Februar 1875; saa vilde Dragørskipperne ikke mere betale uden at være Medlemmer, og Foreningen maatte give Afkald derpaa.⁶²⁾

Ogsaa i Foreningstiden vedblev Institutionen „Ligpenge“, Begravelseshjælpen, at eksistere; nævnes kan, at Hjælpen i Marts 1891 fastsattes til 25 Kr. ved Medlemmeds og deres Hustruers Begravelse, medens det for Børn under 15 Aar sattes til 15 Kr.⁶³⁾

I Skipperforeningens Ejendom i Holmens Kanal flyttede i Begyndelsen af Foreningstiden forskellige Institutioner ind. 1862 fik den nylig oprettede Sø- og Handelsret Lokaler paa 1. Sal og blev her til 1872. I 1864 fik Udskrivningsvæsenet sine nuværende Lokaler i Stuen ud mod Bremerholm, og 1869 indrettede Sømandsforeningen Forhyringskontor i Hjørnekælderen og blev her til 1893, da en Forhyringsagent fik Lokalerne. I Stuen fik i 1871 Lavets tidligere Oldermænd Claus Børnsen Kontor, da han blev Mønstringsbestyrer. Fra 1893 havde Foreningen til Søfartens Fremme Navigationsskole paa 1. Sal og i det tidligere Mønstringskontor i Stuen, et Lejemaal, der varede til 1908.⁶⁴⁾

I 1876 satte Foreningen Ejendommens Værdi til ialt 82.000 Kr. i sine Regnskaber, og til Juni Termin 1887 opsgaves Livsforsikringsanstaltens Restprioritet i Ejendommen paa 36.000 Kr.; i Stedet anbragtes 37.000 Kr. af Foreningens Legatmidler som 1. Prioritet.⁶⁵⁾ Der skete i Tidens Løb adskillige Henvendelser til Foreningen om Køb af Ejendommen; men Foreningen ønskede ikke at sælge. Adskillige Forbedringer foretog

Frihavnen 1934.

man selvfølgelig ved Bygningen efterhaanden. Gaard og Portrum blev betonlagt (1891 og 1901), W. C. indlagt (1905) og Ejendommen forsynet med elektrisk Lys (1908).⁶⁶⁾ Det blev almindeligt, at Foreningen til sit Kontor anskaffede sig Skrifter om Bodmeri, Karantæneforhold, Vejledning i Tilfælde af Havari og andre, der omhandlede Handels- og Søfartsforhold; nogle saadanne Skrifter lod Foreningen selv forfatte eller oversætte.⁶⁷⁾ Ogsaa Lavets egen Historie paatænkte man at udgive; det blev overdraget til Arkivar i Rigsarkivet H. C. Roede at udarbejde Manuskript dertil, og et Udvalg for Udgivelsen blev nedsat. Roede foretog derpaa Indsamling af Materialet og udarbejdede et Manuskript til Fremstillingen og var færdig dermed før Verdenskrigens Begyndelse; men Bestyrelsen vedtog i August og Oktober 1914 at udsætte Udgivelsen indtil videre. Først i 1931 blev Sagen taget op paany, idet det blev vedtaget til 300-Aars Jubilæet at udgive en Lavets og Foreningens Historie, udarbejdet paa Grundlag af det af Arkivar Roede samlede Materiale.⁶⁸⁾

I Stiftelsen øgedes stadig Antallet af Friboliger. I 1863 oprettedes to nye, hvorefter ialt 18 af Stiftelsens Lejligheder var Friboliger, medens 27 Lejligheder udlejedes for nedsat Leje. Ved Gaver aabnedes der stadig nye Muligheder for at føre Udviklingen videre ad denne Vej. I 1864 kom der tre nye Friboliger til, i 1865 atter én, i 1867 to, 1873 to Friboliger og syv Lejligheder med Moderation, og saaledes fortsatte man. I 1910 var 30 af Stiftelsens Lejligheder Friboliger.⁶⁹⁾ I 1860'erne begyndte en ny velgørende Institution, idet der aarligt blev foretaget en Indsamling for at skaffe trængende Beboere i Stiftelsen Kokes; derved dannedes det saakaldte Kokesfond, der senere var i Stand til aarlig at foretage Uddeling af 250 Tdr. Kokes.⁷⁰⁾

Medens der var en særlig Opsynsmand ansat til at sørge for Ejendommens Renholdelse og Ordenens Opretholdelse i det hele taget, blev der aarlig udtaget 3 af Foreningens Medlemmer til at have et Slags Overopsyn med Stiftelsen.⁷¹⁾ I Juli 1865 var der Tale om at indgive Andragende om, at Victoriagade blev offentlig Gade, og Foreningen sluttede sig hertil. 1872 blev Sagen atter taget op; men der gik endnu en Del Aar; først i 1880 blev Gaden

offentlig, hvilket medførte en Udgift for Stiftelsen paa ca. 1260 Kr.⁷²⁾ I 1867 klagedes der over Fortovene paa Gasværksvej; især var det galt ud for Stiftelsen; det udtales, at Fortovet, der kun bestod af Jord, belagt med Murstensskærver og Grus mellem Kantstenene og Brolægningen langs Muren, var i den Grad afslidt, at der var dannet store Fordybninger, hvori Regnvandet samlede sig; i Mørke var der ligefrem farligt at gaa. I 1881 blev Gasværksvej brolagt, og derved blev vel endelig saadanne Ulemper afhjulpet.⁷³⁾

I 1866 blev der bestilt 17 Træer hos en Gartner; de skulde plantes i Stiftelsens Gaard for at live lidt op. Aaret efter fik Ejendommen nye Gadenumre paa de 3 Døre mod Istedgade (Nr. 10, 12 og 14). Samme Aar blev det bestemt, at Inskriptionen paa Bygningen skulde lyde saaledes: „Skipperforeningens Stiftelse, opført i Aarene 1858—59“. Indskriften med de forgyldte Bogstaver blev anbragt ud mod Istedgade. I 1869 blev der i Porten anbragt to maledede og forgyldte Gavetavler. I Gaarden blev der i 1875 opstillet Bænke, og samme Aar blev der fastsat et Ordensreglement og en Instruks for Opsynsmanden. Et nyt Ordensreglement udarbejdedes i 1891. Der blev indlagt Gas i Bygningen (1897), senere ogsaa W. C. (1902); nogle to Værelses-Lejligheder blev omdannet til Treværelses-Lejligheder (efter 1900), og en et Værelses-Lejlighed blev indrettet til Kontor for Formanden og de tilsynsførende Bestyrelsesmedlemmer (1902). I 1903 blev der i Porten opsat en Broncemedaillon med Billede af Oldermænd, Kaptajn Børnsen; den var udført af Billedhuggerinden E. Steen, og fik Indskriften: „Claus Børnsen, Formand for Skipperforeningen 1857—1871. Stiftelsens Oprettelse skyldes væsentligst ham.“⁷⁵⁾ I 1903 blev Kældrene betonlagte, og Vaskerum indrettedes i fire af dem; i 1906 fik Bygningen Rullestue og Baderum, i 1911 elektrisk Trappelys.⁷⁶⁾

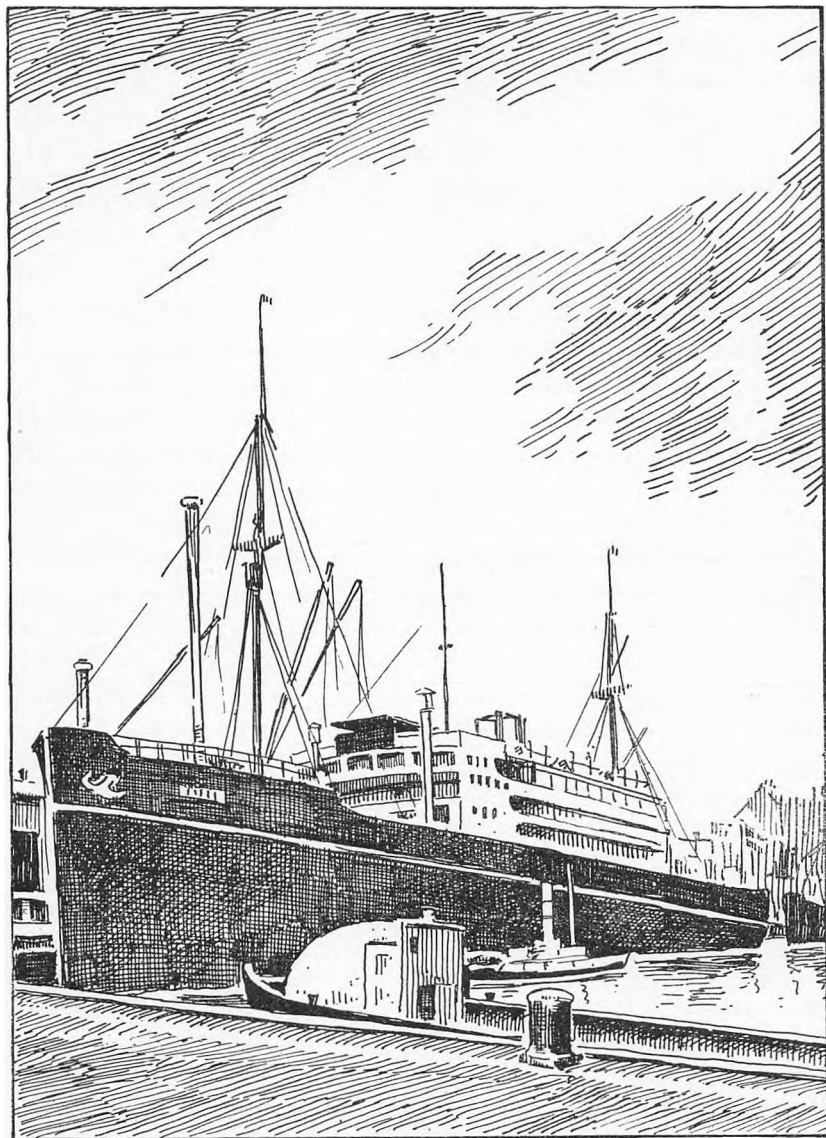
Stiftelsen maatte i Januar 1864 laane 1000 Rigsdaler af Fattigkassen og 650 Rigsdaler af Lavskassen; Aaret endte med et Deficit, og til dettes Dækning gav Lavskassen 1150 Rigsdaler, Fattigkassen 450 Rigsdaler. Ogsaa i 1865 maatte Stiftelsen laane i Lavskassen og Fattigkassen, henholdsvis 750 og 550 Rigsdaler, i 1866 ligesaa 550 og 450 Rigsdaler; dette Aar udleverede Livs-

forsikringsanstalten en Bankhæftelsespolice paa 1794 Rigsdaler, som var stillet for Laanet paa 8000 Rigsdaler, der i Tidens Løb var nedbragt ved Afdrag. Det var nemlig blevet vedtaget, at man skulde indfri det af Kaptajn H. Petersen stillede Hypotek paa 1500 Rigsdaler med Bankhæftelsesbeløbet. I 1867 laantes i Nationalbanken for et halvt Aars Tid 1400 Rigsdaler, og i April 1868 blev der overført 4000 Rigsdaler i Statsobligationer til Fattigkassen som et Afdrag paa Stiftelsens Gæld til denne Kasse; i 1870 afdroges atter paa denne Gæld 1200 Rigsdaler i Obligationer og 150 Rigsdaler kontant, hvorefter Restgælden til Fattigkassen var 5450 Rigsdaler.⁷⁷⁾

I 1871 opnaaede man ved Henvendelse til de da eksisterende fire københavnske Søforsikringsselskaber Støtte med faste aarlige Bidrag; de fire Selskaber var: Det kgl. octr. Søassurance-compagni, De private Assurandører, Københavns Søassuranceselskab og Fjerde Søforsikringsselskab. Andre Bidragydere hjalp i nogle Aar Stiftelsen, saaledes adskillige Rederier. Fra de Spanjerske Legater blev Stiftelsen ogsaa betænkt med et fast aarligt Beløb.⁷⁸⁾ I December Termin 1887 blev Livsforsikringsanstaltens Prioritet i Stiftelsen opsagt, og Beløbet — 74.000 Kr. — blev erstattet med Foreningens egne Midler, nemlig 26.000 Kr. fra Pensions- og Understøttelseskassen, 18.800 fra Fattigkassen, 20.000 Kr. fra Grosserer Sass' Legat og 9200 Kr. fra Enkefru A. C. Høyers Legat. Samme Aar blev det bestemt, at Stiftelsen skulde bidrage til Foreningens Administrationsudgifter med 400 Kr. aarlig, et Bidrag, der senere efterhaanden blev forhøjet til 1500 Kr.⁷⁹⁾

Stiftelsens Formue var i 1863 ca. 108.000 Rigsdaler, dens Gæld ca. 92.000 Rigsdaler, dens Netteformue 16.000 Rigsdaler (32.000 Kr.). I 1887 var de tilsvarende Tal ca. 300.000 Kr., 74.000 Kr. og Nettoformue ca. 226.000 Kr. Medens Gælden ikke steg, forøgedes Formuen stadig; i 1911 var den ca. 421.000 Kr., i 1913 426.115 Kr. 89 Øre.⁸⁰⁾

Til nogle af de mest trængende Beboere i Stiftelsen blev det fra Januar 1895 Skik at uddele en Nytaarsgave, et Beløb i rede Penge; det første Aar blev der saaledes uddelt 10 Portioner paa ialt 500 Kr. I 1900 var Portionernes Antal steget til 39 og det

Ø. K.'s Motorskib „Malaya“ 1934.

samlede Beløb til 1175 Kr. Beløbet toges af Understøttelseskassen (den tidligere Fattigkasse). Rengøring af Trapper m. m. havde hidtil paahvilet Beboerne, men fra 1896 skete den for Stiftelsens Regning. Fra Begyndelsen af 1873 havde Stiftelsen faaet en fast Læge.⁸¹⁾

Den første Grund, man havde købt til Stiftelsen, ved „Amerika“, kom man endelig af med i 1868, da den blev solgt til en Kunstdrejer.⁸²⁾

Enkekassen, der i Fyrrerne havde faaet Navneforandring til Pensions- og Understøttelseskassen for Skibsførere og Styrmands Enker og Børn, kom dog i daglig Tale aldrig til at hedde andet end „Enkekassen“, og under dette Navn figurerer den da ogsaa i de seneste Aarsberetninger fra Skipperforeningen. Oprindelig var Indskudet for de Medlemmer, der ved Indmeldelsen var fyldt 45 Aar, sat til 1 Rigsdaler for hvert Aar, de var over de 45; i 1902 ændredes dette til 10 Kr. for hvert Aar, og Optagelse kunde i saa Fald kun ske med Generalforsamlingens Samtykke.⁸³⁾ Kassens Formue var i 1872 opgjort til 29.804 Rigsdaler 21 Skilling, i Foraaret 1882 til 61.959 Kr., i 1911 til 74,855 Kr., og pr. 31. December 1913 til ialt 76.496 Kr. 78 Øre. Indtil 1887 stod en Del af Kassens Midler paa Indskrivningsbevis, d. v. s. Obligationer og Kontanter indbragtes i Finansministeriet, og for det samlede Beløb fik Kassen et Bevis, der gav Renter. Det sidste Indskrivningsbevis, Enkekassen ejede, ombyttedes i 1887 med Obligationer til et Beløb af 60.400 Kr.⁸⁴⁾

Skønt der i Tidens Løb faldt nogle Gaver af til Enkekassen, kunde Antallet og Størrelsen deraf langt fra maale sig med dem, Stiftelsen fik; en Del gik direkte ind i Kassen, andre opretholdtes som selvstændige Legater inden for Kassens Regnskab. Af de Medlemmer, der havde været forsørgelsesberettigede i den gamle Enkekasse og som Følge deraf fik et fast Beløb paa 35 Rigsdaler aarlig, var der i Februar 1855 endnu 11 Enker og 6 Ægtepar, i 1895 var der kun 1 Enke tilbage, og hun afgik ved Døden to Aar senere. For de øvrige Medlemmer var Pensionssummen 18 Rigsdaler aarlig i Tidsrummet 1860—1872, i Tiden

1872—1881 20 Rigsdaler (40 Kr.), 1881—1892 38 Kr., 1892—1908 40 Kr. og fra 1908 til Verdenskrigen 50 Kr. aarlig.⁸⁵⁾

Enkekassens Medlemstal var i 1865 paa 170, men faldt saa jævnt; i 1906 var der 30 Medlemmer, i 1910 kun 21 og den 1. Januar 1914 19.⁸⁶⁾ Antallet af de Personer, der modtog Understøttelse, var i 1865 48, i 1870 60; ogsaa i den følgende Tid steg Tallet betydeligt og kulminerede i 1885, hvor 94 Enker blev forsørget. Saa gjorde det faldende Medlemstal sig gældende; i 1892 var der kun 79, der modtog Understøttelse, i 1902 66, i 1910 48 og i December 1913 kun 43.⁸⁷⁾

Ligesom Stiftelsen havde Enkekassen ogsaa maattet deltage i Skipperforeningens Administrationsudgifter, men kun med 50 Rigsdaler aarlig og kun en kort Tid, nemlig fra 1873 og til Foreningen i 1877 gav Afkald derpaa.⁸⁸⁾

Med de friere Forhold efter Lavstvangens Bortfald dukkede efterhaanden en Del andre Foreninger op med delvis samme Formaals som Skipperforeningen. I Reglen sluttede man sig da til disse nye Foreninger og gjorde fælles Sag med dem, hvor Hensynet til Søfartens Forhold krævede det. Allerede i Lavstiden var Foreningen til Søfartens Fremme stiftet (1. August 1844) og havde overtaget Navigationsskolen i 1852; med denne Forening har Skipperforeningen ofte samarbejdet. En Konkurrent var til at begynde med Den almindelige danske Skibsførerforening, stiftet den 22. Maj 1874; en Del Medlemmer meldte sig ud af Skipperforeningen og gik ind i den nye Forening; men i Tidens Løb har Udviklingen ført de to Foreninger i hver sin Retning; medens Skipperforeningen stadig mere har faaet Karakteren af et Understøttelsesselskab — et filantropisk Selskab, som det af Foreningen selv er blevet fremhævet ved en bestemt Lejlighed for et Par Aar siden — er Skibsførerforeningen en Organisation, der varetager Standens Interesser, især naar det angaar Arbejds- og Lønvilkaar.

Af største Betydning var det, at der paa et konstituerende Møde den 9. Juni 1897 blev dannet en Fællesrepræsentation for dansk Skibsfart. Medlemmer var foruden Skipperforeningen: Dampskibsrederiforeningen, Sejlskibsrederiforeningen, Skibs-

førerforeningen, Foreningen til Søfartens Fremme, Maskinme-sterforeningen og Sømandsforeningen. Hver Forening sendte to Delegerede og betalte sin Andel af Administrationsudgifterne. Naturligt gled en Del af Initiativet til Forandringer i de bestaa-ende Søfartsforhold over til Fællesrepræsentationen, hvis bredere Basis ogsaa maatte give dens Udtalelser vedrørende Søfartslov-givningen større Vægt. Blandt de andre Foreninger og Sammen-slutninger af dansk, skandinavisk og international Karakter, hvoraf Skipperforeningen i Tidens Løb blev Medlem, skal blot nævnes Dansk Forening for international Søret.

Den sidste Snes Aar af Skipperforeningens Historie, Tiden fra Verdenskrigens Udbrud i Sommeren 1914 til Jubilæumsdagen i December 1934, skal her kun gives i meget korte Træk. Forenin-gens vigtigste Funktion i Nutiden er dens Virksomhed som Pen-sions- og Understøttelsesselskab for den københavnske Skibs-førerstand; Beretningen om Enkelthederne i denne Virksomhed kan derfor ikke have Interesse uden for Foreningens egen Kreds.⁸⁹⁾

I de forløbne Aar har Skipperforeningen til Stadighed haft Indflydelse paa Sammensætningen af Sø- og Handelsretten sam-men med Kommunalbestyrelsen og Grosserersocietetets Komité. Dette har forøvrigt medført, at Foreningen har indtaget det principielle Standpunkt, at den ikke paa Forespørgsler afgiver Responsa angaaende Søfartssager, som man kan vente vil finde deres Afgørelse ved Sø- og Handelsretten.

Gennem mange Aar var Fællesrepræsentationen for dansk Skibsfart det Organ, hvorigennem Skipperforeningen sammen med de øvrige nautiske Foreninger øvede Indflydelse paa Søfarts-lovgivningens Omraade; men Interesses modsætningerne mellem de forskellige Foreninger gjorde det naturligvis ofte vanskeligt inden for Fællesrepræsentationen at naa til en samlet Indstil-ling; for Eksempel var der stærke Modsætninger mellem Sejl-skibsrederiforeningen og Dampskibsrederiforeningen. Man ser da ogsaa Tilfælde, hvor Skipperforeningen alene eller eventuelt i Forbindelse med Skibsførerforeningen har taget Initiativet over for Regering eller Rigsdag. I Februar 1919 nedsatte de to For-

Dørparti fra Skipperforeningens nye Stiftelse 1934.

eninger i Fællesskab et Udvalg til Drøftelse af, hvad der kunde gøres for Sømandsstanden efter Krigen; Aarsagen var de Drøftelser, der samtidig førtes i Rigsdagen. Nævnes kan ogsaa den Henvendelse, de to Foreninger i Fællesskab foretog til Indenrigsministeriet i 1922, da der under Mønstringsbestyrerens Sygdom var konstitueret en ikke søkyndig i hans Sted.

I 1926 var Modsætningerne inden for Fællesrepræsentationen blevet saa stærke, at det førte til dens Opløsning. I Stedet oprettedes Søfartsraadet, og Skipperforeningen har siden da gennem denne nye Institution givet Udtryk for sine Standpunkter vedrørende Søfartslovgivningen, Navigatørernes Uddannelse og lignende beslægtede Spørgsmaal. Om Navigationsundervisningen mente Foreningen i 1922, at det mest formaalstjenlige var, at den var centraliseret i de største Byer; i 1927 raadede man til at opgive den obligatoriske Sejlskibsuddannelse for alle Navigatører.

Fra 1922 har Skipperforeningen hvert Vinterhalvaar haft Møder med Foredrag fælles med Skibsførerforeningen, et Samarbejde, der selvfølgelig ikke har været uden Betydning. Da „Navigatørernes Bibliotek“ o. Nytaar 1919 blev oprettet, viste Skipperforeningen sin Interesse for Sagen og har siden med et større aarligt Tilskud bidraget til Bibliotekets Vedligeholdelse og Udvidelse.

Skipperforeningens Generalforsamlinger, der i nogle Aar havde været afholdt paa „Hotel Kongen af Danmark“, blev fra 1920 forlagt til Børsens Forsamlingssal. I 1925 blev der fremsat Forslag til Ændringer i Vedtægterne; i 1927 blev Ændringerne forelagt Generalforsamlingen og vedtaget, og de nye Vedtægter fik kongelig Stadfæstelse den 12. Marts samme Aar. Ændringerne var hverken mange eller af revolutionerende Art; som et Eksempel kan nævnes, at de tidligere Ligbærerpenge nu blev afløst af en Begravelseshjælp paa 80 Kr., som var henlagt til Understøttelseskassen.

Under Krigen blev der foretaget forskellige Lejeforhøjelser for Lejerne i Ejendommen i Lighed med, hvad der fandt Sted andre Steder og med Huslejenævnets Samtykke. I 1916 kom der

igen Tilbud om Køb af Ejendommen; men Foreningen havde stadig ikke i Sinde at sælge. I December samme Aar blev det tværtimod vedtaget i Bestyrelsen at bemyndige Formanden til at købe Ejendommene Hummergade Nr. 5 og Holmensgade (nu Bremerholm) Nr. 37, saafremt de kunde erhverves for 30—35.000 Kr.; han fik ogsaa Bemyndigelse til i saa Fald at optage et midlertidigt Laan paa 25.000 Kr. dertil. Derefter blev de paagældende Ejendomme købt, idet Købesummen dog med Bestyrelsens Billigelse med et Par Tusind Kroner overskred det fastsatte Maksimumsbeløb paa 35.000 Kr. I 1917 blev Ejendommene omassureret, hvad de stigende Ejendomspriser nødvendiggjorde. Ogsaa dette Aar afslog Foreningen paa Forespørgsel at sælge sine Ejendomme i Holmens Kanal.

I September 1917 overdrog Bestyrelsen til Arkitekt Henning Hansen at udarbejde en Plan og et Overslag for en Ombygning af Ejendommene, saa de kunde komme til at danne en Helhed; Planen skulde saa virkeliggøres, naar Byggeforholdene igen blev normale. Medens Arkitekten var i Gang med Planen, kom Bygningsfredningsloven i Marts 1918, og Undervisningsministeriet meddelte Foreningen, at Ejendommen i Holmens Kanal var optaget blandt de delvis fredede Bygninger i Klasse B. I Februar 1919 besluttede man at stille Ombygningsplanerne i Bero; dog skulde Arkitekten fuldende sine Udkast og Overslag; dette skete imidlertid ikke. I Slutningen af 1919 blev Ejendomskomplekset atter omvurderet til Brandforsikring, fra ialt 174.200 Kr. til 259.600 Hovedejendommen alene blev i Oktober 1920 vurderet til 200.000 Kr. i Ejendomsskyld og 172.000 i Grundværdi.

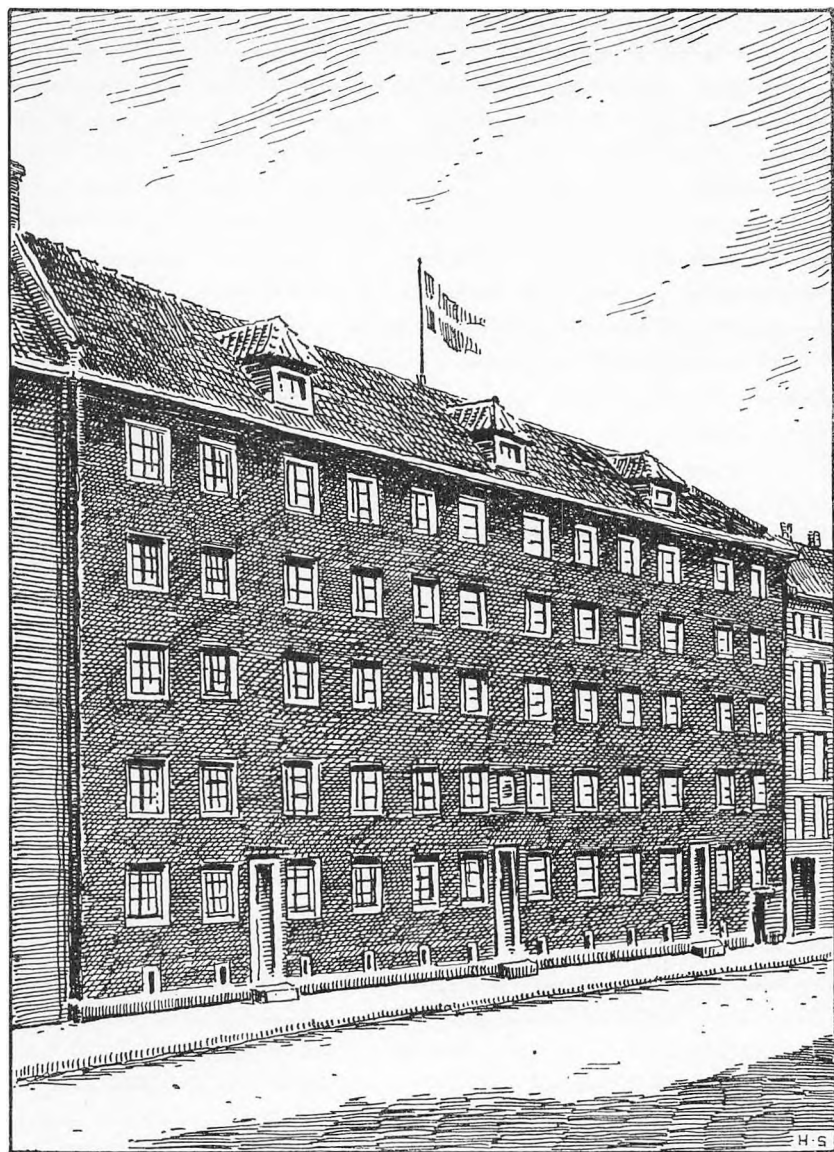
Landmandsbanken ønskede i Slutningen af Aaret 1918 at købe Ejendommen; men Foreningen fastholdt sit allerede tidligere indtagne Standpunkt. I 1920 anmodede Navigatorernes Byggefond Foreningen om paa billige Vilkaar at overlade Fonden Ejendommen, for at den derigennem kunde blive bevaret for Navigatorstanden. Foreningen svarede hertil, at den nu havde bevaret Ejendommen i over hundrede Aar og trods mange Tilbud om Køb ikke blot afslaaet disse, men ogsaa ved nye Erhvervelser udvidet Ejendommen paa dette Sted. Naar Bygningstilladelse forelaa, og normale Tider igen indtraf, vilde man efter de alle-

rede udarbejdede Planer ombygge de tilkøbte Ejendomme, saa de kom til at danne en Helhed sammen med Hovedejendommen. Senere ønskede De forenede Vagtselskaber at købe Ejendommen, men atter gav Foreningen Afslag. I 1926 var der en mindre Ildløs i Kælderen; Aarsagen var en Kortslutning, men Brandskaden var kun 370 Kr.

Stiftelsen vedblev at modtage ret store Pengegaver; ofte har den arvet ikke ubetydelige Beløb, eller Friboliger er blevet oprettet ved, at et Medlem af Foreningen har overgivet Stiftelsen en større kontant Sum, mod at Giveren skulde nyde Friboligen, saa længe han selv var i Live, hvorefter Foreningen kunde disponere over den.

Forbedringer blev stadig indført. I 1915 blev der indlagt elektrisk Lys i alle Lejlighederne, og Aaret efter blev der opsat en elektrisk Grundvandspumpe i Bygningen. I 1917 blev Stiftelsen omvurderet til Brandforsikring og sat til 317.900 Kr. I Slutningen af 1919 forhøjedes Assurancesummen til o. 483.500 Kr. Aaret efter blev Stiftelsen sat i Ejendomsskyld til 240.000 Kr. efter Fradrag af 45.360 Kr.; Jordværdien var 95.700 Kr. I 1926 satte Over-skyldraadet Stiftelsen op til 500.000 i Ejendomsskyld og til 239.000 Kr. i Grundværdi; Foreningen protesterede mod denne Forhøjelse, og Tallene blev derefter henholdsvis 400.000 Kr. og 230.000 Kr. Fra Skattedirektoratet fik man samme Aar Meddelelse om, at Stiftelsen var sat i Indkomstskat til over 10.000 Kr.; da den hidtil som velgørende Institution havde været skattefri, protesterede Foreningen; men Spørgsmaalet fik først sin Afgørelse et Par Aar senere, og da var der sket store Forandringer i Stiftelsens Forhold.

I Bestyrelsesmødet den 19. November 1926 forelagde Formanden Jacob Møller et Forslag fra Udvalget for Stiftelsens Administration om at erhverve en Byggegrund til en ny Stiftelse til Af-løsning af den gamle i Istedgade. Der blev fremlagt en Etageplan for den paatænkte Bygning med Beregning af Omkostningerne, udarbejdet af Arkitekt Henning Hansen; Opførelsen af en Ejendom med 30 moderne indrettede Treværelses Lejligheder vilde, Grundpris indbefattet, koste 358.000 Kr.; 30.000 Kr. kunde spa-

Skipperforeningens nye Stifelse. Facade 1934.

res ved at indrette den med 15 Treværelses og 15 Toværelses Lejligheder og Portnerbolig. Det var saa Meningen, at den gamle Stiftelse skulde sælges, og den blev i den Anledning af Kreditforenings-Vurderingsmænd vurderet til 520.000 Kr. Man førte Forhandlinger med Det Classenske Fideikommis om Køb af en Grund paa Hjørnet af Classensgade og Classensvej, som man dog fandt mindre egnet og for dyr; ogsaa en Københavns Kommune tilhørende Grund ved Husarkasernen fandtes for kostbar; i Stedet erhvervede Foreningen saa i 1927 en Grund bag det katolske Kloster ved Jagtvej, Australievej Nr. 29, 31 og 33 (Udenbys Klædebo Kvarter Nr. 5325). Arealet var 1152 m².

Ved Opførelsen af den nye Stiftelse krævedes imidlertid Kapital; derfor fik man optaget et Laan i Københavns Kreditforening paa 240.000 Kr. i den gamle Stiftelse. Derved fik man frigjort noget af den i Stiftelsen bundne Legatkapital og kunde tænke paa at sælge den; et Udvalg blev nedsat til at tage sig af denne Side af Sagen. Det fik Bemyndigelse til at sælge den til en Minimumspris af 455.000 Kr. og med 100.000 Kr. i Udbetaling. Ved Salget i 1928 fik Foreningen dog kun 435.000 Kr. med 90.000 Kr.'s Udbetaling; Overtagelsen skulde først finde Sted, naar den nye Stiftelse stod færdig til Indflytning.

Nu kunde man tage fat paa Opførelsen. Licitationen viste, at den samlede Byggesum vilde blive godt 290.000 Kr. I Foraaret 1928 blev Grundstenen nedlagt i Bestyrelsens Nærværelse, og i Løbet af Sommeren og Efteraaret rejstes den nye Bygning. De samlede Omkostninger blev ca. 298.000 Kr. Den blev i Foraaret 1929 sat i Ejendomsskyld for 295.000 Kr. og Grundskyld 45.100 Kr., men blev fritaget for at svare Ejendomsskyld og Grundskat til Staten, og fik en stor Nedsættelse i de kommunale Skatter.

Det var et fuldt moderne Hus, Beboerne flyttede ind i: store, lyse Toværelseslejligheder med Badeværelse til hver Lejlighed; ikke engang 3 Radiomaster savnedes! I den midterste Vestibule blev der anbragt Tavler med Navnene paa Bidragsyderne til Foreningen gennem Tiderne. Paa Facaden indsattes Broncemedailonen fra den gamle Stiftelse af Oldermænd Claus Børnsen, nu med Underskriften: „Kaptajn Claus Børnsen — Stiftelsens Grundlægger — 1858“. Midt paa Bygningens Facade anbragtes

Inskriptionen: „Københavns Skipperforening 1928“. Forøvrigt hører Stiftelsen til de af Københavns Kommune præmierede Bygninger; en Bronzeplade til Minde herom er ogsaa opsat i Stiftelsen.

Fra 1. Januar 1920 trak Stiftelsens mangeaarige Læge, Stabslæge Friederichsen, sig tilbage som Følge af Svagelighed. Paa Grund af Forholdene besluttede Bestyrelsen ikke at ansætte nogen anden Læge i Stedet.

Skipperforeningen har ogsaa i den sidste Snes Aar vist sin Vilje til at yde pekuniær Støtte til Formaal, som man mente var værd at støtte; nævnes kan Juleunderstøttelserne til Ejendommens og Stiftelsens Kirkesognes Fattige, Tilskud til Navigatørernes Bibliotek og til Sømandshøjskolen i Svendborg, Bidrag til Monumentet paa Olfert Fischers Grav. Derimod vilde Foreningen i 1926 ikke bidrage til Fregatten „Jylland“s Bevarelse; man mente, at selve Tanken var uigennemførlig, og at Forsøget blot vilde berede Skuffelser. Sammen med fem andre Foreninger lod Skipperforeningen den 17. December 1918 afholde en Mindegudstjeneste i Holmens Kirke over de under Verdenskrigen omkomne danske Søfolk.

Da den nuværende Regering begyndte sine Overvejelser om en ny Lov angaaende Rigets Flag, sendte Skipperforeningen i November 1930 til det i denne Anledning nedsatte Udvalg en Redegørelse for Foreningens Ret til at føre Splitflag og anførte heri blandt andet Politidirektørens Resolution af 1874 om, at Foreningen maatte have vundet Hævd paa Retten. Man henstillede derfor til Udvalget, at denne Ret fortsat maatte blive bevaret.

I det meste af denne Periode var Kaptajn Jacob Møller Foreningens Formand, idet han blev valgt i September 1914 efter A. V. Knudsens Død og virkede som Formand lige til sin Død i December 1931. Til at lede Foreningens Forretninger indtil den ordinære Generalforsamling valgte Bestyrelsen som Viceformand Skibsinspektør Thorsen. Paa Generalforsamlingen den 5. Marts 1932 valgtes Kaptajn Svend Prip til Formand.

Til Slut skal meddeles nogle Oplysninger om Skipperforeningens Forhold ved Jubilæet i 1934.

Enhver Skibsfører og Styrmand, der har Bevis som Skibsfører, som ikke er over 45 Aar, og som fører Skib fra København eller har Bevis som Skibsfører fra København eller er bosiddende i København eller i de til København grænsende Kommuner eller Dragør, kan forlange at blive optaget som Medlem af Foreningen. Ethvert nyt Medlem betaler i Indtrædelsesafgift, naar han er under 35 Aar, 50 Kr., fra 35 til 40 Aar 5 Kr. mere pr. Aar, fra 40 til 45 Aar 10 Kr. mere pr. Aar. Skibsførere og Styrmand, der er over 45 Aar, kan ikke optages som Medlemmer, med mindre det vedtages af Bestyrelsen, og de betaler den af Bestyrelsen fastsatte Indtrædelsesafgift. Det aarlige Kontingent beregnes efter Skibenes Størrelse (Netto Registertons):

indtil 200 Tons	Kr. 15,00
fra 200—500 Tons	- 20,00
fra 500—1000 Tons	- 30,00
1000 Tons og derover	- 40,00
Medlemmer, der farer som Styrmand, betaler aarligt...	- 15,00
Ikke farende Medlemmer betaler aarligt	- 12,00

Medlemmer, der har betalt Kontingent i 25 Aar til Foreningen og ikke mere er farende, er kontingentfri. Kontingentet til Enkekassen er 10 Kr. aarligt.

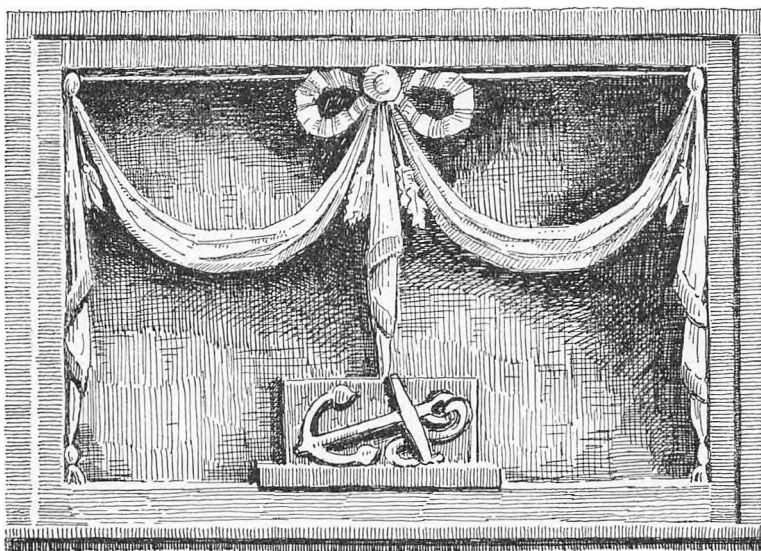
Foreningens Medlemstal var den 1. Januar 1934 253, Enkekassens 91; de tilsvarende Tal for den 1. Januar 1914 var henholdsvis 137 og 19; Tallene viser altsaa for de sidste 20 Aar en kraftig Fremgang, ikke mindst for Enkekassens Vedkommende.

Bestyrelsens Sammensætning ved Jubilæet i December er denne:

Svend Prip, R. af Dbg., Formand	valgt den 5. Marts 1932
C. A. Bonde, R. af Dbg., Dmd., F.M. ...	valgt den 1. Marts 1933
C. A. Jensen	valgt den 10. Marts 1934
G. F. Michelsen, R. af Dbg.	valgt den 10. Marts 1934
G. A. L. M. Mikkelsen, R. af Dbg.	valgt den 1. Marts 1933
H. N. J. Mærsk-Møller	valgt den 5. Marts 1932
N. O. C. Petersen, R. af Dbg.	valgt den 5. Marts 1932
E. H. Salomonsen, R. af Dbg.	valgt den 10. Marts 1934

K. Knudsen valgt den 5. Marts 1932
 V. Weichardt valgt den 14. Aug. 1934

Foreningens, Stiftelsens og Enkekassens Regnskaber bliver alle revideret af Centralanstalten for Revision og Driftsorganisation, medens Formanden er Regnskabsfører og Kasserer. Uddeling af Legater foretages af den samlede Bestyrelse. Den 1. Januar 1934 raadede Foreningen og Stiftelsen over følgende Legater:

Detaillé fra Dør i Skipperforeningens nye Stiftelse 1934.

1. Enkefrue Anna Cathrine Høyer, født Møllers Legat 10.000 Kr.
2. Frøken Regine Henriette Rehhorns Legat 4.200 Kr.
3. Forretningsfører i Den københavnske Sø-Assurance-Forening I. H. S. Grams Legat 4.900 Kr.
4. Gudes Legat 4.500 Kr.
5. Fru Dorthea Sophie Petersen (Sønderborg), født Bruhns Legat 10.000 Kr.
6. Matthias Wilhelm Sass, Carl Adolph Rothe Sass og Caroline Sass, født Krafts Legater 53.800 Kr.
7. Peter Christian Arboe og Hustrus Legat 30.000 Kr.
8. Fru Oline Emilie Andersen, født Jonassens Legat 6.000 Kr.

9. Bendix Wilhelm Sass' Legat	20.300 Kr.
10. Axel Kummerlehns Legat	9.000 Kr.
11. Partikulier S. Christensens Legat	11.900 Kr.
12. Skibsfører Peder Olsen og Hustru Mariane, født Thomsens Legat	3.000 Kr.
13. Frederik Rudolf Warming og William Warmings Mindelegat	11.000 Kr.
14. Bark „Gerson“s Legat	10.000 Kr.
15. Skibskaptajn Sevels Legat	6.400 Kr.
16. Johannes Jürgensen og Hustrus Legat	55.200 Kr.
17. Grosserer Blochs Brændselslegat	2.000 Kr.
18. Brændevinsbrænder F. N. Holms Legat	6.000 Kr.
19. H. J. Baagøe og Hustru Leisbeth, født Rübers Legat	20.000 Kr.
20. Skibsfører D. A. Lunds Legat	64.100 Kr.
21. Skibsygger Poul Abraham Barfoeds Legat	14.700 Kr.
22. Therese og Carl Wills Legat	10.300 Kr.
23. Grosserer Puggaards Legat	2.000 Kr.
24. Oldermænd, Kaptajn Leths Legat	10.000 Kr.
25. Dansk Navigatørforenings Legat	1.200 Kr.
26. C. F. Brejninger og Hustru Emma Brejningers Legat	7.200 Kr.
27. Kaptajn Chr. Damsgaards Legat	9.000 Kr.
28. Kaptajn, Formand A. V. Knudsens Mindelegat ...	15.000 Kr.
29. Kaptajn D. A. Lunds Legat for Navigationselever	5.200 Kr.
30. Rentier H. I. Hansens Legat	24.500 Kr.
31. Kaptajn Anton Andersen og Hustrus Legat	2.500 Kr.
32. Kaptajn Lindberg og Hustrus Legat	5.400 Kr.
33. Christen Hansen Erichsen og Hustrus Legat	3.000 Kr.
34. Kaptajn, T. F. Pronk og Hustrus Legat	8.000 Kr.
35. Kaptajn, Formand Jacob Møller og Hustrus Legat	12.000 Kr.
36. Skibsinpektør M. S. Jespersens Legat	5.000 Kr.
37. Enkefru I. C. A. Stoltenbergs Brændselslegat.....	2.000 Kr.
38. Enkefru I. C. A. Stoltenbergs Hjælpefond	13.000 Kr.
39. Kaptajn C. Th. Knudsens Legat	20.000 Kr.
40. Kaptajn C. Th. Knudsens Hjælpefond	39.000 Kr.
41. Kaptajn H. W. Wrisbergs Legat	6.000 Kr.

Foreningens og Stiftelsens samlede Legatkapital var saaledes den 1. Januar 1934 ialt 557.300 Kr. Hertil kommer, at Foreningen bestyrer Lodserne Jørgensen og Bertelsen og Hustruers Legat, der er paa ca. 66.000 Kr. Ogsaa Enkekassen raader over Legatkapitaler, nemlig:

1. Kaptajn Jens Benediktsens Legat	6.300 Kr.
2. Kaptajn P. A. Berentzens Legat	5.000 Kr.
3. Kaptajn C. C. E. Schmiegelows Legat	3.400 Kr.
4. Kaptajn Johannes Jürgensens Legat	500 Kr.

I Foreningens Status pr. 31. December 1933 er Ejendommen Holmens Kanal 18 bogført til Ejendomsskyldvurderingen 240.000 Kr., Bremerholm 37 til 22.000 Kr. og Hummergade 5 til 20.000 Kr.; medens de to sidste Ejendomme er gældfri, hviler der paa Hovedejendommen en Prioritetsgæld paa 37.000 Kr. Foreningens Inventar er kun bogført til 1 Kr. Foreningens Formue er ca. 260.000 Kr.

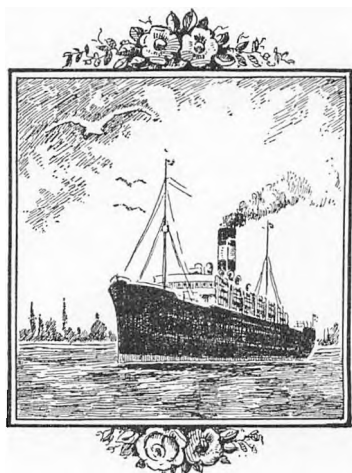
I Understøttelseskassens (tidligere Fattigkassens) Status pr. 31. December 1933 opgøres Formuen til ialt 645.804 Kr. 94 Øre, hvoraf Legatkapitalen udgør 469.600 Kr.; Resten, fordeler sig med 162.000 Kr. i Obligationer, godt 11.489 Kr. i Kasse- og Bankbeholdning, medens den sidste Rest er tilgodehavende Beløb i Foreningen, Stiftelsen og Enkekassen.

I Stiftelsens Status pr. 31. December 1933 er Ejendommen Australievej 29—31—33 (den nye Stiftelse) opført til Ejendomsskyldvurderingen 295.000 Kr.; men paa Ejendommen hviler en Prioritetsgæld paa 74.000 Kr. Stiftelsens Legatkapital er paa 87.100 Kr.; desuden ejer denne Institution en Obligationsbeholdning paa 259.396 Kr. 63 Øre og en Kasse- og Bankbeholdning paa over 20.000 Kr., saaledes at Stiftelsens samlede Formue er paa ca. 587.000 Kr.

Enkekassens Status pr. 31. December 1933 udviste en Legatkapital paa 15.200 Kr., en Obligationsbeholdning paa 107.400 Kr. og en Bank- og Kassebeholdning paa 10.212 Kr., altsaa ialt en Formue paa knapt 133.000 Kr.

Københavns Skipperforening staar saaledes saa godt rustet

som ingensinde tidligere i sin 300-aarige Tilværelse til at imødekomme de økonomiske Krav, som i Fremtiden kan blive stillet til den fra Medlemmernes Side. Den har vokset sig stærk til den Opgave, der nu er dens vigtigste, nemlig at sikre Medlemmerne og deres Nærmeste Udsigten til en nogenlunde betrygget Alderdom.

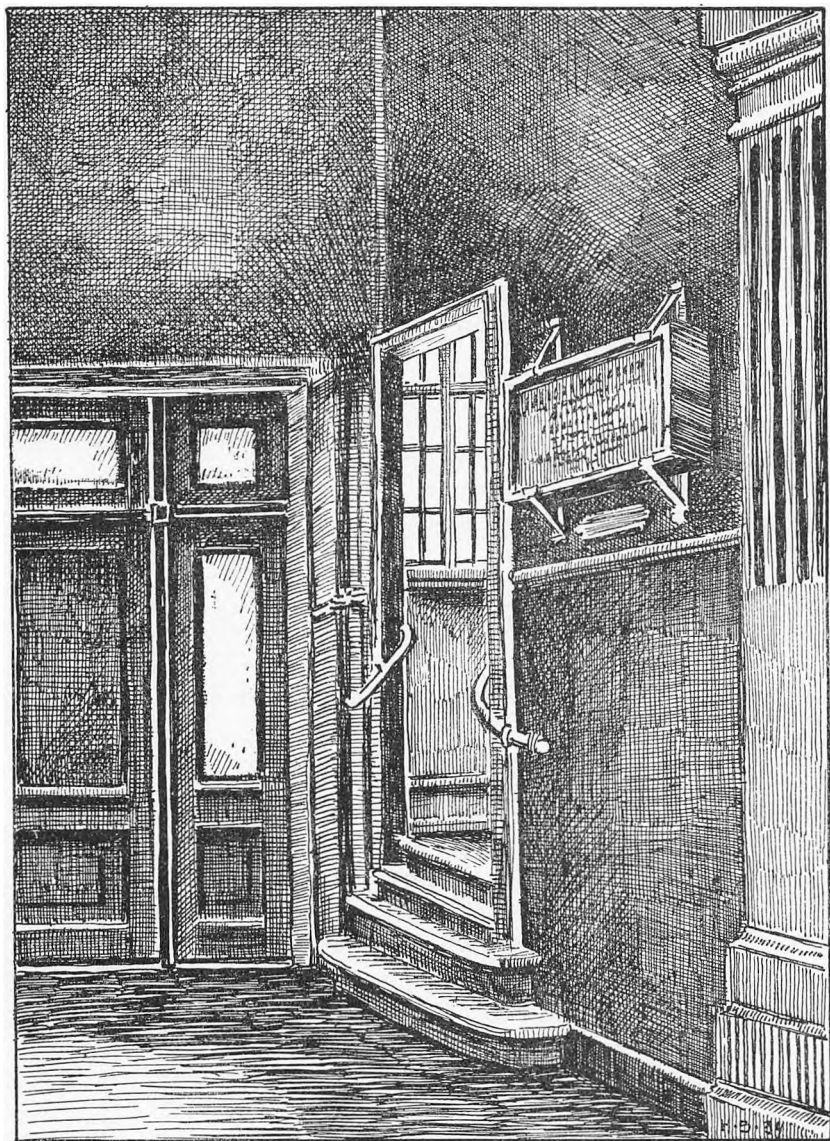
Skipperforeningens Kontor 1934.

LAVETS OLDERMÆND OG FORENINGENS FORMÆND:

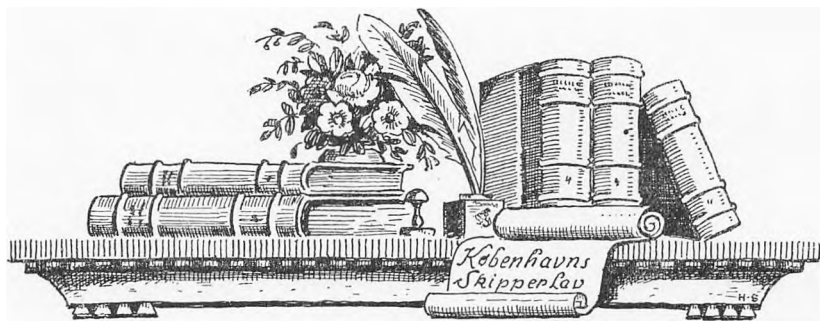
1. *Jørgen Ravn* nævnes som Oldermænd den 7. Maj 1645, den 11. April 1648 og den 5. August 1650.
2. *Morten Pedersen* nævnes som Oldermænd i 1657; hans Hustru hed Karen.
3. *Thord Andersen* nævnes som Oldermænd i Dec. 1661 og Dec. 1662; hans Hustru hed Kirsten. Han døde d. 11. December 1666.
4. *Mads Madsen* overtog efter Thord Andersens Død Regnskab den 25. Februar 1667; han afløstes o. 5. Marts 1675 af
5. *Svend Mortensen*, der døde den 2. September 1681.
6. *Ole Olsen*, hvis Hustru hed Kirsten, var Oldermænd en kort Tid, vist fra April 1681 og til engang i 1682.
7. *Kristen Kristensen* var Oldermænd den 18. Oktober 1682 og gik af o. 4. Oktober 1683; han efterfulgtes af
8. *Hans Gregersen*, der afløstes den 29. Juni 1685 af
9. *Peder Madsen*, der var Oldermænd i adskillige Aar, indtil han den 30. Januar 1694 efterfulgtes af
10. *Peder Andersen Stud*, der var Oldermænd til den 19. April 1697; han nævnes endnu den 11. Marts 1698 som forhenværende Oldermænd.
11. *Isaach Boucher* blev valgt til Oldermænd den 19. April 1697; han nævnes sidste Gang som Oldermænd den 15. Marts 1698.
12. *Frants Albertsen* blev Oldermænd den 28. Marts 1698, nævnt sidste Gang som Oldermænd den 29. Januar 1703; han er død o. 16. Januar 1704.
13. *Peder Madsen* blev Oldermænd den 1. Juni 1703 og døde o. 1. August 1711.
14. *Peder Hendriksen* valgtes til Oldermænd den 3. August 1711 og afgik som Havnefoged omkring Midten af September 1716.

15. *Kristian Kruse*, Oldermænd fra Oktober 1716 til sin Død den 8. Februar 1730; hans Hustru hed Mette Kathrine.
16. *Iver Thomsen Grue* nævnes første Gang som Oldermænd den 18. Februar 1730; han døde den 6. April 1734 og efterfulgtes af
17. *Jørgen Kruse*, der dog allerede afgik ved Døden den 7. Oktober 1735.
18. *Ernst Brandt* fungerede derefter som Oldermænd ad interim; nævnes som saadan fra den 13. Oktober 1735 til den 20. Januar 1736 og efterfulgtes af
19. *Peder Jonsen*, der ogsaa betegnes Interimsoldermænd fra den 20. Januar 1736 til den 1. Oktober samme Aar. Saa valgtes endelig en Oldermænd, nemlig
20. *Jørgen Fenger*, der fungerede fra den 1. Oktober 1736 til sin Død den 19. September 1740. Dog var under hans Sygdom blevet konstitueret en Interimsoldermænd den 22. August 1740, nemlig
21. *Ernst Brandt*, der i Januar 1741 blev valgt til Oldermænd. Han frasagde sig Posten den 28. Maj 1754, idet han udtalte, at han nu havde beklædt Stillingen i 15 Aar.
22. *Kristen Hellesen* udnævntes den 29. Maj 1754 til Viceoldermænd; han døde i Juni 1771, men afløstes allerede den 13. Marts 1769 af
23. *Jacob David Kiølsen*, der da blev valgt til Lavets Oldermænd; han beklædte denne Post i en Aarrække, idet han stadig genvalgtes, indtil det den 14. Januar 1790 blev besluttet, at han skulde være Oldermænd, saalænge han levede; han døde den 6. November 1801.
24. *Lorentz Peter Wall* konstitueredes som Oldermænd den 9. November 1801 og blev endelig valgt den 16. November samme Aar; han virkede lige til sin Død den 24. Maj 1824.
25. *Niels Touscher* blev konstitueret den 25. Maj 1824 og valgt til Oldermænd den 18. Februar 1825. Han døde i August 1831 og efterfulgtes af
26. *Henning Rønne*, der konstitueredes den 13. August 1831 og valgtes til Oldermænd den 24. Februar næste Aar; han afløstes o. 14. Februar 1844 af

27. *A. Stæger*, der o. 1. Marts 1850 efterfulgtes af
 28. *Christen Jacobsen Leth*, der døde den 17. December 1856.
 29. *Claus Børnsen* blev konstitueret o. 9. Januar 1857 og valgt til Oldermænd den 7. Februar samme Aar. Han blev Skipperforeningens første Formand, men fik Embede som Mønststringsbestyrer i 1871 og afløstes derfor af
 30. *H. J. Baagøe* den 10. Februar 1872; den 6. Marts 1875 efterfulgtes han af
 31. *J. L. Barfred*, der den 22. Februar 1884 afløstes af
 32. *Hans Frederik Munch Harboe*, der døde den 6. Maj 1900.
 33. *Andreas Valdemar Knudsen* blev valgt til Formand den 30. Maj 1900 og døde i Juni 1914.
 34. *Jacob Christoffer Frederik Linnemann Møller* blev valgt til Formand i September 1914. Han døde i December 1931, og i hans Sted valgtes i Marts 1932
 35. *Svend Prip*, der er Skipperforeningens Formand ved Jubilæet i December 1934.
-

Portparti fra Foreningens Ejendom i Holmens Kanal 1934.

FORTEGNELSE

over de i Landsarkivet for Sjælland m. m. deponerede Arkivalier
fra Københavns Skipperlav og Skipperforeningen i København.

-
- A. Lavets Forhandlinger m. m.
Fortegnelse over Lavets Interessenter.
 - B. Korrespondance.
 - C. Regnskabsvæsen.
 - D. 1. Enkekassen (opr. 1828).
2. Pensions- og Understøttelseskassen (oprettet 3. Oktober
1844, kgl. Konfirmation 29. April 1845).
 - E. Legatbestyrelse.
 - F. Skipperstiftelsen (opført 1858—1859).
 - G. Skibsjournaler. — Kort.

A.

Lavets Forhandlinger m. m.
Fortegnelse over Lavets Interessenter.

- 1704—68 „Skipper-Laugets Journal“ [5: Lavsprotokol] 3 Bd.
Anm.: Indeholder Kopier af udgaaende Skrivelser,
Lavets (eller dets „bestandige Kommissions“) For-
handlinger, Redegørelse for Anvendelse af Lavets
Midler m. m.
nemlig:
1704—13 (Bagi kronologisk Indholdsfortegnelse til Bl.
1—14, for Aaret 1704) 1 Bd. fol.
1713—43 1 „ „

- 1743—68 (autoriseret 1743 5/1 af Oldermænden og Med-Committerede) 1 Bd. fol.
 Fortsat som: Kassebog for Lavets Midler 1769—1831.
- 1749—1842 Lavsprøtokol for Skipperlavet 1 Bd. fol.
 aut. 15. November 1749 i Henhold til kgl. Reskript af 14. Okt. s. A. til Københavns Magistrat.
 (For 1749—68 jvfr. foregaaende).
- [1842—68 Lavsprøtokol, 1 Bd. mangler.]
- 1869—1888 Forhandlingsprøtokol for Skipperforeningens Bestyrelse (aut. af Skipperforeningens Bestyrelse 2. Jan. 1869) 1 Bd. fol.
- 1889—1912 Do. 1 „ „
Anm.: Aut. af Bestyrelsen 1888 3/11; ført til 1912 12/7. (Indeholder ogsaa Legatbestyrelsens Forhandlinger).
- 1802—42 „Skipperlaugets Commissions-Protocol“ 1 Bd. fol.
Anm.: Er Forhandlingsprøtokol for Lavets „bestandige Kommission“. I Bogen ligger løst indlagt en Del Dokumenter og indkomne Skrivelser 1803, c. 1835—c. 1851.
- 1842—68 „Commissions Bog for Skipper-Lauget“ 1 Bd. fol.
Anm.: Er Forhandlingsprøtokol for Lavets „bestandige Kommission“, senere Bestyrelsen for Skipperstiftelsen.
- 1749—1912 Register til Forhandlingsprøtokollerne 1 Bd.
Anm.: Formentlig indrettet omkring 1850. Henviser baade til Lavsprøtokollerne 1749—1842, 1842—68, Forhandlingsprøtokollerne 1869—88, 1889—1912 og „Skipperlaugets Commissions-Protocol“ 1802—42, 1842—68; men er vistnok først fra c. 1876 komplet, medens det for den ældre Tids Vedkommende kun medtager de vigtigere Sager.
- 1702—c. 41 General-Mandtal over Skipper-Lavs Brødrene .. 1 Hæfte
Anm.: Indrettet Dec. 1702 af Lavsskriveren Bjørn Mørck og derpaa holdt à jour. — Ordnet alfabetisk paa Fornavn; med Angivelse af Datoen for Indtrædelsen i Lavet og (delvis) Dødsdatoen.
- Indhold:
 1° (forfra): Skippere 1702—c. 41.
 2° (bagfra): Styr mænd 1724—c. 41.
- 1786—1829 } Mandtals-Ruller over Skipperlavets Interessenter,
 1831—1833 } 1 Bd. eller Hefte, hvert Aar = 47 Bd. (Hefter).
Anm.: Alfabetiske paa Fornavn til 1814, derefter paa

Efternavn. Med Oplysninger om Skibets Navn, Alder, Reder m. m.

1825—c. 40 „Mandtals-Rulle over alle Skippere, som var i Lavet 1825“. 1 Bd. fol.
Anm.: Alfabetisk paa Efternavn, med Angivelse af Aaret for Borgerskabs Erhvervelse og (delvis) Død, samt Fødselsaar, Fødested og Bopæl.

(c. 1750)—c. 1900 Mandtals-Rulle over Skipperlavets Interessenter. 1 Bd. fol.
Anm.: Alfabetisk paa Efternavn; med Angivelse af Aaret for Borgerskabs Erhvervelse og Død, samt Fødselsaar, Fødested og Bopæl. — Indrettet formentlig i Slutningen af 18. Aarhundrede. — Bagi: Liste over de Skipper- og Styrmands-Børn, der er anviste fri Undervisning i Lavets Navigationsskole 1794—1824.

Heri løst indlagt:

1° Navne-Fortegnelse over Medlemmerne i Københavns Skipperforening — c. 1869 . . 1 Hæfte fol.
(indrettet omtrent som ovennævnte Rulle).

2° Liste over Medlemmer af Skipperforeningen, som have erholdt de kgl. konfirmerede Vedtægter af 23. Maj 1863 1 Hæfte smfol.

1785—1826 Alfabetisk Fortegnelse over Skippere og Styrmand 1 Hæfte fol.
Anm.: Ordnet efter Fornavne, med Sondring mellem Skippere og Styrmand. Forpaa Bindet: „1810. 1811“.

1759—1854 „Gamle Borgerbreve“ m. v. 1 Pk.
Anm.: Efter 1819 kun enkelte Stykker.

1774—1839 Examinations-Protocollen ved Skipper-Lauget i København 3 Bd.
Anm.: Ført af Lavsskriveren; indeholder de ved Navigationseksamen ved Kbhvn.s Skipperlav eksaminerede Skipperes og Styrmands Navne, Alder, Fødested, delvis Oplysning om deres tidligere Rejser og Sømandsliv samt deres Eksamensresultat. — En (nu tabt) Protokol 1729—73 omtales i Autorisationen til Bindet 1774—93.

nemlig:

1774—93 (aut. 2. Jan. 1774; med alfabetisk Reg. paa Fornavne) 1 Bd. fol.

1794—1823 (aut. 2. Jan. 1794; med alfabetisk Reg. paa Fornavne) 1 Bd. fol.

- 1823—39 (aut. 5. April 1823 med alfabetisk Reg. paa Efternavne) 1 Bd. fol.
- 1825—34 } Alfabetiske Registre over de Styr mænd, som ere exami-
(1836—37) } nerede i Kiøbenhavn 1 Bd. fol.
Anm.: Ordnet efter Efternavne.
- 1837—39 Kronologisk Register over de Styr mænd, der er eksami-
nerede i Københav n 1 Hæfte
Anm.: Har udenpaa Paaskriften: „Af sidste Protocol
for Brede Examen“. Med Oplysninger bl. a. om
Eksaminandernes Fædres Navne og Stillinger.
- 1805—12 } Inventarium udi Skippers Laugshus 1 Bd. fol.
(1826) }
- 1822—97 Lejekontrakter og Opsigelser, Lavshuset vedr. 1 Pk.

B.

Korrespondance.

- 1802—25 Journal over ind- og udgaaede Breve.
se: Schipper-Laugets Regenskabs Bog Ofver Hürre
Pengenes Indtegt og Udgift 1713—15.
- 1825—42 Copie-Bog over i Oldermænds-Embede skrevne Breve.
..... 1 Bd. fol.
Anm.: Synes efter 1832 væsentlig kun at indeholde
Følgeskrivelser o. desl.
- 1832—51 Brev-Copiebog for Kiøbenhavns Skipperlaug... 1 Bd. fol.
Anm.: Indeholder baade udgaaede og indkomne
Skrivelser. Fra Tiden efter c. Juli 1845 er kun ind-
ført ganske enkelte Skrivelser.
- 1856—68 Brev Copie-Bog 1 Bd. fol.
Anm.: Indeholder foruden udgaaende Skrivelser og-
saa en Del indkomne.
- 1868—1900 Copibog for Kjøbenhavns Skipper-Forening fra 1. Jan.
1869 1 Bd. fol.
Anm.: Forrest er indført en Skrivelse fra Nov. 1868.
Bogen indeholder foruden udgaaende Skrivelser og-
saa indtil c. 1876 en Del indkomne. Sluttet 1900 17/4.
- 1856—1900 Register til Kopibøgerne 1 Bd. fol.
- 1900—13 Kopibog 1 Bd. 4to
Anm.: Skrivelserne er hektograferede paa Silkepapir;
med alfabetisk Register forrest i Bogen. Beg. 1900
11/6, sl. 1913 2/4; bagest i Bindet er ved en Ind-
bindingsfejl anbragt en Del ældre Skrivelser (1901
—12) i baglæns Orden.

- 1913—19 Kopibog 1 Bd. 4to
Anm.: Indrettet som foregaaende. Beg. 1913 4/4,
 sl. 1919 15/10.
- c. 1827—c. 1858 Skrivelser fra flere Autoriteter.
 nemlig:
 Marineministeriet,
 Krigsministeriet og
 Magistraten 1 Pakke
Anm.: Heri ogsaa Koncepter.
- 1843—61 Magistratens Skrivelse ang. Ind- og Udlevering af Borger-
 breve 1 Pakke
- 1855 Concept til Erklæring i den Sødringske Paasejlings-
 sag 1 Læg
- 1910—13 Udvalget af 1910 17/11 til Behandling af Ændringer i
 Lov af 1903 13/2 om Tilsyn med Dampfartøjer m. m.
 dets Papirer 1 Æske

C.

Regnskabsvæsen.

- 1656—1694 „Skipper Laugs Boeg Paa Inndtegt och Vdgift“. 1 Bd. fol.
- 1694—1748 „Schipper-Laugets Extract-Bog Litera E“ (senere til-
 skrevet „Lit. B“) 1 Bd. fol.
Anm.: Indeholder Extracten over Lavspengenes, Fat-
 tiges Pengenes, Slavepengenes og Navigationspen-
 genes Indtægter og Udgifter.
- Indhold:
 Lauspengene (o: Skipperlavets egne Midler) 1694—
 1748,
 Fattiges Penge 1694—1719,
 Hyrepengene 1694—1722,
 Navigationspengene 1694—1703.
- 1748—52 „Extract Protocol over Skipper-Laugets Indtægter og Ud-
 gifter udi Kiøbenhafn, item over Fattige- oc Søe-
 brudne-Pengene, som Aarlig herudi indføres, Extra-
 heret af dessen trende Specielle Regnskabs Bøger“.
 1 Bd. fol.
Anm.: Ført af Oldermændene, revideret af 12 Skip-
 pere, decideret af Generalforsamlingen. — Indehol-
 der desuden Kopi af en Skrivelse af 24/1 1753 fra
 Københavns Magistrat.
- 1694—1756 „Schipper Laugets Regnskabs Bog ofver Fattig Pengenes
 Indtegt och Udgift“ 4 Bd.

Anm.: Ført af Oldermænden,

nemlig:

Litra B 1694—1707 1 Bd. fol.

Litra F 1708—1730 1 „ „

Litra G 1730—1747 1 „ „

1748—1756, aut. 17 Febr. 1748 .. 1 „ „

1694—1756 „Schipper Laugets Regenschabs Bog Ofuer Laugs Pengenes Indtegt og Udgifft“ 2 Bd.

Anm.: Ført af Oldermænden, revideret af 12 (senere flere) kommitterede Skippere paa Lavets Vegne.

nemlig:

Litra A. 1694—1730 1 Bd. fol.

1731—1756 1 „ „

1708—56 Skipper Laugets Søbrudne Fattiges Regenskabs-Bog over Indtegt oc Udgifft 1 Bd. fol.

1694—1715 „Schipper-Laugets Regnskabs Bog Ofuer Hurre Pengenes (o: Hyrepengenes eller Slavepengenes) Indtegt og Udgifft“ 2 Bd. fol.

Anm.: Ført af Oldermænden.

nemlig:

Litra A. 1694—1712 1 Bd.

„ C. (G.) 1713—1715 1 „

If. Paategning produceret i Commissionen 27. Marts 1719. — Er senere benyttet til Indførelse af

1. Nota over de kgl. Forordninger, Plakater, Reskripter og Anordninger, der er indsendt til Skipperlavet 1802—1814

2. Udtog af de Breve, som er indkommet og udstedt ved Lavet (o: Journal over ind- og udgaaende Breve, ført af Oldermænden) 1802—1825 (med et kun lige paabegyndt alfabet. Register).

1757—1804

1809—1817

1819—1864

} Skipperlavets Regnskabsbøger 59 Bd.

Anm.: Indeholder Oldermændens aarlig aflagte, reviderede Regnskaber for 1) Lavets, 2) Søbrudnes, 3) Fattiges og 4) (fra 1769:) Ligbærings-Pengenes Indtægt og Udgift.

nemlig:

1757—71 (aut. 3. Jan. 1757) 1 Bd. fol.

1772—80 („ 1. Jan. 1772) 1 „ „

1781—87 („ 1. Jan. 1781) 1 „ „

1788—95 („ 1. Jan. 1788) 1 „ „

1795—1802 (aut. 1. Aug. 1795) 1 „ „

	1802—1803 (ikke autor.)	1 Bd. fol.
	1804 (ikke autor.)	1 " "
	1809—17..1 Bd. for hvert Aar	= 9 " "
	1819—38..1 " " "	=20 " "
	1839—41	1 " "
	1842—61..1 Bd. for hvert Aar	=20 " "
	1862—62	1 " "
	1864	1 " "
1865—1912	Skipperforeningens Regnskabsbøger	11 Bd.
	<i>Anm.:</i> Indeholder de aarlig aflagte, reviderede Regnskaber for 1) Foreningens, 2) Ligbærer-, 3) Søbrudne- og 4) Fattigkassens Indtægt og Udgift.	
	nemlig:	
	1865—71..1 Bd. for hvert Aar	= 7 Bd. fol.
	1872—74	1 " "
	1875—78	1 " "
	1879—93	1 " "
	1893—1912	1 " "
1830—34	Copie af Regnskabs-Bogen for Skipper-Laugets Indtægter og Udgifter	2 Bd. fol.
	nemlig:	
	1830—1831	1 Bd. fol.
	1832—1834	1 " "
	<i>Kasseret Juni 1929</i>	
1866—80	Skipperforeningens Kladde-Regnskabsbøger	2 Bd.
	nemlig:	
	1866—71	1 Bd. fol.
	1872—80 Marts	1 " "
	<i>Kasseret Juni 1929</i>	
1911—23	Bilag til Regnskaberne	12 Æsker resp. Pakker
	<i>Anm.:</i> Henhørende til Regnskaberne for Foreningen, Stiftelsen, Enkekassen, Legaterne m. m.	
	nemlig:	
	1911—14..1 Æske for hvert Aar	= 4 Æsker
	1915—16	1 Æske
	1917—23..1 Pk. for hvert Aar	= 7 Pkr.
	<i>Kasseret Juni 1929</i>	
1805—61	„Kjøbenhavns Skipperlaugs Hoved Regnskabs Bøger“ d. e. Hovedbøger	3 Bd.
	nemlig:	
	1805—21	1 Bd. fol.
	1822—38	1 " "
	1839—61	1 " "

- 1862—90 Hovedbog for Skipper-Foreningen 1 Bd. fol.
med løst Register indlagt.
- 1891—1917 Do. (uden Register) 1 „ „
- 1769—1831 Kassebog for Skipperlavets Midler.
se: Skipper-Laugets Journal 1743—68.
- 1876—1927 Skipperforeningens Kassebøger 9 Bd.
nemlig:
- Jan. 1876—1884 Juli (udenpaa: „Kladebog“)
..... 1 Bd. Langfolio
- Juli 1884—1887 Aug. 1 Bd. fol.
- Sept. 1887—1891 Maj 1 „ „
- Juni 1891—1896 Juni 1 „ „
- Juni 1896—1901 Dec. 1 „ „
- Jan. 1902—1907 Dec. 1 „ „
- Jan. 1908—1914 Nov. 1 „ „
- Nov. 1914—1920 Dec. 1 „ „
- Dec. 1920—1927 Juni 1 „ „
- Kasseret Juni 1929*
- 1878—84 Kladder-Kassebog 1 Bd. 4to
Anm.: Udenpaa Bindet: „Foreningen“. (Paa 1. Side
med Blyant): „Notesbog, hører til Kladder-Kasse-
bogen for 1876—1884 (*har samme* Indhold).“
- Kasseret Juni 1929*
- 1875—78 Maanedsopgørelse over Skipperforeningens Indtægter og
Udgifter 1 Hæfte fol.
Anm.: Indlagt: Oversigt over Skipperforeningens
Indtægter og Udgifter i 1. Halvaar 1890.
- 1704—07 Dagbøger (Passkriverens Eksemplar) 3 Bd.
Anm.: Indrettede for kgl. Passkriver paa Toldboden
Christen Berndrop til deri at indføre hvis Indtæg-
ter Skipperlavet tilkommer efter de fra Olderman-
den udstedte Sedler, som hannem af Skipperne ved
deres Udgaaende bør forevises.
- nemlig:
5. Jan. 1704—30. Dec. 1704 (aut. af Oldermænden 2.
Jan. 1704) 1 Bd. Langfolio
14. Jan. 1705—14. Aug. 1706 (aut. af Oldermænden
3. Jan. 1705) 1 Bd. Langfolio
14. Aug. 1706—2. Marts 1707 (ikke aut.)
1 Bd. Langfolio
- 1707—08 } Dagbøger (Passkriverens Eksemplar) 6 Bd.
1714—20 }
- Anm.:* Som foregaaende, kun med nye Blanketter
(jfr. de nye Lavsartikler af 20. Jan. 1707 § 18) med

Oplysning om Skipperens Navn og Bopæl, Fartøjets Navn og Bestemmelsessted.

nemlig:

2/3	1707—30/9	1707	(aut. af Oldermænden 1/3 1707)		1 Bd. Langfolio
1/10	1707—31/12	1708	(ikke aut.; konf. med Oldermændens Ekspl. 3/1 1709)		1 Bd. Langfolio
2/6	1714—8/4	1716	..1 Bd. Langfolio (konf. m. Oldermændens Ekspl. 1715 5/1 og 30/12)		
11/4	1716—13/7	1717	..1 Bd. Langfolio (konf. m. Oldermændens Ekspl. 1716 31/12)		
13/7	1717—4/4	1719	..1 Bd. Langfolio (konf. m. Oldermændens Ekspl. 1718 14/6 og 1719 /1)		
22/7	1719—20/12	1720	..1 Bd. Langfolio (konf. m. Oldermændens Ekspl. 1720 22/1)		

1703—07 „Dagbøger“ (Oldermændens Eksemplar) 4 Bd.
Anm.: Er indbundne trykte Kvitteringsblanketter over de i Henhold til Lavsartiklerne af 16. Maj 1685 § 16 af Skippere og Styr mænd i og udenfor Lavet til Københavns Skipperlav erlagte Afgifter af hver Rejses Hyre.

nemlig:

19/6	1703—31/12	1703	(konf. med Passkriverens Eksemplar)		1 Bd. Langfolio
3/1	1704—30/12	1704; 22/12	1705 ..	1 Bd. Langfolio	
3/1	1705—21/7	1706		1 „ „	
21/7	1706—27/2	1707		1 „ „	

1707—14	} Dagbøger (Oldermændens Eksemplar) 125 Bd.
1715—17	
1718—1922	

Anm.: Som foregaaende, kun med nye Blanketter (jfr. de nye Lavsartikler af 20. Jan. 1707 § 18) med Oplysninger om Skipperens Navn og Bopæl, Fartøjets Navn og Bestemmelsessted. — Fra 1717 til 1769 er Tilførslerne nummererede (begyndende forfra med hvert Aar).

nemlig:

2/3	1707—16/9	1707		1 Bd. Langfolio
16/9	1707—22/12	1708		1 „ „
8/1	1709—26/6	1710		1 „ „
26/6	1710—30/5	1712		1 „ „
1/6	1712—28/4	1714		1 „ „
1/10	1715—17/6	1717		1 „ „
10/10	1718—13/6	1720		1 „ „

1707—14	}	Dagbøger (Oldermandens Eksemplar). (Fortsættelse).
1715—17		
1718—1922		

1720	13/6	—21	8/9	..	1	Bd. Langfolio
1721	8/9	—22	28/10	..	1	„ „
1722	28/10	—23	23/10	..	1	„ „
1723	26/10	—25	2/5	..	1	„ „
1725	3/5	—26	29/7	..	1	„ „
1726	30/7	—27	26/9	..	1	„ „
1727	26/9	—29	6/5	..	1	„ „
1729	7/5	—30	17/8	..	1	„ „
1730	17/8	—32	24/4	..	1	„ „
1732	24/4	—33	31/3	..	1	„ „
1734	1/6	—35	16/8	..	1	„ „
1735	16/8	—38	31/7	..	1	„ „
1738	1/8	—40	31/5	..	1	„ „
1740	1/6	—41	31/10	..	1	„ „
1741	2/11	—43	16/7	..	1	„ „
1743	16/7	—44	14/7	..	1	„ 4to.
1744	16/7	—45	15/7	..	1	„ „
1745	16/7	—46	30/8	..	1	„ Langfolio
1746	31/8	—47	5/10	..	1	„ „
1747	2/10	—48	10/9	..	1	„ „
1748	11/9	—50	7/4	..	1	„ „
1750	7/4	—51	31/3	..	1	„ „
1751	1/4	—51	1/10	..	1	„ „
1751	1/10	—52	5/7	..	1	„ „
1752	5/7	—53	25/4	..	1	„ „
1753	26/4	—54	1/7	..	1	„ „
1754	1/7	—55	24/4	..	1	„ „
1755	24/4	—56	10/7	..	1	„ „
1756	10/7	—57	3/11	..	1	„ „
1757	3/11	—59	30/7	..	1	„ „
1759	1/8	—60	11/6	..	1	„ 4to.
1760	12/6	—61	2/5	..	1	„ „
1761	2/5	—61	24/11	..	1	„ „
1761	24/11	—62	3/9	..	1	„ „
1762	6/9	—63	14/7	..	1	„ „
1763	15/7	—64	8/6	..	1	„ „
1764	9/6	—65	3/6	..	1	„ „
1765	4/6	—66	21/5	..	1	„ „
1766	22/5	—67	12/5	..	1	„ „
1767	13/5	—68	28/4	..	1	„ „
1768	2/5	—68	24/12	..	1	„ „

1707—14	}	Dagbøger (Oldermandens Eksemplar). (Fortsættelse).
1715—17		
1718—1922		

1769	2/1	—70	19/7	..	1	”	”
1770	19/7	—71	8/8	..	1	”	”
1771	9/8	—72	26/8	..	1	”	”
1772	26/8	—73	18/9	..	1	”	”
1773	18/9	—74	9/11	..	1	”	”
1774	10/11	—75	7/12	..	1	”	”
1775	7/12	—76	30/10	..	1	”	”
1776	31/10	—77	22/12	..	1	”	”
1778	7/1	—79	27/3	..	1	”	”
1779	27/3	—80	18/4	..	1	”	”
1780	19/4	—81	24/4	..	1	”	”
1781	24/4	—81	18/12	..	1	”	”
1781	18/12	—82	2/10	..	1	”	”
1782	2/10	—83	29/7	..	1	”	”
1783	30/7	—84	10/8	..	1	”	”
1784	10/8	—85	2/8	..	1	”	”
1785	3/8	—86	15/9	..	1	”	”
1786	18/9	—87	5/11	..	1	”	”
1787	5/11	—88	28/11	..	1	”	”
1788	1/12	—90	30/3	..	1	”	”
1790	3/4	—91	15/4	..	1	”	”
1791	16/4	—92	9/6	..	1	”	”
1792	12/6	—93	27/7	..	1	”	”
1793	29/7	—94	26/8	..	1	”	”
1794	28/8	—95	28/9	..	1	”	”
1795	1/10	—96	12/11	..	1	”	”
1796	14/11	—97	28/12	..	1	”	”
1798	2/1	—99	31/5	..	1	”	”
1799	1/6	—1800	28/6		1	”	”
1800	1/7	—01	25/9	..	1	”	”
1801	26/9	—02	24/12	..	1	”	”
1803	4/1	—03	28/11	..	1	”	”
1803	1/12	—04	22/12	..	1	”	”

1805—07 (kun for Slavepengene)

1 Bd. 4to.

1805 (for samtlige andre Afgifter
til Lavet) 1 Bd. 4to.

1806 (for samtlige andre Afgifter
til Lavet) 1 Bd. 4to.

1807—09 29/6 (for samtlige andre
Afgifter til Lavet) 1 Bd. fol.

1707—14	}	Dagbøger (Oldermandens Eksemplar). (Fortsættelse).					
1715—17							
1718—1922							
1809	1/7 —10	6/10		1	”	”	
1810	6/10—12	28/2		1	”	”	
1812	28/2 —13	13/7		1	”	”	
1813	13/7 —14	12/10		1	”	”	
1814	12/10—15	15/11		1	”	”	
1815	15/11—17	24/3		1	”	”	
1817	24/3 —18	20/6		1	”	”	
1818	20/6 —19	25/10		1	”	”	
1819	26/10—21	16/5		1	”	”	
1821	16/5 —22	7/9		1	”	”	
1822	7/9 —24	27/4		1	”	”	
1824	27/4 —25	30/9		1	”	”	
1825	1/10—27	28/11		1	”	”	
1827	1/12—30	22/5		1	”	”	
1830	24/5 —32	13/9		1	”	”	
1832	14/9 —35	28/12		1	”	”	
1836	5/1 —38	19/4		1	”	”	
1838	20/4 —41	29/12		1	”	”	
1842	7/1 —45	26/2		1	”	”	
1845	13/3 —47	14/10		1	”	”	
1847	14/10—55	29/5		1	”	”	
1855	30/5 —62	8/12		1	”	”	
1862	10/12—71	30/12		1	”	”	
1872—75	(nye Skemaer)		1	”	”	”	
1876—85	(do.)		1	”	”	”	
1886—1906	(do.)		1	”	”	”	
1907—22	(do)		1	”	”	”	
1800—87	Registre over Dag- eller Journalbøgerne 45 Bd.						
Anm.: Alfabetiske paa Fornavne til 1815, derefter paa Efternavne.							
1800—07..1	Bd. for hvert Aar = 8 Bd. fol.						
1808—09						1 ” ”	
1810—36..1	Bd. for hvert Aar = 27					” ”	
1837—38						1 ” ”	
1839—41						1 ” ”	
1842—44						1 ” ”	
1845—47						1 ” ”	
1847—55						1 ” ”	
1855—62						1 ” ”	
1862—70						1 ” ”	
1870—75						1 ” ”	
1876—87						1 ” ”	

- 1911—21 Fortegnelse over betalende Medlemmer af Københavns Skipperforening og dennes Enkekasse 1 Bd.
- 1869—87 Klarerings-Protokoller over hvad enhver Skipper har udbetalt til Skipperforeningen.
nemlig:
1869—73 1 Bd. fol.
1873—79 1 „ „
1880—87 1 „ „
- 1860—71 Bog over Udbetalinger af Legater, Enkepension og Fattigpenge 1 Hefte fol.
- 1824—45 Kopi- og Regnskabsbog over den Justitsfonden tilfaldne Afgift af de ved Københavns Sørret oppebaarne Retsgebyrer og Promillegebyrer 1 Bd. fol.
Anm.: Indeholder Kopier af de af Oldermændene af lagte og til Rentekammeret indsendte Regnskaber og Kvittancerne for samme.
- 1824—62 Sporteljournaler for det Gebyr, der ved Københavns Sørret oppebæres af Oldermændene for Skipperlavet paa egne og øvrige søkyndige Medlemmers Vegne.. 6 Bd.
nemlig:
Sept. 1824—31 Dec. (aut. 3. Sept. 1824) .. 1 Bd. fol.
Jan. 1832—38 Okt. (aut. 13. Jan. 1832) .. 1 „ „
Nov. 1838—45 Juni (aut. 1. Okt. 1838) .. 1 „ „
Juni 1845—52 Nov. (aut. 6. Juni 1845) .. 1 „ „
Nov. 1852—59 Sept. (aut. 23. Okt. 1852) .. 1 „ „
Okt. 1859—62 Okt. (aut. 3. Dec. 1859) .. 1 „ „
- 1836—46 Dagbøger over Sørrets-Gebyrer 3 Bd.
nemlig:
1836—39 1 Bd. Smalfolio
1840—43 1 Bd. Langfolio
Juni 1843—46 Sept. 1 „ „
- 1830—31 Bog over Indtægter og Udgifter af og for Skipperlavets Interessenters selskabelige Forening for 1. Sals Etages Afbenyttelse til Sammenkomst 1 Bd. fol.
- (1874—97) Fortegnelse over de Skipperforeningen og de denne underlagte Legater tilhørende offentlige og private Aktiver samt andre Værdipapirer tilligemed Angivelse af de for Legaterne gældende Bestemmelser 1 Bd. fol.
- Marts 1912 Københavns Skipperforenings Aktivprotokol 1 Bd.
Okt. 1915 do. do. do. 1 Bd.
- 1899—1915 Postkvitteringsbog 1 Bd. 8vo
Kasseret Juni 1929.

D.

1. Enkekassen (oprettet 1828).
2. Pensions- og Understøttelseskassen (oprettet 3. Oktober 1844, kgl. konfirmeret 29. April 1845).

1825—86 Fortegnelse over Laugets Skipper-Enker, Moder- og til-
dels Faderløse Børn 2 Bd.
Anm.: Er Kvitteringsbøger for Enker, gamle Skippere
samt Børn, der nyde Understøttelse af Skipperlavets
(Skipperforeningens) Fattigkasse.

nemlig:

1825—49 1 Bd. fol.
1850—86 1 „ „

1829—34 Bog over Enkekassens Interessenters Navne, Debet og
Credit (aut. 12. Marts 1829) 1 Bd. 4to.
Anm.: Med Tilføjelser om Enkernes Dødsaar og -dag
(den sidste bemærkede er fra 1883). I Bogen er løst
indlagt en Del Forsikringspolicer.

1829—49 Københavns Skipperlavs Enkekasses Deliberations- og
Resolutionsprotokol (aut. 12. Marts 1829) 1 Bd. fol.

1829—47 Hovedbog for Skipperlavets Enkekasse (aut. 12. Marts
1829) 1 Bd. fol.

1829—48 Regnskabsbog for Skipperlavets Enkekasse (aut. 12. Marts
1829) 1 Bd. fol.

Anm.: Indeholder de af Oldermændene som Enkekas-
sens Bogholder og Kasserer aflagte Regnskaber over
Kassens Indtægter og Udgifter.

1845—1914 Forhandlings-Protocol for Københavns Skipperlaugs
Pensions- og Understøttelses-Kasse 1 Bd.

1845—94 Regnskabsbog for Københavns Skipperlavs Pensions- og
Understøttelseskasse 1 Bd. Langfolio

Anm.: Indeholder de reviderede Regnskaber over
Kassens Indtægter og Udgifter.

1850—1903 Pensions-Protokoller 2 Bd. fol.

Anm.: Er Kvitteringsbøger for Enker, der erholder
Pension af Pensions- og Understøttelseskassen for
Skibsførere, deres Enker og Børn.

nemlig:

1850—83 1 Bd. fol.
1884—1903 1 „ „

1868—1903 Dagbog for Pensions- og Understøttelseskassen for Skibs-
føreres og Styrmands Enker og Børn .. 1 Bd. fol.

Anm.: Er Journal over indbetalte Aarskontingenter.

- 1887—1926 Kvitterings Protokol for Københavns Skipperforenings Understøttelses Kasse 1 Bd.
Anm.: Med Kvitteringer for de til 1) gamle Skippere, 2) fader- og til Dels modersløse Børn, 3) Skipperenker i hver Dec.-Termin udbetalte Understøttelser. Med Angivelse af Alder og Bopæl (ogsaa enkelte udenbys).

E.

Legatbestyrelse.

- 1826—(c. 43) Navne-Lister over Dem der nyde Understøttelse af Sal: Peder Kofoeds og Enke-Frues Gave til trængende Sømænd, deres efterladte Enker og Børn 1 Bd. 4to.
Anm.: Ordnet efter Police-Numre; med Henviſning til Numrene i „gl. Protocol“.
- 1829—1926 Kvitteringsbøger for Udbetalinger af det Kofoedske Legat til fattige Sømænd, deres Enker og Børn 5 Bd. fol.
Anm. Indeholder tillige aarligt Regnskab for Legatet.
 nemlig:
 1829— 36 .. 1 Bd. fol.
 1837— 51 .. 1 „ „ (med løst indlagte Papirer).
 1852— 68 .. 1 „ „ (do.)
 1869— 98 .. 1 „ „ (do.) (trykte Skemaer).
 1899—1926 .. 1 „ „ (trykte Skemaer)
- 1825—56 Regnskabsbøger over det 4. og 5. Haldske Legat .. 2 Bd.
Anm.: Legaterne bestyres af Magistraten og udbetales til fattige og trængende Sømænds Enker af Skipperlavets Oldermænd. — Bøgerne er Kvitteringsbøger for Enker, der nyde Understøttelse af Legaterne.
 nemlig:
 1825—33 1 Bd. fol.
 1833—56 1 „ „
- 1864—65 Skifteakt i Skibskaptajn Chr. Hansen Høyers afdøde Enke Anna Cathrine Høyers, f. Møllers, Bo. 1 Bd. fol.
Anm.: Enke A. C. Høyer død 7/8 1864; Boet behandlet af Executores; Akten udstedt 27/3 1865.
- 1865—1912 Regnskabs- og Kvitteringsbog for Anna Cathrine Høyers, f. Møllers, Legat 1 Bd. fol.
Anm.: Med Revisorernes aarlige Paategninger. — 1. Blad af Regnskabet mglr.
- 1874—1922 Regnskabs- og Kvitteringsbog for J. H. S. Grams Legat, oprettet d. 28. Febr. 1874, til Bedste for Skipper-Enker 1 Bd.

Anm.: Indeholder dels de reviderede Regnskaber, dels Legatnydernes halvårlige Kvitteringer. — Forrest er indhæftet det originale Gavebrev m. fl. Dokumenter 1874.

- 1875—1922 Regnskabs- og Kvitteringsbog for Gudes Legat til Fordel for Skipper-Enker og Døtre, stiftet 1875 .. 1 Bd.
Anm.: Indeholder dels de reviderede Regnskaber 1875—1922, dels Legatnydernes halvårlige Kvitteringer 1897—1922. — Forrest er indhæftet den originale Fundats af 1875 10/4.
- 1876—1928 Regnskabs- og Kvitteringsbog for Dorthea Sophie Petersens Legat, stiftet 1876 1 Bd.
Anm.: Indeholder dels de reviderede Regnskaber, dels Legatnydernes halvårlige Kvitteringer.
- 1878—1902 Regnskabs- og Kvitteringsbog for Mathias Wilhelm Sass', Carl Adolph Sass' og Caroline Johanne Sass's Legat for Skibsfører-Enker 1 Bd. fol.
Anm.: Med Revisorernes årlige Paategninger. — 1. Blad af Regnskabet mglr.
- 1878—1908 Regnskabsbog for Mathias Wilhelm Sass', Carl Adolph Rothe Sass' og Caroline Johanne Sass's Legat for Elever paa Kjøbenhavns Navigationsskole 1 Bd. fol.
Anm.: Med Revisorernes årlige Paategninger.
- 1880—1904 Regnskabs- og Kvitteringsbog for Skibskaptajn Peter Christian Arboes og Hustrus Legat for ugifte Døtre af Skibskaptajner 1 Bd. fol.
- 1886—1915 Regnskabs- og Kvitteringsbog for Peter Olsens og Hustrus Legat for Skipperstiftelsen 1 Bd.
Anm.: Indeholder dels de reviderede Regnskaber, dels Legatnydernes halvårlige Kvitteringer.

F.

Skipperstiftelsen (opført 1858—59).

- 1855—1903 Gaveprotocol for Stiftelsen til Fribolig for gamle trængende Skippere og disses Enker af Kjøbenhavns Skipperlaug 1 Bd.
Anm.: Indeholder
- 1) Kopier af Gavebreve og Testamenter 1855— 82
 - 2) Fortegnelse over Gaver i Contant og Obligationer 1855—1903
 - 3) Fortegnelse over tegnede årl. Bidrag 1860— 87 samt nogle løst indlagte Dokumenter .. 1879—1906

- 1857—1902 Hovedbøger for Skipperstiftelsen 2 Bd. fol.
nemlig:
1857— 65 .. 1 Bd.
1866—1902 .. 1 „ (med løst Register indlagt).
- 1857—71 Regnskabsbog for Stiftelsen til Frihøj for gamle træ-
gende Skippere og deres Enker af Københavns Skip-
perlaug 1 Bd. fol.
Anm.: Regnskabet aflagdes af Lavsoldermanden. Med
Revisorernes årlige Paategning.
- 1872—1910 Journal for Skipperstiftelsens Indtægter og Udgifter (aut.
18. Febr. 1872 1 Bd. fol.
Anm.: Med Revisorernes årlige Kvittering.
- 1881—84 Kladde-Regnskabsbog for Skipperstiftelsens Indtægter og
Udgifter 1 Bd. 4to.
Anm.: Forpaa betegnet: „Stiftelsen“.
- Kasseret Juni 1929.*
- 1858—60 Diverse Overslag og Kontrakter vedk. Skipperstiftelsens
Opførelse (2 Pkr. sammenbundne i) 1 Pk.
- 1858—59 Bygnings-Tegninger vedkommende Opførelsen af Skip-
perstiftelsen 1 Rulle
- 1901—02 Papirer og Tegninger vedkommende Indlæg af W. C. i
Stiftelsen og Kloakindlægningen i Ejendommen Hol-
mens Kanal 18 1 Mappe
- „Forskjellige Tegninger vedr. Stiftelsen“ 1 Rulle
- Bygningstegninger og Overslag 1 Rulle
- „Gamle Tegninger m. m.“ (3 Ruller sammenbundne i)
1 Rulle
- 1859 Kvitteringsbog for overleverede Lejligheder m. m., til Be-
boerne i Skipperstiftelsen, Istedgade Nr. 70, A. 4. F.
1 Bd. 4to.
Anm.: Bogen, der bestaar af indbundne trykte Blan-
ketter, er kun ført Okt.—Nov. 1859.
- 1859—99 Kontrolbog for Skipperstiftelsen 1 Bd. Langfolio
Anm.: Er Bog over den for de enkelte Lejligheder be-
talte Husleje.
- 1898—1928 Kontrolbog for Skipperstiftelsen 1 Bd. Langfolio
Anm.: Ordnet dels efter Lejligheder (1898—1922),
dels kronologisk (1899—1928). Med alfab. Register.
- 1860—c. 77 Protokol indeholdende Mandtalslister og Notitser ved-
kommende Skipperstiftelsen 1 Bd. fol.
Anm.: Med Oplysninger om Beboernes Fødselsaar og
Fødested.
- 1862—71 Bog over tegnede Bidrag til den for Kbhvns. Skipperstif-

- telse oprettede Syge-, Laane- og Hjælpekaske, stiftet
 1862 1 Hæfte fol.
- 1862—1910 Regnskab over Cokes-Uddelingen i Skipper-Stiftelsen.
 1 Bd. fol.
- Anm.:* Paa Titelbladet: „*Fortegnelse* over de Bidrag-
 ydende til den ved Fru M. E. Rabes Foranstaltning i
 Aaret 1862 oprettede Hjælpekaske, hvis midlertidige
 Formaai er at yde Brændselshjælp til Skipperstiftel-
 sens trængende Beboere, tilligemed Regnskab over
 det indkomne Beløb“. — Med Revisorernes Kvitte-
 ringer.
- 1862—72 Kladderegnskabsbog over Cokes-Uddelingen i Skipper-
 stiftelsen 1 Hæfte smfol.
Kasseret Juni 1929.
- 1859—97 Lejekontrakter og Opsigelser, Skipperstiftelsen vedrø-
 rende 1 Pk.

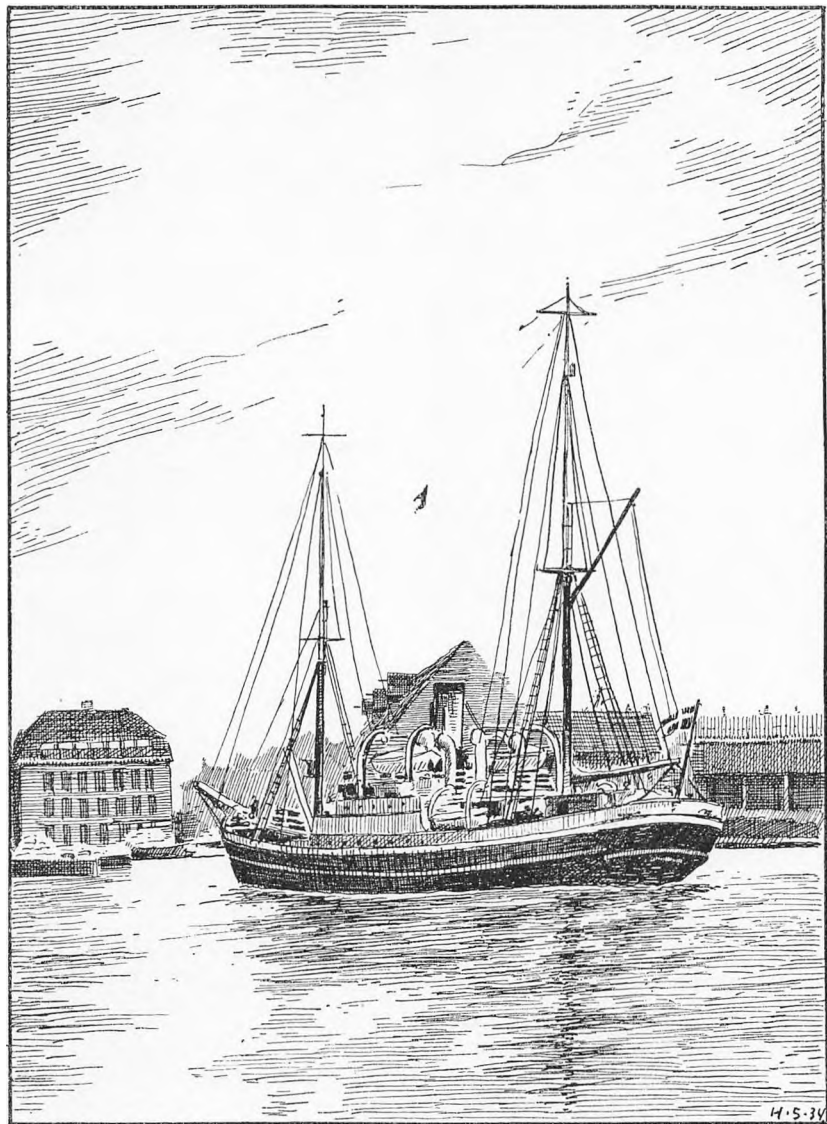
G.

Skibsjournaler.

Kort.

- 1780—83 Journal for Snouen „Elisabeth“ 1 Hefte fol.
- 1789 Journal for Snouen „Elisabeth & Maria“, Capt. Simon J.
 Lorrens paa Rejsen til St. Croix 1 Hefte fol.
Anm.: Fremlagt i Søren 1. Sept. 1790 og 26. Aug.
 1791.
- 1803—04 Skibsjournaler for Paketskibet „Hanne“ paa Rejsen til
 Ostindien 2 Bd.
 autoriserede 1. Marts 1803 af Administrationen for
 den kgl. danske Manufakturhandel.
- nemlig:
- I. 1803—04 for Capitajn Claas Janssen .. 1 Bd. fol.
- II. 1803—04 for Ober-Styrmand Conrad Ament
 1 Bd. fol.
- 1806—08 Udskrifter, Kontrakter m. m. vedr. Skibet „De vier Ge-
 zusters“, Capt. Jan Schmidt 1 Hefte fol.
- 1817—18 Journaler for Skonnerten „Capitain Gjedwad“
 2 Hefter fol.
Anm.: Fremlagte i Kbhvns. Søren 14. Maj 1819
- nemlig:
16. April 1817—20. Marts 1818, aut. 16. April 1817
 1 Hefte

9. April 1818—4. Juni 1818, aut. 5. Marts 1818
 1 Hefte indlagt i foregaaende.
- 1847—48 Logbog for Barkskibet „Mary“, ført af Skipper R. War-
 ming, aut. 18/11 1847 af Kbhvns. Søren .. 1 Bd. fol.
Anm.: Fremlagt 1/12 1848 i Kbhvns. Søren.
- 1847—48 Logbog for Kufskibet „Tekla“ 1 Bd. fol.
 aut. 21/5 1847 af Aarhus Byfoged.
Anm.: Fremlagt 8/2 1850 i Kbhvns. Søren.
- 1852 Journal for Orlogsskibet Dampskibet „Hekla“ 1 Bd. fol.
Anm.: Fremlagt i Kbhvns. Søren 7/1 1853.
- 1854 Logbog for Gallioten „Den unge Svane“ 1 Bd. fol.
 aut. 17/3 1853 af Kbhvns. Søren.
- Logbog for Jagten „Emanuel“ af Kbhvn., ført af C. Chri-
 stensen 1 Bd. fol.
 aut. 29/3 1856 af Kbhvns. Søren.
Anm.: Ikke ført; kasseret, da den endnu ikke var
 afhentet i Nov. Maaned 1858.
- 1859—60 Logbog for Barkskibet „Galilei“ af Kbhvn., Capt. G. C.
 Kronmann (aut. 15/7 1859 af Kbhvns. Søren)
 1 Bd. fol.
- 1879—81 Logbog for Skruedampskibet „Thorvaldsen“ af Kbhvn.,
 Capt. F. Harboe (aut. 22/9 1879) .. 1 Bd. Tvær 4to.
- Gamle Søkort 1 Rulle
- Udgaaede Søkort 1 Rulle
-

S/S „Hans Egede“ forlader den grønlandske Handels Plads 1934.

HENVISNINGER

SKIPPERLAVETS OPRETTELSE

- 1) Skipperlavets Skraa findes i Afskrift i Peder Hansen Resens Afskrifter af Lavsskraaer i Raadstuearkivet, trykt bogstavret i Københavns Diplomatarium III, 138—145.
- 2) Tillæget af 1643 til Lavsskraaen findes ligeledes i Afskrift smst.
- 3) Danmarks Søfart og Søhandel I, 348.

SKIPPERLAVET I AARENE 1634—1685

- 1) Carl Bruun: København I, 572.
- 2) Danmarks Søfart og Søhandel I, 348. — Carl Bruun: København I, 572.
- 3) Danmarks Søfart og Søhandel I, 354.
- 4) Lavsbogen 1656—1694, 16 flg.
- 5) Forordninger af 12/1 1632 og 16/10 1640 i Secher: Forordninger.
- 6) Danmarks Søfart og Søhandel I, 362. — Carl Bruun: København II, 328.
- 7) Schous Forordninger 15/6 1688. — Edv. Holm: Danmarks og Norges indre Historie 1660—1720 II, Henvisninger S. 65.
- 8) Lavsbogen 1656—1694, 66 flg. og 73.
- 9) Sjællandske Missiver 1695, Nr. 310 af 21/12.
- 10) Danmarks Søfart og Søhandel I, 363.
- 11) Københavns Diplomatarium VI, 567.
- 12) smst. I, 663 og 667; smst. IV, 790.
- 13) smst. V, 532.
- 14) Lavsbogen 1656—1694, 103.
- 15) Sjællandske aabne Breve 1677, Nr. 263 af 17/10.
- 16) Lavsbogen 1656—1694, 7.
- 17) smst., 3.
- 18) smst., 35 og 38.

- 19) smst., 10.
- 20) smst., 2 og 10.
- 21) smst., 6.
- 22) smst., 14.
- 23) smst., 26.
- 24) smst., 19—24.
- 25) smst., 34, 66 og 81.
- 26) smst., 14.
- 27) smst., 34. — Lavsprøtøkollen 1749—1842, 67.
- 28) smst., 245. — Lavsbogen 1656—1694, 62. — Lavsbogen 1694—1731, 145 og 188. — Lavsbogen 1795—1802, 7 flg.
- 29) Bestemmelser vedr. Københavns Kommune 1607—1839, 461 (Raadstueplakat af 7/4 1823).
- 30) Lavsbogen 1656—1694, 92.
- 31) smst., 57.
- 32) smst., 83.
- 33) smst., 1.
- 34) smst., 2.
- 35) smst., 2.
- 36) smst., 8.
- 37) smst., 33.
- 38) Lavsbogen 1694—1731, 120.
- 39) Lavsbogen 1656—1694, 40.
- 40) smst., 60 og 63.
- 41) smst., 61.
- 42) smst., 74.
- 43) smst., 84.
- 44) smst., 89.
- 45) smst., 43.
- 46) smst., 9 og 37.
- 47) smst., 32.
- 48) smst., 52.
- 49) smst., 60.
- 50) smst., 56.
- 51) smst., 40.
- 52) smst., 84.
- 53) smst., 47.
- 54) Lavsjournalen 1704—1713, 8.
- 55) Lavsbogen 1656—1694, 2 og 67.
- 56) smst., 2.

- 57) smst., 67.
- 58) smst., 40.
- 59) smst., 40.
- 60) smst., 58 og 76. — Lavsbogen 1694—1730, 130.
- 61) Lavsbogen 1656—1694, 76 og 80.
- 62) smst., 10, 40 og 47.
- 63) smst., 47.
- 64) smst., 91.
- 65) smst., 78.
- 66) Skipperlavets Søretsdokumenter 1683—1685.
- 67) Om Grønnegaards Havn se G. L. Grove: Københavns Havn, 1908.
- 68) Lavsbogen 1656—1694, 2.
- 69) Kjøbenhavns Diplomatarium VI, 531. — Lavsbogen 1656—1694, 36.
- 70) Fr. Thaarup: Kjøbenhavns Havnevæsen. Særtryk af „Journal for Kjøbenhavnere“, 2. Bind, 1. Hæfte, Kbhvn. 1812, 3 flg.
- 71) Lavsbogen 1694—1730, 118 og 120.
- 72) Lavsbogen 1656—1694, 61.
- 73) Tuxen: Den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1875, 151 og 163.
- 74) Kjøbenhavns Diplomatarium V, 532.
- 75) Eidem og Lütken: Vor Sømagts Historie (norsk Udgave), 205 og 366.
- 76) H. G. Garde: Efterretning om den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1832—1835, I, 278 og 287. — H. D. Lind: Frederik III's Sømagt, Odense 1896, 3.
- 77) H. D. Lind: Nyboder og dets Beboere, Kbhvn. 1882, 99.
- 78) H. D. Lind: Frederik III's Sømagt, Odense 1896, 56.
- 79) smst., 293 flg.
- 80) Sjællandske aabne Breve 1662, Nr. 171 af 28/9.
- 81) H. G. Garde: Efterretning om den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1832—1835, I, 134.
- 82) smst., I, 268 flg.
- 83) Forordning af 31/12 1680 i Schous Forordninger.
- 84) Lavsbogen 1656—1694, 2.
- 85) smst., 9.
- 86) Kjøbenhavns Diplomatarium VI, 776 flg.
- 87) Lavsbogen 1656—1694, 39.
- 88) smst., 93.
- 89) smst., 60.
- 90) smst., 73.

- 91) smst., 35.
- 92) smst., 81.
- 93) Lavsartiklerne fra 1675 findes vel i Afskrift i Peder Hansen Resens Samling af Lavsskraaer i Raadstuearkivet; men her har været benyttet en bekræftet Kopi, som findes ved sjællandske Missiver 1679, Nr. 12 af 17. Januar, Rigsarkivet.
- 94) Lavsbogen 1656—1694, 54.
- 95) smst., 67.

SKIPPERLAVET I AARENE 1685—1756

- 1) Et trykt Eksempel af Lavsartiklerne af 1685 findes i Rigsarkivet.
- 2) Kjøbenhavns Diplomatarium VII, 183.
- 3) Skipperlavets Artikler af 1707 findes i Skipperforeningens Besiddelse i to trykte Eksemplarer, dels et Tryk fra 1740, dels i en Udgave fra 1830, besørget af Skipperlavets daværende Skriver E. Sørensen; denne sidste er kommenteret med Citater af senere Lovgivning, og Foreningens Eksempel indeholder desuden en Række haandskrevne Notater vedrørende Skipperlavet og Søfartslovgivning.
- 4) Lavsbogen 1656—1694, 80.
- 5) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 7 flg.; Lavsbogen 1694—1730, 129 flg.
- 6) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 14.
- 7) Lavsjournalen 1704—1713, 96, 122 og 130; Lavsjournalen 1713—1742, 48.
- 8) Lavsjournalen 1704—1713, 51 flg. og 54.
- 9) smst., 21; Lavsprotokollen 1749—1842, 31.
- 10) Lavsjournalen 1704—1713, 92 og 124.
- 11) se for Eksempel Lavsbogen 1731—1756, 233.
- 12) Lavsjournalen 1713—1742, 142.
- 13) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 7 flg.
- 14) Lavsjournalen 1704—1713, 2.
- 15) Lavsbogen 1694—1730, 150; Lavsjournalen 1704—1713, 21.
- 16) smst., 53.
- 17) se for Eksempel Lavsbogen 1694—1730, 7.
- 18) Lavsjournalen 1704—1713, 34.
- 19) smst., 92 og 98; Lavsjournalen 1713—1742, 90.
- 20) Lavsjournalen 1704—1713, 129; Lavsprotokollen 1749—1842, 101.

- 21) Lavsjournalen 1704—1713, 27.
- 22) Lavsjournalen 1713—1742, 11.
- 23) Lavsjournalen 1704—1713, 92.
- 24) Lavsbogen 1694—1730, 137 og 140; Lavsjournalen 1704—1713, 2 og 55.
- 25) Reskript af 22/10 1701 i Fogtmans Reskriptsamling; se det i Note 3 omtalte Eksemplar fra 1830 af Lavsartiklerne fra 1707, Side 10.
- 26) Lavsbogen 1694—1730, 25.
- 27) Lavsjournalen 1704—1713, 17 flg.
- 28) Lavsbogen 1694—1730, 147.
- 29) Lavsjournalen 1704—1713, 56.
- 30) smst., 135.
- 31) smst., 58.
- 32) smst., 62 flg.
- 33) smst., 68.
- 34) smst., 71 flg.; Reskriptet er desuden trykt i det i Note 3 omtalte Eksemplar fra 1740 af Lavsartiklerne fra 1707.
- 35) Lavsjournalen 1704—1713, 135.
- 36) Lavsjournalen 1713—1742, 115.
- 37) smst., 168.
- 38) Lavsbogen 1731—1756, 237.
- 39) Lavsjournalen 1713—1742, 183 flg.
- 40) Kjøbenhavns Diplomatarium VII, 469—471.
- 41) smst., VII, 595 flg.
- 42) smst., VII, 729.
- 43) Lavsjournalen 1704—1713, 24 flg.
- 44) Kjøbenhavns Diplomatarium VII, 776.
- 45) se de i Note 3 omtalte Tryk af Lavsartiklerne fra 1707.
- 46) Lavsjournalen 1704—1713, 59 flg.; Kjøbenhavns Diplomatarium VII, 775 flg.
- 47) smst., VIII, 262.
- 48) smst., VIII, 297.
- 49) Lavsjournalen 1713—1742, 96; Lavsbogen 1731—1756, 229; Lavsbogen 1757—1772, 243.
- 50) Lavsjournalen 1713—1742, 182.
- 51) Lavsjournalen 1743—1831, 16 flg.
- 52) smst., 18 flg. og 73 flg.; Lavets Ekstraktbog 1748 flg., 16.
- 53) Lavsjournalen 1743—1831, 73 flg.
- 54) smst., 96.

- 55) Lavsjournalen 1704—1713, 148.
- 56) Lavsbogen 1694—1730, 131.
- 57) smst., 130 flg.
- 58) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 10.
- 59) Lavsjournalen 1704—1713, 159.
- 60) smst., 2.
- 61) smst., 17.
- 62) smst., 2.
- 63) Lavsjournalen 1743—1831, 55.
- 64) Lavsbogen 1656—1694, 55 og 62.
- 65) smst., 75.
- 66) Lavsjournalen 1704—1713, 5 og 52.
- 67) Lavsbogen 1694—1730, 187.
- 68) smst., 187.
- 69) Lavsbogen 1656—1694, 102.
- 70) Lavsbogen 1694—1730, 119.
- 71) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 5.
- 72) Lavsbogen 1694—1730, 128 og 134.
- 73) Lavsjournalen 1704—1713, 7 flg.
- 74) Lavsjournalen 1743—1831, 14 flg.
- 75) Lavsjournalen 1713—1742, 111 flg. og 149 flg. I Følge Inventarlisten fra 1703 fandtes der da i Lavshuset:

„I den store Stue til Gaden:

- „1 Messinglysekrone, hvoraf 2 Arme og 1 Pibe var borte.
- „8 Skilderier med Ramme. (Det var maaske to af disse, der
- „ i 1676 maledes af Salomon Drost; i dette Aar fik man
- „ nemlig, da man nylig havde anskaffet sig to Rammer,
- „ Lyst til et Par Kunstværker deri; efter at man derpaa
- „ havde købt 4 Alen Lærred for 3 Mark, overlod man for
- „ 8 Slettedaler dette Arbejde til Drost, der Aaret i For-
- „ vejen havde anstrøget Huset ud til Gaden med Oliefarve;
- „ se Lavsbogen 1656—1694, 62).
- „1 Bilæggerovn med to Jernfødder, „4 Skruer høj“.
- „4 lange Fyrreborde.
- „9 lange Bænke.
- „2 Klokke, en i Forstuen og en i Storstuen, „med behørig
- „ Streng forset“.
- „2 smaa og 8 store Krus.

I den mellemste Stue:

- „1 Lysekrone, hvoraf 1 Arm, 1 Pibe og 1 Knap med Pig paa
- „ er borte.
- „1 Lysearm paa Væggen.
- „2 smaa Skilderier, som er Model af den lutherske Kirke i
- „ London.
- „1 firkantet Egebord, som er til at udtrække.
- „2 lange Fyrreborde.
- „5 lange Bænke.
- „1 lille firkantet Hjørneskab.
- „1 sort Tavle til Kælderpigens Brug.
- „1 Vindovn med sit Rør, staaende paa Jernfødder.

I den øverste Stue:

- „1 Vindovn med sit Rør, staaende paa to Messingpiller.

I Stuen til Gaarden:

- „1 Bilæggerovn paa Jernfødder.

Paa Rettersalen:

- „2 Pengelader i Kontoret.
- „1 Ligklædelade paa Salen.
- „1 Brevlade paa Salen.
- „1 rundt Bord paa fire Fødder med et gammelt grønt Klæde
- „ paa.
- „6 gamle Stole med sort Skind.
- „8 Kattunggardiner.
- „1 lille Skib.
- „1 stort Skilderi i sort Ramme.
- „2 Messinglysestager i Kontoret.
- „1 Lavsbøsse med Penge i.
- „1 Fattigbøsse med Penge i.
- „1 stor Blikbøsse.
- „1 Messingbøsse.
- „18 smaa Blikbøsser.
- „1 dansk Lovbog.
- „1 Vindovn med Rør og fire Jernfødder.
- „1 Klokke med Streng.

I Ligklædeladen:

- „1 stort nyt Ligklæde med Sølv- og Silkefrynser.
- „1 stort gammelt Ligklæde med sorte Frynser om.

- „1 mindre gammelt Ligklæde uden Frynser.
- „6 gamle smaa Kapper.
- „1 Sørgekappe.
- „3 gamle, forslidte Lagener.
- „1 Ligklædekurv paa Salen.

I Forstuen uden for Rettersalen:

- „1 gammel, ubrugelig Kistebænk.
- „2 Trælysestager.
- „3 smaa, gamle Skibe.

I Forstuen ved Køkkenet:

- „6 brugelige Læderspande.
- „1 fast Fyrreskab.

Paa Salen til Gaden og Kammerset derhos:

- „2 Bilæggerovne paa Jernfødder.
- „1 gammel Egekiste uden Laas.

Paa det store Loft:

- „2 lange Borde uden Fødder til Navigationsskolen.
- „2 gamle Bænke.
- „Nogle gamle Hylder.
- „Nogle gamle Egetræer.
- „1 gammelt, sort Skrin, pantsat.

Paa Loftet over den midterste Stue:

- „49 Baadshager, deraf 1 foruden Jernhage.
- „28 Økser med Skafter.
- „3 Issætter.
- „4 Isdræg.
- „8 Økser uden Skafter.

I Gaarden:

- „1 gammel og ganske bedærvet Brandstige.“

I de to Fortegnelser fra henholdsvis 1730 og 1736 er Inventaret omtrent som i den ovenfor gengivne; i Listen, dateret den 24. Juli 1744, nævnes følgende Genstande:

I Sørætssalen:

- „1 ovalt, malet Fyrrebord med drejede Fødder, „hvortil er
- „ en lang Fløj med 2 Bukke at forlænge det med, umalet“.
- „1 grønt Bordklæde til dette ovale Bord.

- „1 mindre, rundt „fyrremalet“ Bord til at slaa sammen.
- „8 gamle Kattungsgardiner og 4 Kapper.
- „6 røde Ruslæders Stole.
- „5 gamle Kalveskinsstole.
- „1 Jernpengekasse, hvori Lavets Midler er bevarede samt
- „ Adkomstbreve paa Gaarden.
- „1 forgyldt Sølvpokal med Laag.
- „1 jernbundet Skrin med to Laase.
- „1 gammel, stor Kiste staar paa Loftet.
- „1 ny Ligklædelade med tvende Rum og tvende Laase.
- „Tvende grønne Raskes Gardiner, som hænger for Ligklæde-
- „ laden.
- „1 nyt Ligklæde med Sølvgalloner om samt Sølv- og Silke-
- „ frynser, underforet med Trille.
- „1 Skib, paa sort Fløjl broderet, dertil en sort Lade.
- „1 nyt Børklæde (d. v. s. til Ligbøren) med hvide og sorte
- „ Silkefrynser om og underforet med Trille.
- „1 godt Skammelklæde.
- „1 gammelt Ligklæde med Sølv- og Silkefrynser, underforet
- „ med Rask.
- „1 gammelt Børklæde.
- „1 gammelt Skammelklæde.
- „1 Stykke Voksdug at lægge over Ligklædekurven.
- „1 Ligklædekurv.
- „1 Halvkiste med tvende Laase; den tredie afslagen og sat
- „ for Ligladen.
- „Kristian den Femtes Lovbog.
- „Lavets Messing- og Jernsigneter.
- „Trende Skabe med Reoler i og tvende { hvorudi ligger Lavets
- „ Laase for, { trykte Bøger og ad-
- „Nok tvende smaa Skabe over de an- { skillige gamle Doku-
- „ dre 3, med tvende Laase for, { menter.
- „18 Stykker fortinnede Kroge at hænge Hatte paa, som er
- „ skruet i Væggene.
- „4 Kroge, skruet i Bjælkerne, at hænge Ligklæder paa „at
- „ tørres, naar de har været ude i Regnvejr“.

I den inderste Stue til Gaden:

- „1 Messinglysekrone med otte Arme.
- „1 Messing Lysearm.

- „1 lidet Vraaskab med Laas og Nøgle.
 - „4 høje Messingknopper.
 - „9 mindre Messingknopper.
 - „1 Messingpille under Tromlen.
 - „4 Messingfødder.
- } til Kakkelovnen.
- „1 langt udtrukket Egebord.
 - „2 lange Fyrreborde.
 - „4 lange Fyrrebænke.
 - „2 korte Fyrrebænke.
 - „3 gamle, brøstfældige Skilderier.
 - „9 gamle Jernkroge at hænge Hatte paa.
 - „8 gamle Vindueskurve.
 - „1 Stueur med Futteral, Laas og Nøgle.
 - „1 Jernildtang og -skuffe.
 - „1 Skænk med tvende Skuffer og Skab under samt tvende
 - „ Laase.
 - „1 Messingsparebøsse med trende Hængelaase, som hænger
 - „ over Bordet.

I den forreste Stue til Porten:

- „1 Messing Lysekrone med 16 Arme.
- „4 lange Fyrreborde.
- „9 lange og korte Fyrrebænke.
- „8 Skilderier i Ramme.

I Forstuen ved Køkkenet:

- „2 nagelfaste Fyrreskabe.
- „12 Brandspande.

I Køkkenet:

- „1 liden Retterbænk.
- „2 Tinrækker.

I Sidestuen til Gaarden i Køkkenet:

- „1 liden Retterbænk.
- „3 Tinrækker.
- „1 Fyrreskab med tvende Døre, Laas og Nøgle.

Paa Navigationsskolen:

- „4 lange og korte Fyrreborde.
- „4 lange og korte Fyrrebænke.

„Tvende Bukke at sætte under et Bord.
„1 Klædeskab i Væggen med tvende Laase.

Paa Loftet:

„3 Jernisdræg, 3 Jernishager, 24 Baadshager med Stager.
„3 gamle Issave.
„Tvende store Slæbehager med Træstager.

I Gaarden:

„1 Brandstige, 3 Brandhager, 3 gamle, smaa Stiger til Hyre-
„ kusenenes Brug.

I Ølkælder:

„To Trælad at lægge Øl paa.
„Et sortmalet Brædt for Kælderpiggen.

Overalt i Værelserne:

„Fem Jernvindovne.
„Fire Bilæggerovne.“

- 76) Lavsbogen 1656—1694, 90.
- 77) Lavsbogen 1731—1756, 236.
- 78) Lavsjournalen 1704—1713, 159.
- 79) Lavsbogen 1694—1730, 20 og 122.
- 80) smst., 119.
- 81) smst., 159.
- 82) smst., 128; Lavsbogen 1731—1756, 242.
- 83) Lavsbogen 1694—1730, 153; Lavsbogen 1757—1772, 175.
- 84) Lavsjournalen 1713—1742, 20 og 68; Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 133 flg., 153 og 155; Lavsjournalen 1704—1713, 87.
- 85) Lavsjournalen 1704—1713, 118.
- 86) Lavsjournalen 1713—1742, 117 og 120.
- 87) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 7 flg.
- 88) Lavsjournalen 1704—1713, 8 flg.; Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 75 flg.; Lavsbogen 1694—1730, 188.
- 89) Lavsjournalen 1743—1831, 69.
- 90) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 27; Lavsjournalen 1704—1713, 52.
- 91) Lavsbogen 1694—1730, 119.
- 92) Kjøbenhavns Diplomatarium VII, 735.
- 93) Lavsjournalen 1743—1831, 16.

- 94) Lavsjournalen 1704—1713, 10 flg. og 21 flg.
- 95) smst., 23.
- 96) smst., 31.
- 97) smst., 69.
- 98) smst., 89 flg.
- 99) Danske Kancellis Suppliker 1708, Nr. 744.
- 100) Lavsjournalen 1704—1713, 110 flg.
- 101) Fogtmans Reskripter under 21/10 1712.
- 102) Schous Forordninger under 18/4 1744; Lavsjournalen 1743—1831, 28 flg.
- 103) smst., 31.
- 104) Kjøbenhavns Diplomatarium VII, 252.
- 105) Lavsjournalen 1704—1713, 115.
- 106) H. D. Lind: Nyboder og dets Beboere, Kbhvn. 1882, 103 flg., 126 og 128.
- 107) Kjøbenhavns Diplomatarium VII, 253 flg. — Lavsjournalen 1743—1831, 30 og 35 flg. — Fogtman: Reskripter, under 20/3 1744 og 19/3 1750.
- 108) Schou: Forordninger, under 16/12 1704, 24/7 1697. — Fogtman: Reskripter, under 21/5 1698. — Lavsjournalen 1704—1713, 19 flg.
- 109) H. G. Garde: Efterretninger om den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1832—1835, II, 77.
- 110) Lavsjournalen 1704—1713, 128 flg.
- 111) Schou: Forordninger, under 15/12 1713.
- 112) smst., under 29/10 1714.
- 113) Lavsjournalen 1713—1742, 74.
- 114) Schou: Forordninger, under 6/3 1723, 25/5 1726, 30/9 1739. — Fogtmans Reskripter, under 27/1 1739. — Lavsjournalen 1713—1742, 164 flg.
- 115) H. G. Garde: Efterretninger om den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1832—1835, III, 245. — Lavsjournalen 1743—1831, 5 flg.
- 116) Lavsprotokol 1749—1842, 276.
- 117) Lavsjournalen 1704—1713, 126.
- 118) smst., 158.
- 119) smst., 175.
- 120) Kjøbenhavns Diplomatarium VII, 314.
- 121) Lavsjournalen 1713—1742, 132 flg.
- 122) smst., 159 flg.
- 123) Schou: Forordninger, under 27/10 1741.

- 124) Lavsjournalen 1713—1742, 187 flg.
- 125) Lavsbogen 1694—1730, 136.
- 126) Schou: Forordninger, under 26/1 1704.
- 127) Lavsjournalen 1704—1713, 29.
- 128) smst., 85 flg.
- 129) Schou: Forordninger, under 16/4 1681, 4/3 1742. — Fogtman: Reskripter, under 27/4 1709.
- 130) Lavsjournalen 1704—1713, 82.
- 131) smst., 124.
- 132) smst., 150.
- 133) Lavsbogen 1694—1730, 155.
- 134) Lavsprotokollen 1749—1842, 61.
- 135) smst. for de paagældende Aar.
- 136) Lavsjournalen 1704—1713, 14 flg.
- 137) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 11.
- 138) smst., 9.
- 139) smst., 20.
- 140) smst., 298.
- 141) Lavsbogen 1656—1694, 104 og 113. — Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 156.
- 142) smst., 149. — Lavsjournalen 1704—1713, 139 flg.
- 143) smst., 24.
- 144) smst., 93 flg.
- 145) Kancellibreve 1716, Nr. 92 og 93 af 13/3. — Kancelliets henlagte Sager, Sag af 30/12 1715.
- 146) Lavsjournalen 1713—42, 80.
- 147) Kancelliets henlagte Sager af 30/12 1715, 1716, 1727 og 10/2 1747.
- 148) Lavsjournalen 1743—1831, 51. — Lavsprotokollen 1749—1842, 78.
- 149) smst., 4.
- 150) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 75, 81, 87.
- 151) Lavsbogen 1656—1694, 93.
- 152) Lavsjournalen 1704—1713, 22.
- 153) Lavsbogen 1694—1730, 184.
- 154) Lavsjournalen 1713—1742, 141 flg.
- 155) smst., 158.
- 156) Lavsprotokollen 1749—1842, 31 flg.
- 157) Lavsjournalen 1704—1713, 67 flg.
- 158) Lavsjournalen 1743—1831, 1 flg.
- 159) smst., 45 flg.
- 160) smst., 63 flg. — H. G. Garde: Efterretninger om den danske og

- norske Sømagt, Kbhvn. 1832—1835, III, 359.
- 161) Lavets Ekstraktbog 1748 flg., 18 flg.
 - 162) H. G. Garde: Efterretninger om den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1832—35, III, 233 flg. — Fogtman: Reskripter, under 6/6 1740 og 22/7 1744. — Sjællandske aabne Breve 1685, under 12/5.
 - 163) H. G. Garde: Efterretninger om den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1832—35, III, 290.
 - 164) Fogtmans Reskripter, under 22/7 1744.
 - 165) smst., under 12/2 1745.
 - 166) Schous Forordninger, under 1/5 1747. — Fogtmans Reskripter, under 16/3 1748.
 - 167) Schous Forordninger, under 1/5 1747.
 - 168) Skrivelse fra Kommercekollegiet af 16/3 1748. — Schous Forordninger, under 10/2 1749. — Skrivelse fra Kommercekollegiet til Magistraten af 30/11 1752.
 - 169) Lavsjournalen 1743—1831, 9 flg. — Fogtmans Reskripter, under 20/3 1744.
 - 170) Lavsjournalen 1743—1831, 22 flg. — Skrivelse fra Kommercekollegiet til Magistraten af 16/3 1748.
 - 171) Lavsjournalen 1743—1831, 40 og 57 flg.
 - 172) Schous Forordninger, under 11/6 1748. — Lavsjournalen 1743—1831, 60.
 - 173) Schous Forordninger, under 5/2 1751, 27/4 1771 og 20/2 1789.
 - 174) Lavets Ekstraktbog 1748 flg. — Skrivelse fra Kommercekollegiet til Magistraten af 20/1 1753.
 - 175) Schous Forordninger, under 22/10 1753 og 12/11 1757.
 - 176) Lavsprotokollen 1749—1842, 33. — J. L. Rasmussen: Det danske afrikanske Kompagnis Historie, Kbhvn. 1818, 45.
 - 177) Danmarks Søfart og Søhandel I, 366.
 - 178) H. G. Garde: Efterretning om den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1832—1835, I, 348 flg. — Danmarks Søfart og Søhandel I, 362.
 - 179) Danmarks Søfart og Handel I, 368 flg.
 - 180) Schous Forordninger, under 9/3 og 10/4 1700.
 - 181) H. G. Garde: Efterretning om den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1832—1835, II, 75 flg.
 - 182) Lavsjournalen 1704—1713, 6.
 - 183) smst., 114. — Carl Bruun: København II, 436 flg.
 - 184) Lavsjournalen 1704—1713, 143 flg. — H. G. Garde: Efterretning om den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1832—1835, II, 185.

- 185) Carl Bruun: København II, 480.
- 186) Lavsjournalen 1713—1742, 85 flg.
- 187) smst., 92 flg. — Lavsbogen 1694—1730, 108 flg. og 202 flg.
- 188) Lavsjournalen 1713—1742, 94.
- 189) smst., 106 flg.
- 190) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 75. — Lavsjournalen 1713—1742, 117 og 139. — Edv. Holm: Danmarks og Norges indre Historie 1660—1720 II, 538.
- 191) Lavsjournalen 1713—1742, 155 flg.
- 192) Lavsjournalen 1713—1742, 166 flg.
- 193) Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 168.
- 194) Kancelliets Suppliker, 1742, Nr. 836.
- 195) Schous Forordninger, under 3/12 1742.
- 196) Lavsjournalen 1713—1742, 193 flg.
- 197) Fogtmans Reskripter, under 3/3 1743.
- 198) Lavsjournalen 1743—1831, 7 flg.
- 199) Lavsprotokollen 1749—1842, 91 flg.
- 200) Lavsjournalen 1743—1831, 37 flg.
- 201) Lavsprotokollen 1749—1842, 2, 5 og 10. — Carl Bruun: København III, 41.
- 202) Kommercekollegiets Supplikbøger C (1745—1756), Nr. 161.

OPGANGSTIDER 1756—1807:

- 1) Danmarks Søfart og Søhandel I, 379—384.
- 2) Lavsbogen 1795—1802, 195.
- 3) Lavsprotokollen 1749—1842, 92.
- 4) Danmarks Søfart og Søhandel I, 384.
- 5) Lavsprotokollen 1749—1842, 91.
- 6) smst., 91.
- 7) smst., 102 flg.
- 8) Fogtmans Reskripter, under 24/12 1774.
- 9) Schous Forordninger, under 21/10 1778.
- 10) Danmarks Søfart og Søhandel I, 386—388.
- 11) Statistiske Tabeller over Skibsfarten og hjemmehørende Skibe i Danmark 1746—1796, 1 Pk., Rigsarkivet.
- 12) M. L. Nathansen: Dänemark, Handel, Schiffahrt etc. 1730—1832, Kbhvn. 1832, I, 115.
- 13) Statistiske Tabeller over Skibsfarten og hjemmehørende Skibe i

- Danmark 1746—1796, 1 Pk., Rigsarkivet. — Tuxen: Den danske og norske Sømagt, Kbhvn. 1875, II, 528.
- 14) Statistiske Tabeller over Skibsfarten og hjemmehørende Skibe i Danmark 1746—1796, 1 Pk., Rigsarkivet.
 - 15) Danmarks Søfart og Søhandel I, 394—396.
 - 16) Kopibog over Oldermændens skrevne Breve 1825—1842, 83.
 - 17) Reglement af 30/7 1756. — Fogtmans Reskripter, under 2/11 1759 og 17/11 1769. — Kancellibrev af 22/12 1787. — Lavsprotokollen 1749—1842, 223.
 - 18) smst., 178 flg.
 - 19) Kopibogen 1802—1825, 23. — Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 39.
 - 20) Politiplakat af 3/5 1771.
 - 21) Fogtmans Reskripter, under 4/11 1778.
 - 22) Schous Forordninger, under 7/1 1772.
 - 23) smst., under 28/12 1792.
 - 24) Lavsprotokollen 1749—1842, 89 flg.
 - 25) smst., 139.
 - 26) smst., 255 flg.
 - 27) Schous Forordninger, under 30/6 1752.
 - 28) Lavsprotokollen 1749—1842, 71.
 - 29) Schous Forordninger, under 15/6 1771.
 - 30) smst., under 6/12 1793.
 - 31) Lavsprotokollen 1749—1842, 120.
 - 32) Skipperforeningens Eksemplar af Lavsartiklerne fra 1707, udg. af E. Sørensen, København 1830, 17.
 - 33) smst., 17.
 - 34) smst., 16. — Fogtmans Reskripter, under 20/11 1795. — Schous Forordninger, under 31/12 1795.
 - 35) Lavsprotokollen 1749—1842, 293.
 - 36) smst., 266.
 - 37) smst., 272, 280, 287, 294, 298, 303, 307, 312 og 315.
 - 38) Lavets Regnskab for 1817, 42.
 - 39) Lavsprotokollen 1749—1842, 239.
 - 40) Fogtmans Reskripter, under 11/1 1760.
 - 41) Lavsprotokollen 1749—1842, 99.
 - 42) Fogtmans Reskripter, under 10/7 1801.
 - 43) Kopibogen 1802—1825, 34.
 - 44) smst., 49.
 - 45) Lavsprotokollen 1749—1842, 111 flg.

- 46) smst., 131 flg.
- 47) smst., 156 flg.
- 48) smst., 180 flg.
- 49) smst., 221.
- 50) Lavsbogen 1757—1772, 84.
- 51) Lavsprotokollen 1749—1842, 67 flg.
- 52) smst., 72 flg.
- 53) smst., 77, 84 og 88.
- 54) smst., 143.
- 55) smst., 71.
- 56) Lavsbogen 1757—1772, 276.
- 57) Lavsprotokollen 1749—1842, 115.
- 58) Skipperforeningens Eksemplar af Lavsartiklerne fra 1707, udg. af E. Sørensen, København 1830, 15.
- 59) smst., 7. — Lavsbogen 1788—1795, 34.
- 60) Lavsprotokollen 1749—1842, 318. — Skipperforeningens Eksemplar af Lavsartiklerne fra 1707, udg. af E. Sørensen, København 1830, 7.
- 61) Lavets Regnskab for 1810, 39; for 1812, 46. — Breve, indkomne til Lavet og Foreningen 1827—1900, 2 Pkr., kronologisk ordnede.
- 62) Lavsprotokollen 1749—1842, 302.
- 63) Skipperforeningens Eksemplar af Lavsartiklerne fra 1707, udg. af E. Sørensen, København 1830, 7.
- 64) se f. Eks. Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 64 b.
- 65) Lavets Kopibog 1832—1851, 150.
- 66) Lavsprotokollen 1749—1842, 42 og 53. — Lavsbogen 1772—1781, 32. — Lavets Regnskab for 1829, 31.
- 67) Lavets Regnskab for 1804, 68.
- 68) Lavsbogen 1757—1772, 146. — Lavsprotokollen 1749—1842, 89. — Om Lous se Bricka.
- 69) Lavets Kopibog 1802—1825, 85. — Lavsbogen 1694—1730, 23. — Om Wleugel se Bricka.
- 70) Sjællandske aabne Breve 1766, Nr. 238 af 23/5. — Lavsbogen 1795—1802, 30 og 38. — Lavsprotokollen 1749—1842, 290. — Lavets Kopibog 1802—1825, 6 og 10 flg.
- 71) Lavsprotokollen 1749—1842, 42. — Lavsbogen 1757—1772, 300.
- 72) Lavsbogen 1781—1787, 113.
- 73) Lavsprotokollen 1749—1842, 68 og 70.
- 74) smst., 245. — Arthur G. Hassø: Københavns Brandvæsens Historie, 1931, 206.

- 75) Lavsprotokollen 1749—1842, 253 flg.
- 76) Lavsbogen 1795—1802, 7.
- 77) smst., 58.
- 78) Lavsjournalen 1743—1831, 149.
- 79) Lavsprotokollen 1749—1842, 230.
- 80) smst., 302.
- 81) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 1.
- 82) smst., 1 flg.
- 83) smst., 3.
- 84) smst., 4.
- 85) smst., 5.
- 86) smst., 8.
- 87) smst., 8.
- 88) Lavets Regnskab for 1804, 6 og 16.
- 89) smst., 27.
- 90) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 9.
- 91) smst., 12.
- 92) smst., 12.
- 93) Lavets Regnskab for 1804, 36 flg. og 43.
- 94) smst., 66 flg.
- 95) Lavsprotokollen 1749—1842, 316.
- 96) Lavets Regnskab for 1804, 69.
- 97) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 9.
- 98) Lavets Regnskab for 1804, 55 flg.
- 99) smst., 60, 62 og 72.
- 100) smst., 64 og 69.
- 101) smst., 65 flg.
- 102) for Eksempel Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 12.
- 103) smst., 12.
- 104) Lavsprotokollen 1749—1842, 319.
- 105) Lavets Kopibog 1802—1825, 39 og 45.
- 106) O. Nielsen: Kjøbenhavns Historie IV, 181.
- 107) Lavsprotokollen 1749—1842, 44.
- 108) smst., 54.
- 109) Lavsbogen 1788—1795. — Lavsbogen 1795—1802.
- 110) Lavsprotokollen 1749—1842, 54 og 56.
- 111) smst., 56.
- 112) smst., 84.
- 113) smst., 61.
- 114) smst., 89.

- 115) smst., 142 flg. — Lavsbogen 1781—1787, 75 og 109.
- 116) Kancelliskrivelse af 11/2 1769.
- 117) Skipperforeningens Eksemplar af Lavsartiklerne fra 1707, udg. af E. Sørensen, København 1830, 23.
- 118) Lavsprotokollen 1749—1842, 309.
- 119) smst., 314.
- 120) Lavets Kopibog 1832—1851, 150 flg.
- 121) Lavsprotokollen 1749—1842, forskellige Steder. — Lavsbogen 1757—1772, 227. — Lavsbogen 1788—1795, 181. — Regnskabsbøgerne for de nævnte Aar.
- 122) Kancelliskrivelse af 11/2 1769.
- 123) Kancelliskrivelse af 10/9 1803.
- 124) Lavsprotokollen 1749—1842, 78.
- 125) smst., 142.
- 126) Skipperforeningens Eksemplar af Lavsartiklerne fra 1707, udg. af E. Sørensen, København 1830, 22. — Fogtmans Reskripter, under 17/11 1769.
- 127) Lavsprotokollen 1749—1842, 311 flg.
- 128) Lavsbogen 1772—1781, 244—273.
- 129) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 78, 160 flg. m. fl.
- 130) Lavsprotokollen 1749—1842, 117 flg.
- 131) Lavsbogen 1757—1772, 37, 146 og 229.
- 132) smst., 302.
- 133) Lavsbogen 1772—1781, 31. — H. D. Lind: Nyboder og dets Beboere, Kbhvn. 1882, 151 flg.
- 134) Lavsprotokollen 1749—1842, 129.
- 135) Lavsbogen 1788—1795, 92.
- 136) Lavsbogen 1772—1781, 206.
- 137) smst., 242. — H. D. Lind: Nyboder og dets Beboere, 155.
- 138) Lavsbogen 1772—1781, 274. — Lavsbogen 1781—1787, 76.
- 139) smst., 137 og 174.
- 140) smst., 228. — Lavsbogen 1788—1795, 182. — Lavsbogen 1795—1802, 95.
- 141) Lavsbogen 1788—1795, 187.
- 142) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 19.
- 143) Lavsbogen 1781—1787, 175.
- 144) Lavsbogen 1788—1795, 124 flg.
- 145) smst., 218.
- 146) Lavsbogen 1772—1781, 89.
- 147) Lavsbogen 1788—1795, 95 flg.

SKIPPERLAVETS SIDSTE AAR 1807—1863:

- 1) Danmarks Søfart og Søhandel I, 416.
- 2) smst., 417.
- 3) Se de i Teksten Side 65 flg. omtalte Generaltabeller.
- 4) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 35 flg.
- 5) Lavets Kopibog 1802—1825, 68.
- 6) Lavsprøtøkollen 1749—1842, 339.
- 7) Lavets Kopibog 1832—1851, 216 flg. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 8 flg.
- 8) Lavets Kopibog 1832—1851, 225 flg.
- 9) smst., 245.
- 10) Lavsprøtøkollen 1749—1842, 343. — Lavets Regnskab for 1828, 15. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 72.
- 11) smst., 7. — Lavets Kopibog 1832—1851, 170 flg. — Lavets Regnskab for 1842, 21.
- 12) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 83. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 76. — Lavets Regnskab for 1822, 37. — Lavets Kopibog 1832—1851, 204 flg.
- 13) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 91. — Lavets Regnskab 1831, 2.
- 14) Lavsprøtøkollen 1749—1842, 340.
- 15) Fogtmans Reskripter, under 31/12 1811.
- 16) Danske Kancelli, 2. Departement, Nr. 285 af 24/4 1833. (Registrant).
- 17) Lavets Kopibog 1832—1851, 46 flg., 51 flg., 54 flg., 90 flg.
- 18) smst., 92 flg.
- 19) smst., 130 flg. og 135.
- 20) Lavsprøtøkollen 1749—1842, 370.
- 21) Ludvig Petersen: Foreningen til Søfartens Fremme 1844—1894, 31.
- 22) Kancellibreve fra Danske Kancelli, 2. Departement, Nr. 602 af 24/4 1816.
- 23) Lavets Kopibog 1802—1825, 64 flg. — Lavets Regnskab for 1817, 3 flg.
- 24) Lavsprøtøkollen 1749—1842, 337.
- 25) Lavets Regnskab for 1831, 11. — Lavsprøtøkollen 1749—1842, 354.
- 26) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 30 flg. og 40 flg. — Schous Forordninger, under 8/1 1802. — Plakat af 20/12 1827.

- 27) Lavets Kopibog 1856—1868, 1. — Kgl. Resolution af 3/3 1849.
- 28) Lavets Kopibog 1856—1868, 2.
- 29) smst., 8 flg.
- 30) Lavets Regnskab for 1811, 4.
- 31) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 2.
- 32) Lavets Regnskab for 1813, 5.
- 33) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 29 flg.
- 34) Lavets Regnskab for 1814, 13 og 42.
- 35) Lavets Regnskab for 1804, 70 flg., og for 1814, 2 og 17.
- 36) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 32 flg.
- 37) Lavets Regnskab for 1817, 36, og for 1825, 29, samt for 1820, 57.
- 38) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 64 a.
- 39) Lavets Regnskab for 1824, 37. — Lavsprøtollollen 1749—1842, 354. — Lavets Regnskab for 1830, 19.
- 40) Lavsprøtollollen 1749—1842, 347 flg. — Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 87.
- 41) Lavets Regnskab for 1830, 27—29 og 31, og for 1831, 1—3.
- 42) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 93 og 98. — Lavets Regnskab for 1831, 21 flg.
- 43) Lavets Regnskab for 1839—1841, 49, og for 1842, 24. — Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 133 og 135. — Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 16.
- 44) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 21 flg.
- 45) Ludvig Petersen: Foreningen til Søfartens Fremme 1844—1894, 31. — Lavets Regnskab for 1853, 7, og for 1858, 19.
- 46) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 69.
- 47) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 63.
- 48) Lavets Kopibog 1856—1868, 31.
- 49) Lavets Kopibog 1832—1851, 166. — Lavsprøtollollen 1749—1842, 319.
- 50) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 21.
- 51) Lavets Kopibog 1832—1851, 197 flg. og 220 flg. — Kancellibrev af 1/12 1842.
- 52) Justitsministeriets 1. Kontors Journalsager, Nr. 3233 af 1860.
- 53) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 76 flg. — Lavets Kopibog 1825—1842, 58 flg. — Schous Forordninger, under 22/4 1828.
- 54) Schous Forordninger, under 30/1 1867.
- 55) smst., under 19/3 1817. — Lavets Kopibog 1832—1851, 95 flg.
- 56) Lavets Kopibog 1825—1842, 86 flg.

- 57) Lavets Kopibog 1832—1851, 108 flg.
- 58) smst., 146.
- 59) smst., 234.
- 60) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 53 flg.
- 61) smst., 65 flg. — Schous Forordninger, under 13/9 1856.
- 62) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 68 og 70. — Lavets Kopibog 1856—1868, 17. — Lov 23/2 1866.
- 63) Lavets Kopibog 1856—1868, 171 og 177 flg.
- 64) smst., 189 og 194 flg.
- 65) smst., 217 flg.
- 66) smst., 233 flg.
- 67) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 48 flg. og 56 flg. — Plakat af 1/9 1819.
- 68) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 53 flg.
- 69) Fogtman: Reskripter, under 23/11 1850. — Lavets Kopibog 1856—1868, 197 flg.
- 70) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 11, 28 og 41.
- 71) Lavsprotokollen 1749—1842, 351.
- 72) smst., 354 flg. og 364.
- 73) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 28.
- 74) Lavsjournalen 1743—1831, 77. — Lavsprotokollen 1749—1842, 3.
- 75) Lavets Kopibog 1832—1851, 150. — Lavets Regnskab for 1862—1863, 23 og 55.
- 76) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 66. — Lavsprotokollen 1749—1842, 334.
- 77) smst., 336.
- 78) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 97.
- 79) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 12.
- 80) Lavets Kopibog 1856—1868, 131 flg.
- 81) Lavets Regnskab for 1813, 16 og 18.
- 82) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 71 og 82. — Lavets Kopibog 1852—1851, 81.
- 83) Se Regnskabsbøgerne for de paagældende Aar.
- 84) Schous Forordninger, under 5/5 1819. — Plakat af 8/6 1827.
- 85) Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 61. — Lavets Regnskab for 1846, 10.
- 86) Lavets Kopibog 1832—1851, 204 flg.
- 87) smst., 216 flg. — Lavets Kopibog 1856—1868, 157.
- 88) Lavets Regnskab for 1816, 36, for 1823, 37, og for 1855, 2. — Lavets Kopibog 1825—1842, 79.

- 89) Lavsprotokollen 1749—1842, 320. — Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 19. — Lavets Regnskab for 1848, 15.
- 90) Lavsprotokollen 1749—1842, 346. — Lavets Kommissionsprotokol 1802—1842, 86.
- 91) Lavsprotokollen 1749—1842, 377 flg.
- 92) smst., 344.
- 93) Enkekassens Deliberations- og Resolutionsprotokol 1829 flg., 2.
- 94) Enkekassens Regnskabsbog 1829 flg., 3, 31, 34, 36, 38 og 43. — Lavsprotokollen 1749—1842, 348.
- 95) Enkekassens Deliberations- og Resolutionsprotokol 1829 flg., 28.
- 96) smst., 9 og 12.
- 97) smst., 12 og 22.
- 98) smst., 14. — Plakat af 5/11 1830.
- 99) Lavets indkomne Breve 1827—1900, 2 Pkr.
- 100) Lavets Beretning for 1893.
- 101) Enkekassens Forhandlingsprotokol 1845 flg., 3 og 65.
- 102) Protokol for Pensions- og Understøttelseskasse 1844—1894, 4. — Enkekassens Regnskabsbog 1829 flg., 22.
- 103) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 163. — Enkekassens Forhandlingsprotokol 1845 flg., 4, 15, 57 og 60.
- 104) Lavets Beretning for 1893. — Enkekassens Forhandlingsprotokol 1845 flg., 3 og 71.
- 105) smst., 73.
- 106) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 59 flg.
- 107) smst., 64 flg.
- 108) smst., 69.
- 109) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, løst Papir. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 71.
- 110) smst., 70. — Lavets Kopibog 1856—1868, 16.
- 111) Stiftelsens Regnskabsbog 1857—1872, 1.
- 112) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 71—73. — Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 66.
- 113) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 73.
- 114) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 68 flg. og 79 flg. — Lavets Kopibog 1856—1868, 72 flg.
- 115) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 70—72 og 91. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 71 flg., 74—76. — Stiftelsens Regnskabsbog 1857—1872, 2.
- 116) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 74. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 75.

- 117) smst., 75 flg.
- 118) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 76. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 75 flg.
- 119) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 77—87. — Lavets Kopibog 1856—1868, 40.
- 120) Stiftelsens Regnskabsbog 1857—1872, 13 flg.
- 121) Lavets Kopibog 1856—1868, 63, 65, 68, 77, 79 flg., 85 og 91 flg. — Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 94 flg., 99 flg., 110.
- 122) Lavets Kopibog 1856—1868, 99—103, 130 og 151 flg. — Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 98 flg., 102, 109 flg. og 112.
- 123) Stiftelsens Regnskabsbog 1857—1872, 16. — Lavets Kopibog 1856—1868, 123—125. — Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 91 flg. og 125 flg.
- 124) smst., 126. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 80.
- 125) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 126.
- 126) Stiftelsens Regnskabsbog 1857—1872, 77.
- 127) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 159.
- 128) smst., 162.

SKIPPERFORENINGEN 1863—1934

- 1) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 81.
- 2) smst., 83 flg. — Lavets Kopibog 1856—1868, 209.
- 3) smst., 209, Indlæg.
- 4) Vedtægten af 23/5 1863 er trykt. — Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 151 og 165 flg.
- 5) smst., 166 flg.
- 6) Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 91.
- 7) smst., 90. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 118.
- 8) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 128 og 138. — Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 231. — Foreningens Kopibog 1869—1900, 285 flg. — Foreningens indkomne Breve 1878—1900, 1 Pakke.
- 9) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 150. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 159.
- 10) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 285. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 165 flg.
- 11) Forordning af 4/7 1863 og Lov af 16/6 1879.
- 12) Lov af 19/2 1861. — Lavets Kopibog 1856—1868, 281 flg. og 289 flg. — Justitsministeriets 1. Kontors Journalsager 1864, Nr. 1336.

- 13) Lavets Regnskab for 1862 og 1863, 8. — Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 140 flg. — Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 69. — Schous Forordninger, under 28/9 1872.
- 14) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 290.
- 15) Forordning af 6/3 1869.
- 16) Schous Forordninger, under 13/3 1867 og 13/7 1893.
- 17) Statistisk Tabelværk og Statistiske Aarbøger.
- 18) Deklaration af 16/4 1858. — Schous Forordninger, under 31/3 1864, 14/4 1865, 22/9 1871, 2/4 1873 og 5/8 1879.
- 19) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 93. — Lavets Kopibog 1832—1851, 254 flg.
- 20) Foreningens Kopibog 1869—1900, 141 flg.
- 21) Foreningens trykte Aarsberetninger 1869—1934, en for hvert Aar.
- 22) Foreningens Kopibog 1869—1900, 1 flg.
- 23) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 273.
- 24) Lavets Kopibog 1856—1868, 249 flg.
- 25) Bekendtgør. af 23/9 1863. — Anordn. af 29/11 1881, 18/2 1887 og 3/5 1899. — Lov af 1/4 1892.
- 26) Schous Forordn., under 13/2 1864.
- 27) Lavets Kopibog 1856—1868, 324 flg.
- 28) smst., 332 flg.
- 29) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 211.
- 30) Schous Forordninger, under 1/2 1867, 14/4 1893, 31/1 1896 og 29/3 1904.
- 31) Lavets Kopibog 1856—1868, 394 flg.
- 32) Foreningens Kopibog 1869—1900, 6 flg., 14 flg. og 21 flg.
- 33) Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 7.
- 34) smst., 37 flg. — Foreningens Kopibog 1869—1900, 59 flg. og 65 flg.
- 35) smst., 87 flg.
- 36) smst., 92 flg.
- 37) Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 87.
- 38) Foreningens Kopibog 1869—1900, 88 flg.
- 39) Forordninger af 13/3 1903, 30/3 og 6/4 1906.
- 40) Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 122 flg. — Foreningens Kopibog 1869—1900, 130 flg. og 152.
- 41) smst., 134 flg.
- 42) smst., et løst Blad ved p. 152.
- 43) smst., et løst Blad.

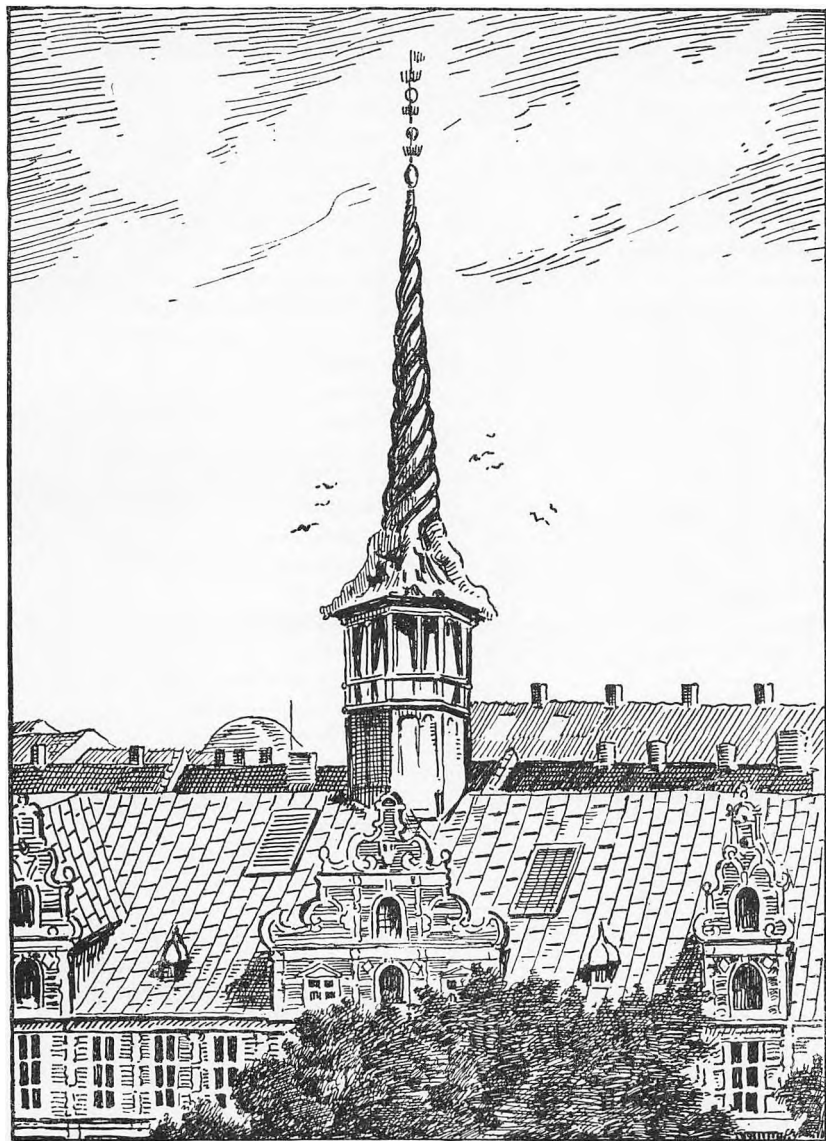
- 44) smst., 326.
- 45) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 25.
- 46) Foreningens Kopibog 1869—1900, 337.
- 47) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 29.
- 48) Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 144 flg.
- 49) Foreningens Kopibog 1869—1900, 384.
- 50) smst., 389 og 402.
- 51) smst., 422. — Foreningens indkomne Breve 1878—1900, 1 Pk.
- 52) Foreningens Kopibog 1900—1913, 12 flg.
- 53) smst., 178.
- 54) smst., 51.
- 55) smst., 155.
- 56) smst., 270.
- 57) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 34. — Foreningens Kopibog 1869—1900, 158 og 202. — Foreningens Regnskabsbog 1879—1893, 109. — Foreningens Aarsberetning for 1898, 1902, 1907 og 1910.
- 58) Foreningens Aarsberetning for 1862 og 1911.
- 59) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 42, 234, 235, 296 og 310.
- 60) smst., 22, 86 og 226. — Foreningens Kopibog 1869—1900, 408; samme 1900—1913, 396. — Foreningens Regnskab 1868, 9. — Foreningens Regnskabsbog 1879—1893, 52.
- 61) Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 15 flg. — Foreningens Kopibog 1869—1900, 348 og 376.
- 62) Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 136.
- 63) samme 1888—1912, 27.
- 64) Lavets Regnskab for 1862 og 1863, 8; samme for 1864, 19. — Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 72; samme 1888—1912, 54 flg. og 256. — Foreningens Regnskab for 1869, 17; samme for 1871, 24. — Foreningens Regnskabsbog 1879—1893, 111 flg.
- 65) Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 154, 252 og 261.
- 66) samme 1888—1912, 33, 166 flg., 222 og 258.
- 67) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 195 m. fl. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 89 flg., 93 og 95.
- 68) Foreningens Forhandlingsprotokol 1912—1934.
- 69) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 178, 185, 209, 252, 255. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 87 og 111. — Lavets Kopibog 1856—1868, 268. — Foreningens Kopibog 1900—1913, 397.

- 70) Foreningens Aarsberetning for 1863.
- 71) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 174, 179 og 183.
- 72) smst., 200. — Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 85 og 192.
- 73) smst., 200 flg. — Lavets Kopibog 1856—1868, 365 flg.
- 74) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 223 flg. og 243. — Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 7, 146 og 149; samme 1888—1912, 32 flg., 107, 152, 174 flg. og 178 flg. — Lavets Kopibog 1856—1868, 374. — Foreningens Kopibog 1900—1913, 100. — Stiftelsens Regnskabsbog 1857—1872, 105, 107, 110 og 112.
- 75) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 188, 193 og 195. — Foreningens Kopibog 1900—1913, 133.
- 76) Foreningens Forhandlingsprotokol 1888—1912, 192 og 236. — Foreningens Aarsberetning for 1903.
- 77) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 225 flg., 233 og 246. — Lavets Hovedprotokol 1842 flg., 101. — Lavets Regnskab for 1862 og 1863, 56. — Foreningens Regnskab for 1864, 25; samme for 1865, 23; samme for 1866, 26. — Stiftelsens Regnskabsbog 1857—1872, 102 og 126.
- 78) Se Stiftelsens aarlige Regnskaber efter 1871. — Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 177.
- 79) smst., 260 og 267. — Foreningens Aarsberetning for 1887, 1909 og 1913.
- 80) smst., for 1863, 1887, 1911 og 1913.
- 81) Foreningens Forhandlingsprotokol 1869—1888, 89; samme 1888—1912, 81, 94 og 142.
- 82) Lavets Kommissionsprotokol 1842—1868, 263.
- 83) Enkekassens Forhandlingsprotokol 1845—1914, 2.
- 84) smst., 5, 12, 14 og 36. — Enkekassens Regnskabsbog 1829—1848, 22; samme 1845—1894, 4. — Enkekassens Aarsberetning for 1911 og 1913.
- 85) Enkekassens Forhandlingsprotokol 1845—1914, 3 flg., 6, 11, 23 flg., 35 og 52. — Enkekassens Aarsberetning for 1913.
- 86) Enkekassens Forhandlingsprotokol 1845—1914, 9, 15 flg. og 69. — Enkekassens Aarsberetning for 1913.
- 87) Enkekassens Forhandlingsprotokol 1845—1914, 6, 9, 16, 21, 38 og 73. — Enkekassens Aarsberetning for 1913.
- 88) Enkekassens Forhandlingsprotokol 1845—1914, 53 flg., 63, 65, 67 og 73.

- 89) Kilderne til den følgende Fremstilling er de i Foreningen beroende Forhandlingsprotokoller, Kopibøger og Regnskaber for Foreningen, Stiftelsen og Enkekassen.

HENVISNINGER TIL FORTEGNELSEN OVER OLDERMÆND OG FORMÆND

- Jørgen Ravn*: Københavns Diplomatarium I, 663, 667; IV, 790.
Morten Pedersen: Lavsbogen 1656—1694, 3 og 5.
Thord Andersen: smst., 5, 7 og 27.
Mads Madsen: smst., 31, 48 og 53.
Svend Mortensen: smst., 64, 79, 80, 82 og 86.
Ole Olsen: smst., 82, 83 og 88.
Kristen Kristensen: smst., 88 og 91.
Hans Gregersen: smst., 100.
Peder Madsen: smst., 94 og 114.
Peder Andersen Stud.: Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 1 og 99.
Isaach Boucher: Lavsbogen 1694—1730, 21. — Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 98 flg.
Frants Albertsen: Lavsbogen 1694—1730, 27 og 127. — Lavets Ekstraktbog 1694—1747, 12, 14, 17, 55, 115 og 117.
Peder Madsen: Lavsjournalen 1704—1713, 36. — Lavsbogen 1694—1730, 160.
Peder Hendriksen: Lavsjournalen 1704—1713, 160; samme 1713—1742, 48.
Kristian Kruse: smst., 49 flg., 110 flg.
Iver Thomsen Grue: smst., 110 og 126.
Jørgen Kruse: smst., 142.
Ernst Brandt: smst., 147 flg.
Peder Jonsen: smst., 149.
Jørgen Fenger: smst., 176.
Ernst Brandt: smst., 176 og 179.
Kristen Hellesen: Lavsprøtokol 1749—1842, 34. — Lavsbogen 1757—1772, 303.
Jacob David Kiølsen: Lavsprøtokol 1749—1842, 66, 115 og 177.
Lorentz Peter Wall: smst., 299 flg.
Niels Tøuscher: Lavets Kommissionsprøtokol 1802—1842, 61 og 68. — Lavets Regnskab for 1831, 16.
Henning Rønne: Lavsprøtokol 1749—1842, 351 flg.
A. Stæger: Lavets Kommissionsprøtokol 1842—1868, 24.
C. Jacobsen Leth: smst., 39 og 55.
Claus Børnsen: smst., 55. — Lavets Hovedprøtokol 1842 flg., 68.
H. J. Baagøe: smst., 104. — Foreningens Forhandlingsprøtokol 1869—1888, 72.
J. L. Barfred: smst., 139 flg.
H. F. M. Harboe: Foreningens Kopibog 1869—1900, 249.
A. V. Knudsen: Lavets Hovedprøtokol 1842 flg., 153 flg. — Foreningens Forhandlingsprøtokol 1912—1934, 23.
Jacob Møller: smst., 25 og 226.
Svend Prip: smst., 228, 230, 232 og 237—239.

Udeigt fra Foreningens Tage i Holmens Kanal mod Børsen 1934.

STEDREGISTER:

(Lokaliteter udenfor København.)

- Aabenraa. 98.
 Aalandsøerne. 87.
 Aarhus Havn. 207.
 Afrika. 90.
 Algier. 81, 83, 87 flg., 97, 120.
 Anager. 121.
 Amerika. 99, 125.
 Atlanterhavet. 210.
 Baiern. 142.
 Barbareskerne. 81.
 Belgien. 142.
 Bergen, Norge. 81, 207.
 Biscayiske Bugt. 46, 53.
 Bornholm. 146.
 Brautevik. 210.
 Bremen. 142.
 Bøgestrømmen. 150.
 Calais. 156.
 Dorstadt, i Friesland. 9.
 Dover. 156.
 Dragør. 38, 78, 81, 87, 94 flg., 97 flg., 102 flg., 120, 154, 175, 182, 192, 212, 228.
 Drogden. 201 flg.
 Eckernförde. 98.
 Egholmsrenden. 150.
 England. 11, 14, 61, 79, 88, 95—100 119 flg., 124 flg., 144, 150, 157, 194, 201 flg., 207 flg., 210.
 Esbjerg Havn. 207.
 Europa. 11 flg., 98, 100, 103, 155.
 Falsterbo. 86.
 Fanø. 212.
 Finmarken. 95, 97, 120.
 Flandern. 11, 120.
 Flensborg. 98.
 Frankrig. 14, 61, 74, 79, 88 flg., 95—97, 99 flg., 119 flg., 126, 142, 145, 149, 194.
 Frederikshavn Havn. 207.
 Friserne. 9.
 Færøerne. 62, 79, 119 flg.
 Gilleleje Kirke. 86 flg.
 Gottorp. 92.
 Granville, Normandiet. 90.
 Grenaa. 204.
 Grønland. 15, 120.
 Guinea. 120.
 Hamburg. 119 flg., 142, 149.
 Hansestæderne. 10 flg.
 Hansholmspynten. 207.
 Helsingør. 86 flg., 97, 132, 195.
 Herlufsholm Skole. 84.
 Hertugdømmerne, se Slesvig og Holsten.
 Holland. 25 flg., 98 flg., 119 flg., 144.
 Holsten. 11, 54, 78, 95, 130.
 Hull. 146.
 Indien. 10.
 Irland. 119.
 Island. 14 flg., 62, 74 flg., 79, 95, 97, 120, 122.
 Italien. 10, 142, 198.
 Jyllands Vestkyst. 207, 211.
 Kallebod Strand. 150.
 Kalmar. 151, 210.
 Kap Finisterre. 81.
 Kastrup Knæ. 198.
 Kattegat. 195.
 Kiel. 147.
 Kristiania. 102 flg.
 Kronborg. 86 flg.
 København, se særligt Register.
 La Rochelle. 88 flg.
 Larvik. 122.
 Lindesnæs. 86, 146, 151.
 London. 10, 199.
 Lübeck. 10.
 Læsø. 86.
 Marokko. 90, 97.
 Marstrand. 86.
 Middelhavet. 83, 88, 96 flg., 99, 119 flg., 145, 156.
 Middelhavslande. 126.
 Møen. 74.

Nederlandene (se ogsaa Holland).
 10 flg.
 Nidingen. 86.
 Nordafrika. 96, 156.
 Nordsøen, se Vesterhavet.
 Norge. 14, 62, 73, 79, 82, 86, 88, 90,
 92, 98 flg., 103, 119 flg., 125, 144,
 150, 190, 203.
 Normandiet. 90.
 Nyborg. 122.
 Nyord. 150.
 Orkneyøerne. 156.
 Ostindien. 120, 145.
 Paternoster Skær ved Marstrand.
 86 flg.
 Portugal. 98, 119 flg., 126, 142, 145.
 Preussen. 95, 125, 142.
 Randers. 23.
 Ribe. 23.
 Rockall, Klippe. 208, 210.
 Rom. 198.
 Rusland. 14, 100, 142.
 Rügenwalde. 151.
 Rønne. 23.
 Sandenæs ved Bergen. 207.
 Schultzes Grund i Kattegat. 195.
 Sjælland. 26, 107, 120.
 Skaane. 10.
 Skagen. 86.
 Skagens Rev. 202.
 Skien. 122.
 Skotland. 14.
 Slesvig. 11, 54, 123, 130.

Spanien. 14, 61, 79, 89 flg., 93, 99,
 119 flg., 142, 145.
 St. Croix. 98, 103.
 Storebælt. 201.
 St. Petersburg. 119.
 St. Thomas. 99.
 Sverige. 75 flg., 87, 92, 96, 100, 190, 203.
 Sydtyskland. 10.
 Texel. 151.
 Trindelen ved Læsø. 86.
 Trondhjem. 119.
 Tunis. 97.
 Tyrkiet. 15, 38, 52, 78, 82 flg., 97,
 122, 156.
 Tyskland. 10 flg., 142.
 Ulfssund. 150.
 U. S. A. 99.
 Varde. 122.
 Vejle. 122.
 Vejle Amt. 194.
 Venderne. 10.
 Vesterhavet, 10, 12, 15, 46, 53, 61,
 67, 74, 79, 198, 204.
 Vestersøen, se Vesterhavet.
 Vestindien. 95, 97—99, 103, 119 flg.,
 145.
 Zeeland. 91.
 Ægypten. 10.
 Øland. 87.
 Øresund. 11, 201.
 Østersøen. 12, 46, 53, 63, 67, 74, 79,
 97, 119 flg., 144, 198, 204.
 Østersøkysten. 10.
 Østrig. 142.

KØBENHAVN

København. 11—16, 18, 21—26, 36
 —43, 45—52, 54, 56, 59—61, 63,
 72—74, 78 flg., 87, 89—93, 97—
 100, 102—104, 106 flg., 120, 123,
 125 flg., 130—132, 135, 144, 146,
 154, 173, 175, 181 flg., 186 flg.,
 189—193, 202, 204, 212, 227 flg.
 „Amerika“. 163, 218.
 Asiatisk Kompagnis Plads. 145, 161.

Australievej. 226, 231.
 Borgergade. 68.
 Bremerholm (tidligere Ulkegade og
 Holmensgade). 29, 111, 113, 115
 flg., 205, 212, 223, 231.
 Brygghernes Lavshus. 27.
 Børnehuset. 47 flg., 50.
 Børsen. 97, 126, 185, 191, 197, 222.
 Classensgade. 226.

Classensvej. 226.
 Danske Kompagnis Hus. 27.
 Farvergade. 68.
 Frihavnen. 199, 213.
 Gamle Kongevej. 163.
 Gammelholm. 76.
 Gasværksvej. 164, 215.
 Grønnegaards Havn. 15, 18, 21, 35
 flg., 39, 42.
 Havnegade. 161.
 Havnen. 15, 18, 34—36, 50, 69 flg.,
 72 flg., 97, 107, 122, 125, 150.
 Holmen. 37, 76.
 Holmensgade, se Bremerholm.
 Holmens Kanal. 65, 111, 113, 115,
 117, 126, 137, 212, 223, 231, 237.
 Holmens Kirke. 114, 227.
 Hummergade. 111, 138, 143, 203,
 205, 223, 231.
 Husarkasernen. 226.
 Højbro. 126.
 Istedgade (tidligere Tværvej). 164
 —166, 215, 224.
 Jagtvej. 226.
 Kanalen bag Børsen. 197.
 Kanalerne. 72, 107, 126.
 Knippelsbro. 35, 121.
 „Kongen af Danmark“, Hotel. 222.
 Kongens Nytorv. 65.
 Kristiansborg Slot. 123.
 Kristianshavn. 35 flg., 126.
 Kristianshavns Bro. 70, 97.
 Kristianshavns Kanal. 123, 151.
 Kvæsthusbroen. 183, 209.
 Kvæsthuset. 39, 70.
 Kvæsthusgades Kaserne. 188.
 Københavns Slot. 37, 53.
 Lille Kongensgade. 27, 29, 71, 77,
 85, 101, 113, 115.
 Navigationsskolen. 189.
 Nyboder. 122.
 Nyhavnskvarteret. 122.
 Nyholm. 76.
 Pesthuset. 39.
 Raadstuearkivet. 12.

Raadstuen. 21, 41, 46.
 Reden. 27, 49, 87, 100.
 Reden ved Kalkbrænderierne. 199.
 Refshaletønden. 35.
 Skippernes gamle Lavshus i Lille
 Kongensgade. 27—32, 39 flg., 47,
 49, 52 flg., 57—60, 62 flg., 65—
 69, 71, 77, 80, 84 flg., 93, 98, 101,
 104—105, 110, 112—115, 117, 120,
 123.
 Skippernes nye Lavshus i Holmens
 Kanal. 107, 111, 114—117, 120,
 132, 134—140, 143, 156 flg., 162,
 164 flg., 185, 187, 194, 203, 205,
 212, 214, 222—224, 231, 237.
 Skippernes gamle Stiftelse i Isted-
 gade. 155 flg., 162—169, 176, 211,
 214—217, 219, 226.
 Skippernes nye Stiftelse paa Au-
 stralievej. 221, 224—227, 229, 231.
 Smedens Gang. 29, 112.
 Snorrebro. 123.
 „Sorte Hest“. 163.
 Stokkhuset. 122.
 St. Pedersstræde. 68.
 St. Strandstræde. 67.
 Størrestræde. 113, 135.
 Sygehjemmet paa Rolighedsvej. 157.
 Toldboden. 36, 43, 50, 58, 69 flg.,
 72, 76, 78 flg., 139.
 Toldkontoret bag Børsen. 191.
 Trekroner. 87, 97.
 Tværgade, se Istedgade.
 Tøjhushaven. 107.
 Udenbys Klædebo Kvartér. 226.
 Ulkegade, se Bremerholm.
 Vajsenhuset. 86.
 Vartegnet. 107 flg.
 Vejerboden. 106.
 Vesterbro. 123.
 Victoriagade. 164, 166, 214.
 Wildersplads. 119.
 Vingaardsstræde. 31.
 Øster Kvartér. 101, 111.
 Østervold. 122.

Udsigt fra Foreningens Tøge i Holmens Kanal mod Nikolaj Tårn 1934.

PERSONREGISTER:

(undtaget er de Side 229—231 nævnte Legatistifere).

- Albertsen, Erik E., Kaptajn. 174, 181.
Albertsen, Frants, Skipperlavets Oldermænd. 56, 234.
Alexandra, Dronning af England. 212.
Andersen, Andreas Wilhelm, Grosserer. 150.
Andersen, Kirsten. 234.
Andersen, Thord, Skipperlavets Oldermænd. 234.
Anholm, J., Kaptajn og Gæstgiver. 163.
Baagøe, Hans J., Skipperforeningens Formand. 236.
Bagger, Rasmus Langeland, Politimester i København. 135.
Bancke, Hans R., Kaptajn. 163.
Barfred, Jens L., Skipperforeningens Formand. 236.
Beck, Ove M., Kaptajn. 133.
Bendtsen, Hans, Waterschout. 63.
Berndrop, C., Passkriver. 58, 69.
Bernstorff, Johan Hartvig Ernst, dansk Statsmand. 96.
Berntsen, Arent, topografisk-statistisk Forfatter. 39.
Bjarnarson, Kaptajn. 182.
Blom, Julius Andreas, Tømrermester, Etatsraad. 164, 168.
Bonde, C. A., Kaptajn. 228.
Boucher, Isaach, Skipperlavets Oldermænd. 234.
Boyesen, I. R., Kaptajn, Fuldmægtig i Skipperlavet. 130.
Brandt, Ernst, Skipperlavets Oldermænd. 235.
Brandt, H. N., Kaptajn. 158.
Bredahl, Peter, Skipperlavets Bedemand. 57.
Brinck, Hans Diderich, Kancelliraad. 86.
Brodersen, Niels P., Kaptajn. 164.
Bruun, Rasmus Christian Malthé, Admiral. 212.
Bønsøe, Frederik Chr., Kaptajn. 133.
Børnsen, Claus, Skipperlavets Oldermænd og Skipperforeningens Formand.
163, 212, 215, 226, 236.
Christensen, G. C., Grosserer. 116.
Dagmar, Kejserinde af Rusland (Maria Feodorowna). 212.
Dahlerup, H., Kaptajn. 130.
Davidsen, Bent, Hjulmand i København. 68.
Dichhof, Maler i København. 68.
Driestman, Herman, Waterschout. 62 flg.
Durel, Magnus, svensk Gesandt i København. 23.
Dønvig, I. M., Kaptajn. 210.
Ebert, Constantin, Kaptajn. 181.

Fenger, Jørgen, Skipperlavets Oldermænd. 235.
 Fischer, Olfert, Admiral. 227.
 Frederik III, dansk Konge. 26.
 Frederik VI, dansk Konge. 123.
 Frederik VIII, dansk Konge. 211 flg.
 Frederik, Arveprins. 123.
 Friderichsen, Carl, Stabslæge, Stiftelsens Læge. 227.
 Funck, Evert, Husejer i København. 27 flg.
 Funck, Margrethe. 28.
 Geertsen, Kaptajn, konstitueret Waterschout. 112.
 Gregersen, Hans, Skipperlavets Oldermænd. 234.
 Griis, Niels, dansk Legationssekretær i Brüssel. 82.
 Grue, Iver Thomsen, Skipperlavets Oldermænd. 235.
 Gyldensparre, Albert, Medlem af Kommercekollegiet. 84.
 Gøyt, Morten, Kammager i København. 68.
 Haagen, Peder, Skipperlavets Bedemand. 27.
 Haberbier, M., Kaptajn, konstitueret Waterschout. 133.
 Hansen, Justitsraad, Helsingør. 86.
 Hansen, C. G., Kaptajn. 127.
 Hansen, Henning, Arkitekt. 223 flg.
 Hansen, H. P., Waterschout. 133, 139.
 Hansen, I. I., Kaptajn, Grosserer. 133, 139, 160, 163.
 Hansen, Otto E., Kaptajn. 182.
 Harboe, Hans Frederik Munch, Skipperforeningens Formand. 181, 211, 236.
 Heckscher, S., Mægler. 157.
 Hellesen, Kristen, Skipperlavets Oldermænd. 108 flg., 112, 235.
 Hendriksen, Peder, Skipperlavets Oldermænd. 234.
 Hess, P. M., Kaptajn. 133, 139.
 Hildebrandt, Kaptajn. 147.
 Hjort, Niels, Købmand i København. 69.
 Hollænder, Johan, Waterschout. 61 flg.
 Holm, Georg, Grosserer. 163.
 Holm, H. P. J., Kaptajn. 164, 174, 181.
 Holm, Jens, Kaptajn. 163.
 Holm, Juliane Henriette, f. Geding. 163.
 Hvidt, L. N., Grosserer, Etatsraad. 130.
 Høyer, Anna Cathrine. 216.
 Høyer, C. H., Kaptajn. 168.
 Høyer, Peter, Waterschout. 63, 112.
 Jensen, C. A., Kaptajn. 228.
 Johnsen, Kaptajn. 168.
 Jonsen, Ole, Skipperlavets Bud. 58.
 Jonsen, Peder, Skipperlavets Oldermænd. 235.
 Jürgensen, Johannes, Kaptajn. 181.

Kinck, Fr. Suhm, Skipperlavets Skriver. 114.
 Kirkerup, Andreas Johannes, Tømtermester, Hofarkitekt. 112.
 Kiær, I. N., Kaptajn. 158.
 Kiølsen, Jacob David, Skipperlavets Oldermænd. 106, 235.
 Klein, Hans Peter, Waterschout. 112.
 Kliim, Jens, Waterschout. 100, 110, 112.
 Kløcker, Købmand i København. 82.
 Knudsen, Andreas Valdemar, Skipperforeningens Formand. 227, 236.
 Knudsen, Chr., Kaptajn. 114.
 Knudsen, Hans Christian, Skuespiller. 157.
 Knudsen, K., Kaptajn. 229.
 Knudsen, R. H., Kaplajn. 127.
 Koch, Sejlmager. 114.
 Kock, Peter Hansen, Waterschout. 112.
 Koefoed, Kaptajn. 157.
 Kornbech, J. H., Murermester. 164, 168.
 Kristen Havnefoged. 35.
 Kristensen, Jørgen, Skipperlavets Bud. 57.
 Kristensen, Klaus, Skipperlavets Bud. 27.
 Kristensen, Kristen, Skipperlavets Oldermænd. 40, 234.
 Kristian IV, dansk Konge. 11, 21, 24, 27, 37, 108.
 Kristian V, dansk Konge. 37, 53.
 Kristian IX, dansk Konge. 212.
 Kruse, Jørgen, Skipperlavets Oldermænd. 234.
 Kruse, Kristian, Skipperlavets Oldermænd. 235.
 Kruse, Mette Kathrine. 235.
 Kyese, Oldermænd i Slagterlavet. 122.
 Larsen, C. F., Grosserer. 164.
 Larsen, Chr., Købmand. 113 flg.
 Lauritzen, Ole, Skipper. 68.
 Leegaard, A., Skipper. 81.
 Leth, C. A., Kanal- og Havneinspektør. 150.
 Leth, Christen Jacobsen, Skipperlavets Oldermænd. 133, 162, 211, 236.
 Lohmann, I. C., Kaptajn. 160.
 Lous, Chr. Carl, Navigationsdirektør. 110.
 Lous, Lorents, Navigationsmester. 58—60.
 Lund, Diedrich A., Kaptajn. 174, 181.
 Lund, O. T., Kaptajn. 139, 160.
 Lunding, M., Justitsraad. 107.
 Løbel, Fanny, Enkefrue. 163 flg.
 Løwe, Jens Olsen, Kaptajn. 181.
 Madsen, Mads, Skipperlavets Oldermænd. 234.
 Madsen, Peder, Skipperlavets Oldermænd. 234.
 Marie Sophie Frederikke, Frederik VI's Dronning. 123.

Matthias, Murermester i København. 31.
 Matthiesen, D. G., Kaptajn. 182.
 Michelsen, G. F., Kaptajn. 228.
 Mikkelsen, Anders, Navigationsmester. 58.
 Mikkelsen, G. A. L. M., Kaptajn. 228.
 Mortensen, Karen, Husejerske i København. 27.
 Mortensen, Niels, Skipperlavets Skriver. 27.
 Mortensen, Svend, Skipperlavets Oldermænd. 40, 234.
 Mærsk-Møller, H. N. J., Kaptajn. 228.
 Møller, Jacob Christoffer Frederik Linnemann, Skipperforeningens Formand. 224, 227, 236.
 Møller, Jens Chr., Waterschout. 133 flg.
 Mørk, Bjørn, Skipperlavets Skriver. 56.
 Napoleon I. 125.
 Nebelong, F. H., Arkitekt. 163.
 Nexøe, Lars, Skipperlavets Bud. 110, 115, 117.
 Nissen, Cornelius, Waterschout. 26, 60 flg.
 Nording, Gustav, dansk Konsul i La Rochelle. 88 flg.
 Oldenborg, Hans, Bisidder i Skipperlavet. 40.
 Olsen, H. S. A., Kaptajn. 211.
 Olsen, Kirsten. 234.
 Olsen, Ole, Skipperlavets Oldermænd. 234.
 Ondrup, H. C., Murermester. 112.
 Otto, Joh. Chr. 112.
 Pedersen, Jens, Kaptajn. 211.
 Pedersen, Karen. 234.
 Pedersen, Lorents, Waterschout. 62.
 Pedersen, Morten, Skipperlavets Oldermænd. 234.
 Petersen, Hans, Kaptajn. 164, 166, 181, 216.
 Petersen, N. O. C., Kaptajn. 228.
 Platou, C. V., Kommandørkaptajn. 107.
 Plimsoll, Samuel, engelsk Parlamentsmedlem og social Reformator. 202.
 Poulsen, E. C., Waterschout. 174, 194.
 Poulsen, Karsten, Skipper. 68.
 Poulsen, L., Kaptajn. 163, 181.
 Prip, Svend, Skipperforeningens Formand. 227 flg., 236.
 Prætorius, H. F., Grosserer. 130.
 Quaade, Chr. A. D., Kaptajn. 163.
 Rabe, Jacob, Kaptajn. 163 flg. 181.
 Ravn, Jørgen, Skipperlavets Oldermænd. 21, 26, 234.
 Reiersen, H., Kaptajn. 139.
 Resen, Peder Hansen, Københavns Præsident. 12, 21.
 Roede, H. C., Arkivar i Rigsarkivet. 214 .
 Rohde, Th., Kaptajn. 139.

Rumohr, Raadmand. 81.
 Rønne, Henning, Skipperlavets Oldermænd. 129 flg., 158, 235.
 Rønne, Henning P., Kaptajn. 181.
 Salomonsen, E. H., Kaptajn. 228.
 Sass, Carl Adolph Rothe, Grosserer. 216.
 Schiøtt, Christopher, Købmand i København. 102.
 Schmiegelow, Christopher C. E., Kaptajn. 181.
 Schou, J. C. V., Kaptajn. 182.
 Schouboe, Kristen, Skipperlavets Bud. 27.
 Schultz, Gehejmerraad. 114.
 Sidenborg, Jakob, Sekretær. 39.
 Soelberg, Hans J., Købmand i København. 82.
 Sofie Frederikke, g. m. Arveprins Frederik. 123.
 Sonne, Thomas, Kaptajn. 174, 181, 198.
 Stage, Carl F. G., Kaptajn. 163.
 Steen, E., Billedhuggerinde. 215.
 Strandgaard, Jens, Kaptajn. 181.
 Struensee, Johann Friedrich, dansk Statsmand. 122.
 Stud, Peder Andersen, Skipperlavets Oldermænd. 234.
 Stæger, A., Skipperlavets Oldermænd. 133, 163, 236.
 Svendsen, Anders, islandsk Købmand. 30.
 Sølling, Peter Norden, Waterschout. 132 flg.
 Thornøe, N. J., Kaptajn. 166.
 Thorsen, N. V. J. T., Skibsinspektør, Kaptajn, Skipperforeningens Viceformand. 227.
 Thrane, Margrethe. 133 flg.
 Thyra, Hertuginde af Cumberland. 212.
 Touscher, I. D., Skipperlavets Fuldmægtig. 129 flg.
 Touscher, Niels, Skipperlavets Oldermænd. 158, 235.
 Trane, I. I., Kaptajn. 158.
 Valdemar Sejr. 86.
 Valentin, Grosserer. 164.
 Wall, Lorentz Peter, Skipperlavets Oldermænd. 135, 235.
 Wegersløff, Fr., Navigationsdirektør. 60, 110.
 Weichardt, V., Kaptajn. 229.
 Wilder, H., Grosserer. 138.
 Wleugel, Cornelius, Admiral. 130.
 Wleugel, Peter Johan, Navigationsdirektør. 110, 130.
 Wolfen, Kaptajn. 157.
 Worm, Christen, Biskop. 82.
 Ørtlein, Simon. 86.

BILLEDFORTEGNELSE:

1. Titelvignet: Skipperlavets Segl 1635.	
2. Frise: Den ældste Knippelsbro (Detaille efter Stik af Allard i Kgl. Bibl.)	Side 9
3. Facsimile af Side i Lavsbogen 1656—1694. Afslutning af Regnskabet for 1661—62 med Revisorernes Paategning og Underskrifter. (I Landsarkivet)	„ 17
4. Vignet: Koffardiskibstype fra o. 1600	„ 22
5. Frise: Den ældste Langebro (efter en Radering af Barth. Rocque)	„ 23
6. Detaille af Egetræspanel fra det gamle Lavshus ca. 1630—40. (I Frilandsmusæet i Lyngby)	„ 28
7. Egetræspanel fra det gamle Lavshus ca. 1630—40. (I Frilandsmusæet i Lyngby)	„ 29
8. Knægte, Mellemstykke og Overgangsfod fra det gamle Lavshus ca. 1630—40. (I Frilandsmusæet i Lyngby) ..	„ 31
9. Nøglerne til Lavets gamle Fattigbøsse	„ 34
10. Lavets gamle Fattigbøsse	„ 35
11. Vignet: Koffardiskibstype fra o. 1675	„ 44
12. Frise: Gamle Dok paa Kristianshavn (efter Thurah: Den danske Vitruvius I)	„ 44
13. Lavets Velkomst af forgyldt Sølv. Nürnbergarbejde fra c. 1700. Med Mesterens Signatur	„ 55
14. Waterschoutens Segl	„ 61
15. Sandstenstavle fra det gamle Lavshus, nu opsat i Porten i Foreningens Ejendom i Holmens Kanal	„ 65
16. Lavets Ligklæde med Guld- og Sølvbroderi paa sort Fløjlc. 1700	„ 67
17. Lavshuset i Lille Kongensgade (Facade), bygget ca. 1630—40 (efter Maleri af C. O. Zeuthen 1880)	„ 71
18. Lavshuset i Lille Kongensgade. Gaardinteriør (Rekonstruktion efter skematisk Tegning i Kgl. Bibl.)	„ 77

19. Lavshuset i Lille Kongensgade. Dørparti (Rekonstruktion efter Tegning i Kgl. Bibl. og de bevarede Rester i Frilandsmusæet)	Side	85
20. Lavets Segl ca. 1750	„	91
21. Vignet: Koffardiskibstype fra o. 1750	„	95
22. Frise: Indsejling til Havn og Toldbod o. 1850 (efter ældre Tegninger og Malerier)	„	96
23. Grundplan af det gamle Lavshus i Lille Kongensgade 1757 (efter Geddes Kort i Raadstuearkivet)	„	101
24. Gaardinteriør fra det gamle Lavshus (efter Oliemaleri af C. O. Zeuthen i Bymusæet)	„	105
25. Lavets Skrivetøj. Inskription	„	108
26. Lavets Skrivetøj. Ostindisk Fajance	„	109
27. Grundplan over Skippernes nye Lavshus i Holmens Kanal (efter moderne Kort. A: Hovedbygningen i Holmens Kanal. B: Pakhuset. C og D: De senere erhvervede Ejendomme i Hummergade)	„	111
28. Portvindue fra Lavshuset i Holmens Kanal	„	115
29. Wilders Plads o. 1800 (efter Maleri af C. W. Eckersberg 1831)	„	119
30. Den gamle Knippelsbro o. 1800 (efter Carl Rasmussen 1864)	„	121
31. Vignet: Koffardiskibstype fra o. 1800	„	124
32. Frise: Prospekt af Havnen med Udsigt til Nyhavn (efter Haandtegning)	„	125
33. Punchebolle af ostindisk Fajance i Lavets Eje	„	129
34. Kronekompass, nu i Skipperforeningens Kontor	„	131
35. Skipperlavets nuværende Ejendom i Holmens Kanal ..	„	137
36. Gamle Toldbod o. 1820 (efter H. G. F. Holm o. 1830) ..	„	139
37. Det gamle Pakhus i Skipperlavets nuværende Ejendom. Facade mod Hummergade	„	143
38. Udsigt fra Asiatisk Kompagnis Plads o. 1832 (efter C. W. Eckersberg)	„	145
39. Kristianshavns Kanal o. 1840 (efter Vilh. Kyhn)	„	151
40. Dørtræk fra Skipperlavets nuværende Ejendom	„	157
41. Enkekassens Segl	„	158
42. Skipperlavets Lade med Nøglen	„	159
43. Asiatisk Kompagnis Plads set fra Havnegade o. 1850 ..	„	161
44. Skipperlavets gamle Stiftelse. Facade	„	165
45. Skipperlavets gamle Stiftelse. Gaardinteriør	„	167

46. Vignet: Koffardiskibstype fra o. 1830	Side 169
47. Frise: Ø. K.s Motorskib „Selandia“	„ 173
48. Den første Kvæsthusbro o. 1865 (efter Rosenberg 1869) ..	„ 183
49. Udsigt fra Lavets Vinduer mod Børsen o. 1865 (efter Heinrich Hansen 1861)	„ 185
50. Navigationsskolen o. 1870 (efter Fotografi fra 1860'erne) ..	„ 189
51. Toldkontoret bag Børsen o. 1865 (efter Chr. Blache 1861) ..	„ 191
52. Skipperforeningens Segl 1863	„ 195
53. Kanalen bag Børsen o. 1865 (efter H. G. F. Holm o. 1850) ..	„ 197
54. Reden ved Kalkbrænderierne før Frihavnens Anlæggelse (efter Maleri, gengivet i Grove: Københavns Havn)	„ 199
55. Udsigt fra Forhuset til Foreningens Ejendomme mod Hummergade 1934	„ 203
56. Udsigt over Tagene paa Foreningens Ejendomme i Bre- merholm og Hummergade 1934	„ 205
57. S/S „Aalborghus“ ved Kvæsthusbroen 1934	„ 209
58. Frihavnen 1934	„ 213
59. Ø. K.'s Motorskib „Malaya“ 1934	„ 217
60. Dørparti fra Skipperforeningens nye Stiftelse 1934	„ 221
61. Skipperforeningens nye Stiftelse. Facade 1934	„ 225
62. Detaille fra Dør i Skipperforeningens nye Stiftelse 1934 ..	„ 229
63. Vignet: Koffardiskibstype o. 1934	„ 232
64. Skipperforeningens Kontor 1934	„ 233
65. Portparti fra Foreningens Ejendom i Holmens Kanal 1934	„ 237
66. S/S „Hans Egede“ forlader den grønlandske Handels Plads 1934	„ 257
67. Udsigt fra Foreningens Tage i Holmens Kanal mod Bør- sen 1934	„ 287
68. Udsigt fra Foreningens Tage i Holmens Kanal mod Ni- kolaj Taarn 1934	„ 291
69. Vignet	„ 304
70. Bilagsbilleder af Skipperlavets Oldermænd, Foreningens Formænd og Bestyrelsen i Jubilæumsaaret 1934.	

INDHOLD:

SKIPPERLAVETS HISTORIE 1634—1863:

SKIPPERLAVETS OPRETTELSE:

Dansk Søhandel i Middelalderen S. 9. Merkantilismen S. 11. Lavsskraaen af 22. December 1634 S. 11. Tillæget om Grønne-
gaards Havn af 11. December 1643 S. 21.

SKIPPERLAVET I AARENE 1634—1685:

Den københavnske Koffardiflaades Størrelse 1635—1678 S. 23. Skipperlavets Medlemmer S. 25. Skipperlavets Bestyrelse S. 26. Lavsskriver, Bedemand og Lavsbud S. 27. Lavshuset købes S. 27. Lavshusets Udseende S. 29. Lavets andre Ejendomme S. 30. Lavsmedlemmernes Sammenkomster S. 31. Gilderegningen fra 1682 S. 32. Begravelser S. 33. Lavets Pligter S. 33. Sørensen S. 34. Havnens Vedligeholdelse S. 34. Pligten til at stille Skibe og Mandskab til Kongens Raadighed S. 36. Indsiningspligten S. 38. Lavets Rettigheder S. 38. Lavets Indtægter S. 38. Lavets Udgifter S. 39. Forslag til Ændring af Lavsskraaen S. 40.

SKIPPERLAVET I AARENE 1685—1756:

Den nye Lavsskraa af 16. Maj 1685 S. 45. Forskelligheder mellem den gamle og den nye Lavsskraa S. 53. Nye Lavsartikler af 25. Januar 1707 S. 54. Oldemanden og hans Hverv S. 56. Lavsskriveren S. 56. Stolsbrødrene og de fire Kommitterede S. 57. Bedemanden S. 57. Lavsbudet S. 57. Navigationskolen og dens Ledere S. 58. Waterschouten S. 60. Sammenkomsterne i Lavshuset S. 63. Begravelser S. 64. Lavshuset og dets Inventar S. 65. Lavet som Pantelaaner S. 67. Sørensen S. 69. Vedligeholdelsen af Havnen ikke mere Lavets Pligt S. 69. Lavet klager over Havneforholdene S. 70. Pligten til at stille Skibe og Mandskab S. 73. Andre Pligter S. 75. Lavet raadspørges af Autoriteterne S. 76. Lavets Rettigheder krænktes S. 78. Lavets Indtægter S. 79. Søbrudnekassen S. 79. Fattiggassen S. 80. Slave- eller Hyrepengene S. 81. Lavets egen Kasse S. 83. Lavet raadspørges ang. Søfartens

Sikring S. 87. Søpas S. 87. Sørelementer S. 89. Flagspørgsmaalet S. 89. Den, københavnske Handelsflaade 1678 og 1698 S. 90. Vanskelige Tider for Lavet under den store nordiske Krig S. 91. Lavets økonomiske Forhold efter 1720 S. 93.

OPGANGSTIDER 1756—1807:

Den preussiske Syvaarskrig skaber Fremgang for dansk Søfart S. 96. Tilbagegang efter Freden i 1756 S. 97. Klager fra Lavet S. 97. Paany gode Muligheder for dansk Skibsfart under den nordamerikanske Uafhængighedskrig S. 99. Nedgang fra 1783—1792. Revolutionskrigene fra 1792 betyder ny Fremgang for Søfarten i Danmark S. 100. Vanskeligheder med England efter 1797 S. 100. Lavets Medlemstal 1704—1800 S. 101. Krænkelser af Lavets Fragtmonopol S. 102. Handelsprivilegier S. 103. Lavets Krav paa „Byens smaa Bestillinger“ S. 103. Sørensen S. 104. Oldermændens Pligt til Ankerprøvning S. 106. Lavet raadspørges stadig S. 107. Oldermænden S. 108. De Ældste S. 109. Kommissioner S. 110. Bedemanden og Lavsbudet S. 110. Navigationsskolen S. 110. Waterschouten S. 110. Misfornøjelse med det gamle Lavshus S. 112. Beslutning om at sælge Lavshuset S. 113. Forhandlinger om Køb af et nyt Lavshus S. 113. Lavshuset ved Holmens Kanal erhverves S. 114. Det gamle Lavshus i Lille Kongensgade sælges S. 115. Anvendelsen af det nye Lavshus S. 116. Ligbærerpengene S. 117. Søbrudnepenge S. 118. Fattigpengene S. 119. Slavepengene S. 120. Lavskassen S. 120. Isningsretten S. 121. Lavets Tilskud til forskellige Formaale S. 122. Dansk Skibsfarts Kaar 1756—1807 S. 123.

SKIPPERLAVETS SIDSTE AAR 1807—1863:

Fastlandsspærringens og Krigens Følger for dansk Skibsfart S. 125. Nedgangstider for Skipperlavet S. 126. Lavets økonomiske Forhold efter Krigen S. 127. Forslag om Fremme af Lavets Forhold S. 127. Oldermænden S. 129. Lavsskriveren S. 130. Navigationsskolen S. 130. Navigationsskolen løses fra Lavet S. 132. Waterschouten S. 132. Lavshuset S. 135. Forskellige Ulemper ved Ejendommen S. 135. Reparationer og Anskaffelser S. 136. Forholdet til Sørensen S. 140. Oprettelsen af Sø- og Handelsretten

S. 141. Spisetakst for Skibsmandskaber affattes af Oldermændene S. 144. Logbog og Journal S. 146. Tilsyn med Reberbanerne S. 146. Skipperlavet raadspørges S. 146. Forarbejder til en ny Søfartslov S. 147. Om Udmønstring uden Besætning S. 148. Loven om Disciplin i Handelsskibe S. 149. Om Skibes Legitimationspapirer S. 149. Projekt om en Havn ved Bøgestrømmen S. 150. Om Uddybning af Kallebod Strand S. 150. Om Sønæringsloven af 1861 S. 151. Lavsmedlemmernes Fragtret S. 152. Lavets Monopolstilling ophæves ved Næringsloven af 1857 S. 153. Ligpenge S. 153. Fattigpenge S. 154. Søbrudnepenge S. 155. Slavepenge S. 155. Lavskassens Tilstand S. 156. Lavets Tilskud til forskellige Formaal S. 157. Enkekassen oprettes den 4. Marts 1828 S. 157. Enkekassens Virksomhed S. 158. Enkekassen afløses af Lavets Pensions- og Understøttelseskasse S. 160. Denne Kasses Virksomhed S. 160. Skipperlavet vedtager at bygge en Stiftelse S. 162. Gaver til Stiftelsen S. 163. En Grund til Stiftelsen købes og afhændes atter S. 163. Grunden ved Istedgade erhverves S. 164. Grundstenen nedlægges den 30. Juli 1858 S. 165. Midlerne til Stiftelsens Opførelse S. 166. Gaver til Stiftelsen S. 168.

SKIPPERFORENINGENS HISTORIE 1863—1934:

SKIPPERFORENINGEN 1863—1934:

Forhandlinger om Skipperlavets Omdannelse til en Skipperforening efter den nye Sønæringslov af 1861 S. 173. Foreningens Vedtægter af 23. Maj 1863 S. 174. Ændring af Vedtægten 1887 S. 181. Ny Vedtægt af 28. Juli 1910 S. 182. Medlemmernes Pligter og Rettigheder S. 186. Foreningens Forhold til Sø- og Handelsretten S. 186. Foreningens Forhold til Navigationsskolen S. 188. Om Sønæringslovene S. 188. Fyr og Fyrskibe 1863—1912 S. 189. Den københavnske Handelsflaades Størrelse 1864—1911 S. 189. Fragtret S. 190. Retten til „Stadens smaa Bestillinger“ S. 190. Retten til at føre Splitflag S. 190. Foreningens Medlemmer S. 192. Medlemstallet 1869—1934 S. 192. Bestyrelsen S. 193. Waterschouten S. 193. Foreningen raadspørges af Myndighederne S. 194. Udtalelse om Navigationsundervisningen S. 196.

Om Forhryringsagenter S. 196. Om Forskellen paa Matroser og Letmatroser S. 198. Om Signalbog og Signalfalg S. 198. Om Lodsforholdene S. 199. Om Lanterner S. 201. Om Plimsollere og Skibstilsyn S. 202. Om Styrmandseksamen S. 203. Om Loven om Sønæring af 1. April 1892 S. 206. Om Bemanding af Dampskibe S. 207. Om en Nødhavn paa Jyllands Vestkyst S. 207. Om Ulykkesforsikring for Søfarende S. 208. Om Klippen Rockall S. 208. Fattiggassen (Understøttelseskassen). S. 210. Foreningens Formue S. 211. Gaver til og fra Foreningen S. 211. Ligpengene S. 212. Foreningens Ejendom S. 212. Stiftelsen S. 214. Stiftelsens Formueforhold S. 215. Enkekassen S. 218. Forholdet til andre Foreninger S. 219. Tiden 1914—1934 S. 220. Foreningens Varetagelse af Standens faglige Interesser S. 220. Foreningens Forhold til andre Foreninger S. 222. Nye Vedtægter af 12. Marts 1927 S. 222. Foreningens Ejendomme ved Holmens Kanal S. 222. Stiftelsen S. 224. Den nye Stiftelse S. 224. Gaver fra Foreningen S. 226. Splitflaget S. 226. Foreningens Forhold ved Jubilæet S. 227.

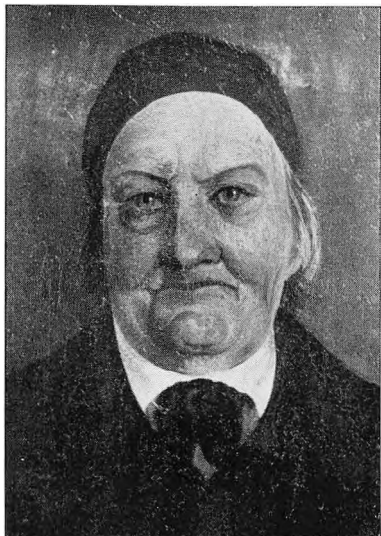
Fortegnelse over Lavets Oldermænd og Foreningens

Formænd	Side 234
Fortegnelse over Lavets og Foreningens Arkivalier ...	„ 238
Henvisninger	„ 259
Stedregister	„ 288
Personregister	„ 292
Billedfortegnelse	„ 297
Indhold	„ 300
Rettelser	„ 303

RETTELSE:

Side 24, Midten: I Listen er følgende faldet ud: 1 paa 28 Læster, 2 paa 32 Læster, 2 paa 36 Læster, 4 paa 40 Læster og 1 paa 45 Læster.	Side 92, Lin. 12: Rysser, læs: Bysser. Side 97, nederst: den frie Havn, læs: Trekroner. Side 110, Lin. 35: Peter Jensen Wleugel, læs: Peter Johan Wleugel.
Side 27, Lin. 18: Høgensen, læs: Haagensen.	Side 120, Lin. 17: 5 Mark, læs: 8 Mark.
Side 39, Lin. 25: Sidenberg, læs: Sidenborg.	Side 130, Lin. 19: Peter Jensen Wleugel, læs: Peter Johan Wleugel.
Side 81, Lin. 14: Oldermænd, læs: Bedermænd.	Side 163, Lin. 13: Borresen, læs: Barnsen.
Side 82, Lin. 18: Klocker, læs: Kloeker.	Side 190, overst: 98, læs: 38.
Side 82, Lin. 33: Nicolas Gris, læs: Niels Griis.	Side 267, Lin. 31: tvende, læs: trende.
Side 86, Lin. 15: Øtlein, læs: Ørtlein.	
Side 86, Lin. 18: 1723, læs: 1725.	

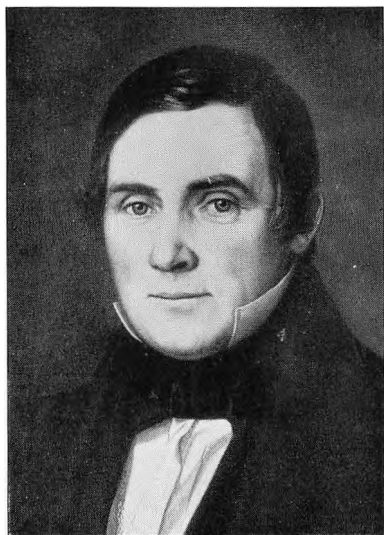

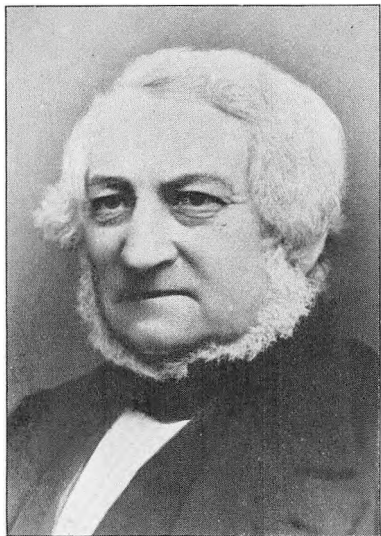
HENNING RØNNE
Oldermand 1831—1844.

A. STÆGER
Oldermand 1844—1850.

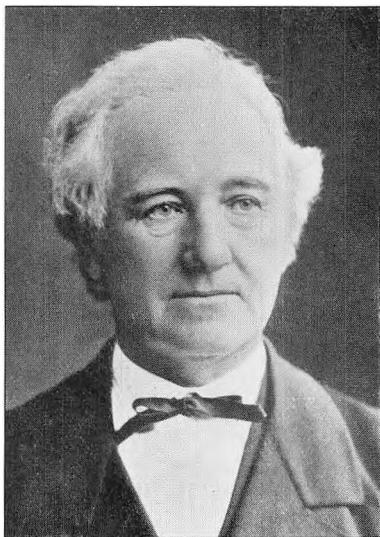
C. JACOBSEN LETH
Oldermand 1850—1856.

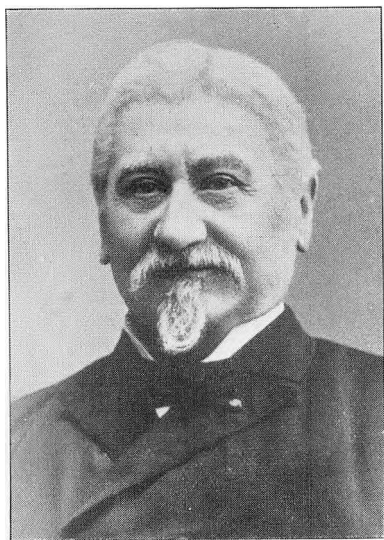
CLAUS BØRNSEN
Oldermand og Formand 1857—1871.

H. J. BAAGØE
Formand 1872—1875.

J. L. BARFRED
Formand 1875—1884.

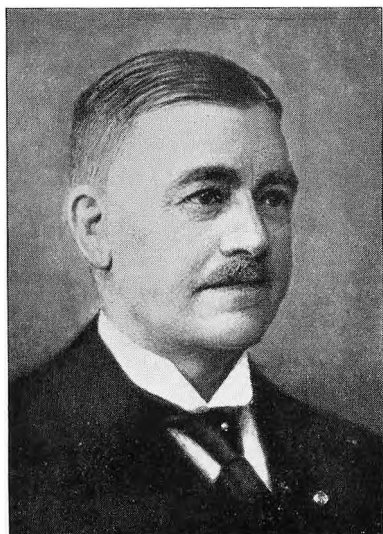
H. F. M. HARBOE

Formand 1881–1900.

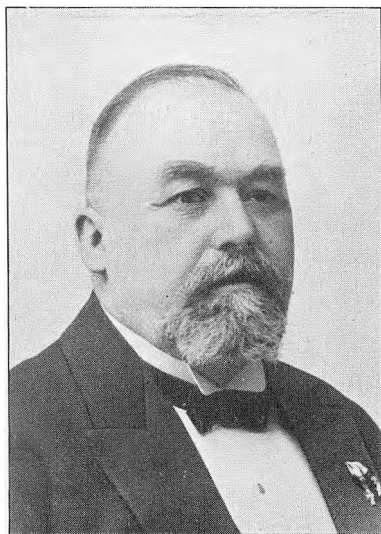
A. V. KNUDSEN

Formand 1900–1914.

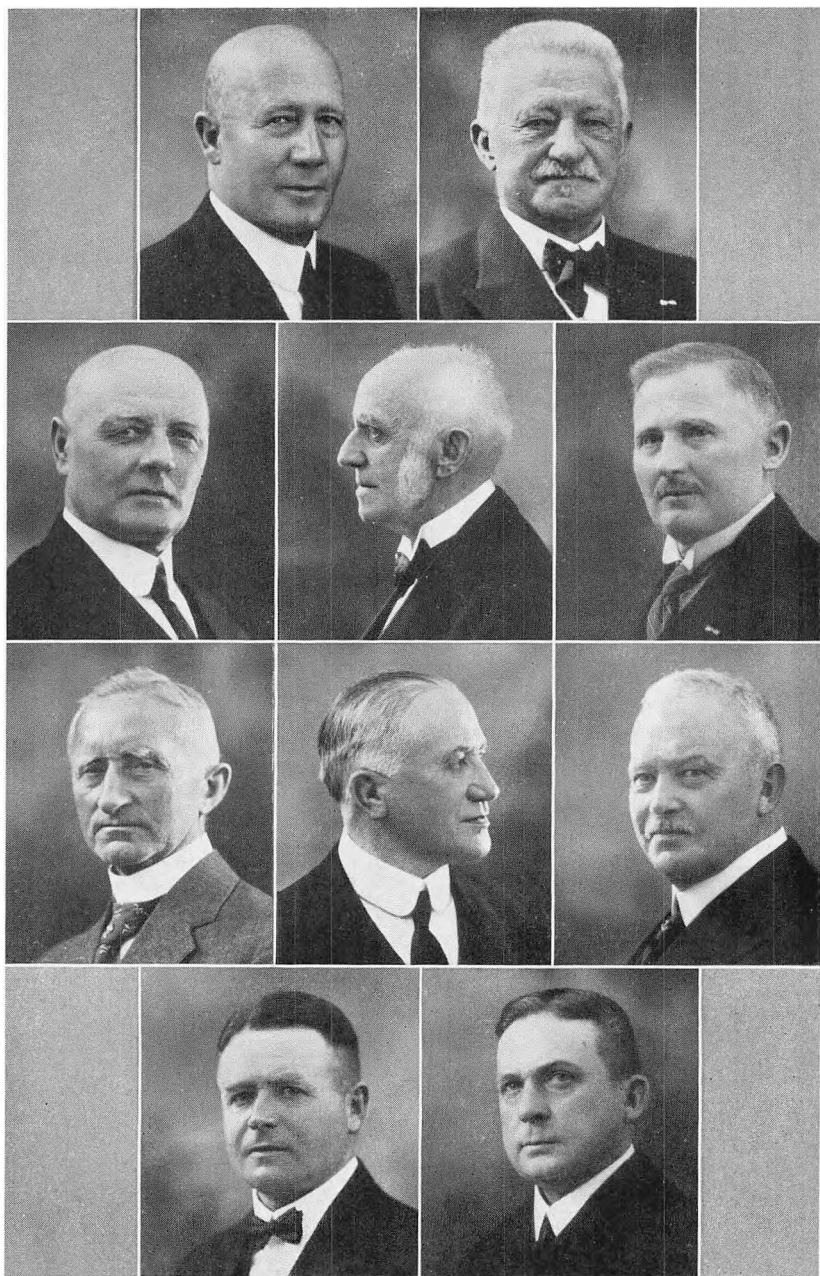
JACOB MØLLER

Formand 1914–1931.

V. THORSEN

Viceformand, død 1934.

E. H. SALOMONSEN,	G. F. MICHELSEN,
C. A. JENSEN,	C. A. BONDE,
H. N. J. MÆRSK-MØLLER,	N. O. C. PETERSEN,
K. KNUDSEN,	SVEND PRIP, FMD.
	G. A. L. M. MIKKELSEN,
	V. WEICHARDT.